Debra Finerman a absolvit UCLA (Universitatea California din Los Angeles), după care a urmat o carieră de jurnalist sub pseudonimul Debra Lewis, scriind pentru reviste populare ca *Hollywood Reporter Magazine* sau *Tube,* înainte de a-și lansa propria publicaţie, *Beverly Hills Magazine. A* abandonat jurnalismul pentru a-și urma o altă pasiune, istoria artei, fiind acceptată în programul de studii postuniversitare al celebrei case de licitaţii Christie's. A devenit din ce în ce mai atrasă de evenimentele și personalităţile Parisului din perioada impresionistă, iar o vizită la expoziţia dedicată impresionismului de la Metropolitan Museum of Art din New York a adus-o în faţa portretului muzei lui Manet, Victorine Meurent. Astfel s-a născut ideea romanului ei de debut *Mademoiselle Victorine,* întâmpinat cu entuziasm atât de public, cât și de critică.

A locuit în multe locuri minunate – Tokyo, nordul Californiei, Beverly Hills, New York și Greenwich –, dar atunci când a zărit pentru prima oară Parisul prin fereastra unui tren a știut că a ajuns acasă. Îi iubește pe Flaubert, Stendhal, Zola și Proust, dar autorul ei preferat rămâne Balzac, a cărui casă pariziană o vizitează cu fiecare ocazie.

Mademoiselle Victorine

DEBRA FINERMAN

Traducere din limba engleză
MARINA RADU

NEMIRA

Coperta colecţiei: Dana MOROII), Corneliu ALEXANDRESCU
Credit: *Olympia*, 1863 (oil on canvas) by Manet, Édouard (1832 – 83) Musée d'Orsay, Paris, France/ Giraudon/ The Bridgeman Art Library Natior-lity: căpjtfi Qht. btot Wit French / mt-Qi copyright!
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
FINERMAN, DEBRA
Mademoiselle Victorine / Debra Finerman; trad.: Marina Radu.
Bucureşti: Nemira Publishing House, 2009 ISBN 978 – 606 – 8073 – 14 – 9
I. Radu, Marina (trad.)
821.111 (73) – 31 = 135.1
Debra Finerman
MADEMOISELLE VICTORINE
© Debra Finerman, 2007
All rights reserved
© Nemira Publishing House, 2009
Redactor: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Stelian BIGAN
Tiparul executat de Graficprint Industries
Orice reproducere, totală sau parţială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă şi se pedepseşte conform Legii dreptului de autor.
ISBN 978 – 606 – 8073 – 14 – 9
La preţul de vânzare se adaugă 2% reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România.
Celor doi oameni minunaţi din viaţa mea, Bill şi Alex. Frumoasei mele familii. Parisului, căminul meu.
Mulţumiri
Aş vrea să le mulţumesc lui Bill, Alex, Broniei, Marciei, Monicăi şi lui Michael, care m-au încurajat şi m-au susţinut tot timpul. De asemenea, lui Kevin Callahan, viitorul director al unei edituri; lui Danielle Mollet, chintesenţa franţuzoaicei stilate şi inteligente; lui Stratis

Haviaras; şi celor de la Harvard Writing Workshops pentru nepreţuitele lor sugestii. Le mai adresez mulţumiri lui Doug Pirnie pentru amabilitatea sa şi WICE Paris care au iniţiat programe cu viaţa culturală şi intelectuală a Parisului. Mulţumiri lui Christie's New York pentru anul de conferinţe asupra istoriei artei, în special profesorilor Kenneth Silver, Carol Armstrong, Shelley Rice şi Jack Flam, de la care porneşte ideea acestei cărţi. Mulţumiri lui Philippe de Montebello şi Metropolitan Museum, deoarece portretele lui Manet cu Victorine Meurent şi expoziţia fotografică a impetuoasei curtezane contesa de Castiglione mi-au inspirat-o pe Mademoiselle Victorine.

De asemenea, aş vrea să-i mulţumesc minunatei şi frumoasei agente literare Erin Malone pentru entuziasmul ei şi pentru dragostea pe care a arătat-o acestui proiect. Îi mulţumesc editoarei mele, celebra Allison McCabe, pentru îndrumarea inteligentă şi pentru sensibilitatea faţă de cuvântul scris; Patriciei Nelson pentru perspicacitatea sa juridică. Îţi mulţumesc, Lindsey Moore, pentru ajutorul tău nepreţuit. Şi îi mai mulţumesc lui Heather Proulx.

Deosebite mulţumiri fiului meu, Alex Finerman, student la istorie la Harvard, care mi-a sugerat un titlu mai comic: *Târfa franco-prusacă*; l-am apreciat deosebit de mult, dar, din păcate, nu l-am folosit.

„Îl căutăm pe acel pictor modern care să extragă din viaţă partea sa epică şi care să ne facă să vedem şi să înţelegem cât suntem de bravi cu lavalierele şi cu ghetele noastre lustruite".

Charles Baudelaire, 1863

Prolog

1858

Într-o după-amiază umedă de august, înghesuită bine de cele două mătuşi într-un vagon de clasa a treia, Victorine simţea cum îi curge transpiraţia pe coaste. Avea treisprezece ani şi era prima ei călătorie cu trenul. Însă duhoarea trupurilor înghesuite şi muştele care se târau în sus pe ferestre îi mai tăiaseră din încântarea pe care i-o

provocase iniţial călătoria la Paris pe calea ferată. Iar pe ultimii o sută şi cincizeci de kilometri, emoţia se transformase în plictiseală. Ca să mai treacă timpul, îi cerceta pe ceilalţi călători. O mamă tânără, cu faţa ridată prematur şi copleşită de griji, cu doi bebeluşi în poală, şi-a dat la o parte o buclă rebelă de pe faţă cu o mână cu pielea crăpată, de spălătoreasă. Lângă ea stătea un bătrân cu ochi urduroşi şi cu bube deschise, purpurii şi violacee, la rădăcina nasului.

Mai văzu o fată, cam de vârsta ei, care o privea. Victorine se uită şi ea la rochia apretată a fetei şi îşi netezi cutele fustei din bumbac. Apoi îşi trase mânecile bluzei uzate ca să-şi acopere vânătăile de pe braţe. Mătuşa Evelyne avusese o criză de nervi, iar asta lăsase urme pe tot corpul lui Victorine.

Mătuşile vorbeau despre ea de parcă ar fi fost surdă sau incapabilă să înţeleagă dialectul alsacian.

— Cel puţin, acum nu mai e pe mâna noastră, spuse mătuşa Gerthe.

— O să-şi bată alţii capul cu ea, cotcodăci Evelyne.

— Unde o să locuiesc, mătuşică? întrebă Victorine.

Ca de obicei, nici n-o luară în seamă, continuând să vorbească.

— Cu cine o să locuiesc?

Mătuşa Evelyne o ciupi atât de tare de braţ, încât ţipă.

— Termină cu întrebările. Te duci acolo unde ţi se spune.

— Mă gândeam că…

Încă o ciupitură.

— Ţi-am dat de mâncare şi am avut grijă de tine atâţia ani, nu? Din ziua în care te-ai născut. Acum vei avea singură grijă de tine, aşa că ai face bine să te descurci pentru că înapoi nu te mai ducem.

Victorine se uită la cealaltă fată, care urmărise discuţia cu un surâs încrezut.

O să-mi găsesc eu locul în lumea asta, îşi spuse. O să

fac tot ce trebuie şi n-o să mă uit niciodată înapoi.

1

1862

„Căutăm mereu ceea ce ne este interzis şi tânjim după ceea ce ne este refuzat”.

François Rabelais, *Gargantua şi Pantagruel* (1532 – 1564)

Dincolo de ferestrele boltite şi înalte ale şcolii de balet a Operei din Paris, vălul roz-cenuşiu al amurgului cuprinsese oraşul, înconjurând turnurile catedralelor şi lăsându-se pe podurile de peste Sena. În sala vastă de repetiţii, colegele lui Victorine Laurent exersau plié sub privirea critică a dolofanului profesor de dans, Monsieur Jules. Violonistul căsca în timp ce scârţâia o nocturnă molatică de Chopin. Mamele între două vârste ale fetelor, cu şaluri ponosite pe umeri pentru a se apăra de răcoarea serii, şedeau pe scaunele pliante şi bârfeau.

În vestibulul luminat, Victorine şi-a pus mâinile căuş pe uşile cu canaturi din sticlă şi s-a uitat în sală după Edgar Degas. Oare să fi întârziat ea la întâlnire? Nu, uite-l acolo, în colţ, unde desenează de obicei, dar nu singur. Lângă el stătea în picioare un alt domn, care privea fetele în lumina pâlpâitoare a lămpilor cu gaz. Când Degas a văzut-o, i-a făcut semn tovarăşului său şi i-a arătat-o cu capul. Victorine şi-a netezit buclele întunecate, şi-a tras doar un pic mai în jos decolteul rochiei de tafta stacojie, a inspirat adânc şi a deschis dintr-o mişcare uşile duble, lăsând o dâră de lumină să pătrundă în încăpere.

În timp ce se apropia, Victorine l-a fixat cu privirea pe celălalt domn.

Degas a prezentat-o şi Victorine şi-a plecat capul cu drăgălăşenie, aşa cum repetase de o mie de ori în oglinda ei rabatabilă. Apoi şi-a ridicat ochii, fixându-l cu privirea, poate un moment mai mult decât s-ar fi cuvenit. Luciul unui joben din mătase, scânteierea lanţului de aur al unui ceas şi ghetele lustruite, din piele, denotau bogăţie.

— Aha! Deci acesta e domnul din Marsilia despre

care mi-ai vorbit atât, spuse ea zâmbind dulce şi întinzându-i mâna.

A urmat un moment de derută, până când Degas şi-a dat seama de greşeală.

— Nu, nu, nu e bancherul. E Édouard Manet! E artist, Victorine. Ar vrea să-i fii model.

Fata şi-a păstrat zâmbetul, a murmurat că i-a făcut plăcere de cunoştinţă şi s-a întors să plece. Édouard Manet a prins-o de mână.

— Stai o clipă. De ce nu-ţi plac artiştii? Pentru că nu-şi permit să-ţi cumpere trăsură cu doi cai?

A înţeles, deci, care-i sunt priorităţile.

— N-am auzit niciodată de dumneavoastră, domnule Manet. Aţi expus la Salon?

— Da, interveni Degas. Dar nu foarte des.

Expoziţia anuală de la Salon, sponsorizată de prestigioasă *Académie Française*, ţinea întreg Parisul cu sufletul la gură. Teoretic, era deschisă tuturor artiştilor, dar se ştia că juriul conservator era renumit pentru că respingea toate operele considerate prea iconoclaste.

— Pariez că n-ai mai văzut tablouri ca ale mele, spuse Édouard scriind o adresă pe spatele cărţii sale de vizită. Vino la atelier, fă-ţi o părere despre opera mea şi apoi hotărăşte-te. O privi atent. Îmi plătesc bine modelele.

În ochii ei se aprinse un licăr de interes.

— O să mă gândesc. Dar dacă voi accepta să pozez pentru dumneavoastră, insist ca domnul Degas să fie şi el prezent, ca însoţitor al meu.

— Te flatezi, mademoiselle, râse Édouard. Când aleg un model, o fac pentru muzica lui interioară.

Fu luată prin surprindere de poezia răspunsului.

— Şi eu am muzică? întrebă ea pe un ton blând.

— Poate.

Victorine îşi strânse mai bine pe umeri pelerina scurtă din stofă subţire. Era împreună cu Degas şi beau *crèmes* în aerul rece al dimineţii. Stăteau de vorbă sub copertina verde a cafenelei ei preferate de lângă catedrala

Notredame-de-Lorette, din cartierul în care locuiau ea şi multe alte tinere din aceeaşi clasă socială. Li se spunea *lorettes* – adică nu erau chiar atât de jos ca femeile de stradă, dar nici la nivelul înalt al curtezanelor nu se ridicau.

— După ce a terminat şcoala, Manet ar fi putut respecta dorinţa familiei de a deveni avocat sau de a-şi găsi o slujbă la bancă ori la bursă, spuse Degas. El are însă un talent care-l va duce mai sus. Are mână de artist şi pasiune de revoluţionar. Iar cu pensula şi pânza va schimba modul de percepere a lumii, mai adăugă el, înşirând apoi nume de artişti obscuri de care Victorine nu auzise în viaţa ei – Monet, Renoir, Cezanne – care vedeau în Édouard Manet un Apollo al lor. Dintre ei toţi, numai Manet are inteligenţa calmă şi analitică necesară pentru a deveni pictorul vremii sale.

Victorine îşi roti linguriţa în cană, gândindu-se la Manet.

— Spune-i că vin mâine după-amiază, la trei.

A doua zi, la ora stabilită, Victorine bătea la uşa neagră, lăcuită a apartamentului lui Édouard Manet. S-au auzit paşi apropiindu-se şi Victorine s-a uitat în jos şi a văzut că avea tivul rochiei stropit de noroiul maro-roşcat al şantierelor care împânzeau Parisul. Şi doar era cea mai bună rochie a ei, singura făcută din satin mătăsos. Şi botinele cu şireturi laterale erau pline de noroi. Era prea târziu pentru a mai regreta c-a venit pe jos ca să economisească şase *sous*[1] pe biletul de omnibuz.

Uşa s-a deschis şi Édouard s-a înclinat cu o eleganţă exagerată.

Victorine s-a oprit sub lumina pâlpâitoare a candelabrului din hol să-şi desfacă panglicile lila din satin ale bonetei „cabrioletă”, pe care a pus-o, împreună cu umbreluţa de soare cu franjuri, pe biroul cu blat din marmură. Ştia că până şi aşa, cu modestul buget al unei *lorette*, arăta la fel de delicioasă ca o cutie de bomboane

1 Monedă franceză de valoare foarte mică, ieșită din uz (n. tr.).

dintr-o cofetărie; părul negru, bogat era strâns la spate într-un coc sofisticat, pe care coafeza îl făcuse cu răbdare şi migală. Cerceii din imitaţii de perle şi strasuri atrăgeau privirea asupra feţei pudrate şi rujate cu mare artă, roz şi albă ca o *galante* de Fragonard, absolut perfectă. Cu o excepţie: o crudă cicatrice ovală sub obrazul stâng, pe pielea altfel fără cusur. Simţind în spate cum Édouard o priveşte cu admiraţie, îşi unduia şoldurile şi mai ispititor, astfel încât la fiecare pas o cascadă de volane lila din satin măturau podeaua plină de praf. Apropiindu-se de salon, se uita la mobilele fine tapiţate, la draperiile din damasc legate cu şnururi groase din mătase cu ciucuri, la măsuţele lucitoare din mahon, găsind deplasată existenţa acestor comori în atelierul unui tânăr pictor obscur din sordidul district Batignolles.

În salon a întâmpinat-o Degas, pe care l-a sărutat uşor pe ambii obraji, iar alţi doi domni s-au ridicat de pe divanul din pluş stacojiu. Cel mai în vârstă, cu înfăţişare distinsă, era ca o coloană corintică – o prezenţă puternică şi intimidantă. Celălalt, un tip zvelt cu trăsături vag feminine, era firav şi mai scund decât Victorine. Ce comici erau aşa, unul lângă altul.

Édouard i l-a prezentat pe cel mai tânăr, André, marchiz de Montpellier. Acesta şi-a aranjat lavaliera şi şi-a netezit o buclă rebelă din părul frumos, blond. Puful moale, de culoarea piersicii, de pe obraji şi pistruii de pe nas îi spuneau că nu poate fi mai mare decât ea, adică avea cel mult şaptesprezece, optsprezece ani. Îi spuse că strada ei comercială preferată e boulevard de Montpellier, fără îndoială numit astfel după iluştrii săi străbuni. I-a răspuns că el nu e decât un umil scriitor şi n-are niciun merit în trecutul celebru al familiei sale. Judecând după costumul uzat, Victorine şi-a dat seama că familia trebuie să se fi mutat din castelul strămoşilor în căsuţa îngrijitorului încă de acum câteva generaţii.

Domnul mai în vârstă şi-a aşteptat răbdător rândul. Édouard i l-a prezentat ca fiind Monsieur Baudelaire. Şi-a

dat imediat seama că este vorba de Charles Baudelaire, poet şi artist, considerat unul dintre cei mai mari gânditori ai vremii.

— Monsieur Baudelaire, ce onoare. Sunt o mare admiratoare a operei dumneavoastră.

Nefiind el omul care să se lase atât de uşor flatat ca tânărul marchiz, Baudelaire a întrebat-o dacă a citit vreuna din „scriiturile lui umile” şi, dacă da, care.

Voia să-i arate că are o bună educaţie, că nu era o cocotă vulgară de pe stradă.

— Mi-a plăcut foarte mult un eseu despre femei, pe care l-aţi publicat recent. Chiar am memorat o frază: „Femeia este o divinitate, o stea care controlează toate ideile din mintea Bărbatului”.

— Aşa e, eseul din *Le Figaro* de săptămâna trecută! Părea impresionat. A întrebat cum l-a cunoscut Victorine pe Manet.

— Eu l-am rugat insistent pe Degas să mă prezinte după ce am văzut-o într-o schiţă de-a lui, răspunse Édouard.

— Nu-l pot învinovăţi pe Manet că este intrigat de frumuseţea dumneavoastră, spuse Baudelaire zâmbindu-i lui Victorine.

— Nu e vorba numai de frumuseţe, interveni Édouard. Sub această suprafaţă există lumină şi umbră.

Cei trei bărbaţi au privit-o tăcuţi. Victorine se simţea ca un exponat din magazinul universal Le Bon Marché.

— Ce contraste ireconciliabile în fiinţa umană, despre asta-i vorba în fond, nu? *Chiaroscuro*, spuse Édouard.

Victorine a întrebat ce înseamnă cuvântul acela străin.

— Lumină şi umbră. E în italiană, îi explică Édouard.

— Victorine, mi-ai spus că părinţii tăi au fost nişte bine-cunoscuţi muzicieni italieni. Nu ziceai că au făcut turnee pe Continent la Curţile regale? o întrebă Degas.

— Cred că mă confunzi. Eu m-am născut la Viena. Tata a fost maestru de scrimă la Curtea de Habsburg.

După privirile pe care domnii le-au schimbat între ei, şi-a dat seama că n-o cred. În fond, ştia toată lumea că fetele din corpurile de balet provin din mediul sărac al clasei muncitoare. Tinerele balerine erau amatoare alese pentru frumuseţea lor, nu pentru aptitudinile de dans, ca să umple scurtele antracte dintr-un balet. Iar salariile mizere şi le suplimentau devenind amantele răsfăţate ale bogaţilor bancheri căsătoriţi, ale speculanţilor imobiliari şi ale industriaşilor. Nicio minte cu adevărat rafinată nu credea că dragostea pentru Wagner sau Verdi îi aduce pe noii îmbogăţiţi la operă în fiecare joi: toată lumea ştia că veneau numai pentru a admira picioarele lungi ale amantelor îmbrăcate în rochiţele scurte de balet. Bârfele din cabină se concentrau în general asupra balerinelor care ani de zile treceau de la un protector bogat la altul, pentru a ajunge apoi prostituate de rând, pe stradă. Victorine însă n-avea de gând să urmeze această spirală descendentă. Avea şaptesprezece ani şi ştia că nu mai are la dispoziţie decât câţiva ani. Luă braţul lui Édouard.

— Unde vă sunt capodoperele, Monsieur Manet? Dacă vreţi să pozez pentru un portret, aş vrea să văd în ce mă implic.

Édouard a condus-o în holul cu pereţii plini de pânze. Erau peisaje de ţară şi citadine, portrete de femei. Multe femei. Se uită la tablouri, unul după altul, fără să comenteze, răsucindu-şi mănuşile în timp ce examina culorile intense şi vopseaua groasă aplicată pe pânză cu spatula. Édouard era cu un pas în urma ei.

— Ei, spuse ea în sfârşit, întorcându-se, vă mulţumesc.

— Nu-ţi plac lucrările mele?

— Nu vreau să spun că sunt bune sau rele. Îşi alegea cuvintele cu aceeaşi atenţie cu care o femeie îşi încearcă pălăriile la modistă. Pot doar să spun că nu le înţeleg. Acesta. Şi arătă spre un grup de spectatori la un concert în aer liber, având drept cadru o grădină umbrită. Unele feţe din mulţime au trăsături, altele sunt înceţoşate. Şi acesta,

mai spuse ea indicând portretul unui ţăran bătrân. Se spune că talentul unui artist se vede din felul în care înfăţişează mâinile. Mâinile alea arată ca nişte bucăţi de aluat. N-aş vrea să vă insult arta, dar… Şi se întoarse spre tablouri ridicând din umeri.

— Mademoiselle. Baudelaire făcu un pas în faţă. Mai gândiţi-vă o clipă. De ce vă jenaţi? Criticii nu se simt în largul lor pentru că e prea radical. Trebuie oare ca un artist modern să imite Antichitatea, să modeleze figura omenească după sculptura clasică greacă? Pe străzile Parisului purtăm togă?

— Nu… dar un artist ar trebui să picteze subiectele aşa cum le vede *cu adevărat*.

— Exact asta face! Când priveşti, vezi lumină refractată, nu culori. Lumina e simbolul vremii noastre, iar Manet e maestrul acestei lumini.

— Baudelaire, te rog… protestă Édouard.

Baudelaire ridică mâna pentru a-l face să tacă.

— Leonardo i-a învăţat pe studenţii săi *saper vedere* – să ştie *cum* să vadă. Manet este Leonardo al timpurilor noastre. Într-o bună zi i se va recunoaşte talentul.

Victorine se uită la tablourile înşirate pe perete şi îşi cântări opţiunile. Ei nu ştiau încă, îşi dădeau prea puţin seama că pe ea o preocupa un singur lucru: să găsească un înlocuitor mai bogat şi mai puternic pentru doctorul Lebrun, dentistul căsătorit care-i plătea momentan chiria şi facturile de la croitoreasă. Se gândea că, dacă va fi asociată cu Manet şi cu stilul lui ciudat de pictură, şi-ar putea strica reputaţia. Pe de altă parte, era posibil totuşi ca, având un portret expus la Salon, pe care să-l admire toată lumea, imaginea ei să fie văzută de un număr mai mare de potenţiali protectori şi să poată urca mai repede scara succesului. Citise despre un om din America, pe care-l chema P.T. Barnum, care folosise acest fenomen – „publicitatea” – într-un mod foarte profitabil.

— Da, o să pozez pentru dumneavoastră, Monsieur Manet.

Au băut Veuve Clicquot, un vin foarte select, iar Victorine a simţit ochii lui Édouard zăbovind încântaţi pe rotunjimea umerilor ei şi alunecându-i spre ceafă. I-a surprins privirea apreciindu-i nuanţa pielii – cremă de ou – urmărindu-i conturul gurii – ca nişte aripi de înger – şi insistând pe cicatrice. Întinse mâna spre faţa ei.

— De unde…

— Nu mă întrebaţi despre asta, îi spuse ea cu o mişcare bruscă a capului. Mâine dimineaţă la zece, începem treaba.

El o prinse de mână, dar ea şi-o retrase.

— Să nu vă aşteptaţi la mai mult. Vocea îi răsună ca o uşă trântită. Nu sunteţi ceea ce vreau eu.

— Ceea ce vrei?

— Cel de care am nevoie, adăugă pe un ton mai blând.

— Cum doreşti. O relaţie strict profesională.

Îi permise s-o conducă în hol, urmăriţi de privirile celorlalţi şi îi simţi ochii aţintiţi asupra ei în timp ce cobora cele patru şiruri de trepte din marmură. Voia ca el să înţeleagă de la bun început că între ei nu va fi nicio poveste de dragoste, nimic care s-o distragă de la scopul ei: siguranţa financiară. Când păşi pe boulevard des Batignolles, se înserа şi lampagiii aprindeau felinarele cu prăjinile lor lungi. Cât de greu îi va fi să-l ţină pe Manet la distanţă, atâta vreme cât va poza pentru el un act atât de intim? Judecând după numeroasele portrete de femei din atelier şi după felul tandru în care i-a atins faţa, era obişnuit ca femeile să nu reziste farmecului său. Pe când ea era obişnuită cu chelii, cu burţi de vârstă mijlocie şi cu beneficiile financiare pe care i le asigura sărutul unei guri îmbătrânite.

2

„Să creeze şi, creând, să trăiască”. Lord Byron, *Pelerinajul lui Childe Harold*, 1812

Victorine ciocănea de câteva minute şi începea să se întrebe dacă era cineva acasă. Când s-a întors să plece,

uşa s-a deschis puţin şi l-a văzut pe André de Montpellier strângându-şi mai bine halatul din mătase. Apoi îşi netezi un smoc de păr blond şi fin şi o pofti înăuntru, agitând în mână o sticlă maro de sirop şi bolborosind ceva despre constituţia lui delicată şi despre un acces afurisit de dispepsie.

— Locuiţi aici? întrebă Victorine, privindu-l în timp ce o urma în hol cam nesigur pe picioare.

— Am restanţe la chirie şi stau la Manet până săptămâna viitoare, când e zi de plată la *Le Moniteur*.

Victorine se gândi un pic la această bârfă picantă.

— Lucraţi la un ziar? întrebă ea.

— Scriu o capodoperă literară, dar mă mai ajut cu câte o cronică mondenă săptămânală pe care poate că ai văzut-o, *La Vie Parisienne*.

Bineînţeles c-o văzuse. Era o lectură indispensabilă pentru *lorettes*, cea mai importantă sursă pentru zvonurile care implicau persoanele de vază şi soţii care călcau strâmb. Se pregătea să-i mai pună întrebări, când a apărut şi Édouard în hol, clătinându-se şi strângând în jurul taliei goale o pătură.

— Am venit prea devreme? întrebă Victorine, uitându-se la ceasul din hol. Întâlnirea era la ora zece.

— Întâlnirea? întrebă Édouard, trecându-şi degetele prin părul ciufulit, de parcă aşa şi-ar fi limpezit mintea.

— Şedinţa de pozat.

— Oh, pentru pozat. M-am culcat târziu aseară şi…

Édouard o privea fascinat cum îşi descheie nasture cu nasture mănuşile scurte din şevro şi le scoate. Cu o încetineală calculată şi-a dezlegat brandenburgurile negre ale pelerinei scurte din stofă şi şi-a tras-o de pe umeri. După ce şi-a scos şi boneta din catifea neagră, şi-a aranjat volanul din bumbac al corsajului şi şi-a netezit crinolina gri cu alb făcută din cincisprezece metri de poplin. Aruncând o privire în oglinda lungă din hol, şi-a netezit părul lins şi a vârât câteva şuviţe delicate sub coc.

— Duckie? Cine-i acolo?

Édouard clipi. O fată care arăta ca un copil părăsit, cu o cunună de cârlionţi blonzi şi încâlciţi, a ieşit încet din cameră, căscând. Fata s-a oprit imediat când a văzut-o pe Victorine în hol şi şi-a tras instinctiv cămaşa peste sânii mici, goi.

Victorine şi-a luat mănuşile, pelerina şi boneta şi s-a întors spre uşă.

— Se pare că deranjez, spuse ea.

— Nu, te rog să rămâi, spuse Édouard, prinzând-o de mână.

Fata cu cap de câlţi a ridicat din umeri şi s-a întors încet în dormitor.

— Îmi pare rău pentru… spuse el arătând spre dormitor… aia.

Privirea lui Victorine s-a oprit pe pătura care îi aluneca de pe şale.

— *Nu* rămân dacă rămâne şi ea. Sau pleacă târfa aia mică, sau eu.

— Da. Bineînţeles. Va fi aşa cum doreşti.

El s-a întors în cameră şi a închis uşa cu multă grijă.

Victorine a intrat în salon, lovind cu piciorul, în trecere, o pereche de pantaloni de stofă mototoliţi pe podea. Se aşează pe divanul din pluş roşu, gândindu-se la fata care urma să fie dată în curând afară. Acum câţiva ani, nou-venită la Paris, n-ar fi cerut aşa ceva; sosise din provincie şi nu era deloc pregătită pentru competiţia cu fetele din oraş. Când domnii bogaţi au observat-o pentru prima oară în Sala Verde a baletului şi au invitat-o la „cină” după spectacol, habar nu avea că celelalte fete vor flirta şi vor complota să-i fure admiratorii. A învăţat destul de repede; nu trebuia să aibă încredere în alte femei. Nu va tolera nicio rivală care să-l distragă pe Édouard Manet, având în vedere cât de util puteau să-i fie el şi arta lui, în viitor pentru cariera ei.

Aşteptând în salonul lui Édouard, simţi mirosul stătut de trabucuri care intrase în draperii şi în tapetul de pe perete. Scrumierele erau pline de chiştoace, iar pe măsuţe

erau sticle de vin şi de whisky pe jumătate pline. Pe podea erau împrăştiate diverse obiecte de îmbrăcăminte; peste un abajur, atârna un jupon din dantelă. Privirea i se opri pe cei doi pereţi acoperiţi cu rafturi de cărţi. Biblioteca lui Édouard era impresionantă; se aflau acolo cărţi de literatură clasică, poezie, istorie, teoria artei, optică. A reapărut André, îmbrăcat, dar încă palid, ca un pasager de pe un transatlantic legănat de tangaj. I-a sugerat să meargă împreună să-l aştepte pe Édouard în atelier.

N-a făcut decât un pas şi s-a trezit într-o lume fermecată, de obiecte de recuzită, de grămezi de costume cu paiete, împrăştiate pe jos ca nişte dansatoare obosite, de blănuri de animale pe post de covoare, care acopereau podeaua goală din lemn, de sticle prăfuite de vin îngrămădite pe masă, nu pentru a fi băute, ci pictate. Dar, mai ales, o lume de tablouri care acopereau pereţii până sus, nevăzute, nevândute şi nedorite.

Victorine a căutat într-un cufăr vechi de călătorie, din lemn, şi şi-a ales o bonetă înflorată, de mătase. Şi-a pus-o pe cap, s-a privit în oglindă şi a făcut o piruetă, uitându-se la André să vadă dacă-i place.

El a clătinat din cap că nu. A înlocuit-o cu alta, mai elaborată, cu fructe artificiale şi o pană albă. Dădu comic din cap, iar pana se legănă înainte şi înapoi.

Voci ridicate au ajuns până la ei.

— Dar te iubesc! se miorlăia fata. Édouard i-a răspuns, dar Victorine n-a auzit exact ce. Celelalte fete m-au pus în gardă în privinţa ta! Şi nopţile petrecute împreună… Am crezut că mă iubeşti!

Victorine râse auzind-o şi traversă camera să se uite la câteva portrete stivuite lângă perete. Observă însă că nu era mai mult de un portret cu fiecare fată. Se întoarse spre André.

— Pictează un model o singură dată?

— De fiecare dată când Manet descoperă o femeie care-l inspiră, se îndrăgosteşte de ea, cea în carne şi oase, dar şi de cea din tablou. Şi cum face dragoste cu ea în pat,

tot aşa şi pe pânză.

— Dar de ce nu-i face decât un portret?

— Pe măsură ce vopseaua se usucă pe pânză, fata rămâne treptat în trecut, oftă André.

— Te urăsc! strigă fata.

Victorine îşi îndreptă din nou atenţia spre oglindă şi schimbă un surâs de mulţumire de sine cu propria-i imagine. Apoi ridică o diademă şi un sceptru, pe care-l mişcă deasupra capului lui André, înnobilându-l. Era palid, cu oase mici, cu sexualitatea incertă. Însă îi zâmbi larg şi în ochii lui citi adoraţie absolută. Nu era sigură dacă el voia să fie ca ea sau să se culce cu ea, dar era limpede: mai făcuse o cucerire. Băiatul s-ar putea dovedi de folos, îşi zise, dacă i-ar include numele în cronica mondenă.

Uşa se deschise şi fata ţâşni în încăpere, făcându-i pe Victorine şi pe André să tresară. Hainele îi stăteau strâmb, avea ochii umflaţi de lacrimi, iar când se uită la Victorine izbucni din nou în plâns. Se îndreptă spre uşă cu valiza din care atârna o pereche de pantalonaşi din dantelă ca un steag alb de capitulare şi o trânti atât de tare, încât borcanele cu vopsea zăngăniră pe raftul de lângă capul lui André.

Victorine zâmbi şi îi făcu acestuia cu ochiul.

Răsfoi un album de schiţe de pe masa de lucru şi se opri la un autoportret al lui Édouard, realizat în pastel cretat. Studie părul blond-nisipiu, ondulat deasupra frunţii înalte, aristocratice, ochii de un albastru-cobalt, privirea incisivă, totul surprins cu intensă perspicacitate. Când a auzit paşii lui Édouard, a închis repede albumul de schiţe.

Era îmbrăcat într-un costum din stofă fină, în stil englezesc, cu lavalieră din mătase; până şi ghetele erau lustruite impecabil.

— Întotdeauna vă îmbrăcaţi aşa de elegant în atelier? îl întrebă.

— Încerc să arăt cât mai bine.

Édouard se apropie şi îi dădu roată. Ridică apoi creionul la nivelul feţei ei, îl înclină şi măsură de la vârful

nasului până la colţul exterior al sprâncene! făcu apoi un pas înapoi şi îşi mângâie obrazul, adâncit în gânduri. André stătea lângă el, comentând grav cât de simetric a putut aranja natura trăsăturile de pe faţa ei. Lui Victorine i-a venit o idee care avea să-i năucească pe cei doi domni serioşi. Începu să-şi descheie nasturii bluzei şi să slăbească şnururile corsajului. Rochia alb cu gri îi alunecă de pe umeri şi se strânse, ca într-o reverenţă, pe podea, cu crinolină cu tot. Surprins, Édouard făcu un pas înapoi, lovindu-se de André.

— Ce faci?

— Nu vreţi să vedeţi dacă vă convine corpul meu?

— Nu trebuie să începem cu… spuse el, dar se opri.

Îşi scoase corsetul cu balene, cămaşa din bumbac alb, jupoanele cu dantelă şi pantalonaşii lungi. Nuditatea îi era accentuată de panglicile negre din satin de la gât şi de ciorapii negri din mătase, susţinuţi de jartiere din dantelă strânse pe coapse. Păşi calmă pe lângă ei şi se aşeză languroasă în şezlong. André se scuză şi ieşi pentru a-i lăsa să lucreze.

Édouard se aşeză în faţa lui Victorine, pe un scăunel cu trei picioare, şi îşi luă albumul de schiţe. Uitându-se când la ea, când pe coală, degetele i se mişcau rapid în linii iuţi. Îi desenă ovalul feţei, ochii căprui şi apoi părul bogat care-i mângâia gâtul şi îi cădea pe umeri. Îşi plimbă privirea peste sâni, pe sfârcurile uşor ridicate, roz ca nişte petale de trandafiri. Coborî apoi pe corp, până la mâna care-i acoperea zona pubiană. Lui Victorine nu-i scăpă zâmbetul lui ironic la adresa gestului ei sfios. Continuă să-i deseneze coapsele pline şi gambele lungi şi elegante, cu laba piciorului absurd de mică.

— Bun, bun. Ai mai făcut asta?

— Niciodată.

Vârful creionului trasa haşuri rapide pe hârtie. Victorine era fascinată de arcuirile dinamice ale braţului său drept. Nu făcea mişcări scurte din încheietură, iar trăsăturile de creion erau adevărate afirmări ale scopului

urmărit. O intrigau şi mâinile lui: puternice, expresive, degete delicate. Îi simţea privirea concentrată asupra ei, percepând-o cu toate cele cinci simţuri. O vedea cu ochii, dar înţelegea şi că „ascultă muzica” din interiorul ei, la care făcuse aluzie în ziua în care se întâlniseră. L-a văzut semnând desenul cu o mişcare amplă, apoi i l-a arătat.

Victorine a aplaudat încântată. O prinsese aşa cum era, o asemănare perfectă, având însă pe cap o ornamentaţie fantastică şi brăţări elaborate la mâini şi la picioare. Chiar semăna cu o zeiţă exotică.

— E superb!

Iar când îi dădu desenul schiţat în grabă, Victorine simţi că în viaţa ei se deschide o fereastră.

În timp ce se îmbrăca, l-a auzit pe Édouard strigându-l pe André să li se alăture, apoi a dispărut în bucătăria mică şi s-a întors cu o tavă de argint pe care se aflau o sticlă de Bordeaux fin şi trei pahare de cristal. Victorine şi André stăteau unul lângă altul pe divanul din pluş roşu şi se uitau la el cum scoate dopul de la sticlă.

— E din via familiei mamei, cred c-o să-ţi placă, spuse Édouard, dându-i un pahar.

— Un castel care produce *premier cru*? întrebă ea întinzând mâna după sticla verde şi uitându-se la etichetă.

— E un domeniu mic. Să nu crezi că sunt un diletant bogat care-o face pe boemul. Nu am milioane ca să te întreţin.

— Crezi că numai la asta mă gândesc?

André le întrerupse discuţia în contradictoriu.

— Victorine, s-a întâmplat ca vreuna din legăturile tale să se transforme în… Se opri şi se uită prin încăpere în căutarea cuvântului potrivit. În dragoste?

— Dragoste! Aproape că scuipă cuvântul, ca pe un sâmbure de lămâie. Dragostea dispare. Un singur lucru supravieţuieşte: banii.

— Sunteţi prea sentimentală, mademoiselle, spuse Édouard. Cum de puteţi fi atât de sigură?

Ea tăcu o clipă, gândindu-se. Să spună adevărul?

Doar o dată. Se lăsă pe spate, pe pernele divanului, şi îşi aduse aminte de prima privelişte din Paris, în ziua în care sosise pentru a intra la şcoala de balet. După ce ea şi mătuşile ei se strecuraseră cu greu prin mulţimea din gară, au ieşit pe uşile duble şi s-au oprit pe treptele de marmură albă aflate de cealaltă parte a boulevard du Strasbourg.

— Prima mea impresie din Paris nu are nicio legătură cu magazinele elegante sau cu doamnele îmbrăcate după ultima modă. Prima persoană pe care am văzut-o a fost o cerşetoare scotocind prin lăzile de gunoi; s-a târât pe trepte şi m-a prins de fustă cu mâna jegoasă, cerându-mi o jumătate de *sou*. M-am ferit îngrozită. Nu văzusem niciodată aşa ceva în sătucul meu din Alsacia.

— Eşti din Alsacia? Ne-ai spus că eşti din Viena, spuse André.

Ea ignoră remarca.

— Hamalul a gonit-o şi ne-a spus că i se zice Regina de la Bal Mabille. Că a fost o curtezană foarte frumoasă care şi-a început cariera la Bal Mabille. A ajuns faimoasă pentru că a inventat un dans sălbatic, şocant, care se numeşte cancan. Avea diamante, un palat şi trăsuri, însă şi-a ascultat inima şi a luat nişte decizii lipsite de înţelepciune, ruinându-se. Dragoste. Victorine clătină din cap. Nici nu există aşa ceva.

— Dă-mi voie să te contrazic. Eu mă îndrăgostesc de zece ori pe zi, doar plimbându-mă pe străzi. Cine susţine că nu există dragoste n-a fost niciodată îndrăgostit, spuse Édouard.

— Atunci înseamnă că dragostea nu e pentru fete ca mine. Putem să ne prefacem îndrăgostite şi asta e suficient pentru bărbaţii pe care-i cunosc eu, spuse ea cu blândeţe. Apoi luă o înghiţitură de vin şi-l plimbă în gură pentru a-i savura buchetul înainte de a-l înghiţi. Spune-mi, Édouard, familia ta e din Bordeaux?

— O parte din familia mamei. Eu însă sunt cât se poate de parizian. Am crescut într-un apartament de pe

rue Petits-Augustins, vizavi de École des Beaux Arts. Însă mi-am petrecut verile copilăriei la domeniul nostru de la ţară, în Gennevilliers. Proprietarii de pământ de acolo au un obicei: îşi aleg ca naş al copilului un cerşetor, pentru a nu uita că săracii sunt verii şi surorile noastre.

— Foarte nobil, surâse ironic Victorine.

— Sarcasm ascuţit precum balena carete, înţeapă în coaste, spuse Édouard.

— Când erai copil, tot atât de nesuferit erai?

I-a spus că în primii trei ani de viaţă n-a vorbit deloc.

— Familia a crezut că sunt retardat sau, în cel mai fericit caz, mut. Apoi a venit la noi o servitoare tânără care mi-a schimbat viaţa. Într-o zi, m-a aşezat şi mi-a dat un caiet de desen şi un creion, iar eu am început să desenez. Îmi spunea cum se numeşte fiecare lucru, iar eu repetam după ea. Toată familia a venit în fugă pentru că mă auzeau vorbind pentru prima dată. Cred că de-atunci am desenat întruna.

Victorine s-a ridicat şi s-a apropiat de un birou din lemn pe care se afla o întreagă colecţie de fotografii de familie. A luat o ramă ovală şi a privit-o cu atenţie.

— Cine e aici? îl întrebă ea pe Édouard.

El ezită o clipă, uitându-se la fotografia femeii blonde şi dolofane, alături de care stătea un băieţel.

— E o femeie cu care am o legătură de treisprezece ani. Iar băieţelul e… fratele ei.

— Locuieşte aici?

— Nu.

Victorine puse fotografia la loc şi luă alta.

— Dar aici? Cine sunt?

I-a spus că sunt mama şi tatăl lui.

— Şi părinţii tăi? a întrebat-o.

— Despre tata nu ştiu nimic. Mama a murit la naştere. Sau cel puţin aşa mi-au spus mătuşile mele. Nu ştiu prea multe. Îşi golise paharul şi i-l întinse ca să i-l umple din nou.

— Şi cine te-a crescut? o întrebă Édouard în timp ce-i

turna vin.

— M-am crescut singură. Observă expresia nedumerită de pe feţele lor. Oare să continue? Avea o regulă după care se conducea: nu te încrede în nimeni niciodată şi cu atât mai puţin în bărbaţi. Dacă le va spune că a fost aruncată de la o mătuşă la alta ca o valiză nedorită, fascinaţia lor nu se va transforma cumva în milă? Dacă ar şti că la treisprezece ani mătuşile au vândut-o lui Monsieur Kaye? Le-a plătit şi, în schimb, ea a mers să aibă grijă de copiii lui. El promisese c-o s-o ajute să-şi continue educaţia. Amintindu-şi, buzele i se răsfrânseră într-un surâs batjocoritor. Mi-a dat educaţie, asta aşa e; m-a învăţat lucruri pe care n-ar trebui să le ştie nicio tânără fată. Atinse cu degetele cicatricea de pe faţă şi o mângâie fără să-şi dea seama.

— Cicatricea? îi întrerupse Édouard şirul gândurilor.

— Să nu mă întrebi despre ea. Asta e, nu-mi dau seama de ce m-am apucat să vorbesc despre mine. Ce plicticoasă sunt! Şi apoi, nu contează de unde vii, ci încotro te îndrepţi.

Apoi îşi întoarse privirea spre fotografia cu părinţii lui. Legănă rama în mână şi îl întrebă dacă poate s-o păstreze.

— De ce? Nici măcar nu-i cunoşti.

Nu găsea cuvintele pentru a exprima ceea ce simţea. Se uita la poza pe care-o ţinea în mâini. Oare cum ar fi fost dacă ar fi avut şi ea părinţi ca aceştia? Cât de diferită i-ar fi fost viaţa dacă ar fi fost fiica acestui bărbat îmbrăcat elegant şi a femeii cu ochi blânzi, adânciţi în orbite? Ar fi crescut-o cum se cuvine; i-ar fi asigurat un viitor în care acte sordide în cămăruţe mizere, precum cea în care a trăit, n-ar fi fost decât un coşmar grotesc, prea oribil pentru a şi-l imagina măcar.

— Nu am nicio fotografie de familie, îi zise.

Édouard i-a spus c-o poate lua, dacă vrea. Victorine o vârî în buzunar şi îşi impuse să-şi schimbe dispoziţia.

Deşi era aproape miezul nopţii, străzile erau înţesate

de petrecăreţi. Ochiurile verzi de lumină sulfuroasă de la felinarele cu gaz nou instalate tremurau de-a lungul bulevardelor pline de oameni. Victorine şi „protectorul" ei, doctorul Lebrun, erau îmbrânciţi de indivizi în ale căror buzunare zornăiau câţiva franci, dar şi de aceia cu câteva milioane în conturile de la bancă. Parisul oferea o formă de distracţie, de evadare sau ceva de vânzare pentru orice buzunar.

Se îndreptau spre Grand Rue des Batignolles, la numărul 11. Café Guerbois era locul preferat al scriitorilor şi artiştilor, din inima districtului Batignolles. Victorine nu era surprinsă că Lebrun alesese Guerbois. Într-o cafenea muncitorească se putea bucura de compania metresei sale fără riscul de a-şi întâlni vreo cunoştinţă burgheză.

Cafeneaua răsuna de voci, de clinchetul tacâmurilor lovindu-se de farfurii şi de melodii la modă din musicaluri, interpretate de acordeonistul aflat la capătul îndepărtat al sălii. Oglinzile de pe pereţii gălbui reflectau agitaţia chelnerilor cu şorţuri lungi şi albe care mişunau printre mesele ocupate, purtând în mâini, mult deasupra capetelor clienţilor, tăvi pline cu farfurii aburinde.

Aşezată vizavi de Lebrun la o masă din lemn, cu faţa spre sală, Victorine şi-a scos jacheta bolero scurtă şi şi-a aranjat dantela albă de la *chemisette à jabot* care garnisea decolteul corsajului din muselină argintie. Şi-a netezit apoi crinolina şi a întins-o peste bancheta din lemn, ascunzând-o aproape în întregime sub atâţia metri de poplin gri.

Aştepta răbdătoare ca Lebrun să studieze meniul, după ce-şi pusese pince-nez-ul pe nasul borcănat, bătând uşor cu degetele vesta care-i acoperea abdomenul rotund. A comandat două meniuri *prix fixe* şi a început apoi să-i povestească cum şi-a petrecut după-amiaza extrăgând doi molari care i-au dat multă bătaie de cap. Sprâncenele stufoase şi cărunte coborau şi se ridicau, accentuând momentele cele mai dramatice. Deşi se străduia să-l asculte, atenţia lui Victorine era îndreptată spre sala luminată strălucitor, fiind atrasă de un hohot puternic de

râs. A văzut un grup zgomotos de tineri destul de neîngrijit îmbrăcaţi, în mijlocul cărora se afla Édouard Manet.

L-a urmărit povestind ceva până când, brusc, simţindu-i privirea intensă, el s-a întors spre ea. Zărind-o, s-a ridicat şi i-a făcut cu mâna. Ea a refuzat hotărâtă, clătinând din cap. Spre groaza ei, s-a apropiat de masă şi i s-a prezentat calm lui Lebrun ca vărul lui Victorine, întrebându-l dacă-i dă voie o clipă ca să-i facă cunoştinţă cu prietenii lui. I-a simţit strânsoarea pe cot în timp ce îndepărtau de Lebrun, care spumega de furie.

— Nu-l las ca să stau cu tine şi cu sărăntocii ăia, spuse ea, eliberându-şi braţul din strânsoare.

— Nu-ţi face griji, bunicuţul nu va păţi nimic fără tine. E vorba de câteva minute.

Deşi ea a continuat să protesteze, a condus-o repede la masa lui. O parte a grupului i-a fost prezentată, cu un surâs ironic, drept „duşmanul”. Erau studenţi la arte de la Académie française, care susţineau statu-quo-ul. Ceilalţi – şi arătă spre partea de masă la care stătea şi el – erau compatrioţii săi, artişti *avant-garde* aflaţi în prima linie a bătăliei pentru viitor.

Se aşeză fără nicio tragere de inimă pe locul pe care i l-a indicat, între el şi André.

— Ei, cum merge treaba, Édouard? întrebă unul dintre studenţii de la Academie.

— Nu mă pot plânge. Pregătesc o expoziţie la Galerie Lamont, împreună cu Monet, îi răspunse el arătând spre un tânăr artist cam la vreo douăzeci şi cinci de ani, cu barbă roşcată şi păr zburlit, care-şi ridică stacana pentru un toast.

— Sunteţi o adunătură de ageamii, spuse un student de la Academie, arătând cu furculiţa spre Édouard. Picturile tale sunt ca nişte accidente de tren pe pânză. Victorine observă că vârfurile degetelor grăsulii şi unghiile îi erau pătate de vopsea. Distrugi trecutul şi tot ceea ce este frumos.

— Absurd, spuse Édouard. Un adevărat artist nu

abandonează niciodată Frumuseţea, adăugă el, uitându-se prin cafeneaua aglomerată. Epoca noastră e plină de ipocrizie. Uitaţi-vă la individul ăla căsătorit de acolo.

Atenţia tuturor se îndreptă asupra mâinii lui, care-l indica pe Lebrun.

— Societatea elegantă se preface că nu vede că are o metresă, deşi merge în fiecare duminică la biserică împreună cu familia şi pretinde că e un domn bine şi respectabil.

Victorine îşi apără dentistul şi legătura reciproc avantajoasă.

— Căsătoria i-a fost aranjată de părinţi. Până cu o săptămână înaintea nunţii nici n-o cunoştea pe fată…

— Asta-i povestea tristă pe care ţi-a spus-o. De câte ori ai mai auzit-o de la admiratorii tăi însuraţi? întrebă el, întorcându-se cu faţa spre masă. Această ipocrizie burgheză s-a infiltrat în toate straturile societăţii şi ajunge până la Napoleon al III-lea şi la camarila lui.

— Dar ce legătură are împăratul cu asta? se miră Victorine.

— *Le petit* Napoleon – Édouard folosea un termen batjocoritor inventat de criticii de stânga – reprezintă „omul nou”, omul care s-a ridicat prin propriile-i mijloace. Îl cunosc foarte bine pentru că aşa sunt majoritatea prietenilor mei de la Sorbona. Au făcut avere, şi-au luat soţii care cheltuie ostentativ, îşi cresc fiii pentru a-i face asociaţi în afacerile lor prospere şi cumpără dragostea tinerelor curtezane, cea mai exotică marfă de vânzare în înfloritoarea noastră economie de piaţă.

Victorine citise zeci de editoriale care ridicau în slăvi noul spirit capitalist al Parisului. Ziarele erau pline de articole laudative la adresa tratatelor şi alianţelor din războaiele napoleoniene şi a schimbului de populaţie implicat de acestea, explicând astfel masivele prefaceri ce caracterizau acum Europa.

— Voi nu înţelegeţi lumea noastră modernă, spuse Édouard arătând spre studenţii de la Academie française.

Lucrurile se schimbă repede. Îşi roti trabucul, desenând un cerc de fum albăstrui. Descoperirile ştiinţifice dau năvală peste noi. Abia asimilăm una, că ne şi loveşte alta.

Victorine observă o chelneriţă frumoasă, excesiv rujată şi cu decolteul prea adânc, apropiindu-se de masă. Se aplecă, dezvăluindu-şi sânii ampli, şi îl sărută pe Édouard pe obraji. Braţul lui alunecă uşor în jurul taliei fetei într-o îmbrăţişare de stăpân. Toţi artiştii comandară, în afară de Monet, care îşi cercetă buzunarele şi refuză, spunând că nu-i e foame.

— Adu-i la fel ca mie, îi spuse Édouard chelneriţei.

— Ea treia oară în săptămâna asta când îmi plăteşti masa. Nu-ţi îngădui să mă întreţii astfel…

Un murmur general de încurajare pentru tânărul Monet se ridică dinspre partea de masă în care se afla Manet.

— N-aţi observat viteza uluitoare a trenurilor? întrebă un bărbat pe care-l chema Cézanne. Victorine îi remarcă accentul din Sud. Ăsta trebuie să fie din Provence, îşi spuse. Acum ne luăm după orare ca să ajungem de colo-colo. S-a schimbat până şi felul de percepţie a timpului!

— Ca să nu mai vorbim despre schimbările cu care se confruntă femeile, spuse un bărbat numit Pissaro.

— Pe mine mă fascinează felul în care societatea tratează femeile, spuse Édouard gânditor, lăsându-se pe spătarul scaunului şi contemplând-o pe Victorine.

Ea se uita la Lebrun, adâncit în discuţie cu bărbatul de la masa vecină. Ştia că ar fi fost timpul să se întoarcă.

— Cred c-ar fi mai bine să plec, spuse ea dând să se ridice, dar Édouard o trase încet la loc.

— Stai şi ascultă. Vei afla despre ideile din spatele picturilor noastre şi vei înţelege mai bine ce te aşteaptă.

Ezită. Adevărul era că schimbul rapid de idei o fascina. Aceşti artişti trăiau într-o lume foarte interesantă, o lume care-i stârnea curiozitatea. Aşa că se întoarse la discuţiile lor.

— Parisul lui Victor Hugo, al taţilor şi bunicilor

noştri, a dispărut. Noile străzi, cu perspectivele lor drepte ca nişte căi ferate, au măturat labirintul vechilor uliţe şi cartierele care dădeau dintr-unul în altul, spuse André.

Victorine îi zâmbi, iar el îşi ridică paharul de şampanie drept răspuns. N-o fi având el bani, dar un marchiz trebuie să cunoască oameni influenţi, îşi zise ea.

— Vă amintiţi de vremurile când îi ştiai doar pe cei de pe strada ta pentru că era foarte greu să ajungi la cele învecinate? Acum, ne amestecăm cu alte clase care vin cu ideile şi modul lor de viaţă, interveni un alt artist, Bazille, căruia i se adusese încă un absint.

Victorine se uita la el cum ţine în echilibru un cub de zahăr pe linguriţa de argint şi cum toarnă puţină apă peste băutura verde-închis. Absintul era numit „papagalul verde”; în final, afecta creierul.

— Nu suport această sfâşiere infernală a reperelor noastre familiale şi nici gropile adânci care ne înconjoară pretutindeni, continuă Bazille printre înghiţituri. Mi-am schimbat adresa de zece ori din cauza diavolului de Haussmann.

Baronul Haussmann era autorul masivului proiect urbanistic de refacere a Parisului; Victorine îl cunoştea în calitate de protector al fetei lângă care dansa ea pe scenă.

— Cum ne putem feri de obstacolele din viaţa noastră, dacă în fiecare zi ne confruntăm cu obstacole de mizerie şi construcţii? întrebă Édouard. Schimbarea e pretutindeni şi fie o dominăm şi-i valorificăm puterea, fie, asemenea lui Sisif, vom fi condamnaţi să ne luptăm cu ea zi de zi.

Lebrun se apropie de masă şi insistă ca Victorine să se întoarcă să mănânce cu el. Ea se ridică şi le ură noapte bună „vărului” ei şi prietenilor lui, apoi îl luă pe Lebrun de braţ. În timp ce se îndepărtau, se uită înapoi şi prinse privirea lui Manet urmărindu-i cum dispar în pâcla de fum de ţigară şi de lumină de la lămpile cu gaz.

3

„În artă nu există decât revoluţionari sau plagiatori”.

Cuvinte atribuite lui

Jean-Auguste-Dominique Ingres (1780 – 1867)

Victorine stătea lângă André pe peronul gării Saint-Lazare şi se uita la locomotiva dinspre Argenteuil care se apropia greoaie, aruncându-şi fumul albăstrui spre cerul vaporos.

Trebuia să o aştepte pe verişoara lui André, elevă a lui Manet, să-i ducă bagajele la Grand Hotel, unde urma să stea, vizavi de şantierul noii Opere, şi apoi să ajungă la atelierul lui Édouard ca să vadă în premieră tabloul aproape terminat al lui Victorine. De vreme ce, pentru o femeie, prestigioasă École des Beaux Arts ieşea din discuţie, fata se înscrisese la Şcoala de Artă pentru Femei. Făcând schiţe la Luvru, l-a văzut pe Manet lucrând în apropiere. Cunoscând reputaţia tot mai solidă a acestuia, şi-a luat inima în dinţi şi l-a întrebat dacă nu l-ar putea însoţi într-o expediţie în care să facă schiţe. După câteva zile, i-a venit o nouă idee: să studieze cu Édouard Manet.

— De obicei nu acceptă studenţi, i-a spus André, dar, după multe insistenţe, inclusiv scrisori de la profesorii ei de artă de acasă, a cedat şi a acceptat-o.

S-au deschis uşile şi lumea a început să coboare din tren. Din vagonul de clasa întâi, a ieşit o femeie tânără şi blondă care a sărit pe peron. Cu obrajii roşii de emoţie, şi-a agitat în aer umbreluţa de soare, s-a repezit spre André, şi-a aruncat braţele în jurul gâtului acestuia şi a început să ţipe când el a ridicat-o şi s-a învârtit cu ea. După ce a aşezat-o, André i-a prezentat-o pe Victorine domnişoarei Julia Stanhope-Morgan.

Victorine şi-a format imediat o părere. Întreaga înfăţişare a tinerei arăta că e la curent cu capriciile modei pariziene şi, cel puţin la fel de important, că putea să cheltuiască oricât pentru a arăta şic. La fel ca vărul ei André, era palidă şi cu oase mici, ca o figurină din porţelan de Sèvres, şi atât de mititică, încât a trebuit să-şi ridice bărbia pentru a întâlni privirea lui Victorine. Faţa însă nu avea nimic special, fiind chiar anostă.

— Mademoiselle Laurent, v-am văzut minunatul portret şi sunt foarte încântată s-o cunosc pe muza domnului Manet, a spus ea întinzând politicoasă mâna.

Între ele s-a lăsat tăcerea. Timp de câteva clipe – stânjenitoare – Victorine n-a făcut nicio mişcare.

În cele din urmă, şi-a dat la o parte, cu un gest larg, pelerina şi i-a întins Juliei mâna înmănuşată.

— Şi eu sunt bucuroasă să vă cunosc. Monsieur Manet mi-a vorbit despre îndemânarea dumneavoastră şi vă apreciază talentul.

L-a auzit pe André scoţând un suspin de uşurare.

După ce au ieşit în lumina strălucitoare a Parisului, au urcat pe rue des Londres spre place de l'Europe. Cei doi veri vorbeau despre membrii familiei, mergând braţ la braţ, evident încântaţi că se află unul în compania celuilalt. Victorine nu şi-a dat seama imediat că Julia Stanhope-Morgan era americancă. Accentul ei era firesc şi fluent precum al unei parizience; fiecare silabă era la fel de elegantă ca rotunjimile unei *fleur-de-lys*. O trădau doar ţinuta şi siguranţa pasului. Felul ei de a merge avea ceva liber şi sănătos, o curiozitate nereţinută.

Julia îi arătă lui Victorine o cutie împachetată.

— Am un mic dar din Argenteuil pentru Monsieur Manet.

— Pentru „Regele Édouard", vrei să zici? întrebă André, aruncându-le fetelor o privire jucăuşă.

— Ce? întrebă Victorine.

André îi povesti cum a stat la operă în spatele a doua doamne frumoase şi elegante, măritate, cărora nu le-a menţionat numele. Iar acestea l-au ridicat în slăvi pe *Monsieur* Édouard Manet.

— Hai, spune, ce au zis? vru să ştie Julia.

— Se pare că o prietenă de-a lor, Dominique…

— Contesa Dominique de Saint-Pierre? îl întrerupse Julia.

— Nu ştiu, n-au spus decât Dominique. Părinţii ei i-au comandat portretul, dar şedinţele s-au concretizat mai

mult în pat decât pe pânză.

Victorine şi-a dat ochii peste cap, dar l-a îndemnat să continue.

— Şi, ca de obicei, după ce i-a terminat portretul, Manet şi-a pierdut imediat interesul pentru ea. Când i s-a spus că „prietenia” a încetat, fata, respinsă, a ameninţat că se sinucide.

— Sfinte Dumnezeule! Biata de ea, spuse Julia.

— Bineînţeles că n-a reuşit, o linişti André, pentru că nu moare nimeni dacă-şi zgârie încheietura cu o pilă de unghii. A lăsat însă o scrisoare dramatică în care şi-a clamat dragostea pentru el. Am auzit-o pe una dintre ele spunând că amicul nostru are şi o poreclă: „Regele Édouard”.

— De ce? îl întrebă Julia.

— Se pare că femeile care i-au trecut prin pat îi spun Édouard cel Mare.

Victorine izbucni în râs şi văzu că Julia se înroşise de la decolteu până la rădăcina părului.

— Despre asta nu ştiu nimic, spuse Julia. Este un profesor minunat şi îi admir talentul. Asta-i tot.

Victorine era încântată de expresia chinuită a fetei.

— După vizita la atelierul domnului Manet, mă duc la spitalul Stâlpetrière să fac o vizită caritabilă, spuse Julia.

Victorine auzise de celebrul aşezământ medical, un azil de boli mintale pentru femei, unde erau închise tot felul de scursuri şi lepădături, prostituate, cele mai sărace dintre sărace, dar şi nebunele cu acte în regulă.

— De ce trebuie să ajuţi tot timpul nebunele şi cerşetoarele? o întrebă André.

— Comitetul de binefacere mi-a repartizat o pacientă, pe Mademoiselle Marie. Nu există o hrană mai bună pentru suflet decât o faptă bună.

Victorine nu şi-a putut reţine râsul.

— Să lăsăm „faptele bune” pe seama voastră, a sfinţilor. Păcătoşii sunt mai veseli, spuse André, luând-o de braţ pe Victorine.

— André, femeia aceea cu băiatul din fotografia din atelierul lui Édouard. Cine e? întrebă Victorine. Julia dădu din cap, dându-i de înţeles că o cunoştea.

— Suzanne Leenhoff. Le-a dat lecţii de pian copiilor din casa Manet. A început cu ea o relaţie superficială când era tânăr student la Arte. Băiatul nu e fratele ei mai mic, ci fiul ei nelegitim. Când a rămas însărcinată, l-a convins pe Édouard, care avea atunci douăzeci de ani, că el e tatăl.

— Aşa că o întreţine din simţul datoriei? întrebă Victorine.

— Aş zice mai degrabă că din cavalerism, răspunse André. Paternitatea copilului e incertă. Dar… ridică el din umeri. Îşi îndeplineşte obligaţiile faţă de Suzanne şi de copil, Léon, fără nicio tragere de inimă. l-a interzis să vină la atelier dacă n-o cheamă el. Şi asta nu se întâmplă niciodată.

Când, în cele din urmă, au ajuns la ultimul etaj al noului atelier al lui Édouard, gâfâind după ce urcaseră cele patru rânduri de trepte, au intrat în vestibul unde mirosul de ulei de in puternic şi înţepător, le-a mutat nasurile din loc.

Victorine a împins uşor uşa şi şi-a mijit ochii din cauza luminii strălucitoare din nord care năvălea în încăpere prin peretele de sticlă. Îl văzu pe Édouard care se concentra asupra unui colţ al pânzei, adăugând efecte de alb cu o pensulă cu coada lungă.

— Sper că e într-o dispoziţie bună, şopti André.

În cele două luni de când începuse să pozeze pentru el, Victorine auzise destule poveşti despre Manet care, luni de zile, era plin de farmec; apoi, fără niciun motiv anume, îl cuprindea o stare de spirit sumbră. Nu mai picta şi medita melancolic în camera lui, paralizat de îndoială, copleşit de nelinişte. André credea că aceste dispoziţii sunt influenţate de anotimpuri. Păreau să-l afecteze în martie şi în septembrie. I-a spus că Baudelaire numea această stare „spleen” şi sugera că e apanajul unei minţi geniale.

Se apropiară pe vârfuri pentru a vedea mai bine

lucrarea. În primul rând, şoca dimensiunea sa uriaşă: avea proporţii epice, o mărime rezervată de obicei tablourilor istorice comandate de Stat. Subiectul era o femeie modernă, din clasele de jos, o cântăreaţă la chitară, ieşind dintr-un cabaret sărăcăcios. Victorine şi-a amintit cât de exact a pus-o Édouard să apuce chitara şi un fald al rochiei din bumbac de culoarea antracitului, care se ridica puţin la poale lăsând să se vadă doar o idee din juponul alb de dantelă. Iar cu mâna cealaltă, să ducă la gură câteva cireşe. Juponul din dantelă se voia o iluzie subtilă la sexualitatea ei degajată, iar cireşele erau un mesaj cifrat al desfătării sexuale ce putea fi gustată de cei care-ar fi avut norocul s-o cunoască. Mai pictase şi un bărbat care o privea lacom din umbra cabaretului. Édouard intenţiona să stârnească dorinţele bărbaţilor prin mesajul pe care-l transmiteau ochii ei. Victorine înţelesese rolul pe care l-a jucat, dar acum vedea că mai era unul, interpretat de artist şi de privitor, cel al voyeurului.

— Bună ziua. Putem intra? întrebă Victorine.

Édouard era atât de absorbit în muncă, încât a părut uluit că avea spectatori. Îşi şterse mâinile pătate de vopsele şi le făcu semn să intre. Julia s-a dus după el la chiuvetă, l-a privit frecându-şi mâinile şi apoi i-a întins o bucată de pânză ca să se şteargă.

— Ţi-am adus un mic dar din Argenteuil, spuse ea scoţând cutia dreptunghiulară din geantă. O amintire.

— Chiar nu era nevoie… Desfăcu încuietoarea cutiei din lemn de trandafir şi o deschise încet. Apoi ridică un set de pensule scumpe, ca să le vadă Victorine şi André.

— E mult prea mult. Nu pot…

— Nu, nu, te rog să le păstrezi, spuse Julia.

Victorine surprinse pe faţa lui o privire nesigură. Julia încercă să detensioneze momentul, abătându-le atenţia asupra tabloului.

— Portretul domnişoarei Laurent este superb.

— Vreau să-l termin până la termenul impus de Salon. Dacă laşii ăia îndrăznesc să-l accepte.

Julia menţionă numele unui prieten de familie, *Monsieur* Durand-Ruel, negustor de artă care l-ar putea ajuta să-şi vândă lucrarea.

— Eşti foarte amabilă, dar nu intenţionez să fac asta. Arta este de dragul artei. Scopul meu e să-l educ pe privitor. Să-l fac să-şi deschidă ochii, dar pe rând, râse el.

Victorine era gata de plecare şi l-a întrebat pe André dacă o conduce acasă. Ieşiră în boulevard de Montmartre; o ploaie uşoară de primăvară licărea pe pietrele pavajului, învăluind oraşul într-o pâclă argintie. Victorine îşi strecură braţul înmănuşat sub cotul lui şi îşi undui seducător corpul pe lângă el.

— André, cronica aceea a ta mondenă este foarte populară printre domnii bogaţi. I-am văzut în cele mai elegante restaurante; e pagina la care deschid ziarul.

Îşi dădu seama, după privirea lui uimită, că se întreabă unde vrea să ajungă.

— Ce-ar fi să scrii despre noul şi fascinantul model al lui Édouard Manet şi să-mi menţionezi numele în articol? Ţi-aş fi foarte recunoscătoare.

Numai de-ar vrea, îşi zise Victorine; s-ar folosi de el ca să ajungă la o clientelă dintr-o clasă superioară.

— Dacă pot, aş fi fericit să te ajut.

— Oh, minunat, zâmbi ea, privindu-l drept în ochi. Ce-ar fi să vii astă-seară la pensiune, pe la miezul nopţii, în camera mea, pentru o scurtă vizită? îl întrebă dulce.

— De ce nu? Adică nu e nevoie, se bâlbâi el.

— Oh, slavă Domnului, spuse ea, şi se întoarse, cântărindu-l. Asta va face ca prietenia noastră să fie perfectă. Oricum, cred că-l preferi pe Édouard.

Îl simţi încordându-se şi se opri. Părea încremenit. Victorine îşi dădea seama că e îngrijorat pentru că e atât de evident, inclusiv pentru Édouard. Îl apucă afectuoasă pe după umeri.

— Singurii bărbaţi care au fost vreodată drăguţi cu mine sunt cei ca tine. Nu ai de ce să te simţi stânjenit.

Se întoarse spre ea, îi cuprinse ambele mâini şi le

ridică delicat la buze. În acel moment, s-a creat între ei o legătură visceralã, cum ea nu mai simţise niciodată. Clipa a trecut, şi-au desprins mâinile şi şi-au continuat drumul. André i-a spus c-a fost plăcut surprins de felul în care a primit-o pe verişoara lui, Julia.

— E îndrăgostită de Manet, ştii?

— Nu reprezintă o ameninţare pentru mine, dacă asta vrei să spui, râse ea. Nu-mi poate lua locul. Mai făcură câţiva paşi, apoi se întoarse spre el. M-ar silui într-o clipă, dacă i-aş da ocazia, dar nu i-o voi da. Niciodată.

— De ce?

— Dacă ar face dragoste cu mine, ar dispărea tensiunea pe careşi-o canalizează spre pictură.

— Hm. Ca Samson după ce i-a fost tăiat părul, spuse André.

— Cam aşa ceva.

— Chiar atât de mult te preocupă el şi arta lui?

— Nu mă preocupă deloc nici el, nici arta lui. Ci persoana mea.

Pentru a mai destinde atmosfera, îl conduse spre uşa unui magazin.

— Hai să intrăm şi să căutăm un evantai frumos. Am nevoie de el diseară, când vom merge împreună la operă.

Îl auzi oftând resemnat. André ştia cine plăteşte; compania ei avea întotdeauna un preţ.

Câteva săptămâni mai târziu, Victorine se plimba printre tarabele cu flori de la Les Halles. Florile erau o extravaganţă pe care nu şi-o prea permitea, dar şi-a jurat că va veni o vreme când va primi în fiecare dimineaţă flori proaspete la *hôtel particulier* – care va fi al ei. Când va fi o mare doamnă, va avea câte un buchet în fiecare cameră. Deocamdată, venea aici în fiecare sâmbătă şi suporta privirile suspicioase ale vânzătorilor de flori care ştiau că le admiră marfa, dar nu cumpără nimic.

Soarele pătrundea prin acoperişul de sticlă şi metal, făcând să-i strălucească panglicile grena din satin ale bonetei. Se aplecă să miroasă un buchet de bujori pus într-

o găleată, dar sări speriată simţindu-se bătută pe umăr. Când s-a întors, l-a văzut în spatele ei pe Édouard Manet, zâmbind.

— Oh! M-ai speriat! râse ea, ducându-şi mâna la inimă pentru a mima surpriza.

— Pentru dumneavoastră, *Mademoiselle* Victorine, spuse el folosind numele de alint pe care i-l dăduse în ultima vreme. Ochii lui, de un albastru-cobalt, păreau că râd când a scos de la spate un buchet de gardenii albe.

— Flori! întinse mâna şi inhală mirosul dumnezeiesc.

— Te-am văzut trecând de la tarabă la tarabă ca un bondar.

Au râs amândoi şi Victorine i-a spus că merge spre rue de Turbigo, unde urma să se întâlnească cu André, ca să ia împreună masa de prânz. Nu vrea şi el să vină? Nu, el era ocupat, dar o va însoţi o bucată de drum pentru că mergea în aceeaşi direcţie.

Îl privea pe furiş în timp ce treceau pe lângă biserica Saint-Eustache. Édouard Manet avea o ţinută foarte elegantă şi atingea trotuarul cu bastonul la fiecare pas. Avea o graţie masculină, rar întâlnită la alţi bărbaţi. În timp ce vorbea, mâinile lui frumoase şi mari despicau aerul, exprimând mai multă emoţie decât ar fi reuşit alţii printr-un torent de cuvinte. O altă fată s-ar putea lăsa vrăjită de felul în care părul i se bucla atât de drăgălaş în jurul gulerului. Din fericire, toate acestea nu însemnau nimic pentru ea. Au ajuns la boulevard Sébastopol, unde urma să se despartă. Ea i-a spus „la revedere”, a ridicat buchetul de gardenii în dreptul feţei şi i-a mulţumit din nou pentru flori.

Ce bine că nu se simţea deloc atrasă de Édouard Manet!

Victorine şi André au mâncat împreună la o masă de lângă fereastră, din Café Tortoni; a venit şi Baudelaire.

— Aşa deci, tânără doamnă. Acum, că pozezi pentru Manet, cum ţi se pare?

I-a mărturisit că îi place foarte mult. În timp ce

pozează se amuză cu anecdotele şi poveştile despre aventurile lui prin porturile exotice în care acosta când era tânăr ofiţer în marina comercială.

— Şi cum rezişti să stai în aceeaşi poziţie atât de mult timp? Sincer, dacă mi-ar fi cerut mie să fac asta, l-aş fi refuzat.

— Sunt obişnuită să stau foarte liniştită şi să nu vorbesc, răspunse Victorine. I-a povestit lui Baudelaire că, atunci când era mică, mătuşa ei era spălătoreasă la surorile dominicane de la o şcoală cu internat. Mătuşa Evelyne o lua adesea pe Victorine la muncă în zilele în care prietenul ei dormea ca să-şi revină după beţie. Mătuşa o ascundea în spălătorie, sub o masă, şi-i spunea să stea „cuminte ca un şoricel”, ca să nu fie descoperită de maica stareţă.

— Adică, vrei să-mi spui că trebuia să taci toată ziua? întrebă Baudelaire. Draga mea, asta nu-i una din născocirile tale? Nu e cazul să ridici asemenea ziduri de apărare împotriva mea. Nu am motive ascunse.

Îi simţi mâna mare cuprinzând-o pe-a ei şi căldura sinceră pe care i-o transmitea.

— E adevărat, Monsieur Baudelaire. Am găsit acolo un abecedar şi am învăţat să citesc singură, sub masa pliantă de călcat.

O privi neîncrezător.

— Dar ai fost la şcoală, nu?

Sesiză tonul aproape părintesc.

— Da, într-o zi m-a găsit maica stareţă. Până la urmă s-a dovedit a fi fost cu noroc, pentru că a făcut un act caritabil şi m-a acceptat la cursuri fără să plătesc taxă. Am mers la şcoală şapte ani minunaţi până când… Se opri. Scuzaţi-mă că vorbesc numai despre mine. Vă plictisesc.

— Nu cred că poţi să plictiseşti vreun bărbat, râse el. Dar fii atentă, pentru că parizienii sunt nişte lupi, mademoiselle.

— Nu sunt naivă. Îi înţeleg foarte bine pe bărbaţi, îmi cunosc ţelurile şi am de gând să cuceresc Parisul.

— Bine, atunci îmi fac şi mai multe griji pentru dumneata. Nici nu ştiu ce-i mai rău: să-ţi realizezi visul sau nu.

Édouard a terminat portretul lui Victorine. A fost acceptat pentru expoziţia Salonului din mai, împreună cu o altă bijuterie de-a lui: o superbă natură moartă, cu bujori într-o vază.

În ziua vernisajului, Victorine, Baudelaire şi André străbăteau Champs-Élysées împreună cu Édouard în trăsura închisă a acestuia, îndreptându-se spre expoziţia de la Palais de l'industrie. Se uita la André care stătea lângă ea, foindu-se pe banchetă. Se umpluse de urticarie, anticipând controversa legată de tablou. Ceilalţi doi discutau banalităţi, de parcă în ziua respectivă nu urma să se întâmple nimic ieşit din comun.

— E nevoie de trei sau patru amanţi ca să susţină stilul de viaţă al contesei de Castiglione. Niciun bărbat nu are o avere de cinci sute de mii de franci-aur ca să plătească pentru palatele, bijuteriile şi servitorii ei, spuse Baudelaire, lăsându-se pe spătarul acoperit cu piele al trăsurii. Am mai auzit că Madame de Jeumont a cerut două sute de mii pentru a-şi însoţi un admirator la bal! A ridicat preţul pentru că împăratul i-a dat o sută de mii de franci-aur pentru o noapte de plăcere, râse el. Şi asta chiar săptămâna trecută.

Lui Victorine îi plăceau la nebunie aceste poveşti despre celebrele *grandes horizontales*.

— Prietena mea, prinţesa Isabelle, are aceeaşi croitoreasă ca şi Madame de Jeumont. Mi-a spus că îşi cumpără trei sute şaizeci şi cinci de perechi de mănuşi şi îşi pune câte una în fiecare zi, spuse Édouard, potrivindu-şi gardenia la butonieră.

— André, dragul meu, ce e cu tine? întrebă Baudelaire îndreptând spre el bastonul cu măciulie de aur. Te scarpini de parc-ai avea purici.

— Nu înţeleg cum de poţi glumi şi râde într-o astfel de zi, îi răspunse acesta.

— Ce zi? întrebă Baudelaire, întorcându-se spre Victorine. Nu poţi să ţi-i imaginezi chiar în clipa asta pe hapsânii critici de artă, cu ochelarii agăţaţi pe nas, dând târcoale ca nişte vulturi tablourilor lui Édouard, mâzgălind insulte iscusite în carneţele şi cotcodăcind între ei ca nişte hoaşte? Nişte băbuţe în haine bărbăteşti.

André plescăi din limbă şi le spuse că, dacă ar avea un pic de bun-simţ, ar fi şi ei îngrijoraţi. În fond – şi le-a făcut semn cu degetul – Édouard a fost respins de atâtea ori, încât n-a mai expus de ani de zile la Salon.

— Cum îndrăzneşte nebunul ăla de Manet, începu Édouard să-i imite cu o voce tărăgănată, să picteze pe o pânză având grandioasa dimensiune a unei teme istorice un subiect atât de comun precum o banală cântăreaţă de cabaret? Şi evident că ea are o moralitate îndoielnică, judecând după aluziile vizuale din tablou. Radicalism neruşinat aruncat în faţa auguştilor academicieni!

Victorine râdea.

— N-ai decât să-i ridiculizezi, Manet, dar nu degeaba îşi fac griji în privinţa ta, spuse Baudelaire. Răul făcut de tuşa pensulei tale e mai mare decât cel provocat de pana mea. În fond, proza se adresează intelectului, iar arta, emoţiilor; nu e asta oare arma cea mai puternică?

Vizitiul fluieră şi trase frâiele, îndreptând cei patru cai spre Rond Point, pentru a intra pe aleea prundmia ce ducea la Palais de l’industrie. S-au apropiat de locaţia Salonului, construcţie masivă, neoclasică, din piatră, cu trei etaje, cu o boltă din fier şi sticlă care acoperea toată clădirea.

Aşteptând la coada lungă de trăsuri negre care abia se mişcau spre intrarea principală, Victorine simţi o emoţie puternică gândindu-se că-şi va vedea portretul expus pentru prima dată în public. Nu mai fusese niciodată la vernisajul Salonului – un eveniment social major cu biletele rezervate care costau foarte mult. Parizienii bogaţi îl considerau ocazia ideală pentru a participa la spectacolul al cărui teatralism îl adorau: domnii se îmbrăcau la patru

ace, punându-şi cele mai fine fracuri şi jobene, iar femeile îşi etalau ultimele toalete, luate direct de la croitorese. Victorine îşi studie hainele, o rochie simplă albastru-deschis din serj şi o eşarfă albă din dantelă. Ar fi vrut să aibă şi ea o rochie nouă şi frumoasă ca să marcheze evenimentul, dar doctorul Lebrun fusese zgârcit în ultima vreme, iar ea fusese nevoită să se descurce cu ce avea.

Édouard o pregătea pentru atacul cel mare.

— Pentru ei, spuse arătând înspre cei care urcau scara, arta e doar fundalul societăţii care se etalează aici. Nu e decât o diversiune, la fel ca teatrul, cursele de cai, balurile nesfârşite şi legăturile adultere ce-i ajută să scape de imensul lor gol interior.

Trăsura se opri. Victorine aşteptă ca Édouard să coboare şi să se întoarcă să-i ofere mâna. Citea în privirea lui un calm liniştitor; oare neliniştea ei era chiar atât de evidentă? Dar în acelaşi timp jubila. Simţea un amestec de bucurie şi spaimă, de dulce şi acru.

Édouard o conduse pe treptele de marmură ale palatului spre intrarea principală, care imita un arc de triumf. Uitându-se în sus, Victorine văzu de o parte şi de alta câte un înger în basorelief, cu o trompetă la gură. În spaţiul dintre curbura bolţii, pe arhitravă, erau dăltuite cuvintele PALAIS DE L'INDUSTRIE. Iar deasupra lor, se afla o statuie a Franţei, încununată cu o aură de stele, cu câte o ghirlandă a victoriei în fiecare mână. Trecând pe dedesubt, i s-a părut că statuia se uita la ea, cântărind-o din ochi în timp ce intra în clădire.

Édouard a condus-o prin uşile imense spre sala centrală, flancată de două rânduri de galerii de expoziţie. I-a spus că mai întâi are de gând să găsească portretul lui Victorine, apoi celălalt tablou, natura moartă, şi să se întâlnească după aceea cu un amic, un avid iubitor de artă care cu siguranţă era acolo în ziua vernisajului.

— Manet, aici, bătrâne!

Victorine văzu un domn îndesat şi musculos care se repezea spre ei, făcându-şi loc prin mulţime. Era îmbrăcat

impecabil, într-un frac din stofă fină, şi ţinea în mână un joben din mătase neagră. Era foarte scund, dar ţinuta rigidă compensa asta, dându-i un aer de ofiţer din armată. I se păru că e un bărbat bine; după felul cum i-a salutat pe fiecare cu câte un zâmbet, părea să aibă o fire jovială.

Édouard i l-a prezentat, dar lui Victorine i-a atras atenţia un incident din apropiere. Un paznic scotea afară de guler un vagabond, un parazit care se furişase înăuntru fără bilet. Tânăra s-a întors apoi spre prietenul lui Édouard.

— Deci ea e muza ta? Sunt foarte încântat să vă cunosc, spuse el ridicând mâna înmănuşată a lui Victorine şi ducând-o uşor la buze. Mulţimea e imposibilă, i se adresă el apoi lui Manet. Am încercat să-ţi găsesc tablourile, dar… Şi ridică din umeri, conducându-i prin foaierul înţesat de oameni.

Le-a spus că nu a moştenit doar o imensă avere de la tatăl lui decedat, ci şi un ochi de cunoscător. A menţionat că el colecţionează opere ale vechilor maeştri şi mobilier european din secolul al XVIII-lea. Pe măsură ce vorbea, Victorine se tot apropia de el şi îi atinse uşor mâneca fracului cu mâna acum fără mănuşă. Este oare din caşmir? se întrebă ea. Iar când a început să vorbească despre ferma de cai pursânge englezi, Thoroughbred, de lângă Deauville, şi-a pus în valoare întreaga strălucire a farmecului său.

— E oare posibil să ne mai fi întâlnit undeva? întrebă el cu toată seriozitatea.

Politicoasă, ea s-a prefăcut că nu observă clişeul.

— Poate la operă. Sunt balerină.

— Balerină! îmi imaginez că aveţi foarte mulţi admiratori.

— Niciunul în mod special.

Dentistul ei, Lebrun, era un nimeni pe lângă un cunoscător de artă, proprietarul unei ferme cu cai de rasă în Deauville! Victorine l-a văzut pe Édouard aplecându-se spre Baudelaire şi şoptindu-i ceva. Fără îndoială că cei doi

puneau ceva la cale. Ar fi vrut să audă ce-şi spun, dar îi era imposibil din cauza rumorii neîntrerupte. Au traversat câteva săli aglomerate, încercând să găsească galeria în care se afla portretul pictat de Édouard. Se uita la pereţii înţesaţi de la podea până în tavan cu şiruri-şiruri de tablouri, două mii în total, înghesuite unele în altele ca pasagerii din omnibuzul de la ora cinci. În cele din urmă, luptându-se cu numeroşi vizitatori dintr-o sală în alta, au ajuns într-o săliţă dosnică, unde Édouard a scos un ţipăt şi a arătat spre *Cântăreaţa străzii*. Tabloul era agăţat sus de tot, imediat sub vârful de boltă în relief. Chiar şi dintr-o astfel de perspectivă bizară atrăgea atenţia.

— Dumnezeule, e minunat! exclamă Baudelaire. Privirea acestei femei. Cât de seducător îşi duce cireşele la buze. Este fascinantă.

— Nu prea se vede de aici, de jos, spuse Édouard.

— Ce frumuseţe încântătoare, şopti celălalt gentleman şi se întoarse spre Victorine pentru a o compara cu portretul. O asemănare plină de măiestrie, Manet.

Ce zici de pictură? Făcând abstracţie de fată, spuse Édouard dând din cap spre Victorine.

Domnul contempla tabloul, mângâindu-şi barba aspră; intensitatea concentrării sale era aproape palpabilă.

— Édouard, ştii care e idealul meu: maeştrii Renaşterii. Stilul modern e, pentru mine, impenetrabil. Şi totuşi… tabloul ăsta are ceva hipnotic. Ceva ce nu pot să explic.

În timp ce discutau despre tablou, Victorine observă că oamenii se adună în jurul ei, privind-o fix. Câţiva au început să şușotească, să arate spre ea, apoi spre portret. Tot mai multă lume se aduna în galerie pentru că se răspândise vestea că pictorul Édouard Manet şi modelul său erau în sala în care era expusă controversata operă.

— Voi, pictorii moderni, distrugeţi marea artă franceză, strigă cineva.

— Monstruozitatea aia de acolo de sus e o glumă? urlă un altul.

— Hai să ieşim de aici până nu ne agaţă şi pe noi în perete, spuse Édouard, apucând-o pe Victorine de braţ şi conducând-o spre ieşire.

André şi Baudelaire îi urmau îndeaproape; prietenul lui Édouard rămăsese blocat în mulţime. Şi-au continuat raita prin expoziţie, lăsând în urmă subiecte siropoase – copii adorabili cu ochii ca porumbele; Venusuri voluptuoase ieşind din mare; eroi militari pe armăsari albi cabraţi – în căutarea celuilalt tablou. Au găsit în cele din urmă natura moartă şi, în timp ce-o studiau, lui Victorine i s-a prezentat un bărbat: Maxime du Camp. André i-a şoptit că era critic de artă conservator pentru *La Revue des Deux Mondes*.

— Manet, am văzut uriaşul portret al chitaristei. Spune-mi, ce-ar trebui să reprezinte mai exact? întrebă el.

— Sfârşitul lumii tale, Maxime, şi începutul alteia noi, îi răspunse Édouard.

În săptămâna care a urmat, tabloul lui Édouard Manet a fost subiectul predilect de discuţie în toate straturile sociale, de la elegantele saloane până la tarabele cu legume din Les Halles. Oameni străini o recunoşteau pe Victorine pe stradă şi în magazine şi o tratau ca pe o mică celebritate.

A fost deopotrivă şocată şi încântată când a deschis *Le Moniteur* şi a citit un editorial în care era menţionată ca arhetipul „femeii noi”, o femeie care nu se ruşinează de senzualitatea ei. Un jurnalist de la *L’Artiste* aflase de numele de alint pe care i-l dăduse Édouard, Mademoiselle Victorine, şi-l tipărise ca să-l citească întregul Paris. Dintr-un hebdomadar de modă, Victorine a aflat că un creator de modă, inspirat de gestul subtil, dar ademenitor al lui Victorine, care-şi ridica uşor fusta în tablou, a creat o tunică pe care a numit-o *Cântăreaţa străzii* – o fustă uşor ridicată de o crinolină bufantă pentru a lăsa vederii o idee de jupon de dantelă. Toate croitoresele din Paris erau aplecate acum asupra noii invenţii – „maşina de cusut” – executând modele cu ultimul capriciu al momentului.

Édouard i-a invitat pe Victorine, pe André şi câţiva prieteni la atelier. Era încântat şi aranja un teanc de recenzii. Victorine se cocoţase pe divanul din pluş roșu, între Claude Monet şi Camille Pissaro, care flirtau cu ea înnebuniţi, încercând s-o convingă să pozeze pentru ei. André se instalase pe podea, la picioarele ei. Erau acolo şi Baudelaire, şi ceilalţi tineri artişti de la cafenea – Auguste Renoir, Paul Cézanne şi Frédéric Bazille. Văzu şi două figuri noi, iar André i-a spus că erau Georges Bizet, compozitorul, şi soţia lui, Geneviève.

— Ascultaţi, le spuse Édouard, citând dintr-un editorial al lui Maxime du Camp. „Tabloul domnului Manet este deopotrivă trist şi grotesc. E unul dintre cele mai bizare exponate. Oamenii vin la expoziţie şi râd ca în faţa unei farse. Să sperăm că juriul ne va scuti de a mai vedea astfel de lucruri lamentabile în viitor”.

— Aici e alta, pe care Édouard e prea modest să ne-o citească, interveni Frédéric Bazille. E din rubrica săptămânală a lui Zacharie Astruc. „Trebuie să ai putere cât doi ca să rezişti *potopului* de nebuni cu zâmbete stupide care dau năvală acolo cu *miile* să-şi bată joc de Manet, una dintre personalităţile marcante ale timpului nostru”.

Au răsunat aplauze. Era cât se poate de evident că Édouard era încântat că tabloul său îi stârnise pe critici.

— Idioţii nu-l înţeleg pe Édouard, spuse Baudelaire, ridicându-se în picioare. Există un fel de detaşare în legăturile personale pe care Édouard ştie s-o surprindă pe pânză. Relaţiile sociale s-au schimbat în lumea noastră modernă. Uitaţi-vă numai la producţia de bunuri de larg consum! Nu mai avem un meseriaş care să facă o mobilă sau o pereche de pantofi, ci apar produse identice scoase în cantităţi mari de maşinăriile care zbârnâie în fabrici. Am devenit cu toţii mărfuri de larg consum.

— Am citit un nou tratat pe această temă, scris de neamţul ăla, Karl Marx, spuse Édouard luând un volum din bibliotecă.

Numele fu întâmpinat cu un murmur general de recunoaştere.

— E manifestul lui Marx, comandat de o grupare socialistă. E scris în germană şi trebuie să-l dau la tradus.

— Eu citesc în germană, interveni Victorine, făcându-i semn lui Édouard să-i dea cartea.

— Cum aşa? întrebă el.

— Alsacia a fost când la francezi, când la germani, aşa că noi suntem bilingvi. Deschise la primul capitol şi citi câteva fraze cu voce tare, într-o germană perfectă.

— Victorine, îl mai ştii pe domnul pe care l-ai întâlnit, cel căruia nu i-a plăcut tabloul, dar a admirat modelul. Îţi aduci aminte?

— Da, răspunse ea, cuprinzându-şi genunchii cu braţele. Fusta ei alb cu negru, cu crinolină, o acoperea aproape cu totul.

— Ştii cine e? Baronul Robert de Rothschild.

— E un Rothschild? Şi ce-a zis despre mine?

— Că ţi-ar cumpăra tot ce vrei; în fond, nici Dumnezeu nu-l întrece în bogăţie.

— Şi când îmi aranjezi asta?

— Poate că după vacanţa din Alpi. Ţi-am spus că familia mea are o cabană lângă Moutiers? Se numeşte Le Refuge. În fiecare vară fac drumeţii montane şi…

— Nici să nu te gândeşti să aştepţi atâta.

— Bine, atunci săptămâna viitoare. Am propus să ne întâlnim cu toţii la Guerbois şi ştii ce mi-a răspuns? „La Guerbois? Spelunca aia? Nu fi ridicol. O fată ca asta trebuie dusă la Café Anglais/ Asta e. Vă invit la un supeu. O să vină şi el, iar restul depinde numai de tine.

— Café Anglais? Am citit despre ea în rubricile mondene, dar niciodată… Oh, Édouard!

Pozându-i, se ivise această ocazie uluitoare, exact aşa cum îşi dorise.

— Victorine, ce crezi despre Rothschild? întrebă el frecând un băţ de chibrit de tocul pantofului pentru a-şi aprinde o ţigară; suflă fumul în sus, deasupra capului.

— Oh, e un prostănac încrezut. Da’ să vezi cum o să-l vrăjesc.

— De asta sunt absolut sigur, râse el. Brusc, starea de spirit i se schimbă. Victorine, eşti hotărâtă să fii o femeie întreţinută, iar Rothschild va fi bun cu tine. Nu e genul care să se folosească de o fată şi apoi s-o dea deoparte ca s-o ia pe următoarea, spuse el privind printre gene fumul albăstrui de ţigară care se încolăcea într-un arabesc în faţa lui.

Ea îl cântări din priviri, încercând să aprecieze această grijă făţişă faţă de bunăstarea ei. Nu putea fi reală. Un crai ca el? Ce idee ridicolă! Dar se prefăcu serioasă.

— Mă tem că există o problemă, spuse ea. Actuala lui amantă, contesa Călii. Din câte am citit în rubrica lui André, e o italiancă aprigă şi e considerată una dintre cele mai frumoase femei din Paris. Zâmbi ironic. Dar nu-mi fac griji, Édouard, e destul de bătrână: are treizeci de ani, poate şi mai mulţi. Nu reprezintă o ameninţare.

— Eşti una la un milion, draga mea Mademoiselle Victorine, spuse el printre hohote de râs. Ai dreptate: pentru cineva ca tine nu e o ameninţare.

4

„Aproape toate nenorocirile apar pentru că n-ai rămas în camera ta”.

Blaise Pascal, *Pensées*, 1670

Café Anglais de pe rue Marivaux avea reputaţia unei femei răsfăţate, dar încântătoare. Clienţii veneau aici pentru a fi umiliţi. De personalul necivilizat, de grandoare, de complicata schemă de repartizare a locurilor, de sosurile indigeste cu smântână, de vânat… Şi plăteau sume obscene, numai pentru a spune a doua zi dimineaţă, „Aseară, la Café Anglais, am…”

Victorine a sosit la supeul lui Édouard fix la miezul nopţii, la braţul lui André. În timp ce-l urma pe *maître d’hôtel* printr-unul din numeroasele coridoare cu lambriuri din mahon, flancate de banchete tapiţate cu piele roşie, îşi

simţea inima bătându-i cu putere în pieptul strâns în corsaj; se simţea mică şi chiar mai lipsită de importanţă decât tapetul de hârtie. Domni cu părul argintiu, îmbrăcaţi de seară, aşezaţi la mese alături de doamne de vârstă medie, pline de bijuterii, o apreciau cu priviri de cunoscători în timp ce trecea pe lângă ei. Ştia că atunci când îşi va aminti această seară va găsi aici fie începutul ascensiunii ei pe scara socială, fie sfârşitul visurilor sale. Se străduia să arate că e în elementul ei în acest loc, că poate să-i respire aerul rarefiat.

Arăta de-a dreptul încântătoare; ştia că ambalajul contează. O convinsese pe una din coafezele de la operă să-i netezească buclele lungi şi să-i facă un coc în care îi împletise mici perle, aşa cum le pieptăna pe prim-balerine. Rochia din catifea de un albastru adânc, cu aplicaţii din dantelă cu fir de aur şi argint, a luat-o de la garderobieră, mituind-o cu o sticlă de parfum scump, primită cadou de Crăciunul trecut de la doctorul Lebrun. Şi-a pipăit intimidată colierul, simţindu-se la fel de falsă ca şi strasurile acestuia.

André i-a sesizat neliniştea şi i-a şoptit la ureche că invidia celorlalţi clienţi creşte cu fiecare pas pe care-l face ea spre încăperea numărul şaisprezece, cel mai exclusivist salon particular din restaurant, rezervat pentru cei puţini şi aleşi. I-a mai spus, ca ziarist bârfitor ce era, că sub feţele acelea de masă scrobite s-au comis mai multe acte deocheate decât în orice bordel din Montmartre.

Au intrat într-o încăpere stacojie ca o bijuterie Fabergé, scăldată în strălucirea aurie a becurilor cu gaz. *Maître d'hôtel* i-a condus la masa lui Édouard, trecând pe lângă fiul unui paşă turc care avea obiceiul să poarte rubine în valoare de cel puţin trei sute de mii de franci la lavaliera de la gât. André i l-a arătat pe ducele de Brunswick, la masa lui obişnuită din colţ. În fiecare seară cina cu o altă tânără actriţă, cu excepţia zilelor de sâmbătă, când îşi aducea soţia.

Când s-au apropiat de masă, Édouard s-a ridicat

pentru a o prezenta celor şase oaspeţi şi a aşezat-o lângă baronul de Rothschild. Victorine i-a zâmbit dulce acestuia, el i-a sărutat mâna, iar ea a văzut cum iubita lui, contesa Călii, se încruntă. După ce chelnerul a luat comanda, Victorine a golit un pahar de *Veuve Clicquot* din 1845, simţindu-se acum pregătită să ia cu asalt formidabila casă de Rothschild.

La început, chelnerii le-au adus *pâté de foie gras*, în tăvi cu marginile din aur. Conversaţia se anima repede între cei opt oaspeţi.

— Şi, domnişoară Laurent, sunteţi pariziancă prin naştere? întrebă baronul de Rothschild, sprijinindu-şi coatele de faţa de masă albă din damasc, cu ochii la corsajul ei.

— Oh, nu. M-am născut la Sankt Petersburg, spuse ea luând o înghiţitură din cel de-al treilea pahar de *Château Lafite*. Nu se uita la Édouard, dar a simţit cum aceasta o fulgeră cu privirea.

— Şi cum de-aţi venit să locuiţi la Paris? întrebă baronul.

— Am fugit să fac balet, împotriva voinţei părinţilor mei. Am venit pentru a-mi urma visul.

O deranja că Édouard îşi ascunsese cu mâna un hohot de râs.

— Ce viaţă plină de culoare trebuie să fi dus!

— Înălţimea Sa nu vrea să ne spună câteva cuvinte în limba maternă? întrebă Édouard. Ador femeile care mă pot încânta şi în alte limbi.

— *Kak ve ţaşaviaţii*? *Ia te liublu*.

Victorine trânti repede singurele două expresii pe care le ştia, savurând expresia şocată a lui Édouard. Unul dintre admiratorii ei era funcţionar, ataşat la ambasada rusă, şi de la el învăţase să spună „Ce mai faci?” şi „Te iubesc”.

Când au fost ridicate capacele de pe vasele ce conţineau felul principal, fazan glasat aburind, contesa a observat mâna lui Victorine pe sub masă, masând în zona

coapsei eul baronului de Rothschild. Când a trecut un picolo cu căruciorul cu brânzeturi, prezentând fiecare tip de brânză şi regiunea din care provine, contesa Călii l-a întrerupt, anunţând că nu se simte bine şi l-a rugat pe baron s-o ducă imediat acasă. El nu s-a clintit însă când ea şi-a aruncat şervetul şi s-a îndreptat spre ieşire. Amorezatul baron de Rothschild nu s-a deranjat nici măcar s-o însoţească până la trăsură. La sfârşitul mesei, când a fost adus desertul de cireşe flambate, baronul i-a şoptit lui Victorine că e foarte fericit că a cunoscut-o şi că abia aşteaptă s-o mai vadă.

După ce a petrecut câteva seri foarte plăcute în camera modestă de pensiune a lui Victorine, Rothschild şi-a dorit-o mai aproape de casa lui, o vilă în noul cartier Parc Monceau, în zona elegantă, vestică. A găsit locul perfect, pe boulevard Maiesherbes la numărul 90, o clădire şic din piatră gălbuie de Loara, cu balcoane din fier forjat, exact cu cinci etaje, conform regulilor stricte ale baronului Haussmann.

Agentul imobiliar i-a însoţit când au păşit pe porţile înalte din lemn, în curtea pavată, şi au urcat împreună cele patru şiruri de trepte, deschizând uşa apartamentului cu un gest larg. Lui Victorine aproape că i s-a oprit respiraţia la vederea salonului cu lambriuri din lemn de culoare verde-gri, decorate cu frunze de aur. Tocurile pantofilor au răsunat pe parchetul strălucitor de Versailles când s-a îndreptat spre uşa unui budoar foarte bogat decorat. Iar dormitorul avea o uşă dublă, cu geamuri, suficient de înaltă pentru a scălda încăperea în lumină, şi care se deschidea spre un balcon ce dădea exact spre clădirea de vizavi.

— Îţi place, dragostea mea? întrebă Rothschild. Îşi pusese jobenul şi bastonul pe podea şi stăteau în dormitorul gol. Agentul aştepta discret în hol.

— Numai dacă vei veni la mine în fiecare seară, îi răspunse, atingându-i în treacăt urechea cu buzele.

Privirea ei rătăcea prin cameră, chiar în timp ce-i

muşca uşor urechea. Nu-i venea să creadă că va locui aici! Evenimentele se derulau mult mai repede decât îşi imaginase. Braţele lui îi cuprinseră talia şi îi simţi barba gâdilând-o pe obraz. În timp ce-o strângea tot mai tare lângă el, a privit peste umărul lui. De cealaltă parte a bulevardului a văzut o servitoare, la etajul trei, chiar vizavi, care aranja nişte trandafiri roşii într-o vază. Exact ca mine, îşi spuse, cum îmi aranjez şi eu lucrurile în buchetul vieţii.

— Domnule baron, îl auziră pe agent.

În timp ce ei discutau detaliile financiare, Victorine s-a uitat, de la etajul trei, la strada pustie de jos. Şi-a lipit nasul de fereastră, întrebându-se într-o doară cât de departe se afla de apartamentul lui Édouard. Oare ce crede el despre noua ei casă? Şi-o imagina mobilată şi aranjată.

Foarte curând a aflat toată lumea că Victorine Laurent era noua amantă a lui Rothschild şi că o înlocuise pe contesa italiană. Victorine stârnea valuri ori de câte ori se afla în loja lui la operă sau ieşea cu el la plimbare prin Bois de Boulogne, în noua trăsură deschisă pe care i-o cumpărase. Iar când intra la braţul lui în Théâtre Français, lumea se ridica efectiv în picioare ca să-i vadă.

În cercul de prieteni ai lui Rothschild, a ajuns să mai aibă doi admiratori, un prinţ rus şi un negustor bogat de armament. Oficial, era acum curtezană şi primea în apartamentul ei câţiva domni care îi trimiteau cadouri scumpe, dar baronul de Rothschild rămânea principalul ei protector.

Pentru a face faţă noului statut, Victorine a angajat-o pe garderobiera de la baletul operei să-i croiască rochiile. Insista ca acestea să fie de bun-gust, deşi decolteul era puţin mai adânc decât se obişnuia, pentru a-i pune mai bine în valoare umerii şi pieptul. Materialele erau mătăsuri şi taftale somptuoase, iar capele şi jachetele erau bordate cu blană. Notele de plată, ca de altfel toate cheltuielile, erau trimise la banca Rothschild şi rezolvate de

preşedintele însuşi, şeful Casei de Rothschild.

Baronul o răsfăţa cu lucruri la care doar visase când era cu Lebrun. Pe lângă apartamentul superb, a insistat să aibă o cameristă, aşa cum se cuvenea să aibă orice doamnă de la Paris. Aşa că, într-o după-amiază ploioasă, Victorine se chinuia să stea de vorbă cu candidatele, în timp ce André asista amuzat. Îi ceruse ajutorul pentru că auzise că el a crescut în *hôtel particulier* al familiei sale, deservit de un personal format din douăzeci de servitori. I-a explicat însă trist că au rămas doar patru după ce palatul a fost vândut ca să fie achitate datoriile. S-a desfăşurat o paradă monotonă de servitoare, până când a dat buzna pe uşă o tânără femeie, cu fustă oranj din muselină şi cu toată strălucirea soarelui din Caraibe pe faţă. A spus c-o cheamă Toinette.

— Referinţele? a întrebat Victorine, urmând instrucţiunile lui Rothschild.

— Am lucrat la reşedinţa guvernatorului din Martinica, *mă în selle*, ca ajutor de cofetar. Ştiu să fac galete şi tarte de vă lasă gura apă, spuse ea şi-i dădu lui Victorine o scrisoare de recomandare.

— Te pricepi la curăţenie, să deretici, să faci paturile? citi Victorine din lista pregătită de Rothschild.

— Nu prea. Dar vă promit că, dacă mă angajaţi, nici n-o să vă mai pese dacă sunt făcute paturile sau dacă e lustruită argintăria, pentru că o să cântaţi toată ziua după ce mâncaţi din madlenele delicioase pe care vi le voi face.

Ea a fost cea aleasă.

După câteva săptămâni, apartamentul era gata pentru a-i fi prezentat oficial lui Édouard. Victorine se învârtea prin salon fără astâmpăr, mai înfoia pernele de pe fotoliile tapiţate cu brocart, aranja şi rearanja obsesiv figurinele de Sèvres aşezate la vedere pe masa din lemn de trandafir cu intarsii, Ludovic al XVI-lea. S-a uitat împrejur pentru inspecţia finală şi a zâmbit satisfăcută în faţa mobilei de secol XVIII din lemn şi bronz aurit, a draperiilor din damasc mătăsos strânse de cordoane cu ciucuri grei, a

colecţiei de volume de Balzac, George Sand şi Stendhal, legate în piele verde şi aliniate perfect pe raft ca nişte soldaţi în poziţie de drepţi.

A auzit o bătaie în uşa de la intrare şi a aruncat o privire rapidă în oglinda mare, rabatabilă, verificându-şi ţinuta. Îşi pusese o rochie de dimineaţă din mătase cu ape, corai, şi o robă Watteau brodată opulent cu aplicaţii florale în jurul decolteului, care lăsa să se vadă noul colier de coral primit cadou de la Rothschild. Pantofii de mătase, de asemenea roşu-corai, şi ciorapii de aceeaşi culoare întregeau ansamblul.

Toinette a anunţat-o că a venit un gentleman şi i-a făcut cu ochiul stăpânei sale. În trecere, privirea lui Édouard a mângâiat apreciativ chipul servitoarei, insistând asupra minunatei structuri osoase. Victorine a surprins alarmată privirea seducătoare a lui Toinette înainte de a face o reverenţă scurtă şi a se retrage în grabă.

Édouard i-a dat un buchet de gardenii albe şi a pus un pachet dreptunghiular pe podea, în spatele lui.

— Ei? întrebă Victorine făcând un gest larg cu mâna, spre salon.

— Minunat, Victorine. Văd că Rothschild nu s-a zgârcit.

— Ador canapeluţa Ludovic al XVI-lea din colţ. Ce zici? Iar acolo, pe poliţa căminului, un *cachepot* de Sèvres din secolul al XVIII-lea; acela îmi place cel mai mult.

— Văd că tu şi Ludovic al XVI-lea vă cunoaşteţi foarte bine. Iar de porţelanul de Sèvres sunt chiar *foarte* impresionat, zâmbi el.

Victorine deschise o cutie acoperită cu pluș și scoase de acolo o pereche de mănuşi din piele de viţel, pe care şi le puse cu o mişcare studiată.

— Ştii ce sunt astea? îl întrebă ea desfăcând mâinile şi mişcându-şi degetele.

— Mănuşi de mânat cai, bineînţeles, răspunse Édouard.

— Da, şi cine are o trăsură cu doi cai? Eu. Şi am de

gând să apuc eu însămi hăţurile şi să te plimb prin Bois de Boulogne. Şi toate femeile or să mă invidieze când mă vor vedea mânând chiar eu caii.

— Am cunoscut o fată simplă, provincială, pe care o chema Victorine. Acum văd că i-a luat locul o mare doamnă.

— Şi ce ai cu obiectele astea frumoase? Pe mine mă fac fericită. Ce e?

— Sunt unii oameni cărora le plac lucrurile mai trainice. Prietenia sau dragostea, de exemplu, spuse el, privind-o atent.

— Rothschild mă adoră. Şi îmi cumpără cadouri scumpe ca să-mi demonstreze asta.

— Dragostea are un preţ?

— Bineînţeles.

Édouard oftă şi îşi îndreptă atenţia spre noua ei casă. Privirea îi căzu asupra unui obiect care-l făcu să izbucnească în râs. Acolo, la loc de onoare, era fotografia cu părinţii lui, pe care-o luase din atelier la prima ei vizită.

— Mama şi tata! Le spui oamenilor că sunt părinţii tăi?

Victorine îşi puse mâinile în şolduri pentru a răspunde cum se cuvine unei asemenea calomnii, dar se opri. De ce să-şi mai bată capul? Doar o cunoştea foarte bine. Aşa că zâmbi şi schimbă subiectul.

— Ce ascunzi la spate?

— Ţi-am adus un cadou de casă nouă.

Şi-a dat imediat seama că e un tablou şi a rupt nerăbdătoare ambalajul. Era natura moartă cu bujori în vază, care nu fusese vândută după expoziţia de la Salon.

— E minunat, Édouard. Privi tabloul cu drag şi se uită imediat să-i găsească locul perfect. Îl puse deasupra şemineului, apoi îl aşeză pe peretele opus să vadă dacă nu e mai bine să-l agaţe deasupra pianului. Aici sau aici? îl întrebă.

Când se întoarse spre el, văzu că o priveşte insistent.

— Ce e?

— Vino şi întinde-te pe divan.

Tonul lui a luat-o prin surprindere, dar l-a ascultat şi s-a întins, lăsându-l să-i aşeze braţul sub cap şi să-i pună una peste alta gleznele.

— Aşa, exact aşa. Superb!

În clipa aceea a intrat Toinette aducând o tavă pe care erau un serviciu de ceai din argint masiv şi o farfurie cu madlene proaspăt coapte care au umplut toată camera cu aromă de lămâie şi vanilie. Fata a pus tava pe masă şi i-a zâmbit larg lui Édouard.

— Poţi să pleci, Toinette, îi porunci Victorine.

— Nu, stai o clipă. Vino aici, spuse Édouard, prinzând-o pe Toinette de umeri şi ducând-o în spatele canapelei.

Apoi a luat un buchet de flori dintr-o vază şi i l-a pus în mână.

— Édouard, ce înseamnă toate astea? întrebă Victorine.

— Toinette, poţi pleca acum. Mulţumesc, îi spuse el şi aşteptă să iasă. Mă tot gândesc la următorul Salon, caut surse de inspiraţie şi m-am trezit oprindu-mă la *Venus din Urbino*, Dacă aş picta o Venus din zilele noastre? Adică, nu o alegorie sau o zeiţă, ci portretul nud al unei femei moderne. N-a mai făcut nimeni aşa ceva.

— Ce vrei să spui?

— Mi te imaginez stând culcată pe spate, pe o canapea. Nu, mai bine pe pat. Iar frumoasa servitoare africană stă în spatele tău şi ţine în mâini un buchet de flori trimis de un iubit. Îl priveşti cu îndrăzneală pe spectator. Goală.

— Şi care-i alegoria?

— Victorine, nu mă asculţi; e *o femeie modernă*, nu o alegorie. Mândră de sexualitatea şi de goliciunea ei. Iar privirea îi transmite ipocritului: „Hai, condamnă-mă, deşi mă doreşti”.

Între ei se aşternu o tăcere apăsătoare.

— Şi, mai exact, pe cine consideri ipocrit? îl întrebă

ea.

— Pe toţi, de la împărat până la bancherul burghez.

— Un bancher ca Rothschild?

— Victorine, vrei să fii lângă mine împotriva lor sau nu eşti decât o cocotă oarecare?

— Sunt amanta unui baron şi a unui Rothschild şi nu vreau să fac nimic de care să-mi fie ruşine.

— Singurul lucru de care trebuie să-ţi fie ruşine este să te ruşinezi.

Când se ridică să plece, Victorine îşi stăpâni dorinţa arzătoare de a-l ruga să mai stea.

După ce s-a închis uşa în urma lui, s-a uitat la tabloul aflat în cealaltă parte a camerei şi a observat o mică modificare faţă de expoziţia de la Salon. Lângă buchet fusese pictată o carte de vizită. Când s-a apropiat, a văzut că erau nişte versuri pe care le-a citit cu voce tare.

Pentru Mademoiselle Victorine:

În a ei privire, un foc şi-o sclipire, în ochii ei, cerul Parisului.

Édouard Manet

5

„Dragostea de sine e o parte din dragoste, aşa cum interesul personal e o parte din prietenie”.

George Sand, *Marguerite*, 1852

Victorine trecea grăbită pe lângă magazinele de bijuterii de pe rue de la Paix. Fusese invitată la ceai de Julia Stanhope-Morgan la noua cafenea la modă Le Chouchou. Băutul ceaiului era o distracţie şic, importată de la englezi. Trebuia să fii văzut la ceai exact între orele trei şi patru şi jumătate, după care urma plimbarea de la cinci cu trăsura în jurul lacului din Bois de Boulogne.

Se întreba de ce voia s-o cunoască mai bine pe Julia. Îi aducea aminte de cineva; dar de cine? Victorine nu avea prietene, se baza numai pe bărbaţi, însă Julia semăna cu cineva din trecutul ei. Tânăra intră în ceainăria aglomerată într-un vacarm de voci. Le Chouchou era amenajată după ultima modă, cu pereţii lăcuiţi în roz-pal. Aceeaşi nuanţă

acoperea toate suprafeţele vizibile, de la perniţele roz de pe scaunele din fier forjat la uniformele cu dungi roz ale chelneriţelor, inclusiv şorţurile roz apretate. Victorine o zări pe Julia stând pe o banchetă roz, angajată într-o discuţie cu două doamne din înalta societate, mai în vârstă, elegante, de la masa vecină. S-a grăbit spre ea, apoi s-a oprit brusc.

— Şi rochia ei! Corsajul era atât de transparent, încât se vedea totul prin dantelă, se înverşuna una dintre ele.

— A dispărut cu baronul de Rothschild o oră de la petrecere. Soţiei lui nu i-a prea convenit.

— Cred că sunteţi geloase. Era vocea Juliei.

— Nu e decât o simplă prostituată care-şi pune în valoare marfa. Uitaţi-vă la portretul ei de la Salon. Scandalos. Victorine Laurent este o târfă ridicată în slăvi. A pus mâna pe un bărbat ca să capete bijuterii, blănuri şi…

— Şi de ce e atât de diferită de dumneavoastră? Doar v-aţi căsătorit pentru a primi aceleaşi lucruri.

Victorine auzise destul. A ieşit din umbră şi s-a apropiat.

Julia i-a oferit obrazul şi a fost foarte surprinsă când Victorine a îmbrăţişat-o cu atâta căldură, încât era să-i dea pălăria pe jos.

— Scumpa de tine, cum m-ai apărat, îi spuse Victorine.

Le-a întrerupt chelneriţa care s-a apropiat cu o tavă din argint cu prăjituri vieneze. Julia s-a repezit imediat la dulciuri. Manierele îi erau perfecte, dar entuziasmul ei a părut ciudat, având în vedere obiceiul francezilor de a fi reţinuţi.

— Julia, seara trecută la baronul de Rothschild, am vorbit cu o doamnă fascinantă care mi-a spus că fostul ei soţ era un Stanhope-Morgan. S-a prezentat ca Madame Jeanette McMillan. E rudă cu tine?

Julia avea gura plină, aşa că doar a dat din cap. Apoi şi-a şters firimiturile de pe buze şi i-a spus lui Victorine că Madame McMillan le-a supravieţuit celor trei soţi ai ei, un

Bonaparte, fratelui bunicului Juliei Stanhope-Morgan şi ultimului soţ, un latifundiar scoţian.

— Ei, şi ea mi-a spus un lucru foarte ciudat, continuă Victorine. M-a sfătuit să mă apăr serios de bârfe şi de trădare. Că farmecul parizian te orbeşte cu strălucirea lui şi în acelaşi timp îţi înfige cuţitul în spate.

Cele două fete se întoarseră să se uite la masa vecină.

— Parizienii pot să fie foarte cruzi.

— Mai ales faţă de cei care nu sunt parizieni, întări Julia.

— De exemplu, faţă de alsacieni, ca mine.

— Sau de americani, ca mine, oftă Julia. Mereu am vrut să plec de la Boston ca să studiez aici artele. Familia mea ştie că am o voinţă puternică. M-au tachinat tot timpul pentru că eram altfel. Nu voiam decât să desenez şi să fiu lăsată în pace. Când aveam nouă ani, m-am hotărât să fiu o mare artistă. Şi chiar vreau să fiu.

— Aşadar, am venit amândouă la Paris pentru a scăpa de trecutul nostru, spuse Victorine. Semănăm mai mult decât aş fi crezut.

— Şi îl mai avem în comun şi pe Édouard.

Victorine îşi zise că ea nu împărţea niciodată un bărbat cu altcineva. Au rămas tăcute câteva clipe.

— Édouard m-a rugat să pozez pentru un alt portret, dar am refuzat pentru că ar putea da naştere la controverse: un nud.

— O să fie desăvârşit.

— Dar nu e o alegorie. E o femeie modernă; o provocare la adresa ipocriziei societăţii.

— Sunt valori pe care eu le resping. De aceea ador stilul modern de pictură al lui Édouard. Te sfătuiesc să pozezi pentru portretul nud, Victorine.

— Ai dreptate. Aşa o să fac. Şi eu le *urase*, adăugă ea dând din cap spre masa vecină.

— Nu, draga mea, spuse Julia, punându-şi mâna peste a lui Victorine. Nu trebuie să-ţi urăşti duşmanii, ci

să-i iubeşti. E esenţial.

Victorine o privi, nevenindu-i să creadă. O străfulgera o amintire. Această remarcă i-a adus-o în memorie pe Mimi, o fetiţă pe care o cunoscuse cu mulţi ani în urmă. Se jucaseră împreună şi fuseseră prietene foarte puţin timp, înainte ca fetiţa să se mute în altă parte. Cu ea semăna Julia.

— Pot să te-ntreb ceva ce nu înţeleg? De ce faci voluntariat la spitalul Stâlpetrière şi o ajuţi pe femeia aia nebună? întrebă Victorine.

— Am grijă de Mademoiselle Marie pentru că sper ca într-o zi cineva să facă acelaşi lucru şi pentru mine.

— Dar ce *câştigi* de aici? Asta nu înţelegea Victorine.

— Ajut pe cineva care are mai puţin noroc decât mine, râse Julia. Asta-i tot.

— N-am să uit niciodată felul în care m-ai apărat în faţa lor, spuse încet Victorine, uitându-se înspre matroanele din înalta societate.

— Doar sunt prietena ta. E normal, îi răspunse Julia.

Nu ştiu dacă eşti, îşi zise Victorine.

Victorine era nerăbdătoare să-i împărtăşească lui Édouard decizia pe care o luase. Urcând scara spre atelierul lui, i-a auzit vocea. S-a aplecat peste balustradă, s-a uitat în sus şi l-a văzut sărutând o femeie în pragul uşii.

— Nu pleca, iubito.

— Dar, Édouard, soţul meu…

— Stendhal a spus că „frumuseţea nu e decât promisiunea fericirii”. Promite-mi fericirea şi rămâi. Vocea lui era ca o mângâiere.

Victorine simţi ghimpele geloziei. Se trase înapoi să vadă cine coboară. Probabil că vreuna din chelneriţele lui sau vreo vânzătoare de la magazinul de unde-şi cumpăra materiale pentru pictură. Pe scară, Victorine se uită direct în ochii exotici, migdalaţi, ai prinţesei de Bourbon-Parma, care avea cincizeci de ani, „La Chinoise”. Cariera ei de curtezană culminase printr-o cerere în căsătorie regală, ceea ce nu era chiar neobişnuit în Parisul imperial. Mai

multe generaţii de familii aristocratice se mândreau cu câte o curtezană – o floare decorativă în arborele lor genealogic. Cele două femei s-au recunoscut imediat, s-au salutat stânjenite cu câte, o înclinare scurtă a capului şi şi-a văzut fiecare de drum.

Victorine s-a repezit în sus pe scară, sărind câte două trepte odată şi a bătut la uşa lui Édouard cu umbreluţa de soare. Când i-a deschis, a trecut pe lângă el şi a intrat în apartament, uitându-se de jur-împrejur. Abia îşi stăpânea mânia şi simţea parcă palpabil plăcerea care impregnase camerele înainte de sosirea ei.

— Aha, acum o regulezi pe prinţesa Isabelle.

— Ce-i asta? Să fie monstrul cu ochii verzi? întrebă el laconic.

— Ce a făcut aici? Victorine era îngrozită de cuvintele care-i ieşeau din gură şi îşi detesta tonul piţigăiat, dar nu era capabilă să se controleze.

Édouard se uită la pânza acoperită. Victorine trecu pe lângă el ca fulgerul şi ridică bucata de muselină. Rămase cu gura căscată. Era un portret nud, încă neterminat, al frumoasei Isabelle care abia ieşise din cameră.

— Mi-a comandat un portret privat. Avem o relaţie profesională.

— Mă înlocuieşti cu ea? întrebă Victorine furioasă.

El rămase tăcut, cu o părere de zâmbet pe buze. Clipele treceau şi ea se simţea derutată. De ce a făcut asta? îşi dădea perfect seama de atracţia pe care o exercita asupra femeilor, de încărcătura sexualităţii sale; putea să aibă orice femeie şi-ar fi dorit.

— Nu mă interesează cu cine te culci. Dar numai eu sunt modelul tău şi nu vreau să intru în competiţie cu nimeni.

El tăcea în continuare. Exasperată, lovi cu umbreluţa braţul fotoliului.

— N-ai de gând să-mi răspunzi?

În cele din urmă, el se ridică în picioare, se îndreptă

spre ea, îi ridică faţa şi se uită fix în ochii ei.

— Nimeni, spuse el blând, nimeni nu te-ar putea înlocui vreodată, Mademoiselle Victorine.

Îi cuprinse mâinile cu tandreţe, o conduse până la uşa dormitorului şi se dădu la o parte. Când a intrat în cameră, Victorine a scos un mic strigăt de surpriză. Pereţii erau efectiv acoperiţi de *études* cu ea, studii cu elemente compoziţionale individuale, prinse cu piuneze peste tot. O desenase din profil şi din faţă, studii în cărbune ale mâinilor, posteriorul, picioarele delicate, vederi din spate, din faţă. Mai erau schiţe care o prezentau în posturi exotice, în costum de matador spaniol, pozând erotic, nud în baie şi în alte roluri imaginare.

— Crezi că m-ar mai putea inspira cineva să fac aşa ceva? întrebă el arătând cu mâna prin încăpere. Pot să-ţi fac o schiţă cu ochii închişi. Te cunosc centimetru cu centimetru.

— Îmi pare rău. M-am purtat ca o proastă, spuse ea, cuprinzându-i talia cu braţele şi îmbrăţişându-l.

Îi auzi bătăile inimii lângă ureche şi se simţi dintr-odată apărată şi liniştită. Am venit să-ţi spun că accept să pozez nud pentru Venus.

— Nu am de gând să-i spun *Venus*, ci *Mademoiselle Victorine*.

6

Un tablou necesită la fel de multă înşelătorie, răutate şi viciu ca şi comiterea unei crime.

Edgar Degas (1834 – 1917)

Victorine şi-a scos corsetul, iar Édouard şi-a pus halatul de pictor. Când şi-a dat jos pantalonaşii, el îşi înmuia pensula în borcanele cu vopsele. Victorine s-a aplecat să-şi deschidă nasturii de la botinele până la gleznă, iar el s-a întins să fixeze pânza protectoare. Ea a prins închizătoarea şiragului de perle şi el a desfăcut dopul sticlei cu terebentină. Ea s-a lăsat, complet goală, pe *chaise longue*, şi-a arcuit spatele şi şi-a verificat poziţia în oglinda mare, unde l-a surprins pe Édouard privind-o o

clipă înainte de a se uita din nou la pensule şi la paletă.

După ce şi-a potrivit taburetul, s-a aşezat şi el. S-a ridicat însă imediat şi s-a apropiat de *chaise longue*, pentru a aranja cutele cearşafului, apoi s-a întors la şevalet.

A privit-o o clipă, s-a apropiat din nou şi a întors canapeaua cu patruzeci şi cinci de grade, spre lumină. Bătea cu vârful cizmei un ritm staccato în podea.

— Acest portret va schimba direcţia artei pentru totdeauna, începu el după câteva momente.

L-a întrebat dacă asta-i bine.

— Pentru artă, da. Pentru tine, nu ştiu. Se uita la pânză. Acest tablou va fi în cărţile de istoria artei, alături de numele tău. Imortalizare… eşti pregătită pentru aşa ceva?

11 tachină pentru că prea era serios.

— Controversa nu e bună pentru afaceri? îl întrebă, însă expresia lui gravă o speria. Cât de cumplit poate fi acest tablou? îi cunoştea obiceiul foarte strict: nu le arăta niciodată modelelor o lucrare neterminată pentru ca opiniile lor subiective să nu-i influenţeze viziunea creatoare.

— O să te învinuiască pentru tot felul de lucruri rele, de exemplu, că distrugi valorile burgheze şi decenţa, că atentezi inclusiv la steagul Franţei. Identitatea ta va fi permanent legată de acest portret.

— Eu n-am avut identitate până când nu mi-ai dat tu una.

— Eu nu fac decât să pictez femeia pe care o văd.

— Nu, eu am devenit femeia pe care o pictezi.

Se uită la ea, de pe taburet. Şi-a dat seama că îşi deschisese inima în faţa lui. A fost o scăpare: nu intenţionase să facă aşa ceva.

— Aşadar, Mademoiselle Victorine, hai să răsturnăm lumea cu susul în jos.

Peste două luni, expunerea scandalosului portret nud al lui Manet a provocat un adevărat seism social care a

zguduit toate straturile societăţii pariziene, începând de la joben până la lenjeria de corp din dantelă, exact aşa cum anticipase Édouard. În afară de faptul că a pictat sexul unei femei contemporane, a produs şi şocul maxim de a o înfăţişa pe Victorine întinsă la nivelul ochiului privitorului, uitându-se îndrăzneaţă la acesta. Aluzii sexuale amuzante erau înserate în tablou, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea: o pisicuţă neagră ghemuită în colţul patului sugera termenul vulgar pentru organul sexual femeiesc; cearşafurile erau astfel răvăşite, încât să semene cu intrarea în vagin. Mâinile lui Victorine acopereau cu prefăcută modestie zona intimă, în timp ce privitorul era confruntat cu referiri ostentative la sexul ei. Totul urmărea să sublinieze ipocrizia valorilor celui de-al Doilea Imperiu.

Bineînţeles că acest lucru n-a fost înţeles de criticii care susţineau că Manet a înnebunit de tot; i-au pus la îndoială judecata pentru că a pictat un nud feminin într-un context contemporan. În mod evident, ea nu era o zeiţă clasică şi nicio nimfă alegorică a pădurii, iar acest lucru reprezenta o rebeliune făţişă faţă de canonul elitist al Academiei. Publicul larg a reacţionat visceral şi a etichetat tabloul drept o insultă la adresa moralei. Clerul şi politicienii conservatori şi-au folosit amvoanele pentru a atrage atenţia asupra pericolului ideilor moderne şi a declinului valorilor civilizaţiei franceze, întruchipate de această tânără femeie din tablou, de această *Mademoiselle* Victorine.

La o săptămână după vernisajul de la Salon, André a trecut pe la Victorine care l-a întâmpinat în camera ei cu lacrimi în ochi.

— André, sunt ruinată, îi spuse ea, tamponându-şi genele cu o batistă şi mânjindu-şi obrajii cu rimel negru.

Îi dădu un bilet de la Rothschild. „Baroana de Rothschild îmi cere să încetez imediat relaţiile nelegitime cu tine, pentru că altfel va iniţia procedurile de divorţ din cauza umilirii publice la care sunt supuşi ea şi copiii”, repetă Victorine din memorie în timp ce André citea

biletul. Iar scrisoarea anexată de la avocat o prevenea să nu-l contacteze pe baron nici la bancă şi nici acasă, cerându-i ca până la sfârşitul lunii să elibereze frumosul apartament. Se gândise că acest lucru *s-ar putea* întâmpla, însă conceptul abstract şi şocul realităţii erau două lucruri total diferite.

André s-a lăsat lângă ea pe divanul galben din mătase.

— Şi ceilalţi admiratori ai tăi? Prinţul rus care e înnebunit după tine? Sau ministrul care-ţi trimite flori exotice? întrebă André arătând spre un aranjament de crini de seră într-o vază de cristal.

— *Nimeni* n-o să mă mai vrea după asta.

— Nu-ţi face griji, Victorine. Te întreţin eu.

Ea izbucni în râs printre lacrimi. Nu acesta era răspunsul pe care l-ar fi meritat gestul lui brav, dar era atât de caraghios.

— Cu ce? îl întrebă.

— Cu indemnizaţia mea şi cu ceea ce câştig de la ziar.

— Eşti foarte dulce, André, spuse ea clătinând din cap şi luându-i cu tandreţe mâna. Dar mă tem că indemnizaţia şi câştigul tău… Vocea i se stinse.

— Atunci Édouard. El e destul de bogat ca să-ţi acopere cheltuielile.

— Dacă mă culc cu el, atunci aş fi ca toate celelalte. N-aş însemna pentru el mai mult decât atât… îşi trase degetele din mâna lui. Îşi dădea seama după privirea lui uimită că nu înţelegea nimic. El nu cunoştea sexul aşa ca ea…

— Şi atunci ce faci? Nu ai economii!

— Uite cine vorbeşte de economii.

— Eu am datorii de joc, ridică el din umeri. Dacă i-ai da voie, Édouard ar…

— Nu! Nici nu vreau să mai aud de aşa ceva.

André îi spuse ce se bârfea la redacţie: că cercul împărătesei Eugenie şi mai ales draga ei prietenă, baroana

de Rothschild, sărbătoreau căderea lui Victorine. Şi încurajau ziarele de scandal să publice editoriale defăimătoare la adresa tabloului – un avertisment dat celorlalte *lorettes* ambiţioase care ar fi pus ochii pe soţii lor.

Toinette avea în mână un teanc de facturi: de la florar, de la negustorul de textile, de la cel de cărbune şi o scrisoare de revenire pentru scadenţa plăţii la grajdul de închiriat cai. Victorine ar fi trebuit să plece din casă dacă n-ar fi intervenit Édouard să-i plătească o vreme chiria, iar Baudelaire nu i-ar fi „împrumutat" două mii de franci.

Toinette a făcut o plecăciune, lăsând-o pe Victorine să se gândească la perioada în care apelase la Madame Goulue ca să mai câştige nişte bani în plus. A fost un pas radical; până atunci, Victorine fusese, pe rând, amanta a trei domni parizieni, fiind întreţinută discret de generozitatea lor, însă fiecare îşi găsise altă fată, iar ea se văzuse nevoită să bată la uşa stabilimentului lui Madame Goulue. Madame îi verificase dinţii şi ţinuta şi îşi băgase mâna pe sub pantalonaşii ei. Când Victorine s-a tras înapoi, Madame Goulue i-a explicat că nu e decât o măsură de precauţie pentru a-i descoperi pe bărbaţii care se prostituează îmbrăcaţi în haine femeieşti. „Nu servesc o *astfel* de clientelă", îi spusese ea atunci. Victorine se uită curioasă la teancul de corespondenţă de pe birou. Una părea o invitaţie. Ce putea fi? Invitaţiile încetaseră brusc să mai vină după vernisajul de la Salon.

Rupse sigiliul plicului ecru şi scoase o carte de vizită cu un scris caligrafic prin care era invitată la Madame Jeanette McMillan cu ocazia împlinirii a şaptezeci şi cinci de ani. Privirea i se opri la sfârşitul invitaţiei. Gazda balului era ducele de Lyon. Cine era ăsta? Nu-şi amintea să fi cunoscut vreun duce de Lyon.

— Cine e ducele de Lyon? îl întrebă Victorine pe André, arătându-i invitaţia.

— Ducele? E membru al consiliului privat al împăratului Ludovic-Napoleon şi se spune că e fiul

nelegitim al contelui de Gabbay, brav erou militar în prima *Grande Armée* a lui Napoleon.

— Am citit în ziare despre Philippe de Lyon. Nu e politician?

— De Lyon a fost în fruntea loviturii de stat care l-a adus pe tron pe împăratul Ludovic-Napoleon din 1851. Ca răsplată pentru loialitatea sa a fost numit vicepreşedinte al corpului legislativ.

— Deci e politician, spuse ea dezamăgită.

— Este însă şi unul dintre primii investitori în căile ferate şi proprietarul liniei Paris-Bordeaux, care îi aduce un profit uriaş; tot a lui este şi gara. Mai are fabrici de zahăr, ziare şi afaceri imobiliare, îi spuse André.

Victorine se mai însenină auzind toate acestea.

— De Lyon are câţiva duşmani, continuă André, însă cea mai puternică este împărăteasa Eugenie. Se luptă pe viaţă şi pe moarte pentru favorurile împăratului.

Victorine se uita la invitaţia din mâna ei.

— De ce mi-a trimis-o? Nici măcar nu-l cunosc.

André i-a spus c-o să încerce să afle şi o să se întoarcă.

Un adevărat jurnalist monden nu poate reuşi fără nişte surse „anonime”. André s-a întors peste puţin timp cu toată povestea. Potrivit martorilor, ducele de Lyon îl însoţise pe împăratul Ludovic-Napoleon la avanpremiera vernisajului Salonului, organizată pentru familia imperială. S-a oprit în galerie în faţa portretului şocant, captivat şi nepăsător la zumzetul dezaprobator al curtenilor şi al celorlalţi invitaţi. Şi, fără să ţină seama de dispreţul împărătesei Eugenie, al baroanei de Rothschild şi al celor din anturajul lor, i-a trimis lui Victorine invitaţia.

Vestea despre gestul ducelui s-a răspândit. În curând, Victorine şi-a dat seama că interdicţia la adresa ei fusese ridicată. Foştii admiratori au început să-i trimită buchete de flori, invitaţiile la evenimente sociale se adunau vrafuri pe poliţa căminului din salonul ei, şi până şi Rothschild i-a trimis o scrisoare de scuze, proj) unându-i din nou să o

susţină financiar.

În timp ce întreg Parisul se amuza pe seama imensului scandal provocat de interesul ducelui pentru Victorine, Monsieur Boucheron, bijutierul lumii bune, i-a trimis o scrisoare de felicitare în care a menţionat cât a fost de încântat că singurul lucru care o acoperă pe Mademoiselle Victorine în infamul tablou este una din creaţiile lui, un colier din trei şiraguri de perle şi diamante. Boucheron se oferea să-i împrumute lui Victorine orice diamante va dori ea să poarte la balul mascat care urma să aibă loc în palatul ducelui de Lyon. Tânăra i-a rugat pe Baudelaire şi pe André s-o însoţească, pentru a beneficia de sfaturile lor bune şi de gustul desăvârşit.

Treceau toţi trei pe lângă magazinele de bijuterii din place Vendôme şi Baudelaire i-a oferit braţul.

Victorine se uita la imaginea lor reflectată în vitrinele magazinelor şi a observat că Baudelaire era înalt şi avea o graţie masculină, fiind perechea perfectă, răsfrântă ca-n oglindă, a feminităţii ei. Se opri sub cupola magazinului de bijuterii al lui Boucheron.

— Uite-o, ea e! o înghionti o vânzătoare pe colega ei.

— Şi ăla-i baronul de Rothschild?

— Nu fi proastă. Ăla-i Charles Baudelaire, scriitorul. Eşti tare ignorantă, mai spuse ea. I-l arătă pe André. Şi ăla micu', cu ei, e servitorul.

— Şi tu de unde ştii toate astea?

— Din ziare, prostuţo.

Victorine se uită la cele două fete care şușoteau, cu capetele plecate, în timp ce ea se îndrepta spre tejghea.

— Bună dimineaţa, *Ma în selle* Laurent, strigară ele la unison.

Boucheron se repezi spre ea şi îi sărută mâna.

— Mademoiselle Laurent! Sunteţi mai frumoasă şi mai încântătoare ca oricând! Domnule marchiz, se înclină el politicos în faţa lui André. Domnule Baudelaire, încântat ca de obicei, spuse el, înclinându-se încă o dată, arătând

cu mâna spre biroul lui particular.

Asistentul său se grăbi să aducă trei scaune la biroul care era o reproducere Ludovic al XIV-lea.

— Uitaţi-vă la aceste seturi magnifice. Diamante şi smaralde. Sau preferaţi rubine şi perle?

— Sunteţi foarte amabil că aveţi încredere în mine şi-mi încredinţaţi ceva atât de extravagant, Monsieur Boucheron. Cu doar două luni în urmă, poruncise fără să se gândească la bani. Astăzi, depindea de generozitatea lui.

— Aţi fost o clientă loială, spuse el ridicând din umeri. Sunt foarte bucuros să vă fac o atât de mică favoare, mademoiselle. Îşi suflecă manşetele de dantelă ale cămăşii şi îi prezentă o cutie din pluş din care scoase un colier splendid cu diamante şi smaralde; alături erau o brăţară şi cerceii din set. Este exact ceea ce vă va pune în valoare frumuseţea la balul mascat al ducelui de Lyon, spuse Boucheron. Sărbătorirea acestei zile de naştere va fi evenimentul anului! *Toată lumea* o să fie acolo.

— „Purtând brăţări la glezne şi la încheieturi, prea tare te străduieşti să fii minunată”, cită Baudelaire.

Boucheron nu auzise de Longinus, retorul grec din secolul I d.Hr., şi mormăi că zicerile acestui individ nu-i ajută pe bancheri în afacerile lor. Apoi se lăsă în genunchi şi puse impresionantul colier cu diamante şi smaralde la gâtul lui Victorine. După părerea lui, curtezanele semănau, în mare, una cu cealaltă. Apoi îi prinse brăţara cu diamante şi smaralde la încheietură şi îi ridică braţul. Însă niciodată, cel puţin din câte îşi aducea el aminte, nu mai avusese de-a face cu un fenomen precum tânăra Mademoiselle Laurent. Era pe ultimul loc în cursă, prezise bijutierul, dar era un cal sigur, pe care ar fi pariat. Iar dacă ea va avea succes, acesta se va răsfrânge şi asupra lui, Roland Boucheron din place Vendôme.

Auziră agitaţie în faţa magazinului şi înăuntru năvăli un asistent.

— Vine Maiestatea Sa, împărăteasa. A sosit mai

devreme, Monsieur Boucheron!

Se repeziră la fereastră. Se apropia un alai imperial; Victorine a rămas cu gura căscată la vederea călăreţilor îmbrăcaţi în verde şi auriu care precedau o caleaşcă deschisă, mânată de surugii cu peruci pudrate şi tricornuri. Un escadron de gărzi de la palat, în pas de galop, încheia procesiunea. împărăteasa era flancată de doi valeţi chipeşi şi de câteva doamne îmbrăcate superb. Privitorii de pe trotuar şi-au scos pălăriile şi aclamau ca răspuns la fluturarea mâinii regale spre gloată. Deşi mică de statură, a descins din trăsură cu o gravitate care demonstra că a interpretat această scenă familiară întreaga viaţă, de când păşise în lumea adulţilor.

— O, Doamne! O, Doamne! Boucheron tremura. Alerga cu paşi mărunţi prin magazin, dând ordine şi mângâindu-şi nervos începutul de chelie.

— Nu te uita, Victorine; e Meduza în carne şi oase, spuse Baudelaire, întorcându-se de la fereastră.

— De ce, Baudelaire, ce vrei să spui?

— Nu-ţi aduci aminte poveştile veninoase publicate de ziarele de scandal pe seama ta după Salon? Asta-i diavolul, Victorine. Crede-mă pe cuvânt.

Victorine şi-a amintit că citise odată cum împărăteasa Eugenie dădea de obicei o mie cinci sute de franci pe o rochie, în timp ce mătuşa ei, a lui Victorine, câştiga doi franci pe zi ca spălătoreasă.

La intrare, Eugenie a zâmbit şi a făcut cu mâna personalului din magazin. Personalul din anturaj, doamnele de onoare şi gărzile au înconjurat-o imediat. Boucheron se îndreptă spre ea, înclinându-se servil în timp ce o conducea spre sala privată de vizionare. Când au ajuns la uşă, bijutierul s-a lovit brusc peste gură, îngrozit. Prea târziu. Eugenie o privea fix pe Victorine, cu un dispreţ total.

— Scuzaţi-mă, Maiestate, se bâlbâi Boucheron. Îi cunoaşteţi pe marchizul de Montpellier şi pe Monsieur Baudelaire… şi daţi-mi voie să v-o prezint pe tânăra

doamnă.

— Ştiu cine e această *doamnă*. Am auzit despre ea de la baroana de Rothschild şi i-am văzut portretul la Expoziţie. Cred că am văzut-o şi aşa prea mult pe această *doamnă*, mai spuse ea, întorcându-se pe călcâiu-i regal. Întreg alaiul a părăsit zgomotos magazinul, urmat până afară de Boucheron care nu mai prididea să-şi ceară scuze.

Victorine era încremenită. Lacrimi de umilinţă îi înţepau ochii, dar se lupta cu ele, hotărâtă să nu-şi arate sentimentele în public. A acceptat braţul lui Baudelaire şi au ieşit toţi trei pe uşa din spate.

În seara balului mascat de la ducele de Lyon, Victorine începuse ritualul îmbrăcării în camera de toaletă. Urma s-o însoţească Baudelaire. Când acesta a intrat în încăpere, l-a salutat din oglindă cu un zâmbet afectuos. Era foarte elegant în hainele de seară cu croială fină – o apariţie remarcabilă, de la vârful jobenului de mătase până la pantofii de seară din lac. Într-o mână avea un baston cu măciulie din aur, iar în cealaltă o mască fistichie, cu nas de Punchinello[2].

— De ce soseşti întotdeauna prea devreme? Nu ştii că nu e politicos? îl tachină ea.

Privirea lui alunecă încet peste formele moi ale feţei lui Victorine, amintindu-şi versurile poeziei sale în care compara gâturile graţioase şi lungi ale pariziencelor cu acela al unei păsări frumoase, sortite pieirii.

— De ce spui că sunt nepoliticos, dragostea mea? o întrebă.

— Nu vreau ca însoţitorul meu să-mi vadă tertipurile, micile secrete cu care corectez natura, râse ea.

El îi răspunse însă foarte serios, neluând în seamă tonul ei jovial.

— Natura? Ce urâtă şi animalistă e natura. Natura ne face să ne urmărim doar interesele personale. Nu are nimic de-a face cu frumuseţea sau cu bunătatea. Şi îi sărută uşor obrajii când ea îşi ridică faţa spre el, apoi se

2 Personaj comic din teatrul de păpuși italian (n. tr.).

aşează pe canapeluţa din faţa mesei de toaletă.

Victorine luă borcănelul cu roşu de obraji şi îl învârti în mâini. Halatul ei oriental se deschise puţin, dezvelindu-i plinătatea sânilor.

— Dar frumuseţea naturală e apreciată de toate culturile, cu excepţia sălbaticilor, spuse ea.

— Ba nicidecum. Acum făcea pe oratorul. Sălbaticii se împodobesc cu pene şi cârpe şi au mai multă profunzime în suflete decât toţi filosofii noştri la un loc. Femeile ar trebui să ne uimească şi să ne farmece. Când folosesc farduri, corsete şi alte tertipuri, se ridică deasupra naturii, pentru a cuceri mai sigur inimile şi a atrage atenţia.

— Baudelaire, îl strigă ea din spatele paravanului din lemn exotic. N-am întâlnit niciodată un bărbat care să adore femeile mai mult ca tine, dar să le dispreţuiască, totuşi, puterea pe care o au asupra bărbaţilor.

Baudelaire îşi pierduse tatăl la o vârstă fragedă. Fusese cocoloşit de tânăra sa mamă, pe care a adorat-o până când l-a „înşelat” şi s-a recăsătorit. De atunci, avea cu ea o relaţie de dragoste-ură, proiectându-şi aceste sentimente asupra tuturor femeilor. Nu făcea sex decât cu prostituate; acestea nu cereau plăcere şi nici nu-şi făceau iluzii de periculoase legături de durată.

— Femei? Toate sunt creaturi diabolice, simbolul Parisului modern. Pe una singură o ador, pe Victorine Laurent, spuse el.

Aruncând în joacă cu un ciorap de mătase spre Baudelaire, l-a lovit drept în faţă pe André care intra în budoar. Acesta îl ridică şi-l sărută.

— Ah, îl voi păstra mereu, spuse el, vârându-l în buzunarul de la piept în locul batistei de mătase.

— André, spune-mi mai multe despre ducele de Lyon, îl somă ea.

— E, pur şi simplu, cel mai bogat om din Paris. Poate chiar din toată Franţa. E un adevărat leu, Victorine, membru fondator al Jockey Club. Ce contrast faţă de

împărat, de găluşca aia cheală şi îndesată. Cucoanele spun că de Lyon e un adevărat Don Juan, o informă André.

— Doamnele? E un amant celebru?

— Chiar că e! De Lyon publică sonete sub pseudonim şi scrie pentru teatru. Ai auzit de Jacques Offenbach, compozitorul? E unul din artiştii care-i sunt prieteni. Uneori colaborează, montând diverse producţii în teatrul particular deschis în palatul său, pentru a-şi distra amicii. E un colecţionar de artă avid şi are o colecţie de tablouri de Rembrandt atât de celebră, încât în fiecare lună organizează vizionări publice acasă la el.

A sosit coaforul, un tânăr spaniol pe care-l chema Raoul, şi a început să-şi pregătească uneltele. Avea o geantă ca de medic, din care a scos perii, piepteni şi un fier de ondulat părul. Victorine s-a aşezat în faţa oglinzii şi a continuat conversaţia.

— Noaptea aceasta va fi foarte importantă, spuse ea solemnă. Mângâie magnificul colier cu diamante şi smaralde care i se odihnea la gât şi se întoarse cu faţa spre Baudelaire şi spre André, făcându-l pe coafor să ofteze nemulţumit.

— Trebuie să ne ţinem capul drept, Mademoiselle Laurent, spuse el aplecându-se să-i împletească, meticulos, strasuri în părul bogat.

Victorine căută privirea lui Baudelaire. Deşi născut în bogăţie şi puf, îl adora pentru puterea lui de a înţelege.

— Ducele de Lyon merită mai mult decât toţi ceilalţi la un loc.

— Ai grijă, draga mea. Omul acesta poate fi primul care să-ţi frângă inima.

— Ce inimă? râse ea.

— Fii, totuşi, atentă, Victorine, continuă Baudelaire. Te aventurezi într-o lume complet diferită. Îmi fac griji pentru tine.

Victorine încercă să-i schimbe dispoziţia.

— Pot să am grijă de mine. Am avut şi voi avea întotdeauna grijă de mine.

Era gata să-şi pună rochia de bal şi o chemă pe Toinette. În timp ce domnii aşteptau în hol, negresa îşi ajută stăpâna să-şi pună pantalonaşii lungi cu garnitură de dantelă.

— La mine pe insulă, spuse Toinette, când o femeie vrea să prindă un bărbat, poartă un medalion cu fire din blana unui animal vânat. Am şi eu aşa un talisman.

— Ai tras cu urechea? întrebă Victorine ridicând o sprânceană.

— Nu fac eu aşa ceva!

Toinette deschise dulapul cu uşă dublă să aleagă ceea ce avea să poarte Victorine pe dedesubt: un corset cu panglici lungi, o fustă din stofă rigidă, o a doua fustă cu turnură de la genunchi în jos, un jupon cu trei volane din dantelă de Alençon şi o cămaşă din muselină.

Servitoarea le-a aşezat pe toate cu grijă pe o banchetă cu ciucuri de mătase şi a ajutat-o să le îmbrace, pe rând, până la rochia de bal. Victorine s-a aplecat şi şi-a întins braţele, pentru ca Toinette să-i tragă peste cap corsajul; apoi, negresa s-a lăsat în genunchi să-i netezească fusta voluminoasă. Victorine s-a uitat în oglinda mare rabatabilă şi şi-a aranjat eşarfa din catifea bleu în jurul umerilor, lăsând-o să alunece peste sânii deveniţi celebri. Rochia era făcută din zece metri de catifea de mătase bleu-ciel cu dungi albe din satin de mătase şi cu garoafe din brocart roz aplicate pe corsaj, continuându-se apoi în ghirlande, pe fustă. Rochia se prelungea cu un volan bordat cu dantelă albă de Chantilly, care cădea în falduri delicate de podea.

Toinette i-a mai dat stăpânei sale o pereche de mănuşi albe de seară, lungi până la cot, şi o mască lucrată manual din mătase moarată bleu, care avea pe margini pene albe de struţ.

— Sunteţi o zeiţă, *mam'selle*, spuse Toinette, prinzând-o de mână. Dau o fugă până în cameră s-aduc talismanul.

Baudelaire şi André priveau din prag. André scoase

un fluierat lung, văzând-o.

— Sfinte Dumnezeule! Eşti întruchiparea frumuseţii, spuse Baudelaire.

— Mulţumesc, dragul meu. Îi zâmbi şi îi dădu pelerina să i-o aşeze pe umeri.

oAtadwu Melle, telo-wne 107

Apăru Toinette, care puse o mică bijuterie în mâna lui Victorine. Îi mai dădu şi un săculeţ cu ceva uscat şi sfărâmicios.

— Puneţi-vă brăţara pe mână. Este gravată cu pecetea lunii, care le e de mare folos îndrăgostiţilor. Săculeţul e plin cu boboci uscaţi de trandafir. Băgaţi-l în sân, *mam'selle*, şi primul bărbat pe care-l întâlniţi o să fie iubitul şi soţul dumneavoastră.

Victorine i-a zâmbit, iar Toinette l-a lăsat pe Baudelaire să-i prindă brăţara. Din cauza fustei prea largi, scriitorul nu a putut să iasă pe uşă odată cu ea, aşa că a pornit, împreună cu André, în urma ei ca un servitor supus.

7

„Plăcerea şi Durerea sunt reprezentate ca gemene, pentru că nu pot exista una fără cealaltă".

Leonardo da Vinci (1452 – 1519)

Trăsura înainta la pas prin cumplitul ambuteiaj de pe Champs-Élysées spre palatul ducelui de Lyon – cunoscut sub numele de *le petit coin d'amour*, colţişorul dragostei – sub ploaia care răpăia pe acoperişul metalic ca salvele de artilerie. Victorine stătea lângă André, faţă în faţă cu Baudelaire, în trăsura căptuşită cu piele a celui din urmă. Îşi agita evantaiul şi îl înghiontea pe André ori de câte ori îşi aranja faldurile voluminoasei rochii.

— Şi m-a întrebat dacă am fost amantul doamnei George Sand. I-am răspuns: „Bineînţeles, doar toţi au fost", râse Baudelaire de propria-i glumă.

— De ce ne târâm aşa? ţipă Victorine, întrerupându-l în mijlocul monologului. Nu auzise niciun cuvânt;

În minte i se răsucea un singur lucru: cum să

orchestreze prima întâlnire cu Philippe de Lyon. Baudelaire, am nevoie de sfatul tău. Spune-mi ce să fac ca să-l prind.

— E ca şi cum l-aş sfătui pe Manet cum să picteze.

André îi spuse că ducele de Lyon era cel mai râvnit bărbat din Paris.

— Ducele are cele mai fascinante femei, de la aristocrate la actriţe. Toate îl urmăresc necontenit.

Baudelaire îşi împreună vârfurile degetelor, imaginând o mică piramidă.

— Foloseşte tactica lui Napoleon: organizează o ambuscadă şi prinde-l în cursă. Sedu-l şi respinge-l pentru a-l intriga, exact opusul a ceea ce se aşteaptă el.

— Vechea manevră de „du-te-n-colo, vino-ncoace”, spuse André, înghiontind-o în joacă, dar ea n-a râs.

— Încearcă să pari cât mai indiferentă la puterea şi bogăţia sa. În seara aceasta va trebui să fii o bună actriţă, draga mea, îi spuse Baudelaire.

Ea se uită pe fereastră la ploaia care cădea ca o perdea, lovind în becurile sfârâitoare de gaz ale felinarelor stradale.

— Uitaţi-vă la toată mulţimea asta! Toţi se îndreaptă spre palatul ducelui, comentă André.

— Nobilii cei mai nobili şi bogătaşii cei mai arivişti se află pe lista invitaţilor, spuse Baudelaire.

— De ce sunt finanţiştii şi speculanţii imobiliari invitaţi la masă la duce? întrebă Victorine.

— Pentru că are nevoie de capitalul lor. Întotdeauna finanţiştii au fost intermediari între burghezie, din rândurile căreia provin, şi marea nobilime, spre care aspiră. împrumută bani coroanei sau statului şi îşi căsătoresc odraslele cu cele ale aristocraţiei de cel mai înalt rang, ştergând astfel, pentru generaţiile viitoare, stigmatul unei naşteri umile. Astfel, în capitalul clasei dominante circulă sânge proaspăt şi idei noi.

Au ajuns în cele din urmă la faţada înaltă a palatului orientat spre bulevard. Trăsura s-a strecurat cu greu prin

porţile din fier forjat şi a intrat pe aleea circulară care ducea în curtea principală. Victorine s-a aplecat şi s-a uitat la clădirea construită pe o terasă înălţată. Toate ferestrele erau luminate, iar prin uşile din faţă, deschise deşi afară ploua, se revărsa muzica. Servitori în livrele, fracuri în stilul secolului al XVIII-lea, cu pantaloni până la genunchi şi ciorapi de mătase, ţineau umbrelele deasupra capetelor elegant coafate ale oaspeţilor ce urcau grăbiţi treptele albe din marmură. Când trăsura s-a oprit şi s-au deschis uşile, Victorine a simţit cum i se pune un nod în stomac.

După ce au intrat, l-a apucat pe Baudelaire de braţ şi a respirat adânc. Era copleşită, dar a făcut un efort să-şi ţină firea. Fostă reşedinţă oficială a unuia din prinţii de Orléans, palatul era cea mai opulentă locuinţă particulară pe care o văzuse vreodată. Şi-a ridicat privirea spre tavanul pictat de Boucher, pictorul de Curte al lui Madame de Pompadour, înfăţişând un cer azuriu şi amoraşi ce se jucau printre nori roz. O somptuoasă scară dublă de marmură se arcuia spre un hol larg, cu candelabre strălucitoare din cristal şi oglinzi cu rame aurite, unde servitorii îi îndrumau pe oaspeţi spre Marele Salon.

Au intrat prin uşile duble într-o încăpere semicirculară înconjurată de jumătăţi de coloane şi volute florale rococo. Victorine şi-a lăsat în jos masca din mătase moarată bleu-ciel şi s-a uitat la sutele de lumânări subţiri care străluceau şi pâlpâiau deasupra mulţimii de bărbaţi şi femei, de nerecunoscut în spatele măştilor cu pene, paiete şi bănuţi. Siluetele lor întunecate, reflectate în oglinzile fumurii din secolul al XVIII-lea, creau o atmosferă la fel de misterioasă ca şi gravurile văzute de ea, reprezentând carnavalul de la Veneţia. Ritmul de vals plutea din sala de bal, punctat de câte un râset sau de cei care fredonau melodia în timp ce paşii lor pluteau pe podea. Rochiile de bal ale doamnelor – albastru de lapislazuli, rubiniu şi galben-canar – străluceau lângă fracurile negre ale bărbaţilor sau lângă decoraţii militare.

— Uite-o pe prinţesa Rimsky-Korsakov, îi spuse

André, făcându-i semn cu cotul.

Pe lângă ei a trecut o femeie care purta o rochie rusească de gală, brodată cu rubine şi diamante scumpe dispuse în ghirlande. Îi mai arătă o prinţesă anglo-indiană, îmbrăcată într-un veşmânt acoperit cu pene, însoţită de un prinţ oriental într-o tunică din satin roz, care avea un colier din pietre preţioase atât de greu, că îi îngreuna mersul. O altă femeie se deghizase în Zâna Pădurii, într-o rochie pe care erau aplicate ramuri verzi din smaralde, iar de cordon îi atârna o imitaţie din blană de veveriţă.

Când a sosit sărbătorita, a fost salutată cu un ropot de aplauze. Madame McMillan a intrat pe uşile duble însoţită de doi tineri, câte unul de fiecare braţ. A zâmbit şi a făcut veselă cu mâna. În timp ce străbătea încăperea cu pasul uşor şi cochet, saluta oaspeţii, mulţumindu-le că au venit s-o sărbătorească. Când a zărit-o pe Victorine, i-a făcut semn să se apropie.

— La mulţi ani, doamnă, cu ocazia împlinirii a şaptezeci şi cinci de ani, îi spuse Victorine.

— Eşti încântătoare în seara asta, fată dragă! Se sărutară uşor pe obraji şi doamna îşi deschise apoi evantaiul. L-ai cunoscut pe nepotul meu, ducele de Lyon? o întrebă.

— Încă nu, doamnă.

— Prevăd c-o să se îndrăgostească nebuneşte de dumneata.

În sufragerie, pe câteva mese mari, îi aştepta un supeu gen bufet: abundenţa era uluitoare. André şi-a frecat mâinile şi s-a dus direct spre mese.

— După cum bine ştiu nenorociţii de jurnalişti din toate epocile, nimic nu e mai palpitant decât o masă gratis. Şi lăcustele mi-ar invidia priceperea la care am ajuns, spuse el.

Victorine şi Baudelaire se uitară uimiţi cum roieşte < l «< >le e () 1 (), cu o farfurie în mână, pe care-şi construia 1111 imn din *pale de fois gras*, *salade des légumes truffés*, *galantine de gibier*, *poulet à la glacé*, struguri şi piersici

proaspete, plus o cupă de cristal cu şampanie.

— Eşti primul pe lista mea de dans, André, dar crezi că te vei mai putea mişca după ce vei înghiţi toate alea? îl întrebă Victorine râzând.

El îi dădu farfuria lui Baudelaire.

— Prefer să dansez cu tine decât să beau chiar şi nectarul zeilor, îi răspunse el, înclinându-se.

Ea îi acceptă braţul, iar el îşi trase masca pe faţă.

Când au trecut în sala de bal, cea alăturată, s-au întors toate capetele spre ei. Bărbaţii au întrerupt discuţiile ca s-o admire, iar femeile au schimbat priviri dezaprobatoare.

Victorine adoptase poziţia perfectă, exersată îndelung la bară. Cu umerii traşi în spate, ţinuta dreaptă impecabilă, şoldurile împinse uşor în faţă, trecea prin mulţime ca o lebădă maiestuoasă pe lacul ei silvestru.

— Cine e tânăra aceea? E ducesă? o auzi Victorine pe o doamnă întrebându-şi însoţitorul.

Cercetând sala în căutarea lui de Lyon, îl zări pe Édouard cu masca pe faţă. Fără îndoială că arăta foarte bine în fracul negru, cu vestă şi papion alb, cu mănuşi albe de dans. Flirta cu o fată de vreo douăzeci de ani, după cum îi părea lui Victorine, cu părul negru creţ şi o rochie cu decolteu indecent. În timp ce îl privea, el s-a aplecat mai tare, şi-a lipit buzele de urechea ei şi i-a şoptit ceva care a stârnit un râs ca de trompetă.

— André, cine e prada lui Édouard? întrebă ea, arătând cu evantaiul deschis înspre cei doi.

André şi-a mijit ochii să vadă mai bine şi i-a spus că nu ştie. Apoi a apucat-o de cot pe lady Smith-Adams, o bârfitoare celebră, şi s-a interesat de identitatea tinerei de lângă Manet. Bătrâna şi-a scos masca, s-a uitat prin lornietă şi l-a anunţat că e o tânără actriţă, Sarah Bernhardt, care joacă în prezent la *Comédie Française*.

Victorine şi André au ridicat din umeri. Nu auziseră niciodată de ea.

— Vrei să dansăm? Victorine îl trase pe André pe

ringul de dans.

— Dirijorul, îi spuse André întinzând bărbia înspre orchestră… E Johann Strauss, compozitorul acestor valsuri minunate. Iar aceea, îi arătă el din cap o femeie îmbrăcată în culori foarte vii, cu păr roşu artificial, e prinţesa Mathilde Bonaparte. E verişoară cu împăratul Ludovic-Napoleon. În seara asta măcar dansează cu un bărbat. E şi aşa, şi aşa, dacă înţelegi ce vreau să zic.

Victorine sesiză un roi de şoapte zburând dinspre buze spre urechi. La uşa camerei sălii de bal apăruseră Rothschild şi banala lui soţie. Acesta era categoric punctul culminant al serii, esenţa momentului parizian. Întreaga atenţie se îndreptase asupra lor, însă Victorine îşi impuse să-şi concentreze privirea numai asupra lui André, care dansa cu ea în extaz, neremarcând opera bufă ce se desfăşura în spatele lui. Baroana de Rothschild, îmbrăcată într-o rochie superbă de bal şi împovărată de bijuterii, şi-a salutat prietenele şi le-a făcut cu mâna unor persoane din încăpere. Toţi actorii amatori, crema societăţii, şi-au jucat şi ei rolul, prefăcându-se că nu observă că baronul de Rothschild şi soţia lui stăteau la doar câţiva paşi de femeia al cărei portret nud fusese pricina celei mai mari dintre problemele lui maritale.

După mai multe dansuri, Édouard a bătut-o pe umăr pe Victorine, pentru că-i venise rândul pe listă.

O prinse în braţe şi începură să valseze în jurul sălii, trupurile lor plutind perfect în ritmul muzicii. Nu putea să nu-l admire în costumul de seară impecabil croit, întruchiparea desăvârşită a eleganţei masculine. Nu-şi dădea seama că mâna ei înmănuşată în alb îi mângâia ceafa şi nici că braţul lui îi înconjurase strâns talia.

— Uită-te cine încearcă să te recâştige, îi spuse el, arătându-i-l din cap pe Rothschild, care-şi călca soţia pe trenă în încercarea de a dansa cât mai aproape de Victorine.

Ea ridică din umeri.

— Édouard, ai mai văzut vreodată o asemenea

opulenţă? îl întrebă, rotindu-şi privirea prin încăpere.

— Nu există niciun lucru aici care să nu fie vulgar sau din cale afară de ostentativ. Nu te lăsa orbită, Victorine, Philippe de Lyon are farmecul şarpelui care se strecoară prin iarbă, aşa că încearcă să nu te transformi în mica pasăre pe care o va înghiţi în seara asta.

— Madame McMillan mi-a spus cu totul altceva. O văzuse pe bătrâna doamnă la locul ei de onoare pe un podium, bătând ritmul muzicii cu evantaiul.

— E puternic şi foarte calculat, un om care ştie să manipuleze pe oricine pentru a obţine ceea ce-şi doreşte, îi spuse Édouard.

— Şi de unde ştii tu toate astea?

— L-am văzut acţionând. Îl cunosc de la Jockey Club şi am prieteni care fac afaceri cu el. Joacă doar atunci când ştie că va câştiga. Nu pariază decât pe caii lui de rasă, speculează în afaceri guvernamentale dubioase cu terenuri şi este adevăratul creier din spatele tronului.

— Şi ce e rău că un om are o asemenea putere?

— Contează cum o foloseşte.

— Ce înseamnă asta mai exact?

— Permite-mi să-ţi prezint una din tacticile lui. În ajunul loviturii de stat a împăratului, de Lyon a fost văzut la operă stând între Victor Hugo şi şeful corpului legislativ, Adolphe Thiers. A doua zi dimineaţă, în zori, cei doi domni au fost ridicaţi din paturile lor în cămăşi de noapte şi scoşi în stradă de poliţişti, din ordinul lui de Lyon care-i voia arestaţi pe toţi cei ce se opuseseră loviturii de stat.

Victorine era foarte intrigată.

Când s-a terminat valsul, Rothschild i-a prins privirea şi i-a făcut un semn. După câteva clipe, un servitor i-a strecurat un bileţel de la el în care o implora să-i acorde o întâlnire în salonul de muzică. Încuviinţă printr-o înclinare discretă a capului, apoi traversă holul imens acoperit cu marmură strălucitoare negru cu alb. Acum trebuia să-şi dea seama care din numeroasele uşi din palatul labirintic ducea spre salonul de muzică. Şi-a continuat drumul şi a

trecut printr-un alt hol flancat de coloane de marmură, până s-a trezit într-o aripă tăcută a palatului. Tocurile ei ridicau ecouri prin coridoare şi s-a oprit să arunce o privire după următoarea uşă; a rămas cu gura căscată. A intrat într-o galerie privată de artă, plină de capodopere. Era celebra colecţie personală a ducelui, tablouri de Rembrandt.

Brusc, uşa s-a închis în spatele ei. Victorine s-a întors cu o piruetă.

— N-aş fi o gazdă desăvârşită, dacă nu m-aş prezenta. Sunt Philippe de Lyon. Timbrul adânc şi cald al vocii rezona.

— Sunt onorată să vă cunosc, *monsieur le duc*, îşi scoase masca. Mă numesc…

— Mademoiselle Victorine. Da, ştiu. Privirea lui îi mângâie faţa şi apoi tot corpul.

Lui Victorine îi bătea inima atât de tare, încât era convinsă că se aude.

— Trebuie să plec, mă aşteaptă cineva…

— Te rog să rămâi. Aş vrea să-ţi arăt ceva. Nu durează decât o clipă.

Muzica se auzea tot mai încet pe măsură ce se îndepărtau, trecând pe lângă tablouri; intrară pe un coridor îngust ce ducea spre apartamentele private. S-au apropiat de o uşă grea din mahon care dădea într-un birou mic cu lambriuri din lemn, luminat de focul ce trosnea în cămin. Într-un dulap de curiozităţi, din abanos, aflat în cealaltă parte a încăperii, era o colecţie de antichităţi din aur. Philippe mări flacăra din globurile aplicelor de pe pereţi.

— Napoleon le-a adus din Alexandria ca mărturii ale dragostei lui pentru împărăteasa Josefina, pradă de război din Egipt, îi spuse. Aceste coliere şi cercei au peste trei mii de ani vechime. Se uită atent la pâlpâirile flăcărilor care jucau pe faţa lui Victorine. Sunt obiecte de adoraţie ale faraonului pentru amanta sa. Ei au murit de multe sute de ani, dar devoţiunea lui trăieşte prin această frumuseţe.

Ea îi zâmbi, iar el îi răspunse tot printr-un zâmbet; văzu însă în privirea lui şi altceva, care-o înspăimânta şi-o fermeca deopotrivă.

— Frumuseţea operelor de artă, ca şi frumuseţea sufletului, este nemuritoare. La Salon este expusă o splendidă Venus pe care vreau s-o am.

— Tablourile lui Manet nu sunt de vânzare.

— Am spus c-o vreau pe Venus, nu tabloul.

A fost luată prin surprindere de cuvintele lui.

— Şi ce aţi da ca s-o aveţi?

— Depinde. Sunt un om pragmatic; aş face orice pentru ea atât timp cât o am să profit de pe urma investiţiei.

— Cum? Niciun cuvânt despre dragoste, flori şi aventură romantică? îl întrebă zâmbind.

— Foarte bine, Mademoiselle Laurent. Dumneata nu te încurci cu stupidele idei romantice care le ţin în frâu pe majoritatea tinerelor noastre frumuseţi. Tonul i se schimbă şi deveni serios. Dar vei fi numai a mea. Nu te voi împărţi nici cu Rothschild, nici cu Manet, cu nimeni.

— N-am nicio legătură romantică cu Édouard, a spus ea.

Tăcerea lui exprima scepticism.

— Nu am, insistă Victorine.

— Dacă devii amanta mea, îţi dau tot ce-i mai bun şi te răsfăţ aşa cum meriţi. Dar n-o să fiu un încornorat. N-am niciun chef ca toţi clevetitorii să râdă de mine pe la spate.

Ce curios! Ducele de Lyon, unul dintre cei mai puternici oameni din Franţa, îşi făcea griji pentru flecăreala de salon.

— Ce importanţă are ce cred minţile mici?

Chipul ducelui a înţepenit brusc.

— Când te naşti fără un nume, îţi petreci toată viaţa protejându-l.

Nu-i venea să creadă. În ciuda tuturor realizărilor, de Lyon era încă marcat de ruşinea naşterii sale dintr-o

relaţie nelegitimă.

— Nu ştiu… Se prefăcu dezinteresată, aşa cum o învăţase Baudelaire.

De Lyon se apropie şi îşi scoase masca. Era mai frumos decât se aşteptase. Îi luă mâinile într-ale lui şi îi întoarse palmele în sus. Le ridică încet spre buze şi îi sărută încheieturile, exact unde se simţea pulsul. Simţi un fior de pasiune care-i era necunoscut. Apoi, el îi ridică bărbia cu o mână şi îşi coborî încet gura spre buzele ei. Se sprijini de trupul lui şi-i simţi dorinţa fizică. Focul trosnea în spatele lor, iar ploaia bătea în geamurile înalte. Îşi impuse să se oprească imediat. Se trase înapoi atât de brusc, încât el tresări.

— Trebuie să plec. Încercă să se întoarcă, dar el o ţinea de încheietură.

— Mademoiselle Laurent, eu obţin întotdeauna ceea ce vreau.

Privirile li se întâlniră, iar el îi eliberă mâna.

— Şi eu.

Întorcându-se grăbită spre sala de bal, zâmbetul i se transformă într-un râs încântat. O dorea, exact aşa cum sperase. Îi zări pe Julia şi pe André, îmbujoraţi de la dans. Julia era îmbrăcată superb, într-o rochie de dantelă bogată şi era fardată ca pentru o asemenea ocazie. Chiar şi aşa, faţa ei amintea de dealurile domoale din Noua Anglie, de casele albe din lemn şi de loturile agricole ordonate. Pudra şi rujul nu-i puteau acoperi niciodată faţa sănătoasă.

În timp ce se apropia de ei, Rothschild se grăbi s-o ajungă din urmă.

— Ce s-a întâmplat? N-ai venit, şopti el precipitat.

— M-am… m-am rătăcit. Îmi pare rău! minţi.

Îşi surprinse soţia privindu-l urât şi se îndepărtă imediat.

Ea luă un pahar de şampanie de pe tava unui chelner care tocmai trecea.

— Victorine Laurent? Tu eşti? auzi ea o voce cunoscută şi dădu, surprinsă, cu ochii de Anne Arlette.

Anne făcu un adevărat spectacol, sărutând-o şi îmbrăţişând-o cu efuziune. Scumpa mea Victorine! Ce bine-mi pare să te văd. Mirosul apei de colonie ieftine plutea în jurul ei ca un nor de ţânţari.

— Şi mie-mi pare bine să te văd, Anne. Eşti tot la balet? o întrebă Victorine.

— O, nu, m-am retras, răspunse fata dând nepăsătoare din mână. Acum am un protector. E foarte generos şi nu mai vrea să lucrez. Şi arătă spre un octogenar cu o meşă prost pusă. 11 cheamă LeCochon şi are un rol important la Curte: e consilierul împărătesei Eugenie. Vrea să te cunoască, Victorine. Vrei să-l saluţi?

Anne făcu cu mâna şi piticul cel diform şontâcăi nerăbdător spre ele.

— Încântat, Mademoiselle Laurent. Se înclină comic. Frumuseţea de pe pânză nu e egalată decât de frumuseţea dumneavoastră reală, se lansă el, înclinându-se din nou. Când se îndreptă, Victorine simţi un uşor disconfort, dar nu-i dădu importanţă. După ce au vorbit puţin, cei doi au plecat.

Restul serii a trecut ca un vârtej pentru Victorine. A dansat cu diverşi parteneri, schimbând tot timpul priviri cu ducele de Lyon, care nu dansa, ci discuta cu invitaţii.

Pe la trei dimineaţă, s-a cântat ultimul vals şi musafirii şi-au luat rămas-bun.

Nu spusese nimănui că în acea zi împlinea nouăsprezece ani.

A doua zi dimineaţă, Victorine se trezi cu o durere de cap care-i sfredelea tâmplele şi cu o presimţire de rău-augur care-o seca în capul pieptului. Toinette îi bătu încet în uşă.

— V-aţi trezit, *mam'selle*? Tocmai a sosit ăsta pentru dumneavoastră; l-a adus un curier, spuse ea, dându-i un pacheţel. Când Victorine s-a aplecat asupra cartolinei ataşate, Toinette şi-a întins şi ea gâtul ca să vadă mai bine blazonul expeditorului.

Vreau doar să ştii că… încă zâmbesc.

Cu dragoste şi devotament, P.del…

Citi de două ori textul şi desfăcu panglica. Rămase cu gura căscată. În cutia îmbrăcată în catifea neagră, se afla una din nepreţuitele podoabe egiptene pe care le admirase cu o seară în urmă. Şi-o puse pe mână şi constată încântată că i se potriveşte perfect, de parcă ar fi fost făcută pentru ea. Închise ochii şi se imagină purtând o rochie frumoasă, legănând uşor o umbreluţă de soare cu franjuri din mătase, încărcată de bijuterii, şi plimbându-se prin Grădinile Tuileries la braţul ducelui de Lyon. Nu-şi va uita prietenii: pe André, Édouard, Julia. Vor fi bine-veniţi în salonul ei, laolaltă cu prinţi europeni şi crema societăţii pariziene. Apoi sări şi începu să caute printre cearşafuri, scuturând ambalajul de hârtie şi panglicile.

Dacă voia să vină, unde era cartea de vizită?

8

„Când e vorba de inimă, nimic nu e adevărat, cu excepţia improbabilului.

Madame de Staël (1766 – 1817)

Între Anul Nou şi Postul Mare, parizienii petreceau şase săptămâni de orgii bahice care culminau cu Mardi Gras. Era „sezonul seducţiei simţurilor”. Erau paisprezece baluri mascate la operă, care începeau la miezul nopţii şi durau până în zori, desfrâuri de tot felul pentru a satisface orice apetit, cohorte de micuţe *lorettes* care defilau pe străzi, gloate de cheflii, paiaţe şi scamatori, coriste şi prostituate.

Carneţelul lui Victorine era plin de invitaţii: Rothschild, dar şi o mulţime de alţi admiratori o însoţeau la baluri mascate, serate şi la evenimente sociale pline de strălucire. În fiecare seară de miercuri, Victorine primea în salonul ei. Vedeta principală era Baudelaire, care le citea poezii din scandalosul său volum *Florile răului* unor scriitori iluştri precum Victor Hugo sau unor tineri necunoscuţi ca Émile Zola. Pe măsură ce creştea reputaţia de gazdă a lui Victorine, creştea şi cea de cofetar a lui Toinette. Victorine le servea *macarons* cu ciocolată caldă şi

o conversaţie sclipitoare prinţului Dmitri, un emigrant rus, dar şi numeroşilor ambasadori, artişti şi mari industriaşi, care aşteptau cu nerăbdare să se întâlnească în salonul ei galben-lămâie pentru seri muzicale, lecturi literare şi pentru a discuta evenimentele curente. Distracţiile erau numeroase şi minunate, însă Philippe de Lyon nu-i ieşea din minte şi asta-i strica tot cheful. Într-o seară, în timp ce se afla în trăsura sa capitonată cu mătase violet, împreună cu Julia, această stare de melancolie deveni evidentă.

— Te deranjează ceva, îi spuse Julia.

— Ba deloc, tresări Victorine, adresându-i un zâmbet neconvingător.

— Te rog să-mi spui.

Victorine oftă resemnată, ridică mâna şi îi arătă brăţara de aur pe care o purta tot timpul.

— Philippe de Lyon.

— Nu-l uita pe fratele meu. E înnebunit după tine, râse Julia.

Angus Stanhope-Morgan corespundea cerinţelor lui Victorine, fiind multimilionar, dar el voia să se însoare. Îi mărturisise Juliei că prin credinţa lui creştină ar putea îmblânzi natura independentă a lui Victorine; că era exact omul potrivit pentru a face din ea o soţie şi o mamă devotată, asta dacă ar reuşi s-o ducă împreună cu el la Beacon Hill.

Trăsura ieşi de pe Pont des Invalides şi intră pe rue de l'Université. Nu departe de Sena era *hotel particulier* al lui MadameMc Millan. Victorine coborî din trăsură, îşi impuse obişnuita *joie de vivre* şi se pregăti să intre.

André, cu pelerina de seară din stofă pe braţ, le aştepta la intrarea în vechiul imobil. Le însoţi sus pe scara largă din piatră şi le dezvălui senzaţia serii. Însuşi Hector Berlioz acceptase să vină să dirijeze fragmente din a sa *Simfonie fantastica*. Şi le mai şopti că se spune că bătrâiorul compozitor fusese iubitul lui Madame McMillan cu o jumătate de secol în urmă.

Un valet i-a condus în sala de muzică, unde un

candelabru din cristal de stâncă şi torţe uriaşe din bronz scăldau încăperea într-o lumină pâlpâitoare. Şiruri de scaune aurite, cu spătarele curbate, erau aşezate în faţa unei scene mici. Un cvartet de muzicanţi mai în vârstăâşi acordau instrumentele, iar invitaţii acopereau cu murmurai conversaţiei tremolourile în do major şi sol minor. Din cauza luminii slabe i-a fost destul de greu să-l găsească pe Baudelaire, însă Madame McMillan interzicea luminatul cu gaz în casa ei, convinsă fiind că în spatele tuturor noilor descoperiri ştiinţifice pândesc pericole ascunse. Victorine îl zări în cele din urmă. Acesta flutură un program şi îi arătă trei locuri lângă el, la câteva rânduri în spatele gazdei.

Madame McMillan era strălucitoare, într-o rochie de tafta roşu-purpurie, având la gât un colier asortat din rubine şi diamante, îngropat în pliurile pielii. De pe locul ei din primul rând îşi plimba mulţumită privirea prin încăpere, trecând în revistă rochiile luxoase şi ţinutele elegante. Se ridică şi făcu entuziasmată cu mâna unei nou-sosite.

— A venit Mathilde! Aici, draga mea, strigă ea, învârtindu-şi evantaiul desfăcut deasupra capului.

— Oh, uite-o pe frumoasa „boemă aristocrată”, spuse Baudelaire.

— Oare ce fel de fiară i-o fi atacat coafura? întrebă André, înghiontind-o uşor pe Victorine. Avea părul vopsit într-o nuanţă nepământeană de portocaliu-ars şi aranjat ca un cuib de cioară. Coafura femeii atrase privirile întregii audienţe.

Victorine o văzu făcând cu mâna mai multor persoane din încăpere.

— E prinţesa Mathilde Bonaparte, îi şopti André la ureche.

Ziarele de scandal o numeau „prinţesa boemă” şi era zeiţa de necontestat din panteonul gazdelor. Se considera mai educată şi mai potrivită pentru a domni asupra tărâmului artei şi intelectului decât oricine altcineva din

Paris, inclusiv împărăteasa.

— Mathilde şi-a păstrat un loc special în inima lui Ludovic-Napoleon încă de când era pretendent la tron, în exil. Ba chiar a fost considerată o posibilă partidă pentru el, pe când aveau amândoi vreo douăzeci şi ceva de ani. Însă familia Bonaparte nu se aştepta ca el să ajungă atât de sus şi au măritat-o cu un prinţ rus cu patruzeci de ani mai vârstnic decât ea.

Prinţesa şi-a dispreţuit soţul bădăran şi beţiv şi a început o legătură cu chipeşul conte Alfred-Emilien Nieuwerkerke. Faptul că Mathilde şi Nieuwerkerke erau amanţi era cunoscut de toată lumea şi trecut cu vederea de perechea fiecăruia, pentru că era mai comod aşa. André îşi amintea că auzise despre un diplomat englez, un adevărat domn victorian, care i-ar fi reproşat prinţesei Mathilde că familia imperială franceză etalează în mod public adulterul. Iar ea i-ar fi răspuns: „Vai, dragul meu, dar sexul în înalta societate nu e ceva vulgar!”

Victorine i-a făcut semn lui André să înceteze cu bârfa, pentru că Mathilde şi Madame McMillan se apropiau. Mathilde l-a sărutat pe André şi a dat mâna cu Baudelaire.

— N-ai cunoscut-o încă pe prietena mea dragă, Mademoiselle Victorine Laurent, spuse Madame McMillan. Este zeiţa frumuseţii despre care ai auzit, Mathilde. Nu-i aşa că-i divină?

Mathilde o sărută pe Victorine pe obraji cu căldură, aproape lasciv, aprobatoare, cântărindu-i din priviri formele.

— Mademoiselle Laurent, mi s-a povestit despre salonul dumneavoastră. Mi-ar plăcea să veniţi la una din adunările *mele* literare. Promiteţi-mi că-l aduceţi şi pe deliciosul de Édouard Manet cu dumneavoastră! Luni, la opt?

— E seara când vine acasă dragul de Philippe, spuse Madame McMillan.

Victorine încercă să nu trădeze niciun interes

deosebit la auzul numelui.

— Oh, mătuşă Jeanette, uitasem. Sper că femeia aia, Romanoff, nu vine cu el la Paris. Se spune – şi Mathilde se aplecă spre mătuşa ei – că trăieşte numai cu ţigări, absint şi flecăreală. Eu susţin că aventuriera asta e răzbunarea ruşilor pentru Napoleon. Ai auzit… şopti ea în urechea lui Madame McMillan. Bătrâna izbucni în râs.

Victorine încercă să-şi aducă aminte unde mai auzise numele Romanoff. Da, i se păru că şi-l aminteşte dintr-un roman nou pe care i-l recomandase Baudelaire: *Război şi pace*. Ar fi vrut s-o audă pe Mathilde, însă zgomotul şi râsul din jur făceau acest lucru imposibil. Publicul a început să aplaude când maestrul în vârstă a urcat greoi pe scenă şi şi-a luat bagheta.

Victorine n-a auzit nici măcar o notă din muzica magnifică, din cauza vârtejului care-i cuprinsese mintea. Deci *asta* l-a împiedicat pe el să comunice atâtea luni. Se uită în jur. Rothschild reintrase în viaţa ei cu banii lui cu tot şi mai erau o mulţime de bărbaţi bogaţi şi puternici de fermecat, chiar în această încăpere. Iată un prinţ de Luxemburg, chiar acolo. Şi acela, care se uită la ea de pe celălalt rând de scaune, nu e un bine-cunoscut magnat american? îi zâmbi seducător, apoi se lăsă mulţumită pe spătarul scaunului. Dacă ducele de Lyon nu era fascinat de ea, erau mulţi alţii din Paris.

Îşi deschise evantaiul cu un gest mândru.

În fond, ea era celebra Mademoiselle Victorine.

Între Victorine şi Édouard se dezvoltase o relaţie profesională atât de perfectă, încât ea rareori mai avea nevoie de îndrumări. Găsise o modalitate de a sugera favoruri erotice din priviri, din felul în careâşi arcuia spatele, din buzele uşor întredeschise. De obicei pleca de la atelier pe la prânz şi se întâlnea pe scară cu Julia care venea la lecţii. Uneori, şedinţele se suprapuneau, atunci când Édouard o prelungea pe a ei. Într-o astfel de zi, Victorine îşi schimba costumul într-o încăpere alăturată, când sosi Julia care îşi instală şevaletul. S-a uitat şi l-a

văzut pe Édouard privind-o pe Julia cum îşi dezleagă panglicile bonetei şi cum îşi aruncă uşor pelerina pe divan.

— Nu-i aşa că e foarte graţioasă pentru o fată atât de micuţă? o întrebase el pe Victorine cu doar o zi în urmă.

Victorine ştia că francezii admiră femeile talentate şi inteligente, scriitoare ca Madame de Staël şi pictoriţe ca Elizabeth Vigée-Lebrun. Julia îi spusese lui Victorine că americanilor li se părea ciudat că ea îşi exprimă ideile şi se implică în discuţii intelectuale. I-a mărturisit că-şi dă perfect seama că e cât se poate de banală, dar nu era de acord cu tatăl său care spunea că bărbaţii nu pot fi atraşi de mintea ei. Ei, bine, îşi spuse Victorine privind-o, poate să fie ea sofisticată în sfera intelectuală, însă pe tărâm sexual e ca o pribeagă fără hartă.

— Julia, aş vrea să-ţi arăt ceva, o strigă Édouard în timp ce scotea un teanc de hârtii din sertarul biroului. Prima lecţie pe ziua de azi: cum să priveşti. Uite o fotografie de Nadar. Ce vezi?

— Nu înţeleg ce vrei, replică ea.

Victorine zâmbi; ştia răspunsul. Era vorba despre absenţa clarobscurului.

— Există *chiaroscuro*, vreo nuanţă subtilă? o întrebă.

Victorine ştia că Édouard evita să folosească tradiţia academică a clarobscurului, care domina pictura în ulei încă din Renaştere. Îi spusese că era creat în mod artificial de o singură sursă de lumină care provenea dintr-o fereastră înaltă, orientată spre nord, şi că lumina nordică era rece şi statică, decupând umbre adânci pe corp. Când Édouard a pus-o pe Victorine să pozeze, a folosit lumina naturală care intra printr-un întreg perete de sticlă şi îi cădea toată pe faţă, exact tehnica folosită în fotografie.

— Acum uită-te la aceste imagini ale unor xilogravuri japoneze, îi spuse el, arătându-i câteva ilustraţii cu muntele Fuji.

— Ce vezi?

— Suprafaţă plată. Desen îndrăzneţ şi simplu, răspunse Julia mecanic. Victorine văzu că se uita la buzele

lui Édouard, nu la imagini.

— Foarte bine. Şi aceasta seamănă cu…

Ea tăcu.

— Seamănă cu fotografia, spuse el. Julia, nu te baza doar pe ochiul tău fizic. Trebuie să ai încredere în ochiul artistic. Nu uita ce ţi-am spus: Arta proastă e proastă pentru că e anonimă. Artistul nu trebuie să semene cu nicio persoană pe care a întâlnit-o vreodată; ba mai mult, nici măcar cu cineva care a existat vreodată.

Julia se uită la el şi nu zise nimic.

— Bine. Gata cu teoria. Dacă vrei să prezinţi juriului Salonului portretul surorii tale Edma, nu ai prea mult timp la dispoziţie să-l termini, încheie el şi se întoarse la tabloul pe care-l picta.

Victorine a ieşit din camera în care s-a schimbat şi le-a spus că trebuie să plece la Le Bon Marché ca să-şi cumpere mănuşi. Când să urce în trăsură, şi-a dat seama că-şi uitase umbreluţa de soare. Nu prea-i venea să se întoarcă şi să urce încă o dată scările. Însă era umbrela ei preferată, aşa că a decis s-o recupereze înainte de a se amesteca printre obiectele de recuzită. Când a deschis uşa, s-a oprit înainte de a apuca să zică ceva. Discuţia dintre Édouard şi Julia o ţintui locului.

— Nu-ţi place? întrebă Julia pe un ton trist.

— Vreau să-ţi dezvolţi propria semnătură, Julia, să foloseşti trăsături de penel individualizate de propria-ţi mână. Trebuie să rezonezi la viteza şi la aglomeraţia vieţii moderne.

— Dar am muncit mult la el. Am stat şi până la două dimineaţa. Părea epuizată şi nervoasă.

— Stai şi până la trei! Nu te mulţumi cu mediocritatea. Ăsta nu-i decât un clişeu, o mizerie de artă studenţească. Îndreaptă-l.

— Cum?

Victorine auzi suspine. Nefiind în stare să reziste, simţindu-se ca o intrusă curioasă, s-a aplecat uşor în faţă şi a aruncat o privire iscoditoare dincolo de arcadă. Édouard

îi spusese Juliei să se dea deoparte şi se aşezase pe taburetul ei. Înmuie o cârpă în ulei de in şi dădu cu ea peste o parte din pânza tabloului pentru a şterge vopseaua.

— Stai! strigă ea, smulgându-i cârpa din mână. Îl distrugi!

— Prea multă dragoste de sine şi prea puţină umilinţă, spuse el.

Julia traversă încăperea şi se aşează pe divan. Apoi îi spuse că n-a urât niciodată pe cineva aşa cum îl dispreţuieşte pe el.

Fără s-o bage în seamă, Édouard luă o pensulă şi începu să picteze vesel peste zona mâzgălită, dezvăluind o imagine frumoasă. Julia stătea şi se uita. El mai adăugă câte o tuşă ici-colo, aplicând un efect de alb pe păr, pe fustă şi unde simţea că e nevoie. Îşi lua atâtea libertăţi cu lucrarea ei pur şi simplu pentru că el era maestrul, iar ea ucenica. După o vreme s-a întors spre ea.

— Vezi? Vezi diferenţa?

Ea îşi încrucişă mâinile la piept şi refuză să răspundă.

— Ce fel de profesor aş fi, dacă nu te-aş corecta?

Ea mai rămase tăcută câteva clipe, apoi se apropie de tablou. Era mai bine, desigur, îi răspunse, dar nu mai era al ei şi nu putea să-l ierte pentru asta.

— Îmi pare rău că ţi-am rănit mândria. Crezi că un coniac te-ar înveseli?

Victorine văzuse destul şi se retrase spre ieşire pe vârfuri. Se opri însă când auzi tonul vocii Juliei. Suna aproape – *aproape* – cochet.

— Édouard, nu-mi poţi recâştiga bunăvoinţa decât într-un singur fel.

— Şi anume?

Victorine se întoarse din nou să spioneze.

— Portretul tău de la următorul Salon; vreau să mă pictezi pe mine în locul ei.

Victorine îşi duse mâna la gură ca să oprească

exclamaţia de surprindere.

— Fii serioasă.

— *Sunt* serioasă, îi răspunse, apropiindu-se de el. Mă voi dăruiţie în *întregime*.

Îi luă ambele mâini şi le duse la piept.

— Julia, îi spuse blând, Julia, nu sunt pentru tine. Te rog să mă crezi.

— Dar, Édouard, o să am mare grijă de tine. Te pot face fericit.

— Ultimul lucru pe care mi-l doresc e să aibă cineva grijă de mine. Eu vreau pe cineva care să mă înnebunească de-a binelea.

— Te iubesc, Édouard, şi n-am ce să fac.

Victorine era ameţită. Cum se poate Julia umili astfel, aruncându-se pur şi simplu asupra lui Édouard? Şi cum *îndrăzneşte* ea să încerce să-i uzurpe poziţia de model?

— Julia, hai să uităm ce s-a întâmplat azi, bine?

— Cum vrei. O să-mi mai fi profesor? Victorine îi citi dorinţa din privire şi îşi dădu seama că nu s-a isprăvit cu această poveste.

— Da, o să-ţi mai fiu profesor.

Se retrase şi închise uşa fără zgomot. Până şi Julia, persoana cea mai drăguţă şi cu cele mai multe principii pe care o cunoştea, voia să-i fure ceea ce-i aparţinea.

În prima săptămână a lui martie, Rothschild a cumpărat o iapă murgă de stirpe excelentă de la licitaţiile hipice şi a angajat un tânăr instructor de la una din cele mai bune şcoli de echitaţie ca s-o înveţe pe Victorine să călărească. Într-o zi, profesorul cel robust a complimentat-o în prezenţa lui Rothschild pentru excelenta ei „şedere” şi i-a privit admirativ glezna strânsă în cizmă în timp ce se pregătea să încalece. A fost imediat dat afară şi înlocuit cu un fost ofiţer de cavalerie burtos şi cu început de chelie.

Într-o dimineaţă de aprilie, după o plimbare înviorătoare cu calul, Victorine şi Rothschild s-au întors în apartamentul ei, unde i-a întâmpinat aroma de *brioches au sucre* proaspăt coapte. Tocmai se pregătea să-i servească

lui Rothschild cafeaua, când Toinette i-a făcut agitată semn să iasă în hol. Acolo a scos un plic din buzunarul şorţului.

— Tocmai a sosit printr-un curier în livrea, îi spuse ţopăind de pe un picior pe celălalt, neputându-şi stăpâni emoţia.

Victorine a luat plicul ecru gros, l-a întors să vadă sigiliul şi a rămas cu gura căscată. Era gravat cu blazonul ducelui de Lyon. Schimbă o privire cu Toinette.

— 11 deschid mai târziu, spuse ea arătând spre Rothschild care aştepta răbdător în sufragerie.

— Curierul insistă să primească imediat răspuns.

Toinette s-a uitat peste umărul ei în timp ce a rupt sigiliul din ceară şi a citit cartolina frumos caligrafiată. Era o invitaţie la o petrecere pentru deschiderea salonului de vânătoare, prin care se solicita „plăcerea companiei lui *Mademoiselle* Laurent" timp de două săptămâni în castelul de la ţară al ducelui de Lyon, de la Anjou. Fu copleşită de o mare fericire. Apoi, bucuria i se transformă în sobrietate. De ce ar accepta? Victorine reflectă asupra celor opt luni de absenţă. Cu cât se gândea mai mult, cu atât se supăra mai tare. O tratase inacceptabil. Aruncă nepăsătoare plicul peste un teanc de invitaţii refuzate. Toinette clătină din cap, bodogănind.

După câteva zile, Victorine şi André erau invitaţi de Baudelaire la dejun la clubul său de la ţară, Racing Club de Paris, situat în Bois de Boulogne. Străbăteau aleea pavată care şerpuia printre pajiştile îngrijite; rochia de muselină albă a lui Victorine era umflată de vânt, iar André trebuia să-şi ţină cu mâna pălăria de pai. Fetei îi plăcea foarte mult acest parc, creat de împăratul Ludovic-Napoleon. Ziarele scriau că era o „minune a ingeniozităţii Erei Industriale" şi a mândriei imperiale. Ludovic-Napoleon, exilat la Londra după căderea lui Napoleon I, s-a îndrăgostit de Hyde Park şi când a revenit la Paris s-a hotărât să transforme o pădure încâlcită de la marginea Parisului, fost domeniu regal de vânătoare, într-un parc demn de „capitala Europei". Detractorii susţineau că parizienii iubesc atât de

mult prefăcătoria, încât preferă această imitaţie naturii nepângărite. Lui Victorine îi plăcea însă fiecare colţişor al parcului, de la patinoarul amenajat iarna, până la chioşcuri, estradele pentru orchestră şi restaurantele în aer liber din timpul verii. Când înconjura cu faetonul ei sport cele două lacuri, n-o deranja absolut deloc că aveau pereţii din ciment, că apa venea prin conducte din Passy şi că, drept decor, erau stânci artificiale, vopsite astfel încât să pară autentice. Mai era şi hipodromul, Longchamp, construit de un consorţiu condus de ducele de Lyon. Victorine aflase de la André că de Lyon se folosise de poziţia de consilier de încredere pe care o avea pe lângă Ludovic-Napoleon pentru a obliga cinci sponsori comerciali să acopere jumătate din cheltuieli cu banii de premii de la Grand Prix, ademenind în acelaşi timp oraşul Paris să pună restul. Se spunea că a obţinut un profit frumuşel din această afacere. Însă, pentru parizienii de rând, pădurea nu reprezenta o investiţie financiară calculată, ci doar un teren de joacă pentru clasa emancipată.

L-au salutat pe Baudelaire, care şedea la masa lui obişnuită de pe terasa acoperită ce dădea spre terenul

Q/tladœmutelle 137

de *pétangue*\ unde jucau amical câţiva domni mai în vârstă. Nu departe, pe un teren cu iarbă, două doamne erau antrenate într-un meci de tenis foarte calm.

— Nu poţi refuza această ocazie formidabilă, Victorine, îi spuse André. Să participi la un eveniment social ca acesta…

— Stai departe de el, interveni Baudelaire.

— Dar Victorine numai pentru asta a muncit, răspunse André.

— E adevărat? După ce te-am prevenit, tot îl vrei? întrebă Baudelaire.

Ea dădu din cap.

— Atunci fă ce vrei, se strâmbă el.

Ea schimbă subiectul şi se bucurară împreună de

prânzul în aer liber. După masă, şi-au luat rămas-bun de la Baudelaire. În drum spre casă, în trăsură, André i-a sugerat să le mai ceară şi altora sfatul.

— De ce să nu te consulţi cu Madame McMillan? În fond, este nepotul ei. Ea ce crede?

— Mă văd după-amiază cu Julia, dar nu ca să discutăm asta. Avem de rezolvat altă treabă.

Victorine şi Julia se plimbau pe sub arcadele de pe rue de Rivoli, răsucindu-şi la unison umbreluţele de soare. Artera importantă care trecea prin faţa Luvrului şi a palatului Tuileries era plină de trăsuri, iar pietonii se loveau unii de alţii cu ochii la vitrinele magazinelor.

1 Joc cu bile mari din lemn (n.tr.).

— Cum progresezi cu ultimul tablou? întrebă Victorine.

— Édouard m-a supărat foarte tare. L-a şters şi l-a pictat din nou. Tabloul e mai bun aşa, dar nu avea dreptul să facă asta.

Victorine nu ştia cum să procedeze. Nu era obişnuită să-şi arate adevăratele sentimente.

— Când e vorba de perfecţionism, e un tiran, spuse ea. Uneori, când îi pozez, aproape că trebuie să fac contorsionism.

— Şi mă obligă să lucrez la un tablou până mă doare spatele. Uneori nici nu înţeleg ce vrea.

— Eu ştiu întotdeauna ce vrea. Mi-a spus că de-asta sunt muza lui, spuse ea, privind-o pe Julia. Nimeni n-are dreptul să mă dea la o parte, să nu mai fiu modelul lui. Nimeni.

Julia se opri şi se holbă la ea.

— De unde ştii că l-am rugat asta? Victorine ignoră întrebarea. Pentru tine, nu e decât mijlocul de a-ţi continua cariera. Eu îl iubesc, spuse Julia.

— O femeie nu poate obliga un bărbat s-o iubească. Şi cu atât mai puţin pe Édouard.

— Nu-ţi aparţine. Eu l-am cunoscut înaintea ta, replică caşi-şi strânse hotărâtă buzele. 11 vrem pentru

lucruri diferite. Nu sunt o ameninţare pentru tine.

Aici are dreptate, îşi zise Victorine. Édouard nu se va mulţumi niciodată cu Julia cât timp era încă fascinat de ea, singura femeie care nu-l va avea.

— Hai să nu lăsăm asta să intervină între noi, spuse Julia, luând-o de braţ. Am nevoie de sfatul tău pentru ceva important. Vino cu mine în magazinul ăsta ca să mă ajuţi să-mi aleg o bonetă nouă.

Victorine a ascultat sfatul lui André şi a invitat-o pe Madame McMillan la ceai la Le Chouchou.

— Ascultă-mă, draga mea. Văduva îşi îndreptă degetul spre ea, zăngănindu-şi cele trei brăţări de aur cu medalioane în care ţinea fotografiile celor trei foşti soţi. Doar n-o să-mi refuzi nepotul. Ce idee prostească, zâmbi ea răutăcios. Deşi nu-şi dă seama, tu eşti vânătorul, iar el e cerbul. Du-te la croitoreasa mea şi comandă-ţi câteva haine care să-l dea gata. Oh, eşti versiunea mea mai tânără şi să ştii că nu cunosc alt compliment mai frumos.

A doua zi dimineaţă, Victorine şi Toinette au revăzut împreună socotelile gospodăreşti săptămânale. Victorine a pus nişte gardenii albe abia sosite, florile ei preferate, pe pian, iar negresa s-a aşezat pe divan cu registrul de socoteli în poală.

— *Ma în selle*, măcelarul ne înşală, spuse ea, uitându-se în registru şi adunând repede cifrele. Zece franci, săptămâna asta.

— Toinette, ce contează? Zece franci nu înseamnă nimic.

— S-ar putea, dar nu vreau să mă las înşelată. Nici chiar cu zece franci.

— Bine. Şi ce să facem? închise ochii şi inspiră parfumul gardeniilor.

— Eu zic să mergem în altă parte. Poate la măcelarul ăla englez de pe boulevard Haussmann.

— Foarte bine, acceptă Victorine şi trecură la alt subiect.

— Acum trebuie să discutăm taxele de găzduire a

cailor la grajduri, spuse Toinette deschizând alt registru.

Victorine suspină şi îşi încrucişă mâinile. Absolut pe neaşteptate, a bătut cineva la uşă.

— Oare cine să fie dimineaţa, la ora asta, fără să fi trimis înainte o carte de vizită?

— Mă duc să văd. Toinette ieşi din hol, ţinând la piept preţioasele-i registre.

— *Mademoiselle* Laurent, e adevărat? în cameră năvăli prinţesa Mathilde. Philippe de Lyon te-a invitat la o partidă de vânătoare la castelul lui?

— Da, e adevărat. O să fiţi şi dumneavoastră acolo?

— Doamne sfinte, nu. N-aş rezista paisprezece zile cu snobii ăia stupizi de care s-a înconjurat, spuse ea dând din mână pentru a împrăştia parcă un miros neplăcut. Mathilde îşi scoase o ţigară din portţigaretul de argint cu monogramă, o aprinse şi suflă fumul exact deasupra capului. Stătea pe divan, lângă Victorine. Trebuie să-mi spui, *chérie*, te-ai culcat deja cu el?

— Păi… nu, îi răspunse ea.

— Nici nu-ţi dai seama ce important e să reuşeşti cu el!

— Cum să reuşesc? Nu înţeleg…

— Să reuşeşti să devii amanta lui, îi răspunse Mathilde. Oh, scumpă Victorine – pot să-ţi spun aşa? Ar da-o gata. O să moară de ciudă. O să se facă atât de mică, încât o să se topească pur şi simplu în aer. Gesticula sălbatic, iar fumul i se încolăcea în arabescuri deasupra capului.

Lui Victorine i se părea că asistă la tirada unei nebune.

— Cine?

— Împărăteasa Eugenie, bineînţeles, îi răspunse Mathilde de parcă ar fi fost cel mai de la sine înţeles lucru din lume.

Victorine era uluită, amintindu-şi de întâlnirea umilitoare cu suverana la magazinul de bijuterii al lui Boucheron. De ce naiba s-o intereseze aşa ceva pe

Eugenie?

Mathilde stătea pe marginea divanului şi mângâia mâna lui Victorine.

— Draga mea, soţiile unor bărbaţi precum baronul de Rothschild te cunosc şi te urăsc. Iar tonul îl dă soţia negustorului spaniol de peşte căreia suntem siliţi să-i spunem „Maiestatea Voastră”. Chiar a fost auzită blestemându-ţi numele.

— Dar de ce pe mine? Doar la Paris sunt curtezane mai celebre şi cu mai mult succes!

— Femeile alea vin şi pleacă, spuse ea, privind-o pe Victorine în ochi. De tine îşi va aduce lumea aminte veşnic, mult timp după ce vor fi uitate celelalte. Încă o sută de ani vor vorbi despre tine în şoaptă şi cu veneraţie, când vor sta în faţa portretului din vreo sală impresionantă. Frumuseţea nu este unică în cercul nostru. Dar tu evoci Sublimul. Ştii ce înseamnă asta? Sublimul?

Victorine clătină din cap.

— Sublimul nu poate fi atins decât prin suferinţa care precede Frumuseţea. Tu ai suferit; se vede. Manet o vede. De asta eşti idealul lui. Se opri şi se uită pe peretele din faţa ei, la natura moartă a lui Édouard.

— Talentul lui Manet este apreciat de intelectuali. E doar o chestiune de timp ca să ajungă la mase, spuse ea suspinând şi se întoarse spre Victorine. Nu vreau să-ţi umplu mintea cu prea multe intrigi deodată. Dar te rog să mă crezi, draga mea. Puterea lui Philippe de Lyon se răsfrânge şi asupra metresei lui. Dacă Philippe te alege pe tine, poţi s-o înfrunţi pe Eugenie. Iar noi îţi vom fi aliaţi.

— Nu înţeleg.

— Ştii cum se spune: „Duşmanul duşmanului meu mi-e prieten”.

Victorine îşi dădea seama că prinţesa Mathilde era confidentă apropiată a împăratului şi toată lumea ştia că îl adora pe Ludovic-Napoleon la fel de mult pe cât o detesta pe soţia lui. împărăteasa Eugenie, născută Eugenie de Montijo, era fiica unui mărunt nobil spaniol şi nepoata unui

negustor scoţian de alcool, lucru trecut cu vederea de întreaga societate civilizată, dar niciodată de prinţesa Mathilde. Eugenie era detestată de toată familia Bonaparte, însă de niciunul din membrii săi atât de mult ca de Mathilde. În cele mai bune saloane se şoptea că în sălile palatului Tuileries cele două femei se insultau constant în gura mare.

Văzând cât e ceasul, Mathilde zbură spre uşă într-un vârtej de păr portocaliu, tafta de culoarea smaraldului şi parfum Guerlain.

— Am lecţie de haiku cu maestrul meu japonez şi nu pot să întârzii. Are un temperament diavolesc, deşi e călugăr budist. La revedere, scumpa mea. La revedere.

În aceeaşi după-amiază, a venit André în vizită şi a găsit-o pe Victorine în salon, citind ediţia de dimineaţă a *Le Figaro*.

— André, ascultă această relatare despre un bal mascat dat de La Paâva în al ei *hôtel particulier*. Şi bătu uşurel cu palma pe divan ca să-i facă semn să vină lângă ea. „Fosta Thérèse Lachmann…”

— După părerea mea, e cea mai vulgară curtezană, spuse André, aşezându-se. Băile din palatul ei de pe Champs-Élysées au pereţii din marmură de Carrara, iar căzile de baie şi ligheanele sunt din onix.

— O fi ea vulgară, dar e şi cea mai bogată. Protectorul ei are trei milioane pe an pe care să le împartă cu ea, spuse Victorine şi continuă să citească: „Zeiţele din Olimp au fost reprezentate de *la garde*, reginele profesiei lor. La Paâva a apărut ca Junona. Comoara de diamante, perle şi pietre preţioase care-i acoperea tunica strălucitoare a fost evaluată la 1 250.000 de franci”. Victorine lăsă la o parte ziarul. E fiica unui ţesător sărac din Moscova. Uite cât de departe a ajuns!

— Eu o cunosc pe fiica unui maestru de scrimă austriac care o va întrece. Sau eşti fiica unui muzician italian de la Curte? zâmbi André.

— Ia mai termină cu asta, râse şi ea cu el.

— Victorine, vin de la atelierul lui Édouard. Am văzut ultimul portret al tău ca matador într-o coridă spaniolă.

Victorine îi mărturisi că fusese derutată de costum.

— Pot să-ţi explic. Édouard mi-a spus că l-a inspirat prima luptă cu tauri pe care a văzut-o la Madrid. Matadorul eşti tu, iar taurul cel nobil e el. Luptătorul îl aţâţă cu capa lui roşie, apoi îi distrage atenţia şi în cele din urmă îi implântă sabia în coloana vertebrală.

— Ce capă roşie? E o metaforă pentru sex? îl întrebă. André confirmă că aceasta era intenţia lui Édouard.

— Mi-a spus că pentru un artist sau scriitor, onestitatea e critică; iar teama, fatală. Apoi mi-a pus o întrebare care m-a lăsat cu gura căscată: De ce am scris despre viaţa altor oameni, dar mă tem s-o trăiesc pe a mea?

— Pentru că n-ai avut încă ocazia, spuse Victorine.

— Categoric. Nu mi-am dat seama că sunt atras de cineva, dar mi-e teamă să-i mărturisesc.

— Te-a întrebat de cine?

— I-am spus că uneori te iubesc pe tine, Victorine, iar alteori, pe el, oftă André. Mi-a zis că e flatat, dar că nu se poate. Mi-a spus să trăiesc pasiunea şi atunci voi avea despre ce să scriu. Când am plecat de la atelier, m-am simţit foarte abătut. Pe drum însă, am devenit mai uşor, mai liber. Mi-am dat seama că *sunt* liber.

9

„Drumul spre Iad e uşor”. Virgiliu, *Eneida*, circa 30 î.Hr.

După trei săptămâni, Victorine a pornit în călătorie pentru a petrece două săptămâni la castelul de la ţară al ducelui de Lyon.

S-a instalat în compartimentul de clasa întâi şi a început să se gândească. La ce se putea aştepta văzându-l pe ducele de Lyon după o absenţă atât de lungă? Ce reacţie va avea faţă de ea? Se simţea la fel de emoţionată ca în ziua în care îl întâlnise pe Édouard Manet în sala de repetiţie de la balet, când aştepta de fapt un magnat

bogat, nu un artist. Când trenul ieşea din Paris, a adormit şi a avut un vis agitat cu o altă călătorie cu trenul pe care o făcuse cu câţiva ani în urmă, din satul ei din Alsacia. S-a tot trezit şi a aţipit până când s-a deşteptat de tot, la o oprire. S-a uitat pe fereastră şi a văzut o tăbliţă legănându-se în bătaia vântului deasupra unei gări mititele: BEAUVOIS.

A coborât din tren şi i-a ieşit în întâmpinare un servitor slugarnic, care s-a prezentat ca fiind Ariel, valetul-şef al reşedinţei ducelui de Lyon.

— Du bagajele în landoul care ne aşteaptă în faţă, îi ceru Ariel nefericitului hamal care se lupta cu două cufere de călătorie făcute special pentru Mademoiselle Laurent de Casa Vuitton. Hai, omule, urcă-le odată!

În timp ce se agitau în gară, Ariel s-a încruntat la nişte muncitori care o priveau lasciv pe Victorine şi a înghiontit câţiva ţărani să-i facă loc să treacă. Se purta de parcă el ar fi fost şambelanul oficial al unei Curţi imperiale, iar ea, ducesă.

Trăsura străbătu greoaie cătunul; Ariel stătea pe capră şi striga la vizitiu să meargă mai încet ca să nu deranjeze preţioasa încărcătură dinăuntru. Victorine simţea cum îi tresaltă stomacul în timp ce atelajul cobora drumul denivelat şi plin de hârtoape spre sat, îndreptându-se hurducăind spre castelul lui de Lyon. În cele din urmă, roţile scrâşniră pe o alee prunduită şi trecură pe lângă două santinele sculptate în piatră care marcau intrarea. Victorine se uită pe fereastră şi rămase cu gura căscată. Două rânduri de platani bătrâni de două sute de ani flancau aleea cu pietriş alb, ramurile lor alcătuind o boltă de frunze deasupra drumului lung. Mirosul fânului proaspăt strâns o învălui în timp ce străbăteau parcă nesfârşitele pajişti verzi care coborau lin spre un lac ornamental. În stânga, era o pantă terasată, cu chiparoşi; în dreapta, se vedeau grădini de merişor turcesc disciplinat geometric în garduri vii. În depărtare se distingeau mai multe acareturi: o seră, cuştile câinilor,

grajdurile impunătoare, proiectate astfel încât să semene cu un *château*. Un zid scund din piatră neprelucrată, ridicat pe vremea romanilor, străjuia întreg perimetrul domeniului. Landoul a încetinit când a cotit spre palatul seniorial construit din calcar. Sub poarta mare, servitorii se zoreau să descarce burdufurile trăsurilor şi să urce pe trepte bagajele oaspeţilor.

Trăsura a oprit şi Ariel a sărit de pe capră pentru a-i deschide uşa lui Victorine; a coborât şi s-a uitat la casă.

— Sunt optzeci şi şase de camere în total, spuse Ariel. *Monsieur le duc* l-a cumpărat acum zece ani de la familia Vazoulay într-o stare deplorabilă. E de-a dreptul ruşinos că l-au deţinut timp de cinci sute de ani şi l-au lăsat să ajungă o ruină. 11 urma prin foaierul înalt de două etaje. Castelul de Beauvois a fost construit ca fortăreaţă în secolul al XII-lea, continuă el, conducând-o pe lângă bagajele aliniate ordonat pe pardoseală şi printre oaspeţii vorbăreţi, spre scara dublă din marmură. În timpul Renaşterii, fortăreaţa a fost dărâmată şi reconstruită ca un *château* mai elegant. În 1780, a fost adăugat şi palatul seniorial. Familia şi-a pierdut averea după Revoluţie, iar clădirea a decăzut timp de câteva generaţii, până când a fost cumpărată de stăpânul meu. A refăcut-o şi nu s-a zgârcit deloc, supraveghind personal toate îmbunătăţirile aduse. Dintre toate casele lui, aceasta e bijuteria coroanei.

Au ajuns la etajul al doilea şi treceau acum fără zgomot printr-un hol acoperit cu un covor stacojiu; pe fiecare uşă aflată de-a lungul lui era câte o plăcuţă din alamă cu un nume pe ea.

— Musafirii ameţiţi se rătăcesc pe coridoarele astea la orele mici ale dimineţii. Câte o uşă deschisă într-un moment nepotrivit a provocat de multe ori scandaluri pe aici.

Au cotit şi s-au oprit în faţa unei uşi izolate, sub o boltă.

— Stăpânul meu mi-a spus să vă anticipez orice dorinţă, Mademoiselle Laurent. Veţi avea parte de tot

confortul, spuse el, deschizând uşa şi făcându-i loc să intre.

În acelaşi moment au sosit şi bagajele aduse de un tânăr servitor foarte slab, care abia mai răsufla sub greutatea lor. Ariel îl expedie rapid şi începu să-i despacheteze lucrurile, împăturindu-i expert hainele şi agăţându-le în garderobul lambrisat cu cedru. I-a spus că baia i-a fost pregătită de cameristă şi arătă spre celălalt capăt al încăperii unde era o cameră specială.

— Puteţi merge, domnişoară, vă asigur că n-o să vă stingheresc intimitatea. Puteţi suna când aveţi nevoie de ceva. Camerista care vi s-a repartizat pentru a răspunde nevoilor dumneavoastră va veni imediat ce veţi trage de acest cordon.

Ea a făcut întocmai, dar n-a apărut nimeni. S-a dezbrăcat şi după câteva momente s-a aşezat în cada din marmură, suspinând încântată. După praful şi mizeria din timpul călătoriei, era minunat să se scufunde în apa caldă, parfumată cu flori de lămâi. Se uita la mozaicul marocan care-o înconjura. Închise ochii şi simţi cum se risipeşte toată tensiunea din umeri. Nu se poate să fiu vreodată mai aproape de paradis decât acum, îşi zise ea, plutind ca un copilaş în pântecele cald al luxului.

Seara, Victorine şi-a pregătit toaleta cu ajutorul ţărăncii care-i servea drept cameristă. Fata s-a încurcat în părul ei lung şi des, incapabilă să i-l strângă într-un coc. N-a ştiut să-i aranjeze delicat cârlionţii rămaşi neprinşi şi nici să-i pună ornamentele cu diamante pentru păr. Victorine şi-a pierdut răbdarea şi a trimis-o la plimbare. După ce s-a îmbrăcat singură cu o oarecare dificultate, cel mai greu descurcându-se cu şireturile de la spate ale corsetului, s-a uitat în oglindă să vadă cum arată. Rochia pe care şi-o alesese pentru această seară avea un model revoluţionar: era o singură piesă, ultimul răcnet la Paris. Şi-a netezit cu mâna corsajul din satin galben-crizantemă, garnisit cu dantelă neagră şi mărgele, tot negre, din jais. Cu o privire aruncată peste umăr, Victorine s-a asigurat de efectul

fustei strâmte din catifea adunată într-o turnură până la pământ, care se termina cu o trenă scurtă. Şi-a mai ales un colier de diamante şi topaze fumurii, exact de nuanţa ochilor ei. Perfect, îşi zise, prinzându-i închizătoarea.

O bătaie în uşă l-a anunţat pe Ariel care venise s-o însoţească în Marele Salon. Au coborât scările din marmură albă, trecând pe lângă tapiserii cu scene de vânătoare de Rubens şi printr-un labirint de coridoare. Peste tot se auzeau acordurile dulci *Anotimpurilor* lui Vivaldi.

Victorine s-a oprit la intrarea în Marele Salon şi s-a uitat la plafonul chesonat al uriaşei încăperi. Galeria de coloane de marmură care străjuia sala despărţea jumătatea superioară, decorată cu tapiserii de Aubusson, de partea de jos, unde se aflau tablouri pictate de marii maeştri ai Renaşterii. Un şemineu din marmură albă cu ornamentaţii din bronz aurit domina peretele opus. Mobilele din acest salon monumental erau o combinaţie de stil Ludovic al XIV-lea şi Empire care, împreună cu covoarele de Savonnerie, alcătuiau un tot destul de armonios. Când a intrat, i-a zărit pe Jacques Offenbach şi pe prinţul Dmitri, amândoi făcând parte dintre cei care o vizitau frecvent în apartamentul de pe boulevard Maiesherbes. Au înconjurat-o imediat şi au început să flirteze cu ea; Victorine îl căuta în jur pe Philippe. Cum o va saluta? se întrebă. Timp de opt luni fuseseră ca doi străini; oare o mai doreşte? O străbăteau valuri-valuri de nelinişte. Prinse câteva frânturi de conversaţie între două matroane care bârfeau în spatele evantaielor.

— Oh, draga mea, Victorine Laurent e *aici*, şopti una dintre ele, plină de bijuterii, la urechea prietenei ei septiiagenare.

— Cine e Victorine Laurent? întrebă cam tare cealaltă. N-am auzit de ea.

— Nu se poate să nu fi auzit. E cea din tabloul artistului ăluia, cel care a provocat scandal.

Édouard Manet, îi veni în ajutor soţul ei, şoptindu-i

numele pe sub mustaţa în furculiţă. Dar credeam că e cocota lui Rothschild. Ce face aici singură?

Privirea lui Victorine alunecă spre alt grup din apropiere, nişte vrăjitoare de-ale împărătesei Eugenie. Le auzea destul de bine.

— N-are pic de ruşine. Uitaţi-vă: poartă o rochie făcută de Monsieur Worth. Cum îndrăzneşte oare să comande la croitorul Maiestăţii Sale?

— Cel puţin e îmbrăcată. Nu-mi pot imagina ce vede Rothschild la o femeie de o speţă atât de joasă.

Victorine se întoarse. Snobii invidioşi de care îşi bătea joc Édouard. Îi părea rău că nu e şi Manet acolo s-o liniştească. Întreaga sală începu să se agite şi se auziră glasuri bărbăteşti salutând, urmate de un crescendo de strigăte feminine încântate; apoi, un braţ îi cuprinse talia. Se întoarse tresărind şi se trezi uitându-se direct în adâncul unor ochi albaştri. Philippe de Lyon o sărută fără ceremonie pe obraji. Îi răspunse cu răceală, oglindind astfel stăpânirea de sine a bărbatului, însă obrajii i se îmbujorară puţin. Arăta atât de bine, de prosper şi periculos de frumos.

— Ia să vedem; au trecut şase, şapte luni de când nu ne-am văzut, spuse el.

— Nu-mi amintesc. Tonul ei sugera un căscat, un nume uitat, o mănuşă pierdută.

Se plimbă cu Victorine la braţ, printre invitaţi, spunându-i vorbe galante. O prezentă unui bărbat cu chelie, foarte scund, cu pince-nez care-i aluneca pe nas. I-a spus că era profesorul Louis Pasteur, în al cărui laborator se făceau nişte experimente uluitoare. Philippe mărturisi că nu pretinde că ar înţelege ceva, dar că e încântat să fie unul dintre principalii investitori. S-au apropiat apoi de un bărbat înalt, înconjurat de mulţi admiratori. Trăsătura lui cea mai evidentă era părul incredibil de negru, cu o singură şuviţă albă care-i cădea ca o buclă pe frunte. Era îmbrăcat excentric într-un frac galben-canar şi avea un baston din lemn de abanos sculptat. Victorine îl recunoscu

imediat pe James McNeil Whistler din gravurile pe care le văzuse în jurnale. La ultimul Salon, tabloul său *Fata albă* provocase un adevărat scandal. Când Philippe i l-a prezentat, Whistler s-a înclinat graţios.

— Mademoiselle Victorine.

Mergând mai departe, au salutat o femeie masivă, cu părul negru, de cincizeci şi cinci de ani. Philippe i-a prezentat-o pe Madame Dudevant, celebră sub pseudonimul de George Sand. Nu era frumoasă, însă ochii negri, luminoşi erau hipnotici. Nici nu e de mirare că Chopin s-a îndrăgostit de ea, îşi zise Victorine.

— Mademoiselle Laurent, sunt o mare admiratoare a lui Édouard Manet. Tablourile sale sunt nişte oglinzi în care ne vedem pe noi înşine, îi spuse ea.

Victorine trecea printre oameni la braţul lui de Lyon şi parcă se privea pe ea într-un vis. Când valetul a bătut gongul pentru cină, Victorine şi Philippe au condus procesiunea oaspeţilor într-o sală medievală de banchet luminată de luminile roz-galbene de gaz şi de focul strălucitor din şemineu. Victorine nu mai văzuse până atunci o masă pusă pentru un număr atât de mare de persoane. Fructierele din argint, cupele din cristal şi vesela din porţelan luceau în lumina gălbuie a candelabrelor. Pe mesele de servit din colţ se aflau vase de argint aburinde. Pe toată lungimea mesei erau ghirlande de crini proaspeţi şi zambile. Murmurul invitaţilor care-şi citeau numele pe cărţile de vizită se contopea cu foşnetul mătăsii şi al satinului rochiilor doamnelor care se aşezau pe scaunele trase pentru ele. În cele din urmă, toată lumea îşi ocupă locurile. Victorine îl văzu pe Ariel în ţinuta de gală de valet, ţinându-i scaunul la locul de onoare, în dreapta gazdei.

Cina începu cu un toast.

Philippe ridică paharul de cristal şi îi trecu în revistă pe toţi.

— Vă mulţumesc că aţi venit. Beau în cinstea voastră, pentru o vânătoare plină de succes, mâine. Apoi se uită la

Victorine. Şi mai beau pentru tot ceea ce e frumos şi plăcut în viaţă.

Atenţia generală se îndreptă în aceeaşi direcţie ca şi a lui şi cincizeci şi opt de perechi de ochi se întoarseră s-o privească pe Victorine.

Cina somptuoasă a fost servită de valeţi tăcuţi, dar eficienţi, care stăteau câte unul în spatele fiecărui scaun, atenţi la nevoile musafirilor. La fiecare fel de mâncare, majordomul umplea paharele, murmurând numele fiecărui vin şi anul în care a fost produs.

Baronul Haussmann şi prinţul Dmitri se întreceau s-o impresioneze, încercând fiecare să-i atragă atenţia prin anecdote caraghioase.

Baronul n-a recunoscut-o de la sala de repetiţii a şcolii de balet, dar ea şi l-a amintit, el fiind la un moment dat protectorul micuţei balerine care dansa lângă ea pe scenă.

— Ieri am văzut o trăsură mecanică pe Champs-Élysées, care mergea singură; toată lumea era stupefiată. Vă puteţi imagina? întrebă prinţul Dmitri.

— Să fi fost vreo şmecherie? se miră Haussmann. Şi caii unde erau?

Prinţul ridică din umeri.

— Înăuntru erau trei oameni şi vreo trei sute alergau pe trotuar, în urma ei.

Baronul Haussmann nu voia să se lase mai prejos.

— Sunt obligat să plec din această casă încântătoare cu câteva zile mai devreme. M-a invitat Felix Nadar să zbor cu balonul lui cu aer cald, duminica viitoare. Pornim de pe Champs-de-Mars şi navigăm pe cer să fotografiem din înalt bulevardele şi pădurea.

Prinţul Dmitri nu avea ceva mai tare decât asta. Haussmann zâmbi triumfător, deşi Victorine nu prea îi băga în seamă. Philippe de Lyon îi captiva toată atenţia. Îl observă fermecând-o pe Madame McMillan, flirtând cu ea de parcă ar fi fost o tinerică. Îşi întreţinea vecinii de masă cu o serie de povestioare, fiind însă atent tot timpul la

nevoile oaspeţilor săi.

Un domn care şedea lângă Victorine spunea că pivniţa ducelui era atât de mare şi de plină de vinuri de calitate, încât compania Lloyd’s de la Londra a refuzat să i-o asigure. Un musafir american a spus că e uimit că francezii pot să bea atât de mult alcool fără să se îmbete niciodată, în timp ce în ţara lui, atât bărbaţii, cât şi femeile spun numai prostii după ce beau un singur pahar de vin. Un altul comenta că bucătarul ducelui rivalizează cu maestrul bucătar de la palatul Tuileries.

Ariel se uita sceptic la fiecare farfurie pe care i-o înlocuia, văzând că Victorine a ciugulit doar din cele şase feluri. Când i-a luat farfuria de desert, s-a aplecat lângă urechea ei.

— Nu vă place mâncarea, domnişoară, sau sunteţi prea emoţionată?

După cină, s-au mutat toţi în bibliotecă, pentru jocurile de societate şi pentru a discuta. Câţiva invitaţi au organizat un concurs de şarade, iar alţii au jucat table şi cărţi. Philippe stătea în faţa şemineului, sprijinindu-se cu braţul de poliţă, înconjurat de un grup de femei guralive. El se uita însă la Victorine, care era în cealaltă parte a camerei, privind-o intens cum e prinsă într-un joc de cărţi. Brusc, s-a apropiat şi i-a cerut voie să-i vorbească în particular, pe balcon.

Când au păşit pragul uşilor duble şi au ieşit în aerul răcoros al nopţii, Victorine şi-a strâns mai bine şalul de caşmir în jurul umerilor. Şi-a ridicat spre el faţa în lumina lunii; chipul lui era pe jumătate în întuneric.

— În sfârşit, suntem singuri. Ce uşurare, după zgomotul dinăuntru. Rămase tăcut câteva clipe, îmbătându-se cu prezenţa ei. Poate că te întrebi de ce am plecat de la Paris fără să-mi iau rămas-bun.

— Sunteţi liber să veniţi şi să plecaţi când vă place… înainte însă de a apuca să-şi sfârşească fraza, de Lyon îşi puse un deget pe buzele ei, silind-o să tacă.

— Şşş. Nu-ţi pierde vremea cu prefăcătorii. Eu spun

numai ce gândesc şi cu mine vei şti tot timpul unde te afli. Aveam nevoie de distanţă fizică pentru a şti ce să fac cu tine.

— Cu mine…

— Ţi-am spus că întotdeauna obţin ceea ce vreau. Nu vreau să par egotist. Şi nici nu sunt norocos ori binecuvântat, râse el amar. Dimpotrivă. Obţin ceea ce vreau pentru că îmi planific bine acţiunile, bazându-mă pe logică.

Îşi ridică privirea spre el.

— Deci, în timp ce eraţi la Sankt Petersburg, prinţesa Romanoff v-a ajutat să… făcu o pauză… să ajungeţi la concluzii raţionale în ceea ce mă priveşte?

Râse la gluma ei timidă, recunoscând că are dreptate. Apoi tonul îi redeveni serios.

— M-am hotărât, Victorine. Te doresc. Îţi dau tot, nu-ţi refuz nimic. Însă aştept acelaşi lucru în schimb, îmi dai totul şi nu-mi refuzi nimic.

Momentul crucial. Iată bărbatul căruia îi sunt ascultate toate ordinele, care conduce barca statului cu degetul cel mic. Îşi aminti de cuvintele lui Baudelaire: Bărbatul înconjurat de putere va fi intrigat de femeia care nu se lasă impresionată de el.

— Acum, mă voi hotărî *eu* ce trebuie să fac cu *tine*… spuse ea şi, întorcându-se, îl lăsă singur pe terasă.

Ajunsă în cameră, Victorine îşi desfăcu rochia şi tot ce mai avea pe dedesubt, lăsându-le să alunece grămadă pe podea. Îşi scoase corsetul simţindu-se liberă, relaxată, fără balene. Straturi-straturi de jupoane din dantelă şi alte articole de lenjerie din satin zăceau împrăştiate unde le lăsase. Îşi puse halatul şi se aşeză în faţa mesei de toaletă. Zgomotul unui ivăr o făcu să tresară. Se întoarse şi, spre groaza ei, dădu cu ochii de Philippe, a cărui siluetă o recunoscu în uşă.

— Ce…? Se uită în spatele lui şi îşi dădu seama că odaia ei era lângă a lui.

Rânjea ca un şcolar obraznic căruia i-a reuşit o farsă bună.

— Se pare că ni s-au repartizat camere alăturate, spuse el ieşind din semiîntuneric şi îndreptându-se spre ea.

— Nu. Pleacă de aici, Philippe, spuse ea, arătându-i uşa cu peria de păr.

A.

N-o ascultă şi continuă să se apropie. Îi prinse umerii cu ambele mâini şi o sărută pe gât, într-un loc care-i trimise fiori de-a lungul şirei spinării. Niciodată, niciodată, niciodată să nu-ţi pierzi capul, îşi impuse.

— Noapte bună, îi spuse ea.

Se uita la imaginea ei în oglindă, îşi plimba privirea peste întreg corpul ei, vrând parcă să-şi asculte gândul care-l îndemna să ia ceea ce vrea.

Ea îi arătă uşa. Se întoarse să iasă, cu umeri căzuţi. Se opri însă brusc în prag.

— N-o să mai joc multă vreme jocul ăsta, Victorine, o avertiză şi trânti uşa cu atâta forţă, încât ea simţi că-i piere curajul.

Se uită în oglindă şi se privi adânc în suflet. Niciodată în viaţa şi în cariera ei nu mai fusese atât de fascinată de un bărbat.

Deşi era frântă de oboseală, după ce şi-a tras învelitoarea de mătase până la bărbie şi s-a cuibărit în patul de puf, somnul refuza să vină. Forme ciudate se profilau în întuneric. Ticăitul ceasului de pe poliţa căminului suna ca toba dintr-un marş funebru. Şi când, în sfârşit, a adormit, i-a revenit visul pe care-l avusese mai devreme, în tren. Se văzu pe ea la treisprezece ani, într-un vagon de tren de clasa a treia, îmbrăcată într-o rochie elegantă de tafta roşie, ţinând în poală o ramă aurită, goală. Se uita la o siluetă de pe peron, Victorine adolescentă, tremurând într-o haină uzată de stofă, cu o valiză de carton şi făcând cu mâna un semn de „la revedere”. Când trenul ieşea din gară, Victorine cea din vagon s-a uitat pe fereastră la Victorine cea rămasă pe

peron, care s-a făcut din ce în ce mai mică, până când a dispărut cu totul.

10

„Doamne Dumnezeule, dacă exişti, ai grijă de sufletul meu; dacă am”.

Stendhal (1783 – 1842)

Când Victorine trase draperiile de damasc, sub fereastra ei era mare agitaţie. Îşi sprijini coatele de pervaz şi bărbia în mâini şi se uită la gonacii şi la rândaşii care-l înconjuraseră pe ducele de Lyon şi primeau ordine pentru ziua respectivă cu capetele plecate, concentraţi, ca nişte vasali loiali adunaţi în jurul seniorului feudal.

La ora şapte fix, personalul a servit micul dejun pentru invitaţii care plecau la vânătoare. Tăvi din argint încălzite ofereau ouă umplute cu Brie, croasanţi abia scoşi din cuptor, felii de şuncă şi cafea aburindă, la discreţie. Victorine îl zări pe Philippe în foaierul cel mare, chiar când cobora scara, îmbrăcată în *n* [(*ademoùeue Kolonne* 161

costumul bleu de călărie, din catifea, cu o pălărie tricorn aşezată cochet pe părul drept.

— Eşti încântătoare şi sper că ai dormit bine, îi spuse, luându-i mâna şi abia atingând-o cu buzele.

— Perfect, minţi ea.

— Eu nu pot spune acelaşi lucru, îi mărturisi, aplecându-se spre ea, ţinând-o încă de mână. Aproape că n-am dormit şi asta din cauza ta, Mademoiselle Laurent.

— Am mai auzit asta de la domni. Dar niciodată, până acum, ca pe o plângere.

N-a fost deloc surprinsă că în sufragerie erau prezente prea puţine femei, având în vedere excepţionala dibăcie şi rezistenţă de care era nevoie pentru a călări la vânătoare. Victorine îl văzu pe baronul Haussmann care-i făcu semn spre un scaun liber de lângă el, la masa lungă de mahon.

— Bună dimineaţa, Mademoiselle Laurent, îi spuse el, ridicându-se pe jumătate şi trăgându-i scaunul să se aşeze. Mi s-a spus că e prima dumitale vânătoare de cerbi. Crezi

că vei putea ţine pasul cu noi?

— Întrebarea e, domnule baron, dacă veţi putea voi ţine pasul cu mine.

Victorine ştia că „sportul regilor”, vechi de secole, era un privilegiu al coroanei şi se desfăşura pe mii de hectare în toată Franţa. Latifundiarii bogaţi din aceeaşi clasă socială cu de Lyon au adoptat vânătoarea de cerbi ca simbol al statutului lor, perpetuând, în emulaţia lor constantă, acest ritual august al vechiului regim.

Pe măsură ce soseau alţi vânători care se salutau între ei, lovindu-se peste spate şi bârfind jovial cunoştinţele comune, creştea şi zgomotul din încăpere. Tacâmurile de argint loveau farfuriile în timp ce mesenii înfulecau lacomi mâncarea, uitându-se nerăbdători la ceasul de pe poliţa căminului în aşteptarea orei opt şi jumătate. În jurul ei, Victorine auzea frânturi de discuţii despre temperamentul ogarilor, despre cum se pricepeau gonacii să hăituiască cerbul şi despre calitatea vânătorii de cerbi comparativ cu cea de vulpi la englezi; Haussmann îi vorbea despre tradiţiile mai puţin cunoscute care ar fi putut să intre în confruntare. După micul dejun, s-au adunat cu toţii în sala de biliard. Haussmann îi spusese că una dintre cele mai vechi tradiţii de la partidele de vânătoare ale lui Philippe era un joc de noroc: fiecare vânător trăgea un „pachet surpriză” pentru a vedea ce cal urma să încalece. Victorine stătea mai la o parte în sala de biliard cât o peşteră şi se uita la ceilalţi oaspeţi; bărbaţii se lăudau în gura mare cu succesul lor la ultimele partide de vânătoare. Îmbrăcaţi în costume superbe sport, ei era o personificare a ceea ce se cheamă *galanterie*: pantaloni bleu de catifea, veste bleu cu brandenburguri subţiri şi nasturi gravaţi; aveau tunici roşu-burgund sau negre, bordate cu auriu. Îi era clar că erau nerăbdători, dar se şi temeau de ceea ce-i aştepta: lupta de orgolii, pericolul vitezei, imprevizibilitatea cailor pursânge englezi.

La un moment dat, a intrat un servitor cu un bol georgian din argint, din care fiecare musafir a luat un

bileţel cu numele calului. Nişte copii zvăpăiaţi n-ar fi fost mai nerăbdători decât aceşti domni sofisticaţi care-şi arătau unii altora bileţelele. Şi-au pus mănuşile, şi-au îndreptat tunicile, iar bărbaţii şi-au luat pălăriile: era timpul să plece.

Doar două femei s-au încumetat să-i însoţească şi Victorine a fost încântată să vadă că cea de-a doua era Madame McMillan. Celelalte doamne au preferat să rămână la *château* ca să bârfească sau să joace cărţi.

— Bună dimineaţa, draga mea, îi strigă Madame McMillan, stând elegantă pe un buştean, aşteptându-şi calul.

— Credeţi c-o s-avem o partidă frumoasă? o întrebă Victorine.

— Nepotul meu organizează întotdeauna partide frumoase pentru musafirii lui. Iar aceasta e cea de-a doua mii cincizeci şi şasea mea partidă de vânătoare de cerbi. Sunt hotărâtă să mor în şa; într-un fel sau în altul!

Chiar atunci a venit un rândaş călare pe un cal negru superb, rasa Thoroughbred, a sărit jos şi i l-a dus de dârlogi lui Victorine. A rămas în extaz văzând pătura strălucitoare de pe cal şi coama elegantă. Maiestuosul animal a privit-o precaut, radiind o energie nervoasă. Victorine a început să-i gângurească vorbe liniştitoare şi atunci s-a apropiat Philippe, privind-o îngrijorat.

— Amaud – se întoarse el spre grăjdar – nu pe acesta. Îl iau eu. Pentru *mademoiselle* pune şaua pe Lulu.

— Nu, îl vreau eu. Se întoarse spre cal. Cum te cheamă?

— Îl cheamă Furie. Nu-ţi ajunge? E prea mare pentru tine, Victorine. Şi cam sălbatic. Imprevizibil.

Ea luă frâiele în mâna stângă.

— Exact cum îmi place mie, spuse ea. Îşi puse piciorul stâng pe scara şeii şi se săltă sus. Calul se dădu înapoi şi îşi clamă independenţa trăgând de căpăstru, dar Victorine îl ţinu strâns.

Atenţia generală se îndreptă spre gonaciul care

dădea semnalul din trompetă. În câteva minute erau gata cu toţii şi grupul vesel de treizeci şi cinci de călăreţi porni spre cuştile câinilor. Victorine observă o mare varietate de stiluri de călărie şi, de asemenea, de felurite rase de cai. Erau Thoroughbred – pursânge englezi – nervoşi, arăbeşti lucioşi, normanzi liniştiţi şi greoi de vânătoare şi, în sfârşit, cai cu picioare scurte, blânzi şi robuşti, perfecţi pentru participanţii la partida de vânătoare mai bătrâni şi mai puţin agili.

Aerul se umplu de clinchetul zăbalelor şi de scârţâitul pieii de calitate. Călăreţilor le ieşeau din gură norişori alburii în timp ce vorbeau, iar caii scoteau pe nări adevărate jeturi de aburi. Lumina gălbuie se filtra printre copaci şi topea peticele îngheţate de pe pajişti. Victorine îşi duse mâna streaşină la ochi ca să se ferească de soare şi se uită spre orizont, unde o ceaţă albăstruie plutea peste dealurile ce se înălţau dincolo de domeniu.

Când au ajuns în câmp deschis, maestrul de la cuşti a sfâşiat aerul cu o lovitură de bici şi ogarii au luat-o la goană lătrând, urmaţi îndeaproape de călăreţi.

Victorine era impresionată de puterea animalului de sub ea, care galopă mărunt pe o pajişte, iar apoi sări peste un mic pârâu. Calul ei era un atlet superb, cu echilibrul excelent şi sincronizarea aproape stranie a unui campion la alergarea cu obstacole. Stătu dreaptă, apoi se lăsă în faţă când trecură peste un zid scund din piatră şi aterizară perfect pe partea cealaltă. Era înalt, avea cam un metru şaptezeci, aprecie ea, şi trăgea s-o ia la fugă. Slăbi strânsoarea frâielor şi îl lăsă în voie. Cal şi călăreaţă inspirau însufleţiţi libertatea pură.

La un moment dat, câinii pierdură urma şi ritmul încetini. Philippe, pe armăsarul lui arab alb, se opri lângă Victorine şi cei doi cai se învârtiră unul în jurul celuilalt, cu urechile şi nările contractate.

— Te simţi bine pe fiara asta? întrebă el.

Ca la un semnal, calul ei se repezi înainte să-l muşte pe cel arab. Ea apucă frâiele şi trase ca să-i arate cine e

stăpânul. Simţind smucitura puternică a zăbalei, animalul se opri şi se linişti.

— Mă descurc foarte bine, mulţumesc. Sunt sigură că mai bine decât tine, îi răspunse.

— Oh? Aşa crezi?

— Absolut.

— Punem pariu?

— Hai să ne întrecem până la copacul cel mare de acolo, îi spuse ea arătând spre pajişte, unde se vedea un pâlc de stejari. Pe o sută de franci că eu câştig.

— Mai bine pe cinci sute. Hai! strigă el, înfigându-şi pintenii în burta armăsarului.

Caii zburau ca fulgerul unul lângă altul, cu coamele în vânt. Lui Victorine îi bătea inima să-i spargă pieptul. Respira sacadat, cu părut biciuit de vânt; peisajul din jur îşi pierduse contururile. Au ajuns la stejari, dar nu s-a oprit niciunul. La linia de sosire erau la egalitate, dar au depăşit-o şi au continuat prin pădure, aplecându-se ca să evite ramurile joase şi zburând peste trunchiurile copacilor căzuţi, unul lângă altul. Calul lui Victorine, lucind de transpiraţie, o luă înaintea armăsarului lui Philippe.

— Fugi! Fugi! ţipa ea. Avea avans un cap de cal şi savura victoria.

Pădurea se îndesea şi ei se adânceau tot mai mult. Ramurile încurcate şi frunzele alunecoase, umede încă de rouă, i-au obligat să încetinească. Au tras amândoi de frâie şi s-au oprit când au ajuns la o poiană şi la un mic lac. Victorine a coborât de pe cal.

— Am câştigat! Am câştigat!

— Nu-i adevărat. Am fost la egalitate, spuse el gâfâind în timp ce descăleca.

Se întoarse spre Victorine. Încă nu-şi recăpătase răsuflarea. Pălăria îi alunecase, părul i se desprinsese, aţâţător şi sălbatic. Gâtul şi pieptul îi luceau de transpiraţie. Ochii îi erau febrili de efort şi de exaltarea întrecerii.

— Ai trişat, îi spuse el.

— Am câştigat cinstit o întrecere.

— Ai trişat. O trase spre el şi o înconjură cu braţele, încercă să se elibereze, dar o ţinea strâns.

— Lasă-mă, râse ea, încercând să-l împingă.

Îi puse piedică. Ea se agăţă de el, dar îşi pierdură amândoi echilibrul din cauza frunzelor ude şi se prăbuşiră pe pământul noroios al pădurii. Se luară la trântă ca nişte copii şi se rostogoliră unul peste celălalt, râzând isteric.

— Dă-te jos de pe mine, îi spuse ea simţind umezeala frunzelor pătrunzându-i până la piele prin rochia mototolită.

El o ţintui însă pe pământ între coapse, prinzând-o de încheieturi. Încerca să scape din strânsoare, dar râdea atât de tare, că abia mai respira.

Îşi dădu brusc seama că el nu mai râde.

O privea, excitat de luptă. Ezită un moment, apoi îşi apăsă buzele pe ale ei. Nu opuse niciun fel de rezistenţă. Buzele lui îi explorară gâtul, dosul urechii, sărutându-i pielea. È auzi vocea gravă răsunându-i în ureche.

Te ador.

Şi apoi îi şopti alte cuvinte, deocheate. Ei i se păreau ca o poezie. O posedă cu mai multă pasiune brutală decât orice alt bărbat. Ea nu simţi nimic. În cele din urmă, el îşi înălţă capul.

— Îmi pare rău…

— Să nu-ţi pară.

— De obicei… adică… mi-am pierdut capul şi n-am… Oratorul desăvârşit nu-şi mai găsea cuvintele. Părea că vrea să-i evite privirea.

Ea îşi reţinu un chicot. O scuză? Până acum nu mai primise aşa ceva.

— Pot să mă revanşez faţă de tine? Diseară? o întrebă.

— Da, diseară, spuse ea dulce.

Încet, foarte încet şi-au venit în fire. Victorine şi-a dat seama că era murdară, stropită toată de noroi. Costumul ei elegant din catifea era distrus. Încercă să-şi scoată

bucăţelele de frunze care i se încurcaseră printre bucle şi căută în zadar pe jos pieptănul cu perle şi diamante care îi ţinea părul. Se apropiară de caii care păşteau mulţumiţi la câţiva paşi mai încolo. După ce le-au strâns frâiele şi hamurile, au încălecat şi au găsit drumul de întoarcere spre pajişte, luându-se după sunetele vânătorii. Felul în care arătau a provocat ridicări din sprâncene, dar grupul era prea prins cu altele ca să-i mai întrebe ceva. Vânătorii se chinuiau să-şi ţină liniştiţi caii nervoşi care simţeau pieirea altui animal. Câinii agitaţi lătrau şi săreau la cerbul încolţit. Superbul animal şi-a dat seama că e învins, şi-a plecat capul şi s-a lăsat în genunchi; s-a predat.

Gonaciul a dus trompeta la gură şi a dat semnalul de atac pentru câini. Erau învăţaţi să nu muşte la cap sau la gât, aşa că i-au sfâşiat fericiţi pieptul, sărind şi lătrându-şi victoria. Victorine ar fi vrut să închidă ochii, dar era fascinată şi nu putea să-şi ia privirea de acolo. Ceilalţi vânători chiuiau sălbatic, în timp ce ea – şi înghiţea gustul de fiere care i se urca în gâtlej.

Philippe se apropie de ea călare.

— Astă-seară va avea loc cina tradiţională de vânătoare, dar gazda nu va fi prezentă. Se va scuza cât se poate de solemn şi îşi va îndemna oaspeţii să se bucure, asistaţi de valetul său şi de personal. Apoi va invita o doamnă foarte frumoasă, cea mai frumoasă dintre oaspeţii săi, să ia împreună o cină în doi. Va accepta?

— Da.

— Va veni la el în cameră la ora nouă?

— La nouă, îi răspunse în şoaptă.

Companionul ei bătu la uşă exact la ora nouă. Deschise uşa dintre camerele lor şi-l văzu pe Philippe într-un smoching de catifea neagră, cu cămaşă albă şi pantaloni negri. Era încălţat în papuci pe care era brodat cu fir de aur blazonul de Beauvois.

Când o văzu, inspiră adânc. Părul îi era prins lejer, iar la urechi avea diamante, dar unica bijuterie în afara cerceilor era brăţara egipteană din aur, pe care i-o dăruise

pentru a marca noaptea în care s-au cunoscut. Halatul roz din mătase o acoperea uşor, scoţându-i în evidenţă formele suple.

De Lyon se dădu la o parte ca ea să intre în salonul oval, scăldat în strălucirea lumânărilor. Lângă şemineul din faţa camerei de culcare a ducelui fusese pusă masa. Fără îndoială că servitorii s-au străduit să urmeze ordine precise privind faţa de masă şi şervetele, vesela, argintăria şi aranjamentele florale. Meniul era diferit de numeroasele feluri grele de mâncare servite jos. Era o cină uşoară cu stridii aşezate pe jumătate de scoică şi caviar cu blinii. Pe platouri de argint aşteptau căpşuni cu sos de ciocolată şi cu frişcă aromată cu vanilie. Servitorii aprinseseră un foc ce ardea zdravăn în cămin, apoi se retrăseseră supuşi, după ce li se spusese probabil să nu revină decât dacă sunt chemaţi. Victorine auzi acordurile familiare ale unui vals de Waldteufel şi se uită mirată. În loc de explicaţie, Philippe îi arătă un paravan din lemn exotic. Se uită iute în spatele lui şi descoperi un trio care cânta un concert pentru un public format din două persoane.

Îi indică locul ei la masă şi turnă şampanie în două pahare.

— Un toast, spuse el ridicând paharul. Pentru vânătoare şi pentru prinderea vânatului care-ţi alunecă printre degete.

A înţeles imediat şi a ridicat paharul.

— Hai să ne rugăm pentru vânatul lipsit de apărare.

— Călăreşti superb, Victorine, râse el. De unde ai învăţat să te ţii aşa pe cal?

— De la Rothschild. Am luat lecţii de călărie în Bois de Boulogne.

— Graţia pe care o ai în şa nu se învaţă. La tine e firească.

— Îmi amintesc vag că am călărit fără şa în copilărie.

— Unde?

— În Alsacia. Pentru mine asta e în altă viaţă. Se uită la foc, simţind o tristeţe adâncă.

— Înţeleg. Şi eu prefer să nu-mi amintesc de copilărie.

— Tu? Tatăl tău a fost erou militar. Mama, o aristocrată distinsă…

— Sunt fiul nelegitim al contelui de Gabbay. Şi nu pot spune cu certitudine al cui fiu natural sunt.

Aici chiar că semănăm, îşi zise ea.

— Dar ai şi sânge regesc, spuse ea, cercetându-i chipul. Şi ai un titlu, *monsieur le duc*.

— Ducele de Lyon. Un titlu inventat pentru mine de Ludovic-Napoleon. Tot ceea ce am, tot ceea ce am construit sau mijlocit am făcut singur. Îşi goli paharul şi-şi mai turnă. Eu ar fi trebuit să fiu împărat, Victorine. Riscurile şi planurile mele, strategia mea l-au adus pe tron pe Ludovic-Napoleon. Şi de ce sunt eu doar umbra? Pentru că sunt fiul nerecunoscut al unui erou militar recunoscut.

— Toată lumea ştie că gloria Franţei şi toate succesele ei ţi se datorează. Chiar şi Édouard mi-a spus…

— Manet, pufni el dispreţuitor. Vreau ca Manet să dispară din viaţa ta.

Nu e momentul să ne certăm acum asupra acestui lucru, îşi zise ea şi se ridică să aducă o tavă cu căpşuni de pe bufet pe masă.

— Spune-le muzicienilor să plece.

S-a executat şi cei trei s-au strecurat discret afară.

— Îmi plac foarte mult, spuse ea luând o căpşună şi înmuind-o în castronelul cu sos cald de ciocolată, apoi în frişcă. Privindu-l drept în ochi, ridică fructul la buze şi-l linse uşor.

— Astă-seară, vei gusta mai întâi desertul, îi spuse.

Stăteau amândoi întinşi, epuizaţi.

— Eşti minunată, Mademoiselle Victorine.

Auzindu-şi numele de alint, îi apăru brusc în minte Édouard şi o cuprinse dorul de el.

— O să-ţi cumpăr o casă nouă, mai potrivită pentru tine.

Gândul la Édouard dispăru instantaneu.

A

— Îmi cumperi o casă? Nu-i venea să creadă ceea ce auzise.

— Doar n-am să te las să stai în apartamentul lui Rothschild, nu? Nu ar i confortabil să ne înghesuim toţi trei acolo, spuse el, privind-o concentrat. Şi ce mai vrei?

— Păi… spuse ea încet, abia şoptit, nu vreau decât siguranţă.

— Siguranţă! Cum să-ţi ofer eu siguranţă? O să fac un fond fiduciar şi o să-l pun pe bancherul meu să ţi-l administreze. Vei avea un venit confortabil garantat pe viaţă. În schimb, însă, insist să întrerupi orice legătură cu Rothschild şi cu…

— Bineînţeles că sunt a ta, Philippe. Îşi dădu seama că pot avea discuţia acum, pentru că totul era deja hotărât. Am câţiva protectori care-mi plac foarte mult, dar o să le spun „la revedere” tuturor; şi lui Rothschild. Cât despre Édouard…

— Nu tolerez asta. S-a terminat.

— Nu e nimic de terminat. Te rog să mă crezi. Nu sunt amanta lui.

— Atunci ce-i eşti?

— Muză.

— Mi-e foarte greu să te cred. Ce, e eunuc? E homosexual? Se ridică şi se duse la masă. Scoase o ţigară dintr-o tabacheră de argint, o aprinse şi suflă fumul. Era atentă doar la trupul lui gol. Atât de suplu, numai muşchi. Îi răsăriră în minte protectorii precedenţi, pieile boţite la care nici nu putea să se uite. Iată fizicul unui bărbat aflat în deplinătatea puterilor.

— E îndrăgostit de tine?

— Iubeşte femeia pe care o creează pe pânză. Poţi fi liniştit, nu e eunuc şi are destule femei care-l adoră.

— Deci nu simte nimic pentru tine? Dar tu ce simţi pentru el?

Deschise gura să vorbească, dar îşi dădu seama că nu ştie ce să răspundă la această întrebare. Îi zâmbi, în

schimb, seducător.

— Mi-e iar foarte foame. Mi-e poftă de căpşuni şi de frişcă, spuse ea, şi luă una de pe tavă.

El stinse ţigara într-o scrumieră şi se duse la ea, îngenunche şi o ridică în braţe. Victorine îşi puse braţul pe după gâtul lui şi se lăsă purtată în dormitor. Întinzându-se pe pat, luă iniţiativa şi îl trată cu câteva trucuri exotice învăţate de la legendara Madame Goulue.

Victorine se trezi în patul regal destinat reginei Anne a Angliei. Se uită la baldachinul flamand care se sprijinea pe patru stâlpi din mahon. Cercetă tapiseria *mille-fleurs* de pe peretele opus, un unicorn alb pe un câmp cu flori înconjurat de un grup de femei care-l admirau. Privirea îi rătăci apoi pe tavanul cu stucaturi, înnegrit de fum, susţinut de bârne solide făcute din stejarii tăiaţi probabil din pădurile care înconjurau domeniul. Îşi trase învelitoarea din puf de gâscă până sub bărbie, tremurând în aerul umed al dimineţii care se strecura prin ferestrele chituite cu plumb.

Se întoarse şi-l văzu pe Philippe dormind buştean, cu spatele spre ea. Îi promisese un cămin şi un fond fiduciar. Toată munca ei o adusese aici, în acest dormitor, din acest *château*. Pentru asta îşi refuzase fleacurile dragostei romantice, pentru asta se străduise să nu-şi piardă capul prosteşte, lucruri atât de fireşti pentru fetele de vârsta ei; se concentrase asupra unicului ei obiectiv. În cele din urmă, acesta era aici, lângă ea, rezultatul tangibil al ascensiunii dificile, hotărâte, spre culmile profesiunii ei.

Îi ascultă respiraţia liniştită şi se uită la părul lui ciufulit. Privirea îi coborî spre umărul musculos care se ridică şi cobora în ritmul respiraţiei. Antebraţul acoperit cu păr blond se odihnea greu peste ea, de parcă ar fi vrut să-şi păzească bunul în timp ce dormea. E nobil ca un prinţ de sânge, îşi zise. Doamne Dumnezeule, printr-un joc al sorţii ar fi putut fi împărat. Gloria Franţei, poziţia ei strălucită în lume i se datorau lui; acum înţelegea acest lucru. Îi mângâie cu tandreţe părul. La atingerea mâinii, el

se mişcă şi deschise ochii.

— Bună dimineaţa, îi şopti.

Pe faţa lui apăru un zâmbet poznaş. Se ridică în capul oaselor şi, sprijinindu-se pe perne, desfăcu braţele şi cântă cu voce profundă, baritonală:

— Victorine e în patul meu! Victorine, Victorine, Victorine.

11

„Inima are raţiunile ei, pe care raţiunea nu le cunoaşte”.

Blaise Pascal, *Pensées*, 1670

Vestea că Victorine era favorita recunoscută a ducelui de Lyon se răspândi, şoptită din om în om, în întreg castelul. Noul ei statut impuse un respect politicos până şi din partea celor mai arogante matroane din societate. Dacă treceau pe lângă ea pe coridoare, dădeau din cap şi murmurau saluturi pline de deferenţă. Dimineaţa devenise un obicei ca Victorine să călărească alături de Philippe în împrejurimi, apoi luau împreună prânzul pe terasa lui. După-amiezile şi le petreceau făcând dragoste, plini de pasiune, după care el insista să stea lângă el în birou, cât lucrează. Într-o după-amiază, Victorine era în biroul lui Philippe încercând să brodeze ceva; el îşi aprinsese o ţigară şi se uita la un teanc de documente.

— S-a întâmplat ceva? întrebă ea.

— Mexic, spuse el, lovind hârtiile şi împrăştiindu-le pe birou.

I-a spus că Mexicul devenise o adevărată bătaie de cap pentru el, că, încă din 1861, investitorii francezi începuseră să piardă mulţi bani acolo din cauza condiţiilor politice instabile din acea ţară.

— Un idiot, Juárez, a anulat pur şi simplu întreaga datorie externă. Am pierdut milioane. Am vrut să stabilizez Mexicul, trimiţând acolo trupe franceze care să-l dea jos pe preşedintele Juárez. Din păcate, împărăteasa Eugenie l-a convins pe Ludovic-Napoleon să trimită un incompetent,

un arhiduce de Austria, bun catolic, să domnească în Mexic. Aceste depeşe diplomatice, spuse el arătând spre hârtiile de pe birou, au sosit de dimineaţă prin curier. Se pare că Războiul Civil din America s-a încheiat, cu excepţia clauzelor de predare. N-am susţinut pe cine trebuia; Confederaţia a fost învinsă. Statele Unite nu văd cu ochi buni imperialismul francez la graniţele sale, iar Juárez şi trupele lui atacă din nou, ameninţând regimul arhiducelui Maximilian. Exact lucrul de care are nevoie gloata de stânga pentru a produce agitaţie împotriva noastră la alegerile de la anul, încheie el, mângâindu-şi cuta care-i apăruse la rădăcina sprâncenelor.

Victorine se ridică şi îşi aruncă braţele în jurul gâtului său.

— O să găseşti tu ceva genial, sunt sigură de asta, îi şopti la ureche.

La apusul soarelui, musafirii se întâlneau de obicei în bibliotecă pentru apetitivele de dinaintea cinei. Grupuri-grupuri discutau sau jucau *beziquex* la mesele de joc, aşteptând gongul pentru masă. Victorine şi Philippe preferau să se izoleze de ceilalţi, stând de vorbă pe mica sofa din colţul încăperii. În acea seară, valetul s-a apropiat şi i-a şoptit precipitat ceva ducelui la ureche. Philippe a apucat-o pe Victorine de mână şi au ieşit împreună pe uşa dublă. L-au urmat pe majordom până în birou, unde o parte dintre cei care participaseră la vânătoare se adunaseră pentru o şedinţă urgentă. Toţi erau miniştri, plus doi membri ai cabinetului împăratului.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Philippe.

S-au uitat toţi la Victorine, au tuşit şi şi-au dres vocile.

— Puteţi spune tot ce aveţi de spus în prezenţa domnişoarei Laurent.

— Dar e vorba de treburi de stat, *monsieur le duc*, spuse ministrul Blanc, înclinându-se adânc în faţa lui Victorine. Îmi pare rău, *mademoiselle*. Vă rog să nu credeţi că sunt nepoliticos.

Philippe o conduse pe Victorine spre un fotoliu şi o ajută să se aşeze, apoi se întoarse spre domnii care priveau uluiţi.

— Am spus că rămâne. Ei, ce s-a întâmplat?

1 Joc în care se folosesc cele mai mari şaizeci şi patru de cărţi din două pachete (n.tr.).

Un văl de tăcere se aşternu peste încăpere, întrerupt doar de râsetele îndepărtate ale oaspeţilor din holul de la parter.

— Ei? N-am timp de pierdut, spuse Philippe, aşezându-se la biroul de mahon.

— Foarte bine. Ministrul Leclerc şi-a potrivit ochelarii şi şi-a aranjat vesta. Vrem să discutăm un comunicat urgent referitor la situaţia din Mexic, spuse el luând un document. Îşi mută privirea de la Victorine la Philippe şi înapoi. împăratul Maximilian ne roagă să-i mai trimitem trupe şi bani pentru a putea face faţă forţelor lui Juárez. Se apropie şi nu are suficienţi oameni ca să-i determine să se retragă.

— Îmi dau seama. Aşadar? întrebă Philippe.

— Aventura mexicană s-a transformat într-un eşec penibil. Am făcut avere din obligaţiuni. Cred că e momentul să ne retragem, spuse ministrul Blanc.

LeCochon, purtătorul de cuvânt al suveranei, îl întrerupse.

— Şi să-l părăsim pe împăratul Maximilian? împărăteasa nu va accepta aşa ceva.

— Nu împărăteasa face politică aici, spuse Philippe, privindu-l pe LeCochon. Această aventură mexicană a avut un singur scop: recuperarea banilor pe care ni-i datora guvernul Juárez. Am făcut asta. Restul – generalii în uniforme, bravele aventuri coloniale pe ţărmuri îndepărtate – e rahat. Victorine tresări când pumnul lui Philippe izbi biroul. Eu zic să ne retragem chiar acum.

— Dar i-am garantat lui Maximilian protecţia noastră, se văicări LeCochon.

— I-o retragem, îi răspunse ministrul Blanc.

Încăperea se umplu de murmure şi de fum de ţigări aprinse.

— Maiestatea Sa regina are un interes special în Mexic. În calitate de contesă catolică…

LeCochon fu întrerupt de ministrul Blanc.

— E contesa e… dar, amintindu-şi că Victorine asista la discuţie, se opri.

— Haideţi să votăm, domnilor, spuse Philippe. Cine e în favoarea retragerii din Mexic? Toţi ridicară mâna. Cu o singură excepţie. Încăpăţânat, LeCochon votă împotrivă, încrucişându-şi apoi mâinile la piept.

— Vom pleca din Mexic. Şedinţa se suspendă. Philippe îi oferi braţul lui Victorine. Ea îşi îndoi genunchii, îşi ridică trena şi le spuse domnilor „noapte bună”.

Trecând pe lângă aceste eminenţe cenuşii în foşnetul fustei de mătase, simţi ura lui LeCochon şi susţinu privirile ostile ale celorlalţi miniştri şi membri ai cabinetului. Victorine visase la bogăţie şi faimă, dar nu şi-a imaginat niciodată c-o s-ajungă să aibă şi putere. Ce ciudat i se părea să participe în acest joc al ambiţiei şi rivalităţii, sportul sângeros al Parisului imperial.

La sfârşitul săptămânii, Victorine era înapoi la Paris. Era în trăsură, pe boulevard de la Reine, şi privea platanii care-l străjuiau, bine-cunoscutele imobile cu apartamente şi clădirile din spatele lor. Ce dor îi fusese de lumina soarelui de dimineaţă ce tremura pe Domul Invalizilor, de huruitul căruţelor cu cărbune pe pavajul străzilor, de duduitul şlepurilor de gunoi coborând greoaie pe Sena, până şi de putoarea bălegarului cailor care treceau la trap prin răscruci.

Trăsura s-a oprit în faţa apartamentului pentru a-i fi descărcate bagajele. Fără să piardă niciun moment, i-a poruncit vizitiului s-o ducă direct la noul atelier al lui Édouard, de pe rue Guyot. S-au întâmplat atâtea şi abia aştepta să se laude, să-i spună toate noile bârfe despre cei din înalta societate pe care-i detestau amândoi. A sosit în acelaşi timp cu André şi au urcat împreună scările. El şi-a

exprimat uimirea că o vacanţă la ţară poate face asemenea minuni pentru o femeie şi aşa frumoasă.

— Édouard, ai musafiri, îl anunţă ea cântat.

— Vin imediat, strigă el din atelier. Ai un cadou de bun venit. E pe masă.

Rupse ambalajul lucitor şi descoperi înăuntru o casetă de bijuterii de la Boucheron. Schimbă o privire cu André şi deschise capacul: pe catifeaua neagră se odihnea un inel cu safir bleu-intens, înconjurat de diamante albe strălucitoare. Şi-l strecură pe deget. Se aştepta la asemenea dar de la vreunul din protectorii ei, dar de la Édouard?

— E superb, strigă ea, admirându-şi mâna. Dar de ce?

— Ai fost plecată prea mult timp… Ieşi din atelier ştergându-şi cu un şervet din pânză vopseaua de pe mâini, dar se opri brusc. Ce-i cu tine? o întrebă.

— Ce vrei să spui?

— E ceva diferit, spuse el, prinzând-o de bărbie şi ridicându-i capul. Te-ai îndrăgostit de el, nu-i aşa?

— Nu fi absurd, îi răspunse, ferindu-şi capul într-o parte. Nu există dragoste.

— Te-am prevenit. Ţi-am spus să nu te duci.

— Asta nu te priveşte.

André îşi trânti pălăria pe cap, vrând să evite explozia.

— Cred că eu o să plec…

— André, stai, îi ceru Édouard. Ia te uită la tine, spuse el, prinzând-o pe Victorine de umeri şi întorcând-o spre oglinda mare, rabatabilă. Ea îşi privi imaginea reflectată, apoi pe a lui, în spate. Te-am pierdut, îi şopti Édouard.

Ca o piatră preţioasă, frumoasă, dar rece la atingere, trăsăturile ei nu trădau nicio emoţie.

— Nu sunt proprietatea ta. Sunt liberă să fac ce îmi place.

— Trupul ţi-a fost cumpărat de legiuni întregi, dar nu

ştiam că şi inima ţi-e de vânzare.

Îl pălmui cu atâta forţă, încât el făcu un pas în înapoi. Urma palmei se aprinse stacojie pe obrazul lui.

— Ai încălcat legea curvelor, Victorine: Nu te îndrăgosti niciodată de un client!

— Cum îndrăzneşti? Era lividă şi tremura de furie. Dacă ar fi fost bărbat, l-ar fi lovit sub centură. Aşa, i-a mai dat o palmă. N-o să mai pozez niciodată pentru tablourile tale blestemate. NICIODATĂ.

— Parisul e plin de fete frumoase. Nu am nevoie de tine.

— Te urăsc. Nu vreau să te mai văd! strigă ea.

— Bine. Nici eu nu vreau să te mai văd! urlă şi el.

Când alerga în jos pe scări, ochii i se umplură de lacrimi, care începură să-i curgă pe obraji. Cum îndrăzneşte să-i vorbească astfel? Arogant, arogant… îşi aduse atunci aminte de inelul de pe deget. Se întoarse, urcă din nou scările, deschise cu putere uşa şi se opri ca trăsnită. Édouard luase un cuţit-paletă şi se îndrepta spre un portret de-al ei.

— Nu, stai! André se repezise spre el, dar l-a dat cu uşurinţă la o parte. împlântă cuţitul în faţa şi în pieptul ei, gemând ca un nebun.

Lama tăia adânc pânza şi fiecare lovitură lăsa în urmă fâşii care se desprindeau precum carnea de trup.

— Căţea! Curvă! urla el de fiecare dată.

— Ce faci? ţipă ea.

— Asta mi-e răsplata pentru că am făcut din curvă o zeiţă, striga el, neputându-şi controla furia, hăcuind în continuare pânza tabloului. Am terminat-o cu tine. Vocea îi devenise o şoaptă aspră. Căţea perfidă! André, să stai departe de femei, că uite ce-ţi fac. Îşi înălţă capul şi se uită la Victorine. Pleacă de aici! îi strigă.

Ea se duse la masă şi lăsă inelul acolo.

— Mă gândeam că poate-l vrei înapoi. Se trânti o uşă şi în vestibul se auziră paşi.

— Bună ziua! cântă vocea Juliei din hol. Am venit

devreme să… Doamne sfinte, ce s-a întâmplat?

Se uită la Victorine, apoi la Édouard care-şi ţinea capul în mâini. Se îndreptă spre el, se lăsă în genunchi şi-l cuprinse cu braţele.

Victorine se uita cum Julia îi mângâie cu blândeţe părul şi-l îmbrăţişează într-un fel care nu era deloc platonic. Apoi începu să-l sărute pe obraji. La început a împins-o şi şi-a întors faţa. Ea însă s-a dus de cealaltă parte şi a continuat să-i sărute pleoapele, obrajii, bărbia. Apoi l-a sărutat apăsat pe gură. Îşi lipea corpul de al lui, vrând s-o sărute şi el. Ceea ce a şi făcut, în semn de răzbunare.

Victorine simţea că i se face rău. Merse câţiva paşi în spate, apoi se întoarse ca să scape cât mai repede. Ieşi în seara cenuşie, traversă strada şi-i porunci vizitiului să plece; era agitată şi prefera să meargă pe jos. Se uită înapoi şi văzu luminându-se fereastra de la dormitorul lui Édouard. O trăsură apăru de după colţ şi trecu printr-o băltoacă, dar Victorine reuşi să sară înapoi pe trotuar înainte de a fi stropită. Un vânt rece din nord bătea dinspre Sena, pătrunzându-i prin pelerină. Îşi strânse haina mai bine pe lângă corp şi îşi lăsă capul în jos, luând-o înspre casă.

12

Ţes yeux sont la citerne où boivent mes ennuis.[3] Charles Baudelaire, „Sed Non Satiata”, din *Florile răului*, 1857

— Nu sunt îngrijorat de dispoziţia melancolică a lui Manet, spuse Baudelaire. Şi eu mă confrunt din când în când cu aşa ceva. Nebunia şi creativitatea merg mână în mână de secole întregi. Platon a fost cel care-a recunoscut că profeţii şi poeţii comunică cu Dumnezeu prin nebunie inspirată.

— Ieri am trecut pe la Édouard şi l-am găsit lucrând la un tablou imens. Căldura din atelier era înăbuşitoare şi, totuşi, erau închise toate ferestrele. Era gol până la brâu şi

3 „Ochii îți sunt fântâna din care se adapă plictiseala mea“, în limba franceză, în original (n. tr.).

avea nişte pantaloni muncitoreşti, pătaţi de vopsea. Nu se bărbierise de două zile şi avea o ţigară în colţul gurii, spuse André.

— Nu mai vreau s-aud, îl opri Victorine.

— Îmi pare rău, Victorine, dar sunt îngrijorat. La ora zece dimineaţa bea dintr-o sticlă de Bordeaux, o mai informă André.

— Cel puţin e bine că s-a apucat de lucru. Că atunci când e în toane proaste, dragul de el nici nu pune mâna pe pensulă, spuse Baudelaire.

— Subiectul e foarte curios, Hristos înainte de înălţare şi îngerii din jurul lui. Are toate elementele stilului său: lumina plată, distribuirea culorii negre, folosirea neconvenţională a spaţiului pictural…

— Dar e o crucificare tradiţională?! se miră Baudelaire.

— Şi eu i-am pus aceeaşi întrebare. Mi-a răspuns că şi-a dorit mereu să picteze aşa ceva. Mi-a zis aşa: „Hristos ca simbol! Eroismul sau Dragostea ca subiect de pictură nu înseamnă nimic în comparaţie cu Durerea. Durerea e rădăcina întregii umanităţi şi a poeziei”.

— Nu mai vreau să aud! spuse Victorine, acoperindu-şi urechile.

— Dar partea cea mai interesantă este că Hristos are faţa lui Manet.

— Eu plec. Nu mai suport să aud niciun cuvânt despre Édouard Manet.

Victorine opri o trăsură de piaţă şi îşi lăsă prietenii pe trotuarul aglomerat de pe boulevard Haussmann, uitându-se uluiţi după birja care se îndepărta.

Când a intrat Julia, Victorine era înconjurată de eşantioane de materiale împrăştiate pe divanul de culoarea lămâii.

— Am venit să-ţi spun ceva important, spuse Julia. E vorba despre Édouard.

— Care Édouard? Nu mai cunosc niciun Édouard.

— M-am culcat cu el. Vocea Juliei era suficient de

tăioasă ca să facă ferfeniţă o prietenie. Şi sunt fericită c-am făcut-o.

— Dar îţi dai seama că încearcă să mă rănească pe mine purtându-se astfel, îi spuse Victorine.

— Victorine! Cum poţi să fii atât de egoistă? Sunt îndrăgostită de el şi am şi eu dreptul la fericire.

— Fericire? Cu un bărbat care nu poate respecta sau îndrăgi nicio femeie?

— Ba iubeşte şi îndrăgeşte, dar… Julia se opri înainte de a-i scăpa „pe tine”. Iluă un eşantion şi-l mângâie în poală. I-am propus să fiu modelul lui şi a acceptat.

— Julia, Baudelaire mi-a explicat odată cum e Édouard, îi răspunse Victorine, privind-o în ochi. Mi-a spus că există un dans interior între bărbat şi artist. Aceştia sunt demonii lui. De câte ori descoperă un model nou, se îndrăgosteşte de femeia respectivă, în carne şi oase, dar şi de cea de pe pânză. În pat, face dragoste cu trupul, pe pânză, face dragoste cu sufletul acesteia. Actul în sine îi aţâţă inspiraţia. Dar, după ce termină tabloul, fascinaţia dispare. Pe măsură ce se usucă vopseaua, fata rămâne treptat în trecut.

— De asta tu n-ai…

Victorine dădu din cap.

— O să-l schimb.

Victorine simţi cum o înţeapă ghimpele trădării.

— Nu e al tău ca să-l schimbi! ţipă ea.

Julia se retrase, înspăimântată de agresivitatea lui Victorine.

— Tu eşti obişnuită cu privilegiile. Ţi-ai apărat vreodată puţinul de cei ce-au vrut să pună mâna pe el? Ai stat vreodată la masă înfulecând mâncarea şi păzind farfuria cu mâna? Nu-mi fură nimeni ce-i al meu!

— Nici nu vreau să fur ceva. Sunt îndrăgostită de el.

— Îndrăgostită? Eu nu pot înţelege acest sentiment, spuse ea încet.

— Ştiu că niciodată nu mă va plăcea aşa cum te place pe tine. Însă mă voi mulţumi cu cât primesc. Julia luă mâna

lui Victorine. Tu eşti unică. Eu nu pot spera să fiu aşa.

— O să-ţi sfâşie inima şi-o să ţi-o smulgă din piept când se plictiseşte de tine. Victorine zâmbi. Să nu uiţi că te-am prevenit.

— O să risc, totuşi. Mai eşti supărată pe mine?

— Bineînţeles că nu. Eşti cea mai bună prietenă a mea. Nimic nu poate sta între noi.

13

„Toţi vor câte o amantă, aşa cum toţi vor să vâneze, să frecventeze staţiunile la modă şi să fie văzuţi la premierele teatrale”.

Maxime Du Camp (1822 – 1894)

Expoziţia Universală din 1867 trebuia să se deschidă în aprilie viitor, când urma să vină la Paris turişti din toată lumea. împăratul Ludovic-Napoleon, un neabătut susţinător al comerţului şi artelor, intenţiona ca expoziţia să scoată în evidenţă Franţa şi întreaga ei glorie, un tribut adus propriului său regim. Vânzarea spaţiului din pavilionul expoziţiei era una din afacerile lui Philippe, care a invitat-o pe Victorine la un supeu la selecta Café Riche pentru a-i încuraja cu farmecul şi entuziasmul ei pe potenţialii expozanţi britanici şi americani.

Victorine le asculta politicoasă poveştile, uitându-se în jur, prin salonul alb şi auriu, după figuri cunoscute. Café Riche era un loc unde venea toată lumea – scriitori, bancheri, speculanţi imobiliari, actori; oricine îşi permitea preţurile neruşinate ale mâncărurilor păcătos de delicioase era văzut acolo de dimineaţa devreme până la miezul nopţii. *Maître d’hôtel* era celebru pentru tehnica sa de a turna sosul peste un filet sau *barbue au vin rouge*. Mişcarea era atât de senzuală, încât se spunea că mesenii se opreau în mijlocul unei fraze ca să privească, exact ca nişte *voyeur*-\.

Victorine ridică privirea spre oglinda cu ramă aurită care îmbrăca pereţii şi-l zări pe Édouard care tocmai intra în restaurant cu un mic grup. Trecuseră trei luni de când îşi spuseseră adio pentru totdeauna. Era foarte frumos, dar

părea slab, iar trupul înalt, mai puţin robust decât şi-l amintea. Probabil că s-a oprit după operă să ia o cină târzie, pentru că era îmbrăcat în haine elegante de seară, cu o eşarfă de mătase albă în jurul gâtului şi o pereche de mănuşi tot albe, care-i ieşeau din buzunarul de la piept. La rever avea o gardenie albă. Se aplecă puţin să-i vadă pe cei care-l însoţeau. Îi zări pe André şi pe Degas şi încă doi domni pe care nu-i cunoştea. Deşi *maître d'hôtel* i-a aşezat chiar în spatele ei, n-au observat-o. Ea îi vedea dintr-un anumit unghi al oglinzii şi auzea destul de bine şi ce vorbeau.

— Adu-mi un absint! îi ceru Édouard chelnerului care apăru cu şervetul alb pe braţ. Ceilalţi au râs destul de tare şi au comandat acelaşi lucru. Victorine şi-a dat seama că erau beţi.

— Pentru toate femeile frumoase din Paris, toastă Édouard ridicând paharul. O să ne invidieze toate ţările când or să le descopere pe cochetele franţuzoaice.

— La naiba cu expoziţiile! Sunt omagiul adus capitalismului printr-un evident cult al ostentaţiei, spuse tânărul pe care nu-l cunoştea. Aţi văzut monstruozitatea aia pe care a construit-o împăratul pe Champsde-Mars? I-a spus „sală de expoziţie".

— Ar fi trebuit să ridice o structură care să reflecte frumuseţea artei noastre, interveni Degas.

— La fel ca picturile lui Manet care manifestă eleganţă pură, fu de părere celălalt necunoscut.

— Rochefort, nu mă mai lăuda, că de data asta nu fac eu cinste, strigă Édouard aruncând cu şervetul mototolit în prietenul său. Am auzit astăzi că s-ar putea ca Salonul să-mi accepte câteva tablouri la expoziţie. Am primit oferte de la negustori care abia s-au uitat la operele mele. Şi prietenii Juliei din America. Vin la atelier atât de deschişi şi dornici să-mi aprecieze arta, încât…

— Şi le vinzi?

— Tablourile sunt de privit, nu de vândut, îi răspunse Édouard, dând pe gât băutura dintr-o singură înghiţitură.

— Cunosc un artist care pictează cu contract pentru Durand-Ruel, spuse Degas, referindu-se la negustorul de artă. Acum e robul ipotecii. Nesăbuitul şi-a cumpărat o casă nouă, foarte scumpă în districtul Parc Monceau şi produce tablouri ca pe nişte scrumiere în serie scoase de fabrică. Ce păcat! Şi chiar era talentat.

Édouard se ridică pe jumătate de pe scaun şi Victorine îl auzi strigând, „Aici, draga mea”. În local tocmai intrase o tânără însoţită de două prietene. Avea cam şaptesprezece ani şi părul şaten-roşcat, care-i încadra ochii trişti. Când trecură, câteva capete se întoarseră să le privească. 11 salută pe Édouard cu un sărut prelung şi se aşeză la masa lor. Ea şi prietenele ei se aplecară spre el, flirtând şi chicotind. Édouard era în elementul său. După câteva clipe, se ridică şi-i oferi galant braţul. Îndreptându-se spre ieşire, el se întoarse şi le făcu prietenilor semnul succesului, cu degetul mare ridicat. Atunci o văzu pe Victorine care se uita la el în oglindă. Timp de o fracţiune de secundă li se întâlniră privirile, apoi ea se uită în altă parte. Îl văzu cu coada ochiului rămânând nemişcat, deşi fata îl trăgea de braţ. Victorine nu mai privi direct la el. Bău tot vinul din pahar ca să se calmeze şi se uită din nou în oglindă. Plecase.

În ziua în care Philippe a condus-o să-şi vadă noua casă – o vilă nouă, un *hôtel particulier*, pe rue Van Dyck, care mărginea elegantul Parc Monceau – i-a poruncit vizitiului să vină să-i ia din apartamentul ei şi să-i ducă pe boulevard Maiesherbes până la districtul elegant din jurul parcului. Când trăsura a încetinit, i-a acoperit ochii cu mâinile şi nu a lăsat-o să vadă nimic până când Victorine n-a auzit porţile deschizându-se şi sunetul apei clipocind într-o fântână arteziană. Apoi trăsura a oprit.

— Mademoiselle Laurent, spuse el, luându-şi mâna de ce ochii ei. Noua ta casă.

Îşi plimbă privirea de la poarta mare cu două canaturi şi de la aleea pietruită la fântâna arteziană din mijlocul curţii, ornamentată cu marmură, în sus la faţada

de piatră cenuşie a vilei, de la uşile duble franţuzeşti de la parter care dădeau spre grădină spre ferestrele cu balcoane de la etajul doi, mai sus, la etajul trei şi în cele din urmă la mansarda acoperită cu ţigle roşii şi la cele patru hornuri care străpungeau cerul albastru, fără nori. Alergă înăuntru, trăgându-l după ea peste tot, în sus şi în jos pe scări, prin toate cele treizeci şi două de camere. El a rugat-o să se oprească, dar l-a gâdilat la coaste şi a fugit mai departe, ţipetele ei de încântare stârnind ecouri în încăperile goale. El a rămas pe loc şi râdea auzind-o deschizând şi închizând uşile în urma ei.

Se minună de candelabrele de cristal care scânteiau în fiecare cameră, de şemineurile de marmură, de balustrada curbată a scării monumentale, de bucătăria modernă cu două chiuvete, de grajdurile din spate. Şi, mai ales, stătu pe terasă şi se uită la şirul de copaci care-i mărgineau proprietatea şi la gazonul verde al încântătorului Parc Monceau care se întindea în spate.

Pentru Victorine, ziua mutării a fost deopotrivă dramatică şi veselă. A închis cu tandreţe, pentru ultima oară, uşile micului apartament şi şi-a sprijinit fruntea de uşă. Nu se aşteptase s-o învăluie atâta tristeţe la vederea camerelor goale şi tăcute.

— Vii? o întrebă Philippe de pe palier.

— Îmi iau doar „la revedere”.

Mângâie uşa şi ciocănelul mat din alamă. Primul ei cămin, gol acum şi plin de ghemotoace de praf. Primul ei iubit aristocrat, Rothschild, îndepărtat fără ceremonie de ducele de Lyon. Édouard? Mai bine să nu se gândească la el. Îşi îndreptă umerii. Asta ţi-ai dorit întotdeauna, îşi spuse ea. N-are rost să-ţi pierzi vremea cu nostalgii. O aştepta o vilă cu trei etaje, iar un bărbat a cărui generozitate nu avea limite bătea impacientat cu bastonul în pardoseala de marmură.

Kaiserul Wilhelm al Prusiei urma să sosească într-o vizită oficială de stat. În calitatea sa de vicepreşedinte al corpului legislativ, Philippe organizase o recepţie de bun

venit în Bois de Boulogne, în aer Eber. Trebuia să fie un strălucitor spectacol imperial pentru toţi cei patru sute de *gratin*[4] din Paris şi marca începutul săptămânii Grand Prix-ului, cursa de cai de la Longchamp.

Victorine îşi bea cafeaua şi ciugulea dintr-un croasant în budoarul ei luxos, aşteptându-l pe Philippe.

— Bună ziua, dragostea mea, spuse el intrând uşor în cameră şi luând-o în braţe. Ziua de azi o să fie extraordinară, simt asta.

A, e învăţase în scurt timp să-şi dea seama în ce ape se scaldă. Astăzi, era foarte bine dispus. În timp ce-şi aranjă lavaliera în oglindă fredonă o melodie, apoi îşi îndreptă atenţia spre dulapul ei de haine. Sosea întotdeauna devreme ca s-o ajute să-şi aleagă cu ce să se îmbrace. Insista să asiste la probe şi îi dădea sfaturi asupra unor amănunte despre care cei mai mulţi bărbaţi nu ştiau nimic şi nici nu le păsa.

— Monsieur Worth, nu vreau să mă amestec în geniala dumneavoastră concepţie, începea el, apoi lua un caiet şi îi arăta celebrului designer, cu o trăsătură de condei, cum ar trebui să arate o anumită rochie.

Philippe voia întotdeauna mai multe panglici, mai multă dantelă şi mai multe garnituri pe rochii. Era clar că nu admitea să fie contrazis. Ordinele lui erau respectate cu sfinţenie. Désignerai, al cărui temperament era bine cunoscut, trebuia să-şi mascheze furia, dădea din cap că e de acord şi-şi redesena creaţiile după indicaţiile ducelui.

Philippe se uită la ceasul de buzunar.

— Recepţia e la ora două. Nu trebuie să vină coaforul?

Ea îi arătă cu mâna părul.

— A fost deja, Philippe. Nu-ţi place?

O studie cu o mină serioasă, trase în jos două-trei şuviţe şi mai slăbi câteva bucle pentru a-i încadra faţa.

— Acum e mai bine. Contele von Bismarck e

4 Gratin (fam.) - „elită“, „crema societății“, în limba franceză, în original (n. tr.).

oaspetele meu de onoare şi vreau să-l dai gata, Victorine. Vorbeşti germana, ceea ce-o să-l surprindă şi-o să-l farmece. Vreau să-i câştigi încrederea. Asta-mi va fi de mare folos.

Victorine îl privi curioasă. Ce înţelegea oare prin „de mare folos”? Simţi o urmă de nelinişte.

— Am citit despre el în ziare. Ministrul de Externe al Prusiei pare un om formidabil şi greu de abordat, spuse ea.

— Prostii. Apreciază femeile frumoase şi deştepte. Atrage-l într-o conversaţie despre operă. Trecutul tău la baletul operei e un atu. O să fie încântat, spuse el, şi scoase din buzunarul de la piept o cutie din catifea neagră şi o deschise să-i arate o broşă în formă de potcoavă, cu diamante şi safire albastru-intens.

— Uite un mic talisman pentru tine. Să-ţi aducă noroc.

Victorine o privi şi admiră lucrătura perfectă a Casei de Boucheron.

O trase lângă el şi o muşcă uşor de lobul urechii.

— Eşti totul pentru mine, Victorine. Te rog să mă crezi că aşa e. Ei, şi acum, cu ce te îmbraci?

Pe Champs-Élysées, în impunătoarea trăsură deschisă a lui Philippe, Victorine, îmbrăcată într-o rochie din satin lila cu alb, cu umbreluţă asortată, se simţea strălucitoare. Se lăsase pe pernele de mătase şi privea mulţimea.

Oamenii prea mărunţi pentru a participa la serbarea imperială îşi puseseră scaune pliante pe trotuare ca să privească parada grangurilor care se îndreptau spre Bois de Boulogne. Nu trecu neobservată o prinţesă într-o cabrioletă trasă de opt cai lucioşi şi niciun scriitor cu joben de mătase, călare. Lumea chiar aplaudă un echipaj deosebit de elegant. Spectacolul continuă pe *boulevard de l’Imperatrice*, trecu pe lângă hipodrom, până la intrarea în Bois de Boulogne.

Victorine fusese părtaşă la planurile lui Philippe pentru recepţia de gală şi ştia la ce trebuie să se aştepte.

O mie de spectatori, oameni de rând, care îşi permiseseră cei douăzeci de franci pentru bilet, au fost lăsaţi să intre şi să privească festivităţile de pe peluză. Acestora aveau să li se dea bere şi cârnaţi de la chioşcurile amplasate în zona debarcaderului. Cei patru sute de invitaţi, un grup mai select, intrau în incinta propriu-zisă a centrului de distracţii Pré Catalan. Însă doar elita din Faubourg Saint-Germain şi Parc Monceau era admisă în zona privată imperială, păzită de cordoane de soldaţi. Acolo, secţiunea cea mai exclusivistă era podiumul împăratului Ludovic-Napoleon, cu turnuleţe, baldachin şi scaune roşii.

Atmosfera de carnaval prezentă printre spectatorii de pe Champs-Élysées se reflecta şi în buna dispoziţie a celor din trăsura lui Philippe. În afară de Victorine, mai erau acolo prinţesa Mathilde, iubitul ei însurat, Alfred-Emilien Nieuwerkerke şi prietenul lor Maxime Du Camp, scriitorul reacţionar pe care-l întâlnise la Salon.

— Ieri am fost la o expoziţie a nebunilor de artişti avangardişti conduşi de Édouard Manet! împăratul ar trebui să-i interzică pe anarhiştii ăştia, mormăi Du Camp. Alfred-Emilien, tu eşti ministrul Artelor Frumoase, nu poţi să faci ceva?

— Dar, domnule Du Camp, interveni Victorine, sunt sigură că vă daţi seama că tablourile lui Édouard Manet sunt o combinaţie de eleganţă şi acurateţe. Prezintă lucruri din viaţa cotidiană pe care le transformă apoi în poezie.

— Poezie! Asta numeşti dumneata o femeie care iese dintr-o cârciumă, cu o chitară în mână, privind în gol? Se referea, evident, la primul portret al lui Victorine pictat de Manet. Philippe o avertiză din priviri.

— Maxime, eşti tare plicticos, spuse Mathilde, atingându-i în joacă cracul pantalonilor cu vârful pantofului de mătase. Eu îi ador pe pictorii moderni. Mai ales pe cei frumoşi, adăugă ea, făcându-i cu ochiul lui Victorine.

— Niciodată vulgul n-a reflectat înalta societate ca

acum, spuse Du Camp îndreptând spre Victorine un deget artritic. Prostituata e om de afaceri, iar omul de afaceri – prostituată. Această decadenţă va duce ţara pe un drum greşit. Ia aminte ce-ţi spun, nu sunt vremuri normale; creierul şi inima ţării sunt prea afectate, îţi spun precis. Societatea va exploda, încheie el, neluându-şi ochii de la Victorine.

Victorine privi spre Philippe, aşteptând să-i ia apărarea, dar el se uita în altă parte, la mulţimea de pe stradă.

— De unde eşti, tânără doamnă? Mă tem că nu-ţi cunoaştem familia, întrebă Nieuwerkerke, aplecându-se spre ea.

— Da, povesteşte-ne despre familia dumitale, rânji Du Camp.

— Nu vreau să discut despre trecut. Cred doar în viitor.

Cei doi bărbaţi schimbară priviri mulţumite.

— Gata cu asta, Victorine, interveni tăios Philippe. Hai să vorbim despre ceva plăcut, cum ar fi cursele de cai. Spre sfârşitul săptămânii aştept nişte britanici în loja mea de la Longchamp. Cât mi-ar plăcea să le arăt cum îi bate un cal francez pe mânjii lor.

Victorine îşi îndreptă atenţia spre priveliştea din jur, consumându-şi în tăcere furia. Du Camp nu merita nici măcar să pronunţe numele „Édouard Manet”. Şi nici celălalt. Era exact genul de snob de care îi plăcea lui Édouard să râdă. Ar fi preferat să fie oriunde altundeva, dar nu în această trăsură, într-o companie atât de nesuferită.

— Nu-l băga în seamă pe Maxime. E un ţap bătrân şi acru. Îi lipseşte viaţa amoroasă. Asta-i problema lui, îi şopti Mathilde.

Victorine râse, în ciuda supărării.

— *Scumpo*, ţese-ţi vraja în jurul prusacului. Asta-l va face fericit pe Philippe, iar tu îi vei face ţării un mare serviciu, îi spuse Mathilde.

— Cum adică să-mi servesc ţara? Ce vrei să spui?

Mathilde îşi ridică degetul arătător la buzele lui Victorine pentru a o face să tacă.

— Ai încredere în mine, o linişti ea, luându-i braţul şi întorcându-se să se uite la mulţimea care-i privea.

Trăsura a intrat în Bois pe Porte Maillot. Au trecut pe lângă chioşcurile care vindeau lucruri pentru picnic, pe lângă cascadă şi au oprit apoi la intrarea în grădina Pré Catalan. Valetul în livrea a sărit de la locul său şi i-a ţinut uşa lui Philippe, care a coborât şi s-a întors apoi să le ofere mâna lui Victorine şi lui Mathilde. Sub cerul fără nori, desprins parcă din tablourile lui Fragonard, Victorine s-a oprit să se uite la mulţimea nesfârşită, îmbrăcată elegant.

Protejate de umbra corturilor albe înălţate pe stâlpi, doamnele se plimbau; erau îmbrăcate în rochii elegante, iar pe cap aveau bonete ale căror panglici colorate le cădeau pe spate. Domnii se învârteau încoace şi încolo pe gazon. Purtau jobene negre din mătase, la gât le atârna câte un binoclu, fără îndoială ca să-i vadă mai bine pe kaizerul prusac şi pe împărat când apăreau pe podium. Chelnerii treceau cu pahare cu şampanie, iar mesele acoperite cu damasc alb gemeau de delicatese care să alimenteze energia necesară ascensiunii sociale. Aroma de *crêpes suzette* sfârâind în unt şi mirosul sosului de ciocolată caldă bolborosind în oale pluteau în aer dinspre corturile unde se gătea. În pavilionul orchestrei se cântau valsuri de

Strauss, iar pe pajişte, lângă Lac Inférieur, ţipau gâşte sălbatice. Ca de obicei, Philippe făcuse în aşa fel încât totul să fie perfect. Victorine bănuia că a aranjat până şi vremea superbă, caldă, cu o uşoară briză.

Philippe îşi juca rolul de gazdă oficială a festivităţilor, salutându-i pe emisarii diplomatici ai multor naţiuni, având-o permanent alături pe Victorine. A cunoscut ambasadori şi ataşaţi culturali. A întâlnit siamezi, americani, suedezi şi numeroşi alţi străini, discutând foarte degajată cu toţi. Philippe a prezentat-o unui grup de

britanici, entuziaşti participanţi la curse. Englezii vorbeau despre apropiatele curse de cai de la Ascot într-o franceză impecabilă, ceea ce a impresionat-o profund.

— Lepele noastre nu sunt nici atât de frumoase, nici atât de iuţi precum cele franceze, spuse un englez tânăr, care se aplecase peste Philippe pentru a flirta cu ea.

— Iuţi şi sălbatice, glumi prietenul său.

— Mi-ar plăcea un călărit sălbatic, spuse sugestiv cel mai chipeş dintre ei.

— Sunteţi foarte obraznici, le răspunse Victorine, ameninţându-i cu degetul.

— La Paris nu e frumos să fii obraznic?

Lui de Lyon nu-i plăcu însă tonul acestei conversaţii şi le îndreptă atenţia spre alaiul imperial, care tocmai sosise. împăratul Ludovic-Napoleon şi împărăteasa Eugenie şi-au făcut intrarea urmaţi de curteni linguşitori şi de doamne de onoare. Cineva a remarcat că împăratul arată bine după cura de ape de la Vichy, unde fusese să-şi trateze vezica biliară. Un altul a şoptit că „terapia” a constat din tratamentele la miez de noapte aplicate de actuala sa amantă, pieptoasa şi frumoasa contesă de Castiglione.

Îndreptându-se spre estrada regală, Eugenie l-a strigat pe Philippe, spunându-i că se roagă din toată inima să aibă noroc la cursele de la Longchamp.

— Mai bine ţine-ţi pentru tine ipocrizia machiavelică! sâsâi Mathilde.

— Şşt, Mathilde, te aude, îi spuse Victorine.

— Şi ce? Nu-i adevărat? Femeia aia e un drac alb.

Victorine o întrebă ce vrea să spună.

— Ipocrizia unui drac alb acoperă un cazan clocotind de minciună. Eu şi Philippe o cunoaştem bine.

Victorine îl zări pe André în mulţime. Îi spusese să se uite după el şi după unchiul lui, Willie, care venise în vizită. William, duce de Alsopp, era membru al bogatei ramuri engleze a familiei lui André. Traversase marea Manecii ca să-şi vadă calul care alerga în cursa de la

Longchamp. André îi spusese că, deşi unchiul Willie era un burlac bătrân şi convins, îl implorase să i-o prezinte pe Mademoiselle Laurent, frumuseţea internaţională despre care vorbea toată societatea din Mayfair.

De fapt, se formase un adevărat pelerinaj de soţi care părăseau estrada imperială şi se strecurau prin mulţime ca să schimbe câteva vorbe cu Victorine.

— Bună ziua, Mademoiselle Laurent! o salutau soţii de la Curtea imperială, trăgându-şi mustăţile date cu ceară şi bombându-şi piepturile slabe. Încântat, Mademoiselle Laurent. Şi îşi duceau mâna la pălăriile de mătase.

— Sunt încântată să vă văd, le răspundea ea, legănându-şi umbreluţa de soare.

— Ia uită-te la tine, eşti magnifică, îi spuse André scoţându-şi melonul şi sărutând-o pe obraji. Te-ai îmbrăcat în culorile grajdurilor lui de Lyon?

— Oh, André, vino aici să mai stăm puţin de vorbă. Mi-a fost foarte dor de tine.

— Ai fost aşa de ocupată, că nu te-a mai văzut nimeni de câteva săptămâni.

— Ce mai face Baudelaire? Şi Julia? Şi… restul?

— Oh, *restul* n-a reuşit să-şi găsească un model care să-i convină.

Unchiul Willie îl înghionti pe André în coaste ca să-i atragă atenţia.

— Oh, unde-mi sunt bunele maniere? Victorine, dă-mi voie să ţi-l prezint pe unchiul meu, ducele de Alsopp.

Victorine flirtă fără ruşine, făcându-l pe duce să se îmbujoreze ca un şcolar.

— Victorine, o strigă Philippe. Aş vrea să-l cunoşti pe distinsul meu prieten contele Otto von Bismarck, îi spuse el, întinzându-i mâna. Daţi-mi voie să v-o prezint pe *Fräulein* Laurent.

Bismarck se înclină, expunându-şi capul chel, rozaliu precum harta Prusiei, străbătut de râuleţe de vene albăstrui.

— Herr von Bismarck, e o plăcere să vă cunosc, îi

scuse în limba lui maternă.

Încântat de germana ei perfectă, o monopoliză pe Victorine într-o discuţie animată, în timp ce Philippe stătea alături, debordând de mândrie. Bismarck a fost aşa de fermecat, încât nici nu s-a mai prezentat în faţa lui Eugenie, care stătea pe estrada imperială. Sosirea kaizerului Wilhelm de Prusia a fost anunţată prin sunet de trompetă. Unul câte unul, grangurii l-au lăsat pe Philippe şi s-au dus la locurile lor de pe podiumul imperial. Maxime Du Camp şi-a luat rămas-bun de la Philippe cu mare pompă. A plecat şi ministrul Artelor Frumoase. Victorine a constatat cu tristeţe că îi părăseşte până şi Mathilde. Philippe era obligat să rămână acolo deoarece curtezanelor le era cu desăvârşire interzis să intre în „ţarcul” imperial. Îşi dădu seama că e mânios, urmărindu-şi cu privirea prietenii care se grăbeau spre zona exclusivistă.

— Philippe, mi-ar plăcea să fiu şi eu cu prietenii tăi pe estrada imperială, îi spuse ea, strecurându-şi braţul pe sub al său.

O privi de parcă i-ar fi cerut să oprească pământul în loc.

— Scumpa mea, doar ştii că, dacă ar fi fost posibil, te-aş fi dus, îi răspunse şi se uită la pavilionul regal şi la feţele arogante de pe estradă.

— Philippe, tu poţi face orice. Ştiu că poţi. Te rog? Nu ţi-e ruşine cu mine, nu? întrebă ea după un moment de tăcere.

— Bineînţeles că nu, dar astea sunt regulile, dragostea mea.

— E foarte amuzant să nesocoteşti regulile.

Cu fiecare pas spre zona privată încercuită, lui Victorine îi creştea moralul. Când s-au apropiat de intrare, când a înţeles ce vor, servitorului aproape că i-au ieşit ochii din cap. Cu mult aplomb, Philippe i-a dat invitaţia. Uşierul, pragmatic, s-a gândit mai bine şi a decis că ducele de Lyon, consilierul de încredere al împăratului,

vicepreşedintele corpului legislativ, proprietarul mai multor cai care aveau să participe la cursa de la Longchamp, poate merge unde vrea. I-a zâmbit politicos lui Victorine şi i-a lăsat să treacă.

Nu a auzit efectiv şoaptele de indignare, dar i-a văzut abătându-şi privirile de la faţa lui Philippe, în timp ce treceau printre rândurile de titluri imperiale, atât din Primul, cât şi din cel de-al Doilea Imperiu. Victorine păşea cu gravitatea împărătesei Josefina în absida de la Notredame în ziua încoronării, iar Philippe ca un om îndreptându-se spre ghilotină.

Când Philippe a întâlnit privirea uluită a lui Eugenie, s-a oprit. Însă a început să sune trompeta şi nu s-a mai auzit ce vrea să spună. Sosise marele moment al intrării kaizerului. Mulţimea fremăta de emoţie şi toată lumea încerca să vadă mai bine. Philippe a tras-o pe Victorine de încheietură, înapoi, spre bariera de la intrare. A împins-o afară şi s-au îndepărtat.

Orchestra a atacat un marş impunător când kaizerul, urmat de suita sa, s-a îndreptat spre împărat şi spre împărăteasă. Publicul se străduia să-l vadă pe bărbatul bondoc şi chel peste mulţimea de jobene, însă nu se zărea decât un panaş alb care se deplasa, legănându-se în vânt, prins de coiful ascuţit. În ciuda marşului militar vioi cântat de orchestră, kaizerul păşea cu oarecare dificultate, sprijinindu-se de braţul fidelului ministru de Externe, von Bismarck, pentru a ajunge la gazda sa imperială de pe podium. Publicului i-a plăcut acest bunicuţ cu înfăţişare jovială, cu pieptul plin de cocarde şi de medalii militare care străluceau în lumina soarelui. Nu arăta a războinic teuton, ci mai degrabă a cozonac de Crăciun.

Victorine se uita în altă parte, cu lacrimi de ruşine în ochi. Întreaga Curte imperială fusese martoră la absoluta ei umilire. Începuse spectacolul organizat pentru distinşii oaspeţi. Philippe îl angajase pe Jacques Offenbach să pună în scenă o piesă care să evidenţieze minunile Franţei moderne: Ştiinţa şi Industria erau reprezentate de actriţe

voluptuoase şi de acrobaţi care făceau tumbe; Artele prin *tableaux vivantes* – actori şi actriţe îmbrăcaţi precum *galantes* ai lui Fragonard, pe un leagăn, şi ca supravieţuitorii naufragiaţi din *Pluta Meduzei* de Géricault. Victorine era copleşită de nefericirea ei, când îşi dădu seama că mulţimea îi scandează numele.

Mademoiselle Victorine! Mademoiselle Victorine!”

A tresărit văzând pe scenă o actriţă într-un maiou de culoarea pielii, întinsă seducător pe un şezlong. În spatele ei stătea o frumuseţe africană care ţinea în mână un buchet de flori. Scena imita până în cele mai mici detalii tabloul lui Édouard. Philippe o prinse pe Victorine de ambele braţe şi o sili să se urce în picioare pe scaun.

— Fă-le cu mâna, insista el. Dă-le ceea ce vor, scumpa mea.

O susţinu când Victorine îşi flutură spre public mâna dreaptă. Mulţimea aplauda cu strigăte de aprobare care stârneau ecouri peste pajişte. Nu mai trăise niciodată o asemenea experienţă. Restul după-amiezii s-a scurs ca în ceaţă. Era înconjurată de figuri, braţe se întindeau s-o atingă. Oameni complet străini îi strângeau mâna de parcă ar fi cunoscut-o. Se agăţă de Philippe, simţindu-se în pericol.

În drum spre casă, ducele povestea entuziasmat cât de tare l-a vrăjit ea pe Bismarck. Era aproape în delir vorbind despre Victorine, cum i-a scandat mulţimea numele, cum au ţipat când le-a făcut cu mâna.

— Nieuwerkerke. Ai mai auzit aşa ceva? Au ovaţionat-o ca pe un erou. Nu ţi-ar plăcea să fii astfel adulat măcar o dată în nefericita, trista ta carieră politică? Victorine nu-l mai văzuse niciodată atât de euforic. Mathilde, ai văzut-o pe Victorine cu Bismarck? A fost total cucerit. Cârnatul ăla teutonic. 11 prăjim şi-l mâncăm cu ouă la micul dejun.

În sanctuarul garderobului ei ca o peşteră, Victorine se lăsă să cadă pe un taburet tapiţat cu mătase în dungi. Privirea îi rătăci prin încăpere, peste oglinzile înalte, peste

mobila cu margini aurite, candelabrele şi sfeşnicele din cristal, draperiile grele din brocart legate cu şnururi, tapiseriile Aubusson, covoraşul de sub picioare, frescele imitaţie Boucher de pe pereţi şi îşi dădu seama cât de tare o dor umerii. O dureau coastele de la corset; o durea capul de la zgomotul mulţimii.

Îşi încrucişă braţele pe măsuţa de toaletă cu oglindă şi îşi lăsă capul în jos, nemaiputându-şi stăpâni lacrimile.

Toinette îi mângâie părul lung şi îi murmură răbdătoare cuvinte de încurajare pe care însă Victorine nu le auzea din cauza suspinelor care reverberau în dormitor, pe holuri şi până în adâncuri, la temelia vilei.

14

„Înţelepţii nu pot egala niciodată splendidele vise ale nebunilor”. Charles Baudelaire (1821 – 1867)

Victorine aştepta răbdătoare, tremurând în corset şi pantalonaşi. Îşi îmbrăţişă genunchii şi abia atunci îşi dădu seama de notele care se ridicau din sala de bal unde muzicienii îşi acordau instrumentele: trilul unui flaut, o ciupitură de corzi de vioară.

— Astea arată splendid pe tine, spuse Philippe, punându-şi pe lângă corp o rochie de bal din tafta roşie şi contemplându-se în oglinda rabatabilă din garderobul lui Victorine. Imaginea puternicului duce de Lyon înfăşurat în volane de satin şi garnituri din catifea o făcu să zâmbească. Philippe puse rochia roşie pe o banchetă tapiţată şi încercă o alta. Catifeaua asta verde arată foarte bine. Firele de argint îţi accentuează culoarea ochilor, spuse el pe un ton serios.

— *Ma în selle* e foarte frumoasă cu oricare, interveni Toinette bătând uşor din picior.

Victorine îi făcu cu ochiul.

Negresa îi puse halatul peste umeri şi înteţi focul în şemineul de marmură, încercând să mai încălzească puţin camera cu tavanul boltit. Oftă şi se uită la Philippe care contempla cele două rochii.

— Pentru mine e important să arăţi perfect ori de

câte ori apari în public, spuse el, dându-i rochia roşie. Ea se aşează la masa de toaletă şi aprinse becurile de gaz de pe ambele laturi ale oglinzii ca să se fardeze. Philippe o privea absorbit.

— Văd că eşti bosumflată. Din cauza incidentului de la recepţia de azi?

Victorine nu-i răspunse imediat.

— Am parte de destule conflicte în activitatea mea. Nu de-asta vin aici. E clar? întrebă el iritat.

Ea dădu din cap, tăcută.

— Foarte bine. Îmbracă-te repede; în curând îţi vin musafirii.

Victorine stătea lângă Philippe sub candelabrul de cristal şi argint masiv cântărind un sfert de tonă şi primea *le tout Paris* în grandioasa ei locuinţă.

Complimente ca „decor magnific" şi „gust perfect" erau rostite de aceiaşi oameni care priviseră oripilaţi cum Victorine aproape escaladase pereţii sanctuarului lor privat cu doar câteva ore în urmă. Victorine schimba politeţuri banale cu cei care soseau. Se simţea

Q/lladwoùelle 211 ridicolă îmbrăcată în roşu şi spera ca rubinele şi diamantele din care era format colierul de la baza gâtului să abată atenţia de la rochia de bal stacojie şi vulgară.

— Ce-i cu rochia asta ca un lampion chinezesc? îi şopti André, sărutând-o uşor pe obraz.

— Îmi pare aşa de bine că eşti aici! Eşti singura persoană din această încăpere pe care mă bucur c-o cunosc, îi spuse ea, strângându-i mâna.

— Suntem singurii care au mai puţin de o sută de ani, replică el arătând spre matroanele cu păr argintiu şi spre aristocraţii chei de lângă ele. Crezi că după cină fosilele alea mai reuşesc să se târască până în sala de bal şi să danseze?

Philippe îi conducea pe oaspeţi din foaierul pardosit cu marmură în salon să bea şampanie şi să se minuneze de obiectele de artă pe care le alesese personal pentru vilă.

Servitorii lui Victorine treceau cu platouri dichisite cu *hors d'oeuvres*, iar în colţ, o harpistă acompania murmurul conversaţiei invitaţilor. Apoi Ariel, numit recent şeful valeţilor din casa lui Victorine, a anunţat cina.

În sufragerie, totul a decurs firesc, până când servirea mesei a fost întreruptă de un servitor cu un mesaj urgent pentru Victorine. Ea a citit biletul, apoi s-a ridicat şi s-a scuzat faţă de ceilalţi meseni. Toată lumea s-a uitat după ea cum se duce spre scaunul lui André, îi şoptește acestuia ceva la ureche, apoi se uită spre capul mesei.

— Trebuie să plec, spuse ea.

— Ce s-a întâmplat? Picioarele scaunului lui Philippe au scârţâit pe parchet, iar el s-a ridicat şi a apucat-o de încheietură. Musafirii schimbau între ei priviri şi zâmbete cu subînţeles.

— Baudelaire. S-a îmbolnăvit… răspunse ea, trăgându-şi mâna.

— Du-te înapoi la locul tău. Nu poţi pleca acum, îi şopti el.

— Ba pot. Şi plec.

Victorine ieşi din cameră urmată de André care încerca să ţină pasul cu ea. Deschise uşile cu atâta convingere, încât tresăriră până şi valeţii din hol.

— Pelerina! Şi spune-i vizitiului să-mi pregătească trăsura. Repede!

În salonul casei din Paris a lui Baudelaire, de pe rue Mozart, Victorine o găsi pe Julia care cânta la pian din Wagner, preferatul lui. Frumoasa lui amantă caraibeană, Jeanne Duval, stătea lângă Julia, pe bancheta de la pian.

Jeanne se ridică să-i îmbrăţişeze pe Victorine şi pe André.

— Îmi pare aşa de bine că sunteţi aici, le spuse ea.

— A început azi-dimineaţă. Julia părea obosită şi palidă. S-a înroşit tare la faţă şi respira sacadat.

— Eu am fost toată după-amiaza la recepţia lui Philippe… Victorine se simţea vinovată.

— E sifilis. L-a contactat cu ani în urmă, dar în seara

asta febra i-a crescut brusc şi ne-a speriat foarte tare, îi spuse Julia. A fost doctorul; tocmai a plecat.

Uşa de la dormitorul lui Baudelaire s-a deschis şi Victorine a simţit un nod în gât – Édouard. Trecuseră atâtea luni; uitase efectul magnetismului lui, aura de geniu care-l învăluia ca o mantie confortabilă. Timp de câteva clipe, se holbară pur şi simplu unul la celălalt. Édouard se uita la Victorine cu o privire infinit de tandră până când, brusc, i s-a schimbat expresia.

— Ce amabilă eşti că ţi-ai făcut timp în agenda ta socială atât de încărcată.

— Te rog, Édouard. Am venit de îndată ce am aflat.

— Cine a oprit muzica? Cântă, fir-ar să fie, se auzi din dormitor vocea slabă a lui Baudelaire.

Julia s-a uitat pe partitură să vadă unde a rămas şi a început să cânte.

— Pot să intru să-l văd?

Édouard se dădu la o parte să le facă loc ei şi lui André.

Pielea lui Baudelaire căpătase culoarea pergamentelor vechi, obrajii îi erau supţi, ca două găuri. Zăcea în pat înconjurat de teancuri de hârtii mâzgălite pe jumătate; lângă el se afla o tavă de adus mâncarea la pat, pe care erau o călimară şi un toc. Se chinuia să se ridice în capul oaselor.

— Victorine… André… Nu trebuia să veniţi.

— Deci asta ţi-a făcut ţie dragostea? Sper ca fata să fi meritat, crai bătrân, spuse André aşezând strâmb tichia de noapte pe capul lui Baudelaire.

Scriitorul schiţă un zâmbet de apreciere.

— Am auzit despre recepţia de astăzi. Bravo, spuse el luând mâna lui Victorine. Invitaţii la recepţii imperiale… Nu-i rău pentru o mică *lorette* din Saint-Roule.

— Dragul meu. Îi aranjă mai bine învelitoarea sub bărbie şi îi sărută fruntea fierbinte.

— Édouard… L-ai văzut? întrebă el cu glasul ceva mai puternic decât o şoaptă. Nu poate să picteze fără tine. Ştii

asta. Uită şi împăcaţi-vă. De dragul meu.

Ea dădu din cap. I se umplură ochii de lacrimi văzându-l pe dragul ei Baudelaire în asemenea hal.

— Ascultă muzica asta frumoasă. Pe faţă îi apăru un zâmbet împăcat. Pipa, spuse el arătând spre o narghilea. 11 ajută să şi-o ducă la gură şi se uită cum inhalează opiul, suspină şi se lăsă apoi pe spate, privirea devenindu-i înceţoşată şi satisfăcută.

— Nu trebuie să te obosim, zise ea.

— Trimiteţi-o pe Jeanne. Am nevoie de ea.

Ieşind din dormitorul lui Baudelaire, îi făcu semn lui Jeanne să intre, apoi se uită în jur.

— Édouard… a plecat?

Julia se opri din cântat şi-i arătă cu capul spre bibliotecă. Dădu să se ridice de pe banchetă, dar André o apucă de braţ şi clătină din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună: *Las-o să meargă singură la el*, Julia se aşează, cam în silă.

Victorine l-a găsit pe Édouard în biblioteca cu lambriuri, întins pe un şezlong din piele. În lumina slabă a focului, a văzut că desena. Nu şi-a ridicat ochii când a intrat.

— Nu pot să cred că e atât de schimbat, spuse ea.

— Toţi ne-am schimbat, nu?

Se apropie de şezlong şi se aşează lângă el.

Édouard contemplă schiţa în cărbune aproape terminată, care-l reprezenta pe Baudelaire.

— Niciodată nu şi-a dorit să urce munţii din India sau să stea pe malul nu ştiu cărui lac îndepărtat, ca alţi poeţi. A găsit şi raiul, şi iadul chiar aici, la Paris, spuse el.

În cele din urmă îşi ridică privirea spre Victorine şi privi umbrele focului jucându-i-se pe faţă.

— Îmi aduc aminte că am trecut odată pe stradă pe lângă o fostă iubită de-a lui. Ea abia l-a recunoscut, dar el mi-a zis: „Păstrez esenţa sacră şi forma tuturor iubitelor mele pe măsură ce ele decad”. În ziua în care te-a întâlnit, Baudelaire ţi-a spus că vei cuceri Parisul. Câtă dreptate a

avut! Îţi aminteşti că în ziua aceea ai venit prima oară la atelierul meu? Şaptesprezece ani. Ai fascinat trei francezi sofisticaţi… ne-a dat gata o copilă, clătină el din cap, râzând.

Înstrăinarea îndelungată şi cuvintele dure dintre ei păreau dintr-odată lipsite de importanţă. El îşi deschise braţele şi o strânse la piept. Victorine îşi puse tandră mâinile pe obrajii lui şi îi trase încet gura spre a ei. El se îndreptă însă de spate şi o împinse.

— Vreau să… îi şopti ea.

Édouard îi luă mâna şi i-o duse la gură, sărutându-i degetele unul câte unul, apoi îi scoase pieptenele cu diamante şi perle şi îi lăsă părul liber. Focul din cămin trosnea; îşi coborî gura spre a ei. Îi desfăcu de la gât colierul greu din diamante şi rubine şi-l lăsă să cadă pe covor. Tremură când degetele lui îi trăsură rochia de pe umeri şi simţi mâinile pe care le observase de atâtea ori pictându-i trupul, atingându-l acum ca şi cum ar fi păşit pe un drum bine cunoscut pe care umblase toată viaţa lui. Îşi dădea seama că i se zbate ceva în urechi, că e de fapt propria-i inimă. Cu cât o săruta mai tandru, cu atât îl dorea mai mult. Apoi intră în panică.

— Nu! Şi îi puse mâinile în piept, împingându-l cu toată puterea.

Édouard îşi înălţă capul, respirând precipitat.

— Victorine, nu mai poţi da înapoi acum.

— Trebuie… altfel vom distruge totul.

— Spune-mi că nu mă iubeşti şi mă opresc.

— Opreşte-te.

Arăta de parc-ar fi căzut într-o prăpastie. Se desprinse de lângă ea, se îndepărtă câţiva paşi şi se agăţă de poliţa căminului, sprijinindu-se. Îl privea din spate, îl văzu ridicându-şi umerii şi încercând să-şi potolească respiraţia.

— Lasă-mă să fac parte din viaţa ta aşa ca înainte, şopti ea abia auzit.

— N-o să-ţi dea voie stăpânul tău, îi răspunse el cu

amărăciune.

— Vreau să mă întorc. Te rog!

Văzuse puţini oameni care să se lupte aşa de tare cu ei înşişi ca Manet în acel moment.

— Bine. Întoarce-te. O să fim cum am fost.

Se uitau unul la altul, conştienţi că nimic nu va mai putea fi cum a fost, dar străduindu-se să creadă că aşa ceva era posibil. În clipa aceea, se deschise uşa bibliotecii şi în prag apăru Julia.

— I-a scăzut febra, slavă Domnului, spuse ea.

La ora trei dimineaţa, melancolia coborî peste masa din colţ de la Café Tortoni. Chelnerii se agitau încoace şi încolo, împlinind ritualul de dinainte de închidere. Au întors scaunele cu picioarele în sus şi le-au pus pe mese, pregătindu-le pentru noapte, iar barmanul zăngănea paharele de whisky proaspăt spălate, stivuindu-le în ordine pe rafturile din spatele barului strălucitor de mahon.

— Îmi aduc aminte de o excursie de o zi la plajă, la Argenteuil, spuse Édouard. Baudelaire nu a vrut să facă baie în pielea goală cu noi. N-am să uit niciodată imaginea lui stând pe nisip ca un adevărat gentleman în salon, asudând în frac şi lavalieră, în vreme ce noi ceilalţi ne zbenguiam goi în valurile înspumate.

Julia îi dădu batista să-şi şteargă lacrimile.

— Oare în Franţa va mai exista vreodată un alt poet ca Baudelaire? întrebă André.

— N-aţi văzut că de la accidentul vascular de acum câţiva ani, de fiecare dată când mai face unul, se recuperează un pic mai prost decât înainte?

Victorine se uită în oglinjoara din buzunar, îşi tamponă obrajii uzi de lacrimi şi se scuză să meargă la toaletă să se spele pe faţă. Când se întoarse, se opri o clipă înainte de a intra în câmpul lor vizual.

— Baudelaire moare, Victorine revine, îl auzi ea pe Édouard, care privea fix la băutura verde-papagal din pahar, de parcă ar fi căutat acolo misterele vieţii.

— Eşti încă îndrăgostit de ea, spuse Julia pe un ton

neutru.

— Nu suntem cu toţii îndrăgostiţi de Victorine? E doar o chestiune de intensitate. Unii mai puţin. Alţii mai mult, îi răspunse el.

— Scuză-mă că ţi-o spun direct, dar o să fiu acolo când, în cele din urmă, o să ţi-o ştergi din inimă.

— Julia, ţi-am mai spus. Ceea ce s-a întâmplat între noi nu e mai mult decât a fost. Erai acolo şi…

Julia ridică mâna, făcându-i semn să tacă.

— Voi avea răbdare.

Victorine făcu un pas înapoi, în vestibul, ca să-şi recapete stăpânirea de sine.

— Ştii că Monet te adoră, îl auzi spunând pe André.

— Monet? N-am observat.

— Ar fi bun cu tine, spuse Édouard. El e genul tău de om.

— Édouard, eu sunt drumul sigur spre casă. Victorine e piscul provocator al muntelui. Ştiu că pericolul aţâţă, dar aduce nenorocire.

— Monsieur Manet, întrerupse un chelner. E aproape ora trei. Închidem, vă rog să mă scuzaţi.

— E în ordine, bătrâne. Uite, ia asta, spuse Édouard, ridicându-se şi punându-i o bancnotă de cinci franci în mână.

Victorine mai aşteptă câteva clipe şi îşi făcu apariţia. Au plecat pe jos de la cafenea, pe străzile liniştite, cuprinşi de tristeţe. Până şi Parisul părea cumva mâhnit în somnul său profund. Édouard şi-a amintit de-o poezie a lui Baudelaire şi a început să recite din memorie.

— „Să fii departe de casă şi să te simţi, totuşi, pretutindeni acasă: să vezi lumea, să fii în centrul lumii şi să fii, totuşi, ascuns de lume – iată câteva din micile plăceri ale celor cu fire independentă, pasională, imparţială”. Ei, acum e-aproape acasă, dragul de Baudelaire.

Victorine s-a întors la vila ei. S-a uitat prin uşile sălii de bal şi a văzut câţiva întârziaţi care beau şampanie. Alţi musafiri, în pelerine de seară, coborau scara şi au trecut

pe lângă ea. I-au strigat „noapte bună” cu glasuri de beţivi şi i-au mulţumit pentru seara superbă.

S-a dus direct în garderob. Philippe o aştepta în întuneric, învăluit în fum de ţigară.

— Cum îţi închipui că poţi pleca aşa de la propria-ţi petrecere? Tonul lui nu trăda nicio emoţie.

— Baudelaire a avut nevoie de mine astă-seară. E pe moarte.

— Am fost umilit. Toată lumea m-a întrebat unde te-ai grăbit aşa. Îşi încleşta şi-şi descleşta pumnul. Niciodată să nu mă mai pui într-o asemenea situaţie stânjenitoare, auzi? Tonul îi era încă moale ca mătasea, însă privirea o ameninţa. Ea continuă nonşalantă să se dezbrace, însă îngheţă brusc când atenţia lui se îndreptă spre gâtul ei gol.

— Unde ţi-e colierul?

Îşi duse mâna la gât. Un zâmbet, amintirea unui sărut.

— Manet. A fost şi el acolo, nu?

Ea dădu din cap.

— Mâine pozez pentru un tablou.

— Îţi interzic. Ochii i se îngustară, dând drumul unui arabesc de fum de ţigară.

Se uitau fix unul la altul, fiecare aşteptând să capituleze celălalt.

— Nu pot să te introduc la Curte, Victorine, dacă-ţi expui corpul dezbrăcat prin tot Parisul.

— Să mă introduci la Curte?

— O să aranjez detaliile prin Ludovic-Napoleon. Nu-mi poate refuza această mică favoare, îi răspunse, privind-o atent. Odată prezentată, vei putea să participi la recepţiile şi la balurile imperiale de la palatul Tuileries.

Victorine îi înconjură gâtul cu braţele.

— Acum te-am făcut să zâmbeşti, îi spuse el.

Édouard lăsase uşa întredeschisă pentru ea. Intră şi inspiră mirosul înţepător de vopsea de ulei. Duşumelele pătate de vopsea îi scârţâiră sub pantofi când traversă vestibulul şi deschise uşile duble. Ieşi pe balcon şi se

aplecă peste balustrada de metal coclit. Îmbrăţişă cu privirea talmeş-balmeşul de acoperişuri din ardezie roşcată şi gri care se întindeau din place de l'Europe până dincolo de Montmartre.

Victorine se întoarse apoi înăuntru şi se uită la Édouard de pe culoar. Era aplecat asupra unei pânze recent terminate, atingând grijuliu cu arătătorul suprafaţa lipicioasă ca să vadă dacă s-a uscat. Şi-a dat la o parte o buclă de pe frunte cu un gest familiar, iar Victorine a suspinat ca un călător ce-şi lasă jos bagajele, mulţumit că a ajuns acasă după o călătorie lungă.

El îşi îndreptă spatele şi o privi ca şi cum nu-i venea încă să creadă că s-a întors.

— Mă bucur că eşti aici, îi spuse.

O ajută să-şi scoată pelerina, pe care o puse pe divan. Stăteau pur şi simplu şi se priveau. Nu aveau cuvinte pentru acest moment.

— PĂSĂRI AFURISITE! PĂSĂRI AFURISITE! Un cârâit strident spintecă aerul şi abia atunci văzu Victorine papagalul verde-strălucitor.

— Cum îl cheamă? întrebă ea, vârându-şi degetul în colivie. Pasărea se repezi s-o muşte.

Édouard i-a spus că l-a cumpărat abia cu o zi în urmă, ca recuzită, şi nu s-a gândit să-i dea vreun nume.

— Hai să-i zicem Bismarck. Îmi aduce aminte de Otto von Bismarck, cu capul lui chel şi vocea stridentă.

— L-ai cunoscut pe Bismarck?

— Nici n-o să crezi câţi oameni snobi şi plicticoşi a trebuit să suport. Bismarck, desfrânatul ăla bătrân, ar trebui să vezi ce monoclu caraghios are. Şi când se înclină, îşi loveşte călcâiele uite aşa, Édouard…

El îi întrerupse însă pantomima.

— Ce are de gând de Lyon cu tine?

— Hai să nu vorbim despre el. Povesteşte-mi mai bine despre tablou.

Reuşi astfel să-l abată de la subiectul Philippe.

— Săptămâna trecută eram lângă Grădinile

Luxembourg. E acolo un magazin universal mare şi m-am oprit să mă uit la vitrine. Erau expuse botine, vreo douăzeci de perechi perfecte, lucrate în fabrică. Bunurile astea realizate mecanic sunt antiteza individualităţii şi a spontaneităţii. Şi atunci mi-a venit ideea acestui tablou.

— Şi eu ce rol joc?

— Mă gândesc la o femeie elegantă, în halat; o să fii foarte reţinută. În afară de privire, celebra privire. Pe măsură ce intra în detalii, devenea tot mai înflăcărat. Courbet m-a intrigat cu un tablou splendid pe care l-a expus recent la Salon. A pictat un papagal plutind lasciv deasupra unei femei, nud, întinsă pe spate. În arta renascentistă, papagalul simbolizează Adevărul şi Frumuseţea. În viziunea mea, papagalul e cocoţat pe o stinghie, sus, în stânga ta, şi te priveşte, fiind la fel de serios ca şi tine.

Édouard i-a dat un neglijeu din satin de culoarea piersicii şi a început să adune de prin atelier şi alte obiecte de recuzită. Victorine s-a dezbrăcat, vorbind întruna şi făcând striptease atât de firesc, încât nici măcar nu şi-a dat seama de efect.

— Să-mi ridic părul sau îl preferi lăsat în jos?

Nu-i răspunse. Se uită la Édouard şi tresări văzându-l nemişcat, cum se oprise din curăţarea unei portocale pentru decor, privind-o fascinat. Surprinsă de intensitatea privirii lui, îşi strânse neglijeul pe lângă ea pentru a-şi ascunde goliciunea.

— Ar trebui să ne apucăm de treabă, spuse ea blând.

El se grăbi să-şi pregătească paleta şi să pună pânza albă pe şevalet. Apoi se apropie şi o apucă de umeri, pentru a o întoarce spre lumina după-amiezii. Atingerea degetelor lui prin ţesătura de mătase îi trimise fiori pe şira spinării. Îi aranjă faldurile neglijeului, drapându-l pe lângă corp ca pe o tunică dintr-o sculptură greacă, cu un gest care sugera multă tandreţe; era atât de diferit de felul de a fi al lui Philippe.

— Stai aşa, îi spuse. Acum ţine violetele astea aşa,

adăugă, punându-i în mâini un bucheţel de flori de mătase şi strângându-i degetele în jurul lui.

Îi înclină apoi faţa la patruzeci şi cinci de grade spre stânga şi îi aranjă tandru o buclă din spatele urechii. Mâna lui întârzie puţin, mângâindu-i cicatricea de pe obraz.

— Nu-mi spui de unde ai asta?

— Era un bărbat, cel mai important client al lui Madame Goulue. Când a aflat că nu am decât cincisprezece ani, a început să mă ceară numai pe mine. A vrut să… voia să… să-i fac Lachaise. Eu n-am vrut. M-a obligat, arzându-mă cu ţigara.

— Îmi pare foarte rău. iartă-mă că te-am întrebat. Ce pervers poate învăţa Lachaise pe o copilă de cincisprezece ani?

— Oh, nu el m-a învăţat. Am învăţat la treisprezece ani de la Monsieur Kaye. După aia, când am alergat plângând la Madame Goulue, m-a plesnit şi mi-a spus că niciun bărbat n-o să respecte o fată ca mine. Că nu trebuie să uit că sunt doar un obiect destinat plăcerii lor pe care pot să-l folosească aşa cum vor.

— N-o să ţi se mai întâmple niciodată, spuse el, strângându-i capul la piept. Niciodată.

Ea se retrase şi-l privi în ochi. Înţelegeau amândoi că relaţia dintre ei nu trebuie să se consume. Se întoarse şi el şi-şi reluă locul pe scăunelul pliant din faţa şevaletului.

— Hai să începem, îi spuse, luându-şi creta de desen.

15

„Ipocrizia e un viciu la modă şi toate viciile la modă sunt considerate virtuţi”. Jean-Baptiste Molière, *Don Juan*, 1665

— Ce faci, idiotule? ţipă Philippe la maseurul lui.

— *Monsieur le duc*. Cum să vă scap de nodurile de la picioare dacă urlaţi? După o şedinţă cu maestrul de scrimă, muşchii sunt întotdeauna foarte încordaţi.

Philippe îi făcu semn să plece şi se ridică cu mare grijă în capul oaselor, înfăşurându-şi prosopul în jurul taliei. Victorine îşi ascunse un zâmbet în spatele

evantaiului, dar o văzu.

— Am îmbătrânit, Victorine.

Ea se apropie şi îi cuprinse gâtul cu braţele.

— Prefer înţepăturile sabiei tale celor ale oricărui tânăr, îi şopti ea la ureche.

— Să nu mă părăseşti niciodată pentru un amant tânăr. Mă auzi? râse el şi o trase în poală.

— De ce m-ai chemat aşa de urgent?

— Tocmai am primit vestea că Prusia a învins Austria. Şi-au anexat toate statele germane de nord, iar Austria s-a predat necondiţionat. Ambasadorul nostru s-a dus de la Berlin la Sadowa să negocieze cu noul tău prieten, contele von Bismarck. În schimbul neutralităţii noastre, ambasadorul Benedetti i-a cerut Prusiei, în numele Franţei, o parte din teritoriul luat de la austrieci.

— Ce teritoriu?

— Porţiuni de pe malul stâng al Rinului, plus Luxemburgul şi Belgia. A fost o greşeală stupidă. Şi chiar mai rău decât atât, i-a făcut lui Bismarck cererea în scris. Acesta l-a refuzat cu revolverul încărcat pe masă.

Philippe luă mâna lui Victorine şi o ridică la buze.

— Am nevoie de o favoare din partea ta, scumpa mea. Vreau să scoţi nişte informaţii de la Bismarck, aşa, firesc, în timpul unei conversaţii. O să-ţi dau nişte hârtii care să te ajute şi să te îndrume.

Victorine avu o presimţire sumbră.

— Nu, *merçi*, nu mă bag în aşa ceva.

— Victorine, Franţa a fost salvată de multe doamne nobile. Orice copil de şcoală ştie că Sfânta Geneviève l-a convins pe Attila să nu distrugă Parisul în secolul al V-lea. Şi mai e, bineînţeles, Ioana d’Arc.

— Philippe, nu vreau să mă implic în probleme de stat. Totul e prea…

— Germania e invidioasă pe statutul nostru de cea mai mare putere a Europei. Ţara noastră e ca o femeie frumoasă, invidiată de vecinele ei, spuse el, mângâindu-i părul. Bismarck plănuieşte ceva. Îţi dau un dosar în care îţi

schiţez în termeni simpli capacităţile lui militare. În felul acesta, vei fi pregătită să-i smulgi câteva mici secrete.

— Cum?

— Foloseşte-ţi inteligenţa şi pune şi un pic de farmec feminin, draga mea.

— Doar nu-mi sugerezi să mă culc cu el!

— Orice e necesar, îi răspunse ridicând din umeri.

Sări de la el din poală. Ca şi cum Philippe ar fi aruncat un chibrit aprins într-o fabrică de praf de puşcă.

— Deci asta mă consideri: jucăria ta personală pe care s-o dai în dreapta şi-n stânga după cum vrei? urlă ea.

— Bineînţeles că nu. Te rog să mă ierţi.

Clipele treceau şi Victorine văzu apărându-i cutele de pe frunte. Însemna că se gândeşte la o strategie.

— Dacă aş devansa data prezentării tale la Curte pentru a putea participa la festivalul muzical al împăratului de la palatul Fontainebleau, te-aş face să mă ierţi?

— Cumva, din întâmplare, vine şi Bismarck?

— Da.

— Ar trebui să plec chiar acum, spuse ea, repezindu-se spre uşă.

— Te rog, Victorine, stai. Îmi pare rău. Vreau doar ce-i mai bine pentru Franţa. O apucă de braţ. Mă poţi ierta? Te rog să mă scuzi, o spun cu toată sinceritatea.

Se uită la el, luptându-se între cele două opţiuni. Era sigură că nu voia să fie implicată în planurile lui. Şi totuşi, dat fiind prestigiul de a fi acceptată la palatul Tuileries, cum ar putea refuza?

— Foarte bine! Dă-mi hârtiile alea nenorocite, spuse ea întinzând mâna.

Philippe se apropie de un dulap mare cu intarsii, răsuci cheia şi scoase nişte dosare dintr-un sertar secret. Îi dădu câteva care purtau sigiliul imperial.

— Îţi mulţumesc, Victorine.

Îi răspunse printr-un epitet colorat şi plecă trântind uşa.

Nu la mult timp după aceea, într-o după-amiază fierbinte şi umedă de august, în atelierul lui Édouard se adunase un grup vesel. Îşi învăţase papagalul un cântec vulgar de beţivi: „Ferdinand cel cu trei picioare”. Pasărea cânta refrenul, iar Victorine şi André râdeau. Julia chicotea de prostioarele lor copilăreşti, ceea ce-i abătu atenţia de la ultimul ei tablou la care lucra, portretul a două femei care-şi beau ceaiul într-un salonaş confortabil. Tema feminină era accentuată de piesele de argint masiv puse în contrast cu delicateţea ceştilor din porţelan.

— Vă aduceţi aminte de pacienta internată la azilul La Salpêtrière, despre care v-am mai povestit? întrebă ea, punând pensula jos. Cea pe care mi-a dat-o în grijă comitetul de voluntari? Ieri, l-am întrebat pe doctorul Charcot dacă bolnavii mintal spun numai prostii sau dacă nu cumva gândurile lor au la bază o anumită logică. Mi-a răspuns că realitatea lor e diferită, că trăiesc în mintea lor. Vrea să publice într-o revistă ştiinţifică o lucrare despre Mademoiselle Marie.

— Şi de ce-a ales-o pe ea? întrebă Victorine.

— Pentru că e fascinantă. Pentru ea, timpul n-are niciun sens. E o femeie de patruzeci şi ceva de ani, dar crede că are încă douăzeci. Ieri mi-a spus că fetiţa ei a făcut gripă. Ba şi-a strigat şi servitoarea: „Gerthe! Scoate-i pătura aia, nu vezi că are febră?” Era aşa de convingătoare, încât aproape că am uitat că nici n-are copii.

— Pe una din mătuşile mele o cheamă Gerthe, spuse Victorine fără a se adresa cuiva anume.

— Victorine, întoarce-te aşa, te rog, îi spuse Édouard. Lipseşte ceva, mormăi el ca pentru sine. Privi intens pânza, mângâindu-şi barba nerasă de o zi care-i umbrea faţa.

— Ce vrei să faci, Édouard?

— Mă gândeam la introspecţie; la felul în care ne oferă ea un refugiu din spectacolul public în care suntem antrenaţi zi de zi.

Julia se întoarse să-l asculte.

— V-am pictat, pe tine şi fundalul, fără linie de orizont pentru ca privitorul să simtă că n-are nicio legătură cu spaţiul picturii. Vreau să se simtă incomod, stingherit, bizar imaterial, aşa cum ne simţim cu toţii în epoca modernă.

Victorine se duse în faţa şevaletului să-şi studieze propria imagine.

— Expune prăpastia dintre latura noastră publică, lipsită de conţinut, şi cea particulară, încărcată de sens.

— Tu îmi înţelegi opera mai bine decât oricine, Victorine, îi spuse Édouard.

Îşi aduse aminte de prima vizită făcută la atelierul lui, la cât de ciudate şi urâte i se păruseră atunci lucrările sale. Acum, vedea numai geniu în fiecare trăsătură de penel.

Édouard luă o mantie din dantelă subţire, o puse în jurul umerilor lui Victorine, o privi şi i-o scoase. Apoi îi aşează pe cap o bonetă croşetată. Se dădu din nou câţiva paşi înapoi, bombăni ceva şi o trânti pe podea. Trecu în revistă diversele obiecte de recuzită, până când privirea i se opri asupra unui monoclu atârnat de un şiret de mătase.

— De ce asta? întrebă Victorine, punându-l în jurul gâtului.

— Monoclul simbolizează un singur focar. Eşti o femeie modernă, liber-cugetătoare, care priveşti în viitor.

— Mi-a spus cineva că lesbienele poartă monoclu ca să se recunoască între ele, spuse Victorine.

— Privitorul poate interpreta cum vrea, dădu el din umeri.

— Vreau să evit orice controversă, Édouard. Luna viitoare voi fi prezentată la Curte.

Édouard şi André schimbară priviri uluite. Édouard o întrebă dacă nu face cumva o glumă.

— Eşti curtezană. N-ai nume de familie, n-ai avere, nimic din ceea ce se cere unei persoane ca să fie prezentată împăratului şi împărătesei. Nu te vor accepta,

te asigur.

— Vom vedea. Voi fi prezentată, iar tu va trebui să-ţi ceri scuze.

Julia schimbă subiectul şi o rugă pe Victorine s-o însoţească în vizitele pe care trebuia să le facă din partea comitetului de binefacere. Vrând să-i dovedească lui Édouard că poate fi o mare doamnă şi că merită să fie prezentată la Curtea imperială, Victorine acceptă amabilă.

După ce suportă, împreună cu Julia, o după-amiază plicticoasă de vizite de caritate, Victorine se întâlni cu André la croitoreasă, unde el o ajută să-şi aleagă modelele pentru noile rochii de bal. André avea un gust desăvârşit, pe care susţinea că l-a moştenit de la mama şi de la bunica lui, ambele, frumuseţi celebre ale vremii lor, îmbrăcate desăvârşit.

În amurg, stând în trăsură în drum spre casă, vizitiul opri brusc vehiculul chiar în mijloc, în place de la Concorde. Victorine dădu la o parte perdeluţa şi văzu o harababură de trăsuri şi privitori adunaţi în cerc, arătând spre ceva de pe stradă. Îşi strigă vizitiul, vrând să afle ce s-a întâmplat.

Acesta i-a răspuns că o trecătoare a fost lovită de doi cai şi se aştepta ambulanţa. I-a mai spus că femeia era fosta curtezană Regina de la Bal Mabille.

— Asta-i cerşetoarea pe care am văzut-o în prima zi în care am venit la Paris!

— Există o poveste apocrifă despre Regina de la Bal Mabille, spuse André. Când era pe culmile succesului, avea şapte iubiţi, toţi prieteni între ei, care proveneau din cele mai bune familii aristocratice. Aceştia au hotărât să cumpere un scrin cu şapte sertare pentru budoarul ei, un sertar pentru fiecare amant, în noaptea destinată lui. Uită-te acum la ea, e un nimic.

Restul drumului până acasă, Victorine a rămas tăcută. Se uita pe fereastră la străzile pe care le lăsau în urmă, dar mintea îi era în altă parte. După întâlnirea atât de neaşteptată cu Regina de la Bal Mabille, închise ochii şi

revăzu scena foarte clar, se revăzu pe ea ca tânără provincială ajunsă în sfârşit în oraşul de vis – Paris – unde nu şi-a găsit visul cel mai frumos, ci un cumplit coşmar. Acum, după atâţia ani, după atâtea experienţe, a înţeles cât de perfect definea Regina de la Bal Mabille Parisul ei. De pe culmile succesului poţi ajunge brusc în cea mai abjectă sărăcie. Un amant prost, un motiv greşit pot transforma un aliat în duşman şi dragostea în ură, precipitând căderea periculoasă.

Încă din prima zi, principiul călăuzitor al lui Victorine a fost să nu facă niciodată greşeala pe care a făcut-o acea femeie. Să nu se prăbuşească niciodată în acel coşmar infernal. Simţea un dor inexplicabil de Édouard. După ce l-a lăsat pe André, i-a poruncit vizitiului s-o ducă la el acasă.

— Aşadar, te-ai aflat faţă în faţă cu Regina de la Bal Mabille, spectrul din trecutul tău, spuse Édouard.

— Da. Şi am început să mă gândesc la călătoria mea din Alsacia până unde mă aflu azi. Întotdeauna am crezut că trecutul a murit şi nu trebuie dezgropat, dar am atâtea întrebări. Cum să găsesc oare răspunsurile?

— Dacă eşti pregătită să le găseşti, angajează un avocat să facă investigaţii. Te-aş putea trimite la unul foarte bun. O să-ţi dau o scrisoare de recomandare.

„Cu cât descoperi mai multe despre tine, cu atât mai multe ai încă de descoperit”.

Charles Baudelaire (1821 – 1867)

Édouard o convinsese de virtuţile aflării adevărului, dar în drum spre biroul avocatului Victorine oscila între speranţă şi groază. Avea nevoie de suportul moral al lui André şi al Juliei, pentru că ezita încă dacă să încerce să-şi descopere propria identitate sau să lase lucrurile aşa cum sunt, iar ei fuseseră de acord s-o însoţească. Se uită la punguţa uzată din catifea purpurie pe care o ţinea în poală. Acolo erau adunate fărâme şi fragmente din viaţa ei, purtate din loc în loc, după cum fusese şi ea purtată de rude. O însoţiseră la Paris şi, pentru ea, aveau o mare valoare sentimentală. Erau singurele amintiri pe care le

avea din copilărie şi puteau fi folositoare astăzi pentru avocat, Maître Mollet.

Mollet îi prezentă lui Victorine un act îngălbenit, certificatul ei de naştere. Reieşea că Marie Laurent, în vârstă de douăzeci şi doi de ani, fusese mama lui Victorine.

— Dar aici scrie că locul naşterii e Paris, spuse Victorine ţinând documentul cu mâinile încărcate de bijuterii. Nu înţeleg.

André şi Julia schimbau priviri surprinse.

Mollet răsfoi un teanc de hârtii de pe biroul în dezordine.

— Mademoiselle Laurent, pot să vorbesc deschis cu dumneata?

— Bineînţeles. Ei sunt cei mai buni prieteni ai mei. Orice aveţi de spus puteţi spune în faţa lor.

Mollet îşi drese glasul. I-a spus că povestea ei despre copilăria şi originile umile din Alsacia nu corespund datelor din certificatul de naştere. A corespondat cu persoanele care au îngrijit-o acolo şi cercetările ulterioare au scos la iveală scrisori între mama ei şi cele care i-au purtat de grijă.

— Adică mătuşile mele? întrebă ea.

El se lăsă pe spate în scaun, cântărind-o din priviri.

— Femeile pe care le numeşti mătuşi au fost, de fapt, servitoarele mamei dumitale.

— Cum adică?

— Te-ai născut la Paris ca fiica unei tinere doamne, Marie Laurent, adresa rue de Turenne, lângă Bal Mabille. După câteva luni, ai fost trimisă la familia servitoarei ei din Alsacia.

Dezvăluirea fu întâmpinată cu tăcere. Era prea şocată.

— Vreau să înţeleg bine. Mama era pariziană?

— Da. Te-a trimis din Paris din motive personale. N-am găsit nicio căsătorie înregistrată la primărie. A hotărât să nu aibă nicio legătură directă cu dumneata, deşi te-a întreţinut, trimiţându-le sume generoase îngrijitoarelor

dumitale.

— Generoase! Numai generoase nu se pot numi. Am fost crescută în condiţii foarte modeste, spuse Victorine cu amărăciune.

Avocatul îşi puse pince-nez-ul şi căută prin teancul de hârtii de sub cot. I-a spus că din contabilitatea sumară ţinută de Gerthe Zissner reiese că n-au administrat bine depozitul care li s-a încredinţat.

— Şi cine a fost tatăl meu?

— În ceea ce priveşte numele tatălui, aici scrie „Pierre Pierre”. Nu pot decât să trag concluzia…

— Da, da, continuaţi.

— În cazul în care o tânără doamnă poartă copilul nelegitim al unui aristocrat, numele tatălui se trece de obicei Pierre Pierre, din motive evidente de discreţie.

Victorine inspiră adânc pentru a-şi veni în fire.

— Un aristocrat? Dar nu înţeleg, spuse ea.

Apoi goli pe birou punguţa din care se revărsară lucrurile atât de îndrăgite – cotorul biletului spre Paris, scrisoarea de acceptare la şcoala de balet a operei şi alte amintiri copilăreşti. Dintre ele, Maître Mollet scoase o batistă din dantelă cu monograma M.L.

O desfăcu şi dădu la iveală o mică brăţară din perle, având exact circumferinţa unei încheieturi de copil. De brăţară atârna o inimioară din aur cu o inscripţie.

— „Micuţei mele *jolie*”, citi el cu voce tare, apoi o întoarse şi citi de pe partea cealaltă. „Victorine Laurent, Decembrie 14, 1845”. Cine ţi-a dat asta? o întrebă.

— Nu ştiu. O am dintotdeauna.

Julia se ridică deodată în picioare.

— Ţi-a spus cineva vreodată „micuţa mea *jolie*”? o întrebă ea.

— Nu, niciodată. De ce întrebi?

— Mademoiselle Marie, pacienta de la spital vorbeşte despre „micuţa ei *jolie*”. Credeam că-i vreun căţel, dar acum înţeleg! Mica ei *jolie* e fetiţa de care îi e atât de dor. Cred că fetiţa, micuţa ei *jolie*, eşti tu.

— Julia, e ridicol. Doar nu crezi că nebuna aia ar putea fi…

— Dar copilul stă undeva la *familia servitoarei ei*…

— Imposibil, spuse Victorine. Mama mea a murit la naştere.

Maître Mollet se uita când la una, când la cealaltă.

— De fapt, nu-i aşa.

Victorine a rămas tăcută mai mult timp.

— Trăieşte? întrebă ea apoi. Mama mea ar putea fi la Paris?

— Nu am reuşit să aflu nimic despre Marie Laurent. Poate că s-a căsătorit şi are acum un alt nume. Sau poate că a murit. Observă dezamăgirea din privirea lui Victorine. Ce vreţi să fac mai departe, Mademoiselle Laurent?

Capul îi vâjâia.

— Îmi pare rău… încercă să se ridice, dar recăzu în scaun.

— Vă rog să mă scuzaţi că v-am provocat un asemenea şoc, spuse avocatul.

— Nu, nu-i nimic. Julia îi duse la gură un pahar cu apă şi luă o înghiţitură. Vă rog să continuaţi cercetările şi să aflaţi ce s-a întâmplat cu Marie Laurent. Cred că aveţi nevoie de bani pentru a le convinge pe mă… pe servitoarele mamei să vă furnizeze informaţii suplimentare. Vă autorizez să le promiteţi orice sumă consideraţi necesar.

— O tactică înţeleaptă, Mademoiselle Laurent, spuse el, înclinându-se politicos.

— Nici nu pot să vă mulţumesc îndeajuns, Monsieur Mollet. Se uită la copia certificatului de naştere. Acest document mi-a schimbat întreaga viaţă.

Pista spre Marie Laurent l-a dus la registrele de la Prefectura Poliţiei arondismentului treisprezece. Maître Mollet a informat-o pe Victorine că o Marie Laurent a fost ridicată de poliţie în ianuarie 1856, pentru că vagabonda pe străzi şi părea să nu aibă locuinţă. A fost internată la spitalul Salpêtrière.

„Prin natura lor, toţi oamenii tind spre cunoaştere”. Aristotel (384 – 322 î.Hr.)

Julia era convinsă că pacienta de care avea ea grijă era mama lui Victorine. A insistat să-i facă o vizită doctorului Charcot şi să-i aducă la cunoştinţă faptele. Era aproape sigură că le va da actele confidenţiale ale pacientei, le va spune numele, dovedind astfel că are dreptate.

Victorine şi André au coborât din trăsură pe boulevard de l’Hopital şi au mers pe jos până la intrarea în La Salpêtrière, vizavi de Gare d’Orléans. Cu fiecare pas, Victorine era tot mai îngrijorată, aşteptându-se la mirosuri respingătoare şi la imagini înspăimântătoare. Văzu însă în faţa ei o clădire care-i amintea de spitalul Invalizilor, o structură geometrică iluministă cu o cupolă clasică. Au traversat o curte încântătoare, numită La Cour Manon Lescaut, şi au ajuns în holul de la intrare, unde-i aştepta Julia.

Au trecut prin mai multe culoare până la biroul doctorului Charcot. Din spatele unui birou plin cu teancuri de documente, cărţi şi fişe medicale, se ridică să-i salute un bărbat mărunţel, cu ochi negri adânci, îmbrăcat într-un halat de laborator.

— Bună ziua, bună ziua! Intraţi şi vă rog să scuzaţi dezordinea, spuse el luând fişele de pe trei scaune cu spătar şi făcându-le semn să se aşeze. În timp ce discutau, Victorine simţea cum îi cântăreşte fiecare vorbă şi fiecare gest.

— Cariera mea a început aici acum cincisprezece ani, după ce am studiat cu marele doctor Paul Janet, tatăl psihologiei moderne, spuse el pentru a se recomanda.

— Mademoiselle Stanhope-Morgan este foarte impresionată de munca dumneavoastră, domnule doctor, spuse Victorine.

O privi cu seriozitate.

— Vă mulţumesc, mademoiselle. De ani de zile mă interesează manifestările bolii mintale la femeile

catalogate în mod eronat drept „nebune”. De obicei, nu sunt decât victime ale unor împrejurări nefericite din tinereţe: taţi care le-au abuzat, mame alcoolice…

— Şi cum ajung aici? îl întrebă Victorine.

— Aleg viaţa pe străzi de la o vârstă fragedă. Străzile sordide ale Parisului devin „căminul” lor până când sunt aduse aici de poliţie sau sunt internate de bărbaţii care nu le mai vor. Ei, v-am spus destule despre munca mea. Vă rog să-mi vorbiţi despre dumneavoastră, spuse el luând tocul, gata să noteze.

Victorine îi relată pe scurt povestea ei din Alsacia.

— După un accident nefericit la vârsta de treisprezece ani, o fostă profesoară m-a ajutat să plec din sat şi m-a înscris la şcoala de balet a operei, subvenţionată de stat.

Notă conştiincios toate aceste fapte într-un carneţel şi ceru câteva date specifice.

— S-o ducem acum pe *Mademoiselle* Laurent să vadă pacienta? întrebă Julia.

— Toate la timpul lor, îi răspunse el Juliei. Marie este un nume obişnuit, iar faptul că fetiţa ei a locuit în altă parte nu dovedeşte prea multe, adăugă el zâmbind.

— Dar am ajuns s-o cunosc. Intuiesc că aşa e, spuse Julia. Victorine observă în ochii lui, când se uită la Julia, o urmă de afecţiune. Putem merge acum în salonul ei, domnule doctor? Abia aştept s-o cunoască şi Victorine.

Medicul îi conduse prin mai multe culoare. Victorine privi pe furiş în saloane, aşteptându-se să vadă femei sălbatice, urlând şi bătându-se, legate de paturi, înaintând însă pe podelele lustruite, de-a lungul coridoarelor, întâlniră o atmosferă calmă şi cât se poate de umană.

— Am ajuns.

Victorine se uită la plăcuţa cu numele de pe uşă: MADEMOISELLE MARIE. O femeie slăbuţă stătea pe un scaun, cu mâinile puse cuminţi în poală şi se uita pe fereastra deschisă spre curte. Părul ei cărunt era pieptănat cu grijă şi purta o rochie lungă standard, de spital. La

intrarea vizitatorilor nu s-a întors, ci a continuat să se uite pe fereastră. Când doctorul Charcot a salutat-o, l-a privit cu o expresie indiferentă. Pe faţa ei ridată, Victorine a văzut urmele frumuseţii, intuind tristeţea unui suflet pustiit.

— Bună ziua, Mademoiselle Marie! Azi v-am adus o prietenă, spuse Julia, apucând-o pe Victorine de mână s-o tragă mai în faţă. Părea s-o vadă pe Victorine, dar în ochii ei nu se observa nimic. Victorine nu prea ştia ce să facă.

— Bună ziua, spuse ea în cele din urmă, nesigură.

— Noi stăm mai în spate să vă facem loc, spuse doctorul Charcot şi îi făcu semn Juliei să se apropie, ea şi Victorine, mai mult de pacientă. Victorine văzu că are creionul pregătit să ia notiţe.

Pacienta îşi ignoră oaspeţii, uitându-se în continuare pe fereastră, privind în gol. Deodată, începu să vorbească.

— Repede, adu rochia bleu de satin cu garnitură de hermină! O s-o pun diseară la teatru. Şi adu-mi şi caseta de bijuterii.

Victorine tresări auzindu-i inflexiunile tinereşti al vocii.

— Nu uita că trăieşte în trecut. Crede că e o tânără frumoasă în perioada fericită a vieţii ei. E mai bine să n-o contrazicem, altfel devine cam… gălăgioasă, îi şopti Julia.

— Ai mai aflat ceva despre fetiţă? o întrebă femeia pe Julia.

Victorine şi Julia schimbară o privire.

— Fetiţa e bine, îi răspunse Julia calm.

— Când vine să mă vadă? N-am mai văzut-o de câteva luni. Micuţa mea *jolie*. Victorine a mea.

Victorine apucă strâns braţul Juliei, înfigându-i unghiile în carne.

— De ce spune aşa? şuieră Victorine.

Julia îi descleştă cu blândeţe degetele şi o apucă de mână.

— Fetiţa o să vină curând în vizită, Mademoiselle Marie.

— O să plec cu baronul la Biarritz, în sezon, şi vreau să-mi văd copilul înainte de plecare. Mi-e foarte dor de ea.

— Unde e fetiţa dumneavoastră, mademoiselle? o întrebă Victorine.

— E la Schirrhoffen, îi răspunse.

Victorine se holbă la ea, simţind că nici nu mai poate să respire. Niciodată nu spusese cuiva numele satului ei; niciodată. Cercetă faţa ridată, ochii stinşi, mâinile deformate – cum e posibil? Avea nevoie de aer. Simţea că se sufocă. Ieşi în grabă din încăpere şi o luă la fugă pe culoarul lung. Coti de câteva ori, neştiind încotro se îndreaptă, apoi găsi o uşă şi ieşi în curte.

Simetria încântătoare a grădinii contrasta total cu haosul din mintea ei. Nu era posibil. Poate că era o înşelătorie bine pusă la punct. Poate că această femeie auzise de Victorine Laurent şi încerca să stoarcă nişte bani de la metresa preferată a ducelui de Lyon. Se opri să-şi regăsească suflul. Nu putea fi asta mama ei. Ea nu avea mamă. Era orfană. Totul se poate explica printr-o coincidenţă.

În afară de numele satului.

Pentru Schirrhoffen nu exista nicio explicaţie.

Victorine se aşeză pe o bancă din grădină. Natura îşi bătea joc de ea prin ciripitul vioi al păsărilor şi prin voluptatea obscenă a verdelui înmuiat în aburul cald al soarelui. Trebuia să se gândească, dar nu putea. Peste un şoc atât de profund nu se poate trece prea uşor, întreaga ei viaţă, propria-i identitate nu erau decât un hăţiş de minciuni şi întuneric.

— Victorine! Victorine! Oh, Doamne sfinte! Te simţi bine?

Julia alerga spre ea gâfâind, scoasă din minţi. André o urma îndeaproape.

Julia îi întinse lui Victorine fişa medicală a pacientei pe care doctorul Charcot o dădea rudei celei mai apropiate. Victorine deschise dosarul şi citi numele din partea de sus a foii: „Marie Laurent”.

— Deci a ştiut; ar fi trebuit să mă prevină.

— Doctorul Charcot mi-a spus să nu te pregătesc. Voia să-ţi înregistreze prima reacţie.

— Să-mi înregistreze reacţia? Pentru el sunt un experiment ştiinţific?

Observaţia lui Victorine o jigni pe Julia.

— Nu, bineînţeles că nu. Pregăteşte o lucrare ştiinţifică despre ea şi…

— Şi eu? Are de gând să publice o lucrare despre o femeie care a crezut că mama ei a murit şi descoperă apoi că e o nebună care rătăcea pe străzi? Că „rudele” despre care credea că-i sunt mătuşi nu aveau altă legătură cu ea în afara unei sume lunare?

— Îmi pare rău, Victorine. Credeam că o să fii fericită că ţi-ai găsit mama, spuse Julia încet. Nu mi-am dat seama că asta-ţi va produce un asemenea şoc, adăugă ea şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Şi eu ce să fac acum? Să facem schimb de amintiri? Se simţea complet goală pe dinăuntru.

— Ai putea să-i pui întrebări ca să afli adevărata ta poveste, îi sugeră André.

— Nu e nevoie. Nu e clar? Un bărbat oarecare şi-a făcut de cap cu ea, m-a născut, a scăpat de povară şi şi-a continuat nestingherită cariera.

— Poate că n-a avut încotro, Victorine. Cred că te-a iubit şi te-a trimis departe ca să te apere de lumea ei.

— Înseamnă că în zilele noastre domneşte ironia. Teamă mi-e, Julia, că înclinaţia ta de a vedea numai ce e mai bun în oameni nu-şi are locul aici. A scăpat de mine prin familia servitoarei, a trimis bani… asta e, atât timp cât a câştigat. Când a ajuns la fundul sacului, acolo am ajuns şi eu.

Julia a clătinat din cap; mila şi bunătatea o făceau aproape frumoasă.

— Te-a iubit, Victorine. Doar că acum eşti prea tulburată ca să vezi asta.

— Am făcut o mare greşeală venind aici, spuse

Victorine, ridicându-se.

Julia o prinse de braţ.

— Stai, nu vrei s-o întrebi despre tatăl tău?

— Nu mai vreau s-o văd niciodată pe femeia aia, spuse ea.

O briză tăioasă umfla boneta lui Victorine care se afla în faetonul lui Philippe, pe largul boulevard de la Mer de pe malul mării, la Deauville. Pescăruşii ţipau înălţându-se şi afundându-se apoi în valuri. Îşi ridică umbreluţa pentru a se proteja de soarele de început de septembrie şi îşi miji ochii spre lumina reflectată de nisip. Ţărmul mării era punctat de cabinele din prelată în dungi albastre şi albe, unde înotătorii se puteau schimba. Steaguri în aceleaşi dungi albastru cu alb fluturau molcom pe acoperişul ţuguiat al Grand Hotel. Pe promenada de scânduri, vântul umfla rochiile albe de vară, iar marea de azur se unea cu cerul printr-o linie armonioasă.

Philippe admira peisajul cu binoclul, ca un senior care-şi supraveghează domeniul.

— Uită-te acolo, îi arătă el spre întinderea vastă. Un pescar ne-a vândut toată suprafaţa aia pe o nimica toată, râse el. Am un profit foarte frumos din această mică tranzacţie.

— Ai profitat de un simplu pescar?

— A profita e un cuvânt blând. L-am furat, chicoti el. N-o să uit niciodată privirea lui plină de triumf când ne-a dat actul. Ce prostănac!

Victorine ştia că Philippe şi prietenii lui cumpăraseră pământ în încântătorul sătuc Deauville de pe malul mării, o comunitate mică şi adormită aflată vizavi de staţiunea Trouville, peste râul Touques. Proprietarii de bănci puseseră toţi banii, iar Philippe îşi exercitase întreaga influenţă politică ca să obţină permisiunea guvernului de a nivela dunele şi de a draga râul Touques ca să facă un golf pentru iahturi şi pentru a construi o linie de cale ferată care să aducă lumea la Deauville, şi nu la Trouville. A mai amenajat şi un hipodrom pentru a-i momi aici pe turiştii de

la Baden-Baden. Hotelurile de lux şi vilele de la malul mării sporeau atracţia; acum, litoralul era împânzit de vile ostentative, iar trenurile pline îi aduceau aici pe cei în căutare de distracţie.

Philippe îi arătă mândru fiecare nouă vilă în construcţie, anunţându-i numele proprietarului şi felul în care şi-a făcut averea.

— Monsieur Wainer, industriaş, stil neogotic. Monsieur Griguer, bancher, stil neo-renascentist. Mademoiselle Laurent, arătă el apoi, încântătoarea şi fermecătoarea, stil neo-normand.

— Ce-ai spus? deveni ea brusc atentă.

— Vila ta de la mare, dragostea mea. E chiar lângă a mea.

Philippe întinse mâna acoperită cu mănuşa galbenă din şevro. Victorine văzu o construcţie aflată în fază iniţială, de dimensiuni uriaşe, care dădea spre ocean.

— E încântătoare, spuse ea pe un ton neutru.

— Un răspuns cam reţinut. Abia ai scos o vorbă toată ziua. Te deranjează ceva? o întrebă. Ai nevoie de bani?

— Nu. Întoarse capul şi se uită departe, spre orizont. De când o întâlnise pe Marie Laurent nu se putea gândi la nimic altceva.

— Eşti neliniştită în legătură cu prezentarea ta la palatul Tuileries? Tot protocolul ăla scorţos e destul de intimidant.

— Nu. Nu-mi fac griji.

— În ziua în care ţi-am pledat cauza pentru a fi prezentată, nici nu-ţi poţi imagina la ce ţipete am asistat între împărat şi Eugenie, îi spuse el pocnind biciul peste capetele cailor. N-a fost deloc plăcut. Însă micuţul nostru împărat şi-a respectat promisiunea. N-a cedat şi e în ordine.

Se întoarse spre Victorine, dar ea stătea impasibilă.

— Nu eşti mulţumită?

— Ba da, sunt foarte mulţumită, spuse ea încet.

— Atunci ce te frământă?

Să-i spună? Ştia că el nu dă nicio atenţie îndoielilor şi spaimelor ei. Decât dacă e vorba de bani. Şi atunci rezolvă imediat problema completând un cec. Singurul om căruia îi păsa într-adevăr de ea şi care-i putea alina durerea şi zbuciumul inimii era Édouard Manet.

— Nu mă frământă nimic.

— Bine, atunci hai să mergem la gară. Trebuie să-ţi alegem rochia pentru Curte. Trebuie să fii fermecătoare, însă în limitele bunului-gust, continuă el.

Oriîncotro se uita, Victorine nu se vedea decât pe ea, scotocind prin lăzile de gunoi, asemenea Mariei Laurent.

18

„Când e vorba de inimă, nu există lucruri minore. Ea amplifică totul; aşază pe acelaşi cântar prăbuşirea unui imperiu…

şi căderea mănuşii unei doamne.

Şi aproape întotdeauna mănuşa cântăreşte mai mult decât imperiul”. Honoré de Balzac (1799 – 1850)

Philippe era ocupat cu sesiunea corpului legislativ, aşa că Victorine l-a luat pe André ca însoţitor oficial la palatul Tuileries. În fracul negru, vestă şi pantaloni gri, cu panglica Legiunii de Onoare la butonieră, arăta într-adevăr a marchiz. În trăsură, o impresionase cu toate cunoştinţele lui în ceea ce priveşte protocolul de la palat. Tatăl lui era pair al Franţei şi André vizitase frecvent palatul, încă din copilărie.

— Aici era reşedinţa preferată a Caterinei de Medici, îi spuse el, trecând de linia de ofiţeri din Cent Gardes care stăteau în poziţie de drepţi.

Philippe îi spusese că el a creat acest magnific escadron în 1854 pentru a servi drept simbol al regimului imperial. Fiecare ofiţer avea exact un metru optzeci înălţime şi o condiţie fizică perfectă. Toţi erau îmbrăcaţi în tunici bleu-ciel şi aveau platoşe din oţel. Mănunchiurile de fire din coamă de cal care le împodobeau coifurile se legănau în bătaia vântului, iar săbiile de ceremonie străluceau pe pantalonii albi şi cizmele negre.

Victorine trecu pe lângă ei, urmată de trena ca un evantai a rochiei care aluneca pe covorul de Savonnerie. Philippe îi dăduse voie să poarte o rochie elegantă aleasă de ea, din mătase de culoarea şampaniei, cu o broderie subtilă din mărgele, fără obişnuitele panglici, dantele şi volane. Părul îi era strâns într-un nod cuminte la ceafă, pentru a scoate mai bine în evidenţă un *collier* uluitor din diamante care costase cinci sute de mii de franci, darul lui Philippe pentru această ocazie foarte importantă.

Când a intrat în palat pe uşile duble s-a uitat înspre cupola magnifică a pavilionului d'Horloge şi a inspirat adânc să se mai liniştească. Prezenţa împăratului în palat era indicată de steagul tricolor care flutura pe fundalul de nori şi cer albastru.

Înaintând pe culoarul lung, a privit pajii care stăteau în poziţie de drepţi, minunaţi în uniformele lor albastre, cu pantaloni albi până la genunchi şi ciorapi albi.

Prinţesa Mathilde i-a salutat pe Victorine şi pe André de pe banca aflată într-un intrând de sub fereastră, unde-i aştepta.

— Dragilor! Nu sunteţi emoţionaţi? izbucni ea. André de Montpellier, bună ziua, micuţul meu frumos. Un sărut pentru Mathilde? făcu ea întinzând obrazul. Victorine, *mon ange*, arăţi absolut superb.

— Şi tu, minţi Victorine. Mathilde îşi vopsise părul, din roşu, într-o nuanţă flamboaiantă de blond. Rochia de culoarea fucsinei, cu crinolină, distona oribil cu părul. Machiajul, la fel de îndrăzneţ ca şi caracterul, includea gene rimelate abundent şi obraji în aceeaşi nuanţă cu rochia.

Au urcat o scară monumentală, care ducea într-o anticameră. Trei valeţi, cu vestoane maro-roşcat şi garnituri de argint, stăteau în poziţie de drepţi pentru a o anunţa pe prinţesa Mathilde Bonaparte şi pe musafirii ei doamnelor de onoare din Salon Vert. Mathilde şi André au trecut repede, însă Victorine s-a oprit să se uite în sus, la frescele cu papagali verzi pictate deasupra uşilor şi la

lianele tropicale *trompe l'oeil* care se încolăceau în jurul mulurilor de pe tavan. O oglindă bizotată din spatele încăperii reflecta simetria carteziană a Grădinilor Tuileries.

Victorine străbătu salonul şi se opri în faţa oglinzii, copleşită să-şi vadă imaginea în acel cadru. Se privea şi nu-i venea să creadă că ea, Victorine Laurent, dintr-un sat obscur din Alsacia, stătea acum în palatul imperial, sediul puterii din întreaga Franţă.

— Grăbeşte-te, Victorine. Simţi cum André o apucă de cot, trăgând-o spre următoarea sală de primire. Una din doamnele de onoare te va prezenta Maiestăţii Sale.

— Sunt două ranguri de doamne de onoare, îi explica prinţesa Mathilde lui Victorine în timp ce intrau în Salon Rose. Cele două doamne de dormitor sunt de prim rang, continuă Mathilde, conducând-o în Salon Bleu.

Aici era destinaţia finală, unde urma să-i primească Eugenie, pe ei şi alţi câţiva musafiri adunaţi deja. Aşteptând sosirea împărătesei, Victorine observă arcadele de deasupra uşilor. Erau decorate cu portretele în medalion ale diverselor doamne din societate, pe care le recunoştea după ilustraţiile din reviste. *Les cygnes*, aşa li se spunea, deşi mai puţin graţioase ca lebedele, erau prietenele împărătesei. André îi arătă portretul sever al baroanei de Rothschild, care se întrezărea deasupra uşii din spate.

— Nu-i aşa că pare posomorâtă? îi şopti ea lui André.

— Se gândeşte la tine când îi regulezi bărbatul, o necăji André în joacă.

Victorine îşi înăbuşi un chicotit nervos. Cercetând cu privirea salonul, o copleşise o senzaţie de claustrofobie la vederea vazelor de Sèvres cât ea de înalte, a scaunelor generos tapiţate, a draperiilor grele de brocart, a lambriurilor aurite şi a enormelor candelabre din cristal de stâncă, atârnând ameninţătoare deasupra lor.

— Oribil gust are Eugenie, spuse Mathilde. *Quelle parvenue*, pufni ea.

Victorine simţea discretele priviri piezişe aruncate de celelalte doamne care aşteptau să fie prezentate.

— Ai fost recunoscută! Mathilde le privi crunt pe indiscrete, care întoarseră înciudate capetele, fiind surprinse asupra faptului.

— Pregăteşte-mă, Mathilde. Ce se întâmplă mai departe? o întrebă Victorine.

— Când intră Eugenie, ne ridicăm cu toţii. Una din doamnele de onoare, care vine cu ea, i-o prezintă pe fiecare doamnă în parte, care îi este, la rândul ei, prezentată de persoana care garantează pentru ea. Cred că azi o însoţeşte cumnata mea, prinţesa d'Esseling. Când era mai tânără a fost favorita lui Ludovic-Napoleon.

— Eugenie acceptă ca o fostă amantă a soţului ei să-i fie doamnă de onoare?

— Le suportă pe cele de vârstă mijlocie. Frumuseţile tinere, aşa ca tine, nu-i sunt pe plac, râse Mathilde.

— Soţii de rând înşală, dar această ipocrizie îţi face greaţă. Doar sunt împăratul şi împărăteasa Franţei! spuse Victorine.

Îi surprinse pe André şi pe Mathilde schimbând priviri amuzate.

— Scumpa mea, felul în care idealizezi cuplul imperial e aşa de pitoresc, de burghez, îi spuse Mathilde. Pragmatismul cere ipocrizie. Minciunile sporesc pe măsură ce poziţia devine mai înaltă, spuse ea observând fruntea încruntată a lui Victorine. Nu e decât un joc, *chérie*.

Foşnetul de mătase şi satin anunţa intrarea iminentă a lui Eugenie. Musafirii se grăbiră să se ridice şi îşi întinseră gâturile să vadă mai bine. Părul îi era pieptănat foarte sus, pentru a-i scoate în evidenţă faimosul gât de lebădă, deşi o bărbie dublă se profila în locul maxilarului fin de odinioară. Dinţii albiţi artificial, strălucitori, îţi luau ochii. Defilă încet prin salon, salutând fiecare oaspete, discutând amiabil câteva momente, înainte de a fi îndemnată uşor de prinţesa d'Esseling să treacă la următorul. Îşi îndeplinea îndatoririle cu un farmec exersat.

Cuvintele şi gesturile erau cele ale unui monarh mărinimos, însă felul abil în care le executa nu putea masca invidia din spatele zâmbetului. Când îşi îndreptă atenţia spre Victorine, în ochi i se aprinse o sclipire de mânie. Ridică mâna înmănuşată şi îi şopti în aparteu prinţesei d'Esseling: „Ce caută *femeia aia* aici?”

Mathilde, în calitatea sa de garant, i-o prezentă oficial lui Eugenie pe Victorine.

— Mademoiselle Laurent, spuse Eugenie, este într-adevăr foarte neobişnuit să primim la Curtea imperială o persoană ca dumneavoastră.

Victorine se înclină adânc, aşa cum o învăţase André.

— Vă mulţumesc, Maiestatea Voastră. Am auzit atâtea despre dumneavoastră de la ducele de Lyon şi de la prinţesa Mathilde. Şi se pare că absolut totul e adevărat.

Mathilde îşi duse mâna la faţă să-şi ascundă zâmbetul. André îşi stăpâni râsul şi fu cuprins de un acces de tuse.

Eugenie înţelegea dispreţul lui Mathilde şi al lui Philippe faţă de ea. Cei aflalţi în încăpere nu şi-au dat seama de insulta subtilă, însă ochii lui Eugenie se îngustară, iar vena de la gât îi pulsa vizibil din cauza furiei. Se întoarse, lovind cu trena de satin pantofii lui Victorine, şi se îndepărtă repede.

Odată încheiată ceremonia de prezentare, doamnele şi-au luat şalurile de caşmir şi s-au îndreptat spre uşile duble, un murmur uşor ridicându-se deasupra capetelor lor coafate. Vocile le răsunau în sala strălucitoare, cu parchet, în timp ce se sărutau şi se felicitau cu ocazia noului statut pe care-l dobândiseră. Un paj dădea, cu oarecare dificultate, mulţimea la o parte, pentru a deschide drum, anunţând în acelaşi timp, cu voce limpede de tenor: „Ludovic-Napoleon, împăratul Franţei!”

— Asta-i cât se poate de ciudat. Ludovic-Napoleon nu-şi pierdeniciodată vremea cu astfel de ceremonii neînsemnate, îi şopti Mathilde lui Victorine.

Tinerei începu să-i bată inima cu putere.

— Te rog, n-am putea pleca? spuse ea, trăgând-o pe Mathilde de braţ.

— Nu putem pleca acum, îi răspunse aceasta, privind-o de parcă ar fi fost nebună.

De îndată ce o zări, Ludovic-Napoleon nu-şi mai luă privirea de la Victorine şi se îndreptă direct spre ea. Sabia de ceremonie îi lovea coapsa la fiecare pas, iar nasturii de aur ai tunicii militare scânteiau de la lumina candelabrelor. Eugenie îl urmărea cu furie mută cum stă lângă Victorine şi îi face semn lui Mathilde să i-o prezinte.

— Da, da. Aceasta e preafrumoasa Mademoiselle Laurent. Ducele de Lyon e foarte încântat de dumneavoastră, domnişoară, spuse el, luându-i mâna.

Victorine se înclină adânc.

— E o mare onoare, Maiestatea Voastră. Apoi se ridică graţioasă şi îl privi direct cu celebrii ei ochi cenuşiu-argintii.

— Mi s-a spus că dragostea pentru artă v-a făcut faimoasă, mademoiselle.

— Mie mi s-a spus că arta dragostei, Maiestatea Voastră, îi răspunse. Îşi deschise evantaiul şi îl ridică până la gură, lăsându-şi privirea să coboare pe pieptul lui şi să zăbovească sugestiv mai jos de eşarfa care-i încingea talia. Nu putea rezista tentaţiei de a o stârni pe Eugenie.

— Va trebui să descopăr într-o zi talentele dumneavoastră artistice, spuse el, apăsându-şi buzele pe mâna ei înmănuşată.

După cum era de aşteptat, împărăteasa ripostă, îşi prinse soţul de braţ şi îl trase supărată de acolo.

— Bravo, dragă! îi şopti Mathilde, strângând-o de mână.

A doua zi dimineaţă, Victorine stătea în faţa oglinzii de la masa de toaletă, scăldată în lumina care intra pe uşile duble, înalte. Nu mai era doar amanta ducelui de Lyon. Îşi înmuie puful în pudra albă de orez, tamponându-şi pielea de porţelan. Nu mai era doar muza lui Édouard Manet, subiectul tablourilor lui scandaloase. Îşi înmuie

două degete în roşu şi îşi coloră partea superioară a obrazului, urmând linia pometelui. Acum aparţinea oficial celor mai înalte straturi ale societăţii pariziene. Alese un borcănel cu fard negru de ochi, înmuie în el vârful unei pensule fine şi îşi desenă câte o linie în jurul fiecărui ochi. O periuţă de rimel pe genele dese şi, în cele din urmă, roşul-intens de pe buze completă imaginea.

Roşu şi negru. Faţa viu machiată îi evocă titlul capodoperei lui Stendhal, unul din romanele ei preferate, amintindu-i de ceva ce-i spuse odată Baudelaire: „Roşul şi negrul reprezintă viaţa, o viaţă supranaturală şi excesivă a focului şi a pământului”. Ce realizare extraordinară să fie prezentată împăratului şi împărătesei, îşi zise ea, privindu-se apreciativ în oglindă. Eu, o fată orfană din provincie. Doar că, de fapt, ea avea mamă. Şi avea şi un tată. Victorine se uită fix la faţa ei în oglindă. Cine era tatăl ei? îşi studie pometii înalţi şi nasul elegant. Ochii ei, cu licăriri cenuşii şi argintii, care-i fascinau pe atâţia bărbaţi. Ai cui ochi erau?

— Toinette! strigă ea. Spune-i rândaşului să aducă trăsura!

Victorine se aşează în faţa lui Marie Laurent. Doctorul Charcot stătea lângă Victorine pentru a consilia această întrevedere delicată.

— Mademoiselle Marie, această tânără doamnă ar vrea să stea de vorbă cu dumneata. Femeia se uită la Victorine cu ochii goi. Hai să discutăm despre fetiţă. Ce face?

— Nu ştiu. Nu-mi trimit niciun fel de veşti. Am scris şi am trimis un mesager, dar n-am primit răspuns. Femeia părea foarte nefericită.

— Cine e tatăl copilului? o întrebă Victorine.

Marie Laurent îşi îndreptă brusc atenţia spre ea, dar nu-i răspunse.

— Ştii cine e tatăl copilului, Marie? o întrebă doctorul Charcot cu blândeţe.

— Nimeni nu trebuie să-i afle identitatea; e secret.

Dar ţi-am spus o dată, nu ţi-aminteşti, Louis? Era la balul de Anul Nou, când autorul şi contele belgian şi ambasadorul străin s-au îngrămădit cu toţi să danseze cu mine. Louis, nu-ţi aminteşti?

Doctorul Charcot se întoarse spre Victorine.

— Pentru ea, eu sunt Louis. Confidentul ei din trecut, se pare, îi spuse el şi se întoarse din nou spre Marie.

— Cine e tatăl copilului? Poţi să-mi mai spui încă o dată?

— N-o să-ţi spun niciodată. Şi îşi strânse buzele.

Victorine şi doctorul Charcot schimbară priviri îndurerate.

— E unul din iubiţii tăi? întrebă medicul.

— Nu trebuie să afle niciodată că are o fiică. Când i-am spus că sunt însărcinată, s-a înfuriat. Mi-a spus să scap de copil. I-am spus că aşa am făcut, dar am minţit; era prea târziu. M-a scos din viaţa lui; nu l-am mai văzut niciodată.

— Cum îl cheamă? insistă Victorine, aplecându-se mai în faţă.

— Cine-i asta? ţipă Marie Laurent. Nu-mi place de ea, Louis. Ştii că nu suport în aceeaşi cameră o femeie la fel de frumoasă ca mine. Spune-i să plece. Pleacă de aici, strigă ea, întinzând un deget osos spre Victorine.

Doctorul dădu din cap şi o grăbi să iasă şi să aştepte afară.

Ridicându-se să plece, Victorine aruncă o ultimă privire spre Marie Laurent. Nu detectă în ochii ei niciun fel de emoţie. Aşteptând pe coridor, Victorine se întreba dacă n-ar trebui să aibă vreun sentiment filial. Femeia îi era total străină şi se întreba încă dacă, totuşi, povestea e adevărată.

Doctorul Charcot ieşi din cameră, cu faţa albă ca varul.

Victorine tresări, văzându-l atât de emoţionat.

— V-a spus?

El dădu din cap că da.

— Şi? Ce-a spus?

Îşi îndoi un deget şi îi făcu semn lui Victorine să vină lângă el. Apoi îşi apropie gura de urechea ei şi-i şopti răspunsul.

— Ce? Cum e posibil?

— Mi-a dat asta, spuse el, şi îi înmână o poezie scrisă elegant, de o mână masculină.

— Doamne sfinte, spuse ea citind.

— Nu spuneţi nimănui, Mademoiselle Laurent, o sfătui el, uitându-se în jur. Şi nici acestui om. Sunt convins că habar nu are şi să-i dezvăluiţi asta acum… n-are niciun rost. Din ceea ce ştiu despre el, nu e deloc genul patern, ca să nu zic mai mult. Credeţi-mă, cunosc natura umană. Păstraţi totul pentru dumneavoastră.

— Trebuie să mi se confirme. O să-mi rog avocatul să afle dacă el e cu adevărat tatăl meu.

Victorine bătea în uşa lui Édouard şi îl striga disperată.

— Precis eşti acasă, şopti ea. Édouard!

Avea în mână scrisoarea avocatului; se sprijini cu capul de uşă, cu trupul scuturat de suspine. Avea nevoie de Édouard. Trebuia să-i spună că adevărul s-a confirmat. Ştia cine e tatăl ei şi trebuia să-i împărtăşească secretul care-o mistuia. Édouard era singurul căruia voia să i-l spună.

Victorine se întoarse şi se agăţă de balustradă ca să coboare, temându-se să nu se împiedice având privirea înceţoşată de lacrimi.

De cealaltă parte a uşii, Julia se retrase încet şi se întoarse în dormitor. Édouard dormea adânc, cu braţul îndoit în jurul pernei; pe cearşaf era încă întipărită urma trupului ei.

19

„Din când în când, în fiecare epocă, târfele au dirijat treburile monarhilor”. Caterina de Medici (1519 – 1589)

— Nu pot să cred că sunt aici, André.

Victorine şi André se plimbau prin grădinile Fontainebleau în amurg, admirând palatul, cu

acoperişurile cenuşii, mansardate şi turnurile care se înălţau ascuţite spre cerul vârstat în argintiu şi trandafiriu. Atmosfera magică le îndemna pe doamnele şi pe domnii bine educaţi ai celui de-al Doilea Imperiu să se hârjonească precum satirii şi sirenele.

— Aici, unde regii Franţei au dansat la baluri şi şi-au sărutat metresele, în pădurile în care au vânat secole de-a rândul. Încă pare un vis.

Cotind pe o alee, se întâlniră cu Philippe şi cu contele von Bismarck, care se bucurau şi ei de aceeaşi plimbare de seară. În timp ce o saluta, Victorine simţi mâna lui Philippe pe spate, împingând-o uşor spre Bismarck.

— Domnule ministru von Bismarck, sunteţi atât de amabil s-o însoţiţi dumneavoastră pe Mademoiselle Laurent înapoi la palat? Trebuie să merg la hangarul pentru bărci.

— Îmi face o deosebită plăcere. *Fräulein*? îi oferi braţul, cu o mică plecăciune. Ea şi-a pus mâna pe mâneca tunicii lui aspre şi au început să vorbească în germană.

— E o vizită plăcută, *Herr Minister*?

— Între noi doar, spuse el, aplecându-se ca să-i simtă mai bine parfumul, nu-i suport pe francezii ăştia. Cei mai mulţi sunt indolenţi şi le stă capul numai la plăceri. Noi, prusacii, slavă Domnului, nu suntem deloc aşa, nu?

— În niciun caz ca aceşti francezi leneşi, îi răspunse ea.

— Alsacienii reprezintă idealul teutonic. Suntem o rasă virtuoasă şi muncitoare care a dat cei mai de seamă compozitori, filosofi şi inventatori ai lumii.

— Recent am fost la o serată muzicală şi l-am întâlnit acolo pe Herr Krupp. M-a fascinat cu noua sa invenţie.

— Tunul încărcat pe la culasă. E construit pe acelaşi principiu ca şi puşca încărcată pe la culasă; asta ne-a ajutat să-i învingem pe austrieci la Sadowa.

— Noi, prusacii, nu suntem doar cea mai nobilă dintre rase, ci şi cea mai avansată ştiinţific, spuse ea.

— Iar moravurile noastre sunt ireproşabile, spre

deosebire de cele ale acestor francezi decadenţi. În mai, când am fost la Paris pentru vizita de stat a kaizerului, am fost acostat de o simplă prostituată de stradă, care mi-a oferit petala de trandafir, micul vagon Shanghai, Napoleon pe metereze. Se uită la ea pe deasupra pince-nez-ului. Mă întreb ce înseamnă oare toate astea.

— Cred că ştiu, răspunse ea zâmbind şi zicându-şi în gând: Ipocritule! Murdar pe dinăuntru şi faci pe mironosiţa.

— Din păcate, Frau Bismarck nu a putut să mă însoţească la Fontainebleau, aşa că poate că mai târziu, am putea… adică… se bâlbâi el.

— O să-mi deschid evantaiul, îi şopti ea, ridicându-se pe vârfuri. Acesta va fi semnalul pentru a ne întâlni în salonul de muzică. Vă arăt eu ce înseamnă Napoleon pe metereze.

— O să număr minutele, *Fräulein*, îi şopti el.

Îl lăsă în grădina întunecată şi se grăbi pe aleea care ducea la hangarul pentru bărci, nerăbdătoare să-l găsească pe Philippe. Apropiindu-se, fu surprinsă să vadă trecând pe lângă ea, în fugă, o femeie cu rochia boţită şi fardul întins pe faţă. La cabana de la hangar, găsi uşile încuiate şi îl strigă pe Philippe s-o lase să intre. Auzi înăuntru foşnete şi paşi grăbiţi, înainte ca el să deschidă uşa. Când el se dădu la o parte, simţi clar mirosul de parfum al altei femei pe hainele lui. Victorine îl privi mai atentă. Părul îi era ciufulit şi gâfâia. Se uită în spatele lui şi văzu pernele de creton în dezordine pe şezlong.

— Am pentru tine o informaţie foarte interesantă, spuse ea cu vocea tremurând de furie, deşi se străduia să-şi păstreze calmul. Dar spune-mi tu, mai întâi, cine e?

— Prinţesa Romanoff, spuse el oftând resemnat.

O înşela cu rusoaica aia desfrânată.

— Cum îndrăzneşti! Nu îngădui aşa ceva! ţipă ea.

— Scumpa mea. Familia ei deţine unul din cele mai mari monopoluri de minereu de cupru din Rusia şi sunt în negocieri ca să-l cumpăr. E pur şi simplu obsedată de

mine. Anul trecut m-a hăituit prin toată Europa. O urmă pe Victorine în jos, pe scări. E o achiziţie substanţială pentru firma mea şi, prin extensie, şi pentru tine, pentru că eşti acţionarul meu majoritar, spuse el oprindu-se şi apucând-o de mâini. Te rog să mă crezi că vreau să scap de ea mai mult decât tine. Dar trebuie să fiu diplomat. Mâine pleacă, îţi promit.

Victorine se uită adânc în ochii lui. Părea atât de convingător. Era adevărat că anul trecut îl vânase prin toată Rusia. I-a spus şi Mathilde. Stând aşa, în braţele lui, simţi cum se înmoaie.

— Bine, te cred. Bismarck mi-a spus că Krupp face un tun care se încarcă pe la culasă.

Lui Philippe îi scăpă un fluierat prelung, a surpriză.

— La fel ca şi puşca lor cu ac. O să-i trimit un mesaj generalului Vinoy. Excelent, Victorine. A fost greu să obţii informaţia asta?

— Uite-aşa, îi răspunse ea pocnind din degete.

— Atunci, află mai multe. Ia tot ce poţi. O să fii recompensată pentru loialitatea ta, Victorine. Pe cuvântul meu de onoare.

După câteva ore, Victorine se uita de la balconul ei la servitorii care aranjau scaunele albe din fier forjat în faţa scenei ridicate într-un pavilion de pe marea pajişte. Un şir de lampioane chinezeşti roşii luminau tresărind în briza serii, legănându-se peste capetele membrilor orchestrei care-şi acordau instrumentele, spintecând aerul cu arcuşurile viorilor şi vibrând din corni. În pădurea învecinată, Victorine a auzit un crescendo de cântece de greieri care făceau concurenţă concertului nocturn. Când s-a întunecat, servitorii s-au dus pe malul lacului să le strige petrecăreţilor din bărcile luminate de torţe că începe spectacolul.

La ora nouă, marea pajişte a început să se umple de doamne, splendide în crinolinele lor şi pline de bijuterii, însoţite de domni în haine elegante de seară. Se auzea zumzetul vesel al celor care-şi descopereau prietenii.

Victorine şi Philippe se plimbau prin mulţime, salutând figurile cunoscute. Părul ei era coafat după noua modă, o parte pieptănat în sus şi punctat de mici diamante strălucitoare, restul căzând liber pe umeri. Şi chiar dacă toată lumea era îmbrăcată în diferite culori de carnaval, ea părea diafană, într-o rochie albă, întreţesută cu fir de argint şi aur, cu o trenă foarte lungă. Brăţări cu diamante îi încercuiau încheieturile, peste mănuşile albe, lungi până deasupra cotului. Straturile superioare ale societăţii pariziene numărau oficial două mii de membri, însă numai crema cremelor, cam patru sute, fuseseră invitaţi la Fontainebleau. Elita se autocomplimenta din plin, fiecare uitându-se pe furiş cine era acolo şi cine lipsea.

Victorine auzi o voce bine cunoscută, strigând-o pe nume.

— Édouard. Ce naiba… tu… aici?

Era încântată de apariţia lui surpriză. 11 cercetă. Era foarte frumos în fracul ajustat, cu revere din satin, cu pantaloni negri de seară croiţi la centimetru, cu cămaşa din olandă albă, apretată, cu vesta din mătase lucioasă şi, ultimul strigăt al modei, un papion negru în locul lavalierei tradiţionale. Iar obişnuita gardenie albă îi împodobea butoniera reverului.

— Am venit invitat de una din prietenele tale, răspunse el misterios, aranjându-şi repede mănuşile albe.

— Credeam că-i dispreţuieşti pe aceşti snobi de palat, şopti ea din spatele evantaiului. Nu-ţi place ţie să râzi de ei?

— Cu cât e mai înalt titlul, cu atât râd mai tare, spuse el dând din cap spre Philippe. Uite, înaltul nostru vicepreşedinte al corpului legislativ, ducele de Lyon.

— Manet, îmi pare bine că te văd, spuse Philippe.

— Şi mie, răspunse Édouard scurt.

— Am auzit că numele dumitale de familie e de Manet. Spune-mi, de ce ai renunţat la particula aristocratică? îl întrebă Philippe.

— Pentru că nu iau în seamă distincţiile obscure de

clasă.

— Adică vrei să spui că nu crezi că săracii se nasc în clasa lor printr-o lege a naturii, aşa cum sunt aranjate şi animalele, fiecare într-o anumită clasă ştiinţifică? Aşadar, e adevărat că eşti socialist de stânga?

— Dacă e adevărat, sper să nu fiu atât de prost, încât să recunosc aici acest lucru, la căldura sânului imperial.

Victorine îşi reţinu un chicotit, iar Philippe deveni rigid. Se uită la cei doi bărbaţi care stăteau unul lângă altul. Philippe, cu părul cărunt şi mai degrabă fragil, fără îndoială chipeş, având comportamentul arogant al unui om de acţiune ferm şi debordând de energie. Édouard era cu un cap mai înalt, cu părul blonziu, cu trăsături puternice, umerii lăţi şi o atitudine la fel de solid înrădăcinată în sufletul lui francez precum un stejar măreţ în pământul din Fontainebleau. Unul era intelectual, creator de lucruri frumoase, iubitor de femei. Celălalt era om de afaceri, colecţionar de obiecte frumoase, consumator de femei.

— Îmi spui cine te-a invitat aici? îl întrebă ea.

În acel moment, s-a apropiat prinţesa Mathilde, strălucitoare în rochia de satin turcoaz cu paiete. Colierul pe care-l avea la gât conţinea diamante de mărimea ouălor de porumbel.

— Bună seara, Victorine, o salută Mathilde. Şi dragul meu Philippe, spuse ea, sărutându-l iute pe buze, deloc platonic. Apoi îi zâmbi cu cochetărie lui Édouard. Hai să ne căutăm locurile, Manet.

— Voi doi…? Victorine se lovi cu mâna peste gură.

— Delicios, nu? În noaptea asta e al meu, *chérie*. Nu trebuie să fii geloasă, mai spuse ea peste umăr în timp ce se îndepărtau.

Philippe îi făcu semn unui băiat din mulţime şi o întrebă pe Victorine dacă vrea să-l cunoască pe Alteţa Sa prinţul imperial. Prinţul Eugen, de zece ani, îl salută afectuos pe Philippe şi dădu, fără niciun chef, mâna cu Victorine. În timp ce se înclină şi se îndepărtă, Philippe rămase gânditor.

— Eugenie intenţionează să-l bată la cap pe împărat să abdice şi s-o numească pe ea regent până când fiul lor devine major. Cel care se opune cel mai mult acestui plan sunt eu.

— Şi de ce-ar accepta împăratul aşa ceva? întrebă Victorine.

— E bolnav, Victorine. E obosit şi tânjeşte după linişte. Dar n-o să-l las să dărâme tot ce-am construit. Eugenie ştie că n-are nicio şansă atât timp cât eu fac parte din Cabinet, iar aliaţii mei controlează Adunarea Legislativă. Hotărârea care se citea pe chipul său era înfricoşătoare.

André se desprinse din mulţime şi o sărută pe Victorine pe amândoi obrajii.

— André! Arăţi foarte bine în seara asta, spuse ea, îndreptându-i lavaliera. Philippe, ţi-l aminteşti pe prietenul meu, marchizul de Montpellier, cel mai scump bărbat din lume.

— Marchize de Montpellier… nu sunteţi rudă cu prinţul şi prinţesa Lafite? În timp ce strângea mâna lui André, încerca să-i afle locul în societatea pariziană.

— Aşa e, *monsieur le duc*.

— Şi sunteţi un fel de scriitor, nu?

— Da, de un fel sau altul, răspunse el.

Victorine ştia că André era foarte intimidat; prefera compania artiştilor şi a scriitorilor celei a bărbaţilor cu ambiţii politice.

Exact atunci a apărut pe scenă maestrul de ceremonii şi a anunţat că va începe imediat concertul. Când ministrul von Bismarck a zărit-o pe Victorine, s-a dus drept spre ea, prin mulţime. Philippe şi Bismarck o încadrau de o parte şi de alta şi stăteau cu toţii în spatele lui Ludovic-Napoleon şi al lui Eugenie care se aflau în primul rând, însoţiţi de regele Ţărilor de Jos şi de ambasadorul Siamului, îmbrăcat într-o tunică roşie, cu pantaloni negri până la genunchi. Aplauze entuziaste l-au întâmpinat pe chipeşul *maestro* Johann Strauss când a

păşit pe scenă. Publicul a făcut linişte, iar el şi-a înălţat capul, a aruncat o privire trufaşă spre orchestră şi a ridicat arcuşul viorii pentru a ataca primele note din *Valsul celui de-al Doilea Imperiu*.

Ludovic-Napoleon dădea din cap în ritmul muzicii, uitându-se din când în când înapoi şi zâmbindu-i lui Victorine, până când Eugenie şi-a înfipt unghiile în braţul lui. În timp ce orchestra cânta, Victorine a început să se uite după Édouard şi în cele din urmă l-a zărit. Stătea cu ochii închişi, transportat de muzică, cu figura extaziată. Apoi îşi îndreptă atenţia spre Mathilde, al cărei braţ acoperit de mănuşa albă era încolăcit pe după gâtul lui, cât se poate de posesiv. Dându-şi seama că, de fapt, se culcau împreună, s-a simţit neliniştită. Îşi deschise evantaiul şi începu să-şi facă vânt. Bismarck s-a ridicat imediat şi s-a strecurat printre spectatorii nemulţumiţi, pentru a ajunge la culoar. Toată lumea s-a întors să se uite la ministrul de Externe prusac, inclusiv Eugenie, care a observat că şi Victorine s-a ridicat şi a plecat.

— Mă temeam că n-ai să vii, Victorine, spuse el în germană. O apucă de braţ şi o trase brusc mai aproape de el. Eşti atrasă de bărbaţi puternici. Îşi îndreptă spre ea mâinile foarte mari şi îi cuprinse faţa.

— *Herr Minister*, orice femeie adoră un bărbat care poate schimba istoria.

Îi privi cu dezgust capul chel şi lucios aplecat să-i sărute sânii.

— Omul nu poate schimba cursul evenimentelor, Victorine, spuse el, privind-o. Nu poate decât să le urmeze şi să stea la cârmă.

Se uită fix în ochii lui cenuşii, reci şi duri ca gloanţele, şi văzu în ei cruzime şi geniu. Apoi se lăsă în genunchi şi îl împinse uşor pe divan.

— Asta înseamnă Napoleon pe metereze.

Când Victorine s-a întors la Philippe, care era pe terasă, concertul se terminase de mult. Musafirii beau şampanie din cupele servite de chelneri în livrele. Philippe

ridică o sprânceană, iar Victorine dădu din cap. Ieşiră din mulţime pentru a avea mai multă intimitate. Ea îşi privi degetul împodobit cu un dar spontan de la Bismarck – inelul lui cu sigiliu. Îşi ridică mâna.

— Uite ce mi-a dat, îi spuse şi îi arătă inelul de aur gravat cu blazonul familiei von Bismarck. După ce am terminat, a început să se fudulească. Şi-a aprins o ţigară şi mi-a spus nişte lucruri uluitoare.

Philippe radia. Nu era deloc gelos şi nici nu părea că regretă c-o împărţea cu altul.

— S-a lăudat cu succesele lui în unificarea Germaniei, care trebuie să preceadă înfrângerea Franţei.

— Ce înfrângere… ce-a vrut să spună?

— Război, răspunse Victorine. Se simţea bizar de triumfătoare văzând cum lui îi dispare culoarea din obraji.

— Şi ce-a mai spus?

— M-a invitat la Berlin şi, ca să-l citez, acolo, oriunde te duci, nu auzi decât tropăitul bărbaţilor la instrucţie şi zgomotul încărcării puştilor. A spus că armata sa are o jumătate de milion de oameni, echipaţi şi gata să treacă în marş graniţele Alsaciei şi Lorenei.

Philippe a rămas ca lovit în moalele capului.

— Ludovic-Napoleon discută despre dezarmare, în timp ce Bismarck… Doamne sfinte, suntem total nepregătiţi. împăratul trebuie pus în gardă; trebuie să-i spui, Victorine.

— Şi dacă Bismarck află că te-am informat? Era speriată.

— Bismarck, în marea lui admiraţie de sine, nu-şi va permite niciodată să-ţi suspecteze motivele.

— Pare riscant.

Îl lăsă şi se apropie de balustrada balconului. Uitându-se în sus, la cerul nopţii, lăsă aerul proaspăt al pădurii să-i limpezească mintea şi să-i liniştească sufletul, întregul palat, sute de ferestre, luceau în spatele perdelelor fine. Care era a lui Édouard? se întrebă. În minte îi apăru imaginea lui, făcând dragoste cu Mathilde,

închise ochii, dar imaginea nu dispăru. Se uită peste întinderea vastă, întunecată, la lacul ce tremura sub lumina rece a lunii. Citise odată despre un copil găsit în pădurea Fontainebleau, care fusese crescut de lupi. Fusese salvat şi adus în lumea civilizată, dar el fugise. Se simţea ca acel copil; voia să fugă.

A doua zi dimineaţă, Victorine îşi bea cafeaua afară, pe terasa ce dădea spre grădinile Le Notre. Era abătută din cauza lui Édouard şi a lui Mathilde. Ce idee avusese să-i spună lui uluitoarea identitate a tatălui ei! Oare ce i-a trecut prin cap când a fugit la el, la atelier, crezând că-i pasă de ea? Că-i va împărtăşi bucuria descoperirii adevăratei identităţi? Ce idee stupidă! îi păsa de problemele şi de grijile ei la fel de mult cât îi păsa şi lui Philippe. N-o să-i spună niciodată, nici lui şi nici altcuiva. O să păstreze pentru ea preţiosul secret, aşa cum a sfătuit-o doctorul Charcot.

A venit André care avea chef de vorbă.

— Îţi aduci aminte când m-a îndemnat Édouard să-mi trăiesc viaţa? Ei, bine, cred c-am găsit pe cineva. Într-o seară, săptămâna trecută, am auzit prin fereastra deschisă un vals de Chopin; venea din apartamentul de deasupra, unde s-a mutat un tip, Eric Chevalier. Este student la Conservatorul din Paris. Zâmbetul lui cald, ochii strălucitori, felul în care îi cade părul peste guler şi îi încadrează faţa… N-am mai fost atât de afectat de când l-am văzut pe Édouard pentru prima dată…

I-a întrerupt prinţesa Mathilde.

— Îmi daţi voie? întrebă ea şi se lăsă pe un fotoliu. Avea ochii adormiţi, părul ciufulit, halatul legat lejer în talie. Pe scurt, arăta de parcă n-ar fi dormit toată noaptea. Timp de câteva clipe se aşternu o tăcere penibilă. Mă dor aşa de tare coapsele că abia merg, spuse ea, râzând răguşit. E *absolut uluitor*!

— Scuteşte-ne, Mathilde, se strâmbă Victorine.

— Dar, Victorine! E adevărat tot ce se spune despre el. Nu sunt chiar ingenuă, dar oh, draga mea! Sunt

îndrăgostită de el nebuneşte, nebuneşte, nebuneşte.

Victorine o privi. Nu are de gând să înceteze? Colţurile gurii lui Mathilde se ridicară într-un zâmbet şi îi făcu lui André cu ochiul.

— Victorine, eşti geloasă pe mine, râse Mathilde.

— E ridicol.

— E mai bine să ştii, spuse ea, ridicându-se să plece. Édouard Manet este îndrăgostit de mine nebuneşte, nebuneşte, nebuneşte. Apoi îi trimise un sărut din vârful buzelor şi plecă.

Victorine o urmări îndepărtându-se, cu ochii mijiţi. André îşi adună tot curajul.

— Victorine, tu nu eşti un pic îndrăgostită de Édouard?

Se ridică atât de brusc, încât ceaşca de cafea căzu pe podea şi se sparse.

— Dragoste! Nu vreau să mai aud niciodată acest cuvânt. Niciodată!

— Îmi pare rău. Nu te supăra pe mine.

— Nu sunt supărată! ţipă ea.

André bătea darabanaua în masă, încercând să se gândească la ceva care s-o binedispună.

— Ce facem azi? întrebă el vesel.

— Nu vreau să fac nimic.

— Édouard desenează lângă lac. Hai să mergem la el şi să facem un picnic.

În mintea ei se produse o schimbare.

— Asta chiar că-i o idee bună. O să facem şi baie. Ne întâlnim pe malul lacului la prânz. Se ridică şi se uită peste umăr cu un zâmbet şiret, în timp ce se îndepărta. Costumele de baie sunt opţionale.

Când a intrat în palat, de sub o boltă s-a apropiat de ea un bărbat, de parcă ar fi aşteptat-o. Era îmbrăcat într-un frac stacojiu brodat cu şireturi şi dantelă de aur.

— Scuzaţi-mă, Mademoiselle Laurent? întrebă el cu voce profundă.

— Da?

— Sunt contele Bacchiochi, primul şambelan al împăratului, spuse el, şi se înclină. Îmi faceţi onoarea de a mă urma? împăratul Franţei vă solicită câteva clipe din timpul dumneavoastră.

Asta este, îşi zise. *Droit du seigneur*.

O conduse în tăcere pe culoare a căror linişte era întreruptă doar de vocile servitorilor din încăperile pe lângă care treceau. În cele din urmă se apropiară de nişte uşi duble masive, pictate cu blazonul imperial. Contele se înclină şi se retrase discret. Ea inspiră adânc şi bătu.

— Intră!

Ludovic-Napoleon stătea confortabil, îmbrăcat într-un halat de mătase, şi fuma pipă. Ea rămase înţepenită, uitându-se la el. În grandiosul dormitor cu tavan foarte înalt, cu lambriuri din lemn şi aplicaţii din aur, părea mic şi neînsemnat fără însemnele imperiale.

— Mademoiselle Laurent… Pot să-ţi spun Victorine?… Nu sta aşa departe; vino şi aşază-te lângă mine, o chemă el bătând uşurel locul de lângă el, pe divan.

Victorine încercă să nu se uite la patul din aur şi onix ridicat pe o platformă, care domina încăperea. Au vorbit câteva clipe, Ludovic-Napoleon adresându-se direct decolteului, nu ochilor ei, apoi el se apropie.

— Ia te uită! De Lyon are un gust desăvârşit în materie de femei, spuse el, mângâindu-i obrazul cu un deget bont.

— Vă mulţumesc, Maiestatea Voastră, îi răspunse, dându-se înapoi pe măsură ce el se apleca.

— Relaxează-te, Victorine. La de Lyon te gândeşti? Draga mea, hai să nu ne batem capul cu el. Şi o smuci mai aproape de el.

În timp ce o împingea spre pat, înţelese dintr-odată. Totul fusese aranjat dinainte de Philippe.

Atât de multe distracţii oficiale îi atrăgeau pe oaspeţii de la palatul Fontainebleau, încât timpul părea prea preţios pentru a se implica în vreun scandal. Şi totuşi, bărbaţii şi femeile celui de-al Doilea Imperiu reuşeau

întotdeauna să le dea de lucru bârfitorilor. Povestea care a făcut la prânz turul salonului se referea la o tânără doamnă, actriţă populară de la *Comédie Française*, care fusese invitată în dimineaţa respectivă la o plimbare cu trăsura de către o doamnă mai în vârstă, o prinţesă apropiată familiei imperiale.

Drumul le-a purtat adânc în pădure, unde cele două femei au devenit foarte indiscrete, sărutându-se pe bancheta din spate şi comportându-se într-un mod cât se poate de safic. Când au fost descoperite în această postură compromiţătoare, prinţesa a râs pur şi simplu şi i-a spus intrusului că dragostea pluteşte în aer şi l-a trimis să-şi vadă de treabă. André a jurat că povestea e totalmente adevărată pentru că el le surprinsese în pădure pe prinţesa Mathilde şi pe Sarah Bernhardt.

Victorine s-a străduit să asculte încă o dată povestea în timp ce se odihneau, împreună cu Édouard, pe o pătură, la umbra unor stejari. Resturile picnicului somptuos, preparat de bucătarul-şef de la palat, erau împrăştiate în jurul lor. André a scos dopul de la cea de-a doua sticlă de şampanie rece Veuve Clicquot, iar Édouard şi-a deschis caietul de schiţe ca s-o deseneze pe Victorine întinsă leneş pe iarbă.

— Ei, Édouard, se pare că noua ta dragoste se bucură de plăcerile sexului feminin la fel de mult ca şi tine, surâse afectat Victorine. Ce păcat că n-ai ştiut.

— De fapt, chiar am ştiut. Astă-noapte, Mathilde şi Mademoiselle Bernhardt au avut amabilitatea să mă includă în cel mai fascinant *ménage à trois*, spuse el.

— Se spune că trei aduce noroc, chicoti André.

Victorine îi înjură şi se ridică.

— Mă duc să fac baie.

Îşi scoase corsajul şi îl lăsă să cadă pe jos. Urmă corsetul. Apoi fusta şi straturile lucioase ale jupoanelor, lăsând în urma ei o dâră de dantele şi mătase. Privitorii rămaseră cu gurile căscate, în extaz, iar ea, chiar asta intenţionase. Îşi scoase un pieptăn din baga să-şi lase părul

să-i cadă liber, până la talie. Aruncându-le un zâmbet nonşalant peste umăr, intră în apă. *Venus* a lui Boticelli nu se compara cu tabloul creat de ea.

— De ce nu vii şi tu? îl strigă ea pe Édouard, în timp ce înota pe spate în cercuri leneşe, plutind ca o naiadă nepământeană, nuditatea ei licărind sub un arc de lumină pe suprafaţa apei.

Reveni pe ţărm şi rămase în picioare; Édouard se uita de parcă era gata-gata să-i stea inima în loc. Îi aduse o pătură şi rămaseră împreună preţ de câteva clipe, cu piepturile şi coapsele aproape lipite. Victorine se frecă uşor de el, apoi se dădu un pas înapoi.

După ce s-a şters, Édouard i-a rugat, pe ea şi pe André, să pozeze pentru el. S-a întins să-şi ia cămaşa, dar el a oprit-o.

— În după-amiaza asta mi-a venit o idee pentru un nou tablou, un dejun pe iarbă. E de fapt reluarea unui tablou mai vechi de al meu, inspirat după un Tiţian pe care l-am văzut la Veneţia. Însă acesta îl va reprezenta pe André ca pe un domn modern complet îmbrăcat, iar pe tine, Victorine, o alegorie nudă a trecutului.

O umbră îi întunecă ei faţa.

— Reprezintă asta o problemă pentru tine?

Ştiau amândoi ce vrea să spună. Ea se opri câteva clipe să se gândească.

— Nu. Merge încă un nud.

Édouard îl aşeză pe André pe iarbă, cu cotul drept pe genunchi, cu mâna stângă pe pământ, pentru a se sprijini. Îi spuse să stea nemişcat în timp ce-o poziţiona pe Victorine. După cinci minute, André începu să se plângă că i-a amorţit mâna şi că-i tremură piciorul de durere.

— Acum pot să mă mişc? se rugă el de Édouard.

— Conservatorii vor fi şocaţi să vadă un bărbat în haine moderne aşezat lângă un nud. E în spiritul picturii clasice, însă cadrul e familiar tuturor.

— În opera ta trecutul sărută viitorul, spuse Victorine blând. Édouard o privi uimit. Lăsase oare ea tandreţea să-i

coloreze cuvintele?

20

„Doamne sfinte! Câtă indecenţă! Publicul a avut mare grijă să nu judece *Dejunul pe iarbă* ca pe o adevărată operă de artă. Singura observaţie a fost că unele din persoanele de acolo mănâncă, în timp ce stau goale pe iarbă după ce s-au scăldat”. Émile Zola, *Revue du XX Siècle*, ianuarie 1867

Pe scara de marmură se auzeau paşi grăbiţi urcând două trepte deodată, apropiindu-se dinspre hol de budoarul lui Victorine. Uşa s-a deschis brusc şi Philippe a năvălit înăuntru.

— Afară! strigă el la coafor, care o luă la fugă, lăsându-şi acolo valijoara cu perii şi piepteni.

Apoi dădu cu ochii de un valet aplecat peste grătarul şemineului pentru a repara ceva.

— Cine-i ăsta? arătă el într-acolo.

— E Fouguet, noul meu valet, îi răspunse Victorine.

Omul se întoarse şi rămase cu ochii la Philippe.

— Te-am mai văzut undeva, spuse aceasta.

— Da, domnule. Am lucrat înainte la palatul Tuileries.

— Bine, bine, nu mă interesează cine eşti. Afară!

Valetul îşi lăsă jos uneltele şi plecă. Victorine ştia ce urmează. Se deschisese Salonul la Palais de l’industrie şi tabloul lui Édouard cu picnicul pe iarbă şocase întreg Parisul. Şi-a încrucişat mâinile şi şi-a regăsit stăpânirea de sine, privindu-l pe Philippe care străbătea încăperea de la un capăt la celălalt.

— Explică-mi. Se străduia să-şi stăpânească vocea, înfrânându-şi furia.

— E o capodoperă, îi spuse.

Se uită la ea de parc-ar fi vrut s-o strângă de gât.

— Mi-ai promis că nu mai pozezi nud.

— Nu am pozat nud. Sunt reprezentată ca o *alegorie*. Nu ţi-ai dat seama că face referire la Tiţian?

— Ştii ce se spune acolo, afară? întrebă el arătând spre uşile duble care dădeau spre balcon. Se spune că e

indecent. Că e ofensator. Despre Manet zic că e un răzvrătit. Ţie-ţi spun… Se opri.

— Philippe, te rog să mă asculţi. Édouard pune faţă în faţă clasicul şi modernul. Eu sunt o alegorie în cel mai pur sens al cuvântului. Tabloul e un îndemn: „Uitaţi-vă cât ne seamănă trecutul şi prezentul, cum îşi dau mâna în oraşul nostru modern, fiind în acelaşi timp atât de izolate unul de celălalt”.

— Opreşte-te. Nu mai vreau să aud aşa ceva. De ce naiba ai făcut-o? Nu-ţi ajunge casa asta? Fondul fiduciar, servitorii, bijuteriile şi rochiile?

Nu îndrăznea să spună ce gândeşte cu adevărat: Cum altfel te pot răni, cum te pot răsplăti pentru că te culci cu rusoaica aia, pentru că m-ai oferit lui Bismarck şi lui Ludovic-Napoleon ca pe ultima femeie de stradă?

— Am făcut-o pentru că eu cred în artă. Pentru că am norocul să fac parte din ceva care va fi nemuritor.

El îşi luă o ţigară dintr-o tabacheră de argint, scăpără chibritul şi scoase fumul prin nări. O privea în timp ce-şi aranja singură părul în oglindă.

— Cum crezi că mă afectează? Cum crezi că m-am simţit astăzi la întrunirea Cabinetului când Eugenie mi-a aruncat în faţă că trupul tău gol…

— Nud, nu gol…

— …trupul tău *gol* este expus la Palais de l’industrie? A insinuat, în faţa celorlalţi miniştri ai Cabinetului, că Franţa o ia la vale din cauza lipsei de morală afişată de tine, o curtezană, şi de mine, fiul nelegitim al contelui de Gabbay.

Victorine se crispă.

— Bineînţeles că acei miniştri ştiu că tu l-ai adus pe Ludovic-Napoleon pe tron. Ştiu cine e adevărata putere din spatele acestui imperiu.

— Sunt un copil din flori. În faţa lor asta voi fi întotdeauna.

Umerii îi căzură atât de tare, încât Victorine se alarmă. Apoi se lăsă pe un scaun, cu ochii ţintă pe covor.

Victorine se apropie şi îngenunche lângă el; îi mângâie părul şi îi luă faţa în mâini. Refuză să o privească în ochi, se uita la arabescurile covorului persan de parcă acolo ar fi aflat răspunsul pentru disperarea sa.

— Eşti cel mai puternic om din Franţa. Nimeni nu poate nega asta.

Se lăsă îmbrăţişat de ea. Îi murmură cuvinte de alinare, legănându-l uşurel. Apoi păru să-şi vină în fire, îşi îndreptă umerii şi oftă adânc.

— Trebuie să vii cu mine la un eveniment de la palat, acum, în dimineaţa asta. O să-i arăt şi ei, şi celorlalţi miniştri că nu m-au intimidat, că n-o să-mi înec ruşinea în slăbiciune.

— În numele Văduvelor Veteranilor din Războaiele Napoleoniene, anunţă o fetiţă emoţionată în marea Salle des Maréchaux din palatul Tuileries, oferind, cu mâna tremurând, un buchet de trandafiri. În semn de mulţumire pentru patronajul Maiestăţii Voastre, încheie ea şi făcu o reverenţă.

Din o sută cincizeci de perechi de mâini vârstnice izbucniră aplauze entuziaste care răsunau până sus, la tavanele chesonate. împărăteasa Eugenie a zâmbit şi a făcut câţiva paşi în faţă ca să ia buchetul, răspunzând ovaţiilor pline de ardoare printr-o înclinare a capului coafat perfect şi printr-o fluturare a mâinii înmănuşate în alb.

— Vă mulţumesc, doamnelor. Vă sunt recunoscătoare pentru amabilitatea dumneavoastră. După cum ştiţi, muncesc neobosită pentru cei năpăstuiţi şi oprimaţi din ţara noastră… A fost întreruptă de un alt ropot de aplauze. Aţi dăruit atât de mult. iubiţii dumneavoastră soţi şi-au pierdut viaţa în serviciul militar al ţării. Aţi făcut supremul sacrificiu, dumneavoastră sunteţi adevăratele eroine ale regimului nostru imperial.

— *Vive* împărăteasa Eugenie!

După ce şi-a încheiat scurtul discurs, suverana le-a atins, în trecere, mâinile întinse. Victorine şi Philippe se

uitară unul la altul şi o urmară spre ieşire, înconjuraţi de o hoardă de Văduve ale Veteranilor din Războaiele Napoleoniene.

Victorine deveni obsesia lui Ludovic-Napoleon, exact cumâşi dorise Philippe. Fu surprinsă când constată că micuţul împărat avea, din fire, şi o latură romantică. Se amuza primind zilnic buchete de flori, însoţite de scrisori de dragoste pline de sentimente poetice şi ode adresate alor ei „prea minunate coapse”, la care visa cu ochii deschişi în timpul liber. Citea scrisorile de amor, apoi le ascundea repede la loc sigur. Vizitiul lui Victorine o ducea adesea la palatul Tuileries, la intrarea personală a împăratului, iar trăsura ei le era atât de cunoscută gărzilor palatului, încât o lăsau să intre fără a mai face verificările de rigoare. După ani de zile de *rendez-vous-\în* clandestine ale împăratului cu diferite metrese, pajii şi uşierii se obişnuiseră. Cu maximă discreţie, o conduceau pe Victorine în biroul privat al lui Ludovic-Napoleon, o introduceau pe o uşă secretă, pe scara în spirală care ducea la apartamentele sale şi se retrăgeau încet în momentul în care apărea stăpânul lor.

21

„Puterea e răul”.

Louise Michel, conducătoare comunardă (1830 – 1905)

Victorine stătea în biblioteca ei odihnitoare. Era îmbrăcată într-un halat din catifea roşu-burgund, cu stele de aur aplicate, legat lejer cu un cordon auriu în talie. Părul îi era desfăcut şi îi cădea ca o cascadă pe umeri şi pe spate. În picioarele delicate purta papuci cu toc înalt, tot din catifea, de aceeaşi nuanţă cu halatul, brodaţi cu blazonul Casei de Lyon. Când a auzit în foaier vocea lui Philippe, şi-a pus deoparte tocul de ochelari. Philippe a depus pelerina în mâinile majordomului, lui Ariel, şi i-a dat porunci ca şi cum acesta ar mai fi fost încă angajatul lui.

— Sună-l pe valet, spune-i să pregătească masa de joc şi scoate din bufet cărţile pentru *bezique*.

Victorine s-a uitat la ceasul de pe poliţa căminului: opt şi jumătate. La nouă trebuia să sosească Ludovic-Napoleon. Philippe era nerăbdător să-l impulsioneze pe împărat; aranjase ca Ludovic-Napoleon s-o viziteze astă-seară pe Victorine şi o învăţase să-i divulge planurile secrete ale lui Bismarck în cadrul erotic şi opulent al budoarului ei. Cu o armată germană atât de formidabilă, Philippe nu-şi putea permite să mai piardă timpul.

— Toinette a fost la toţi vânzătorii de fructe din Les Halles să caute pere exotice pentru o minunată *poir belle Hélène*, îi spuse ea, sărutându-l pe obraz. Eşti sigur că asta-i place cel mai mult?

Philippe o asigură că da, apoi îşi văzu blazonul pe papucii ei.

— Mai bine-i scoţi şi-ţi pui alţii.

Se uită şi ea în jos şi-şi dădu seama că blazonul de Lyon era o aluzie grosolană la faptul că Victorine era proprietatea consilierului de încredere al lui Ludovic-Napoleon. A urcat să-şi schimbe papucii. Când s-a întors, s-a speriat văzând în salon un bărbat străin.

— E locotenentul l'Aiglon de la poliţia palatului, îi spuse Philippe. Inspectează orice locuinţă particulară înainte de sosirea împăratului.

Ofiţerul îşi duse mâna la chipiu şi se îndreptă spre foaier.

— O să stea de gardă cu un revolver încărcat în hol până la încheierea vizitei. Observă expresia ei preocupată. Nu-ţi face griji, aşa se obişnuieşte. Ăerzt/ez-wws-urile lui Ludovic-Napoleon sunt orchestrate cu precizia unui vais de Strauss, mai adăugă el, deschizându-şi ceasul de buzunar. Acum trebuie să plec.

— Mă îngrijorează totuşi că, dacă ceva nu merge cum trebuie, eu o să fiu luată la întrebări… spuse Victorine.

— Nu e cazul. Ai încredere în mine. Fii fată bună, o linişti el şi o sărută pe frunte.

— Ba nu sunt fată bună! răspunse ea, arcuindu-şi o sprânceană. Să nu-mi mai spui aşa.

După cum o învăţase Philippe, Victorine îi spuse cele aflate de la Bismarck, oferindu-i apoi şi comentariul ducelui. Ludovic-Napoleon o asculta rotind paharul de cristal cu un excelent Armagnac, ridicându-l să-i inhaleze aroma şi sorbindu-l apoi dintr-o înghiţitură. O privea cu admiraţie în timp ce-i relata faptele, cu un respect amestecat cu dorinţă. După cină, l-a invitat sus. A urcat greoi scara, sprijinindu-se de braţul majordomului. Era evident că nu se simte bine, iar roşul aplicat pentru a-i ascunde boala se ştersese, dându-i un aspect macabru.

La câteva minute după miezul nopţii, l-a însoţit până la uşa de la intrare, potrivindu-şi paşii după mersul lui de om bolnav. Ariel i-a ţinut uşa, iar Victorine s-a uitat după el cum coboară şchiopătând scara din marmură spre trăsura care-l aştepta. Un fulger de lumină explodă din întuneric şi se auziră focuri de armă. Doi bărbaţi au sărit din tufişuri şi s-au repezit cu pistoalele îndreptate spre Ludovic-Napoleon.

Gărzile împăratului au sărit şi ele, dar agresorii au luat-o la fugă. Cei din poliţia palatului şi-au scos revolverele şi au pornit în urmărirea lor. împăratul a fost împins în trăsura care a ieşit în viteză pe porţi, în timp ce Victorine se uita înmărmurită.

Toinette s-a repezit şi ea afară, pe terasă, în cămaşă de noapte.

— Am auzit focuri de armă? Ce se întâmplă, *mă în selle*?

Un ofiţer a prins-o pe Victorine de braţ. Ea s-a smucit din strânsoare.

— Veniţi cu noi pentru interogatoriu, Mademoiselle Laurent.

— Ce?

— E o rutină doar, doamnă, spuse el, trăgând-o pe trepte în jos. Astea sunt ordinele.

— Ale cui ordine?

Doi ofiţeri o prinseră pe Victorine de sub ambele braţe şi o urcară într-o dubă de poliţie.

— *Ma în selle*! Ce să fac? strigă Toinette.

— Fugi la Monsieur Manet! Spune-i ce s-a întâmplat, să vină să mă ajute, strigă Victorine de la fereastră, în timp ce duba se îndepărta.

Victorine s-a trezit în dormitorul lui Édouard. Se ridică încet în capul oaselor şi se uită în oglinda mare, rabatabilă; părul îi era ciufulit şi îmbâcsit, halatul roşu de catifea, soios. L-a văzut pe Édouard dormind în hol, pe divanul roşu, cu trupul chircit ca al unui contorsionist, cu un braţ atârnând pe podea şi un picior îndoit peste braţul mobilei. André sforăia în fotoliul din faţa lui.

— Édouard, trezeşte-te, îi şopti ea, îngenunchind lângă el.

El îşi frecă perii ţepoşi ai bărbii şi îşi strânse ochii albaştri, deranjat de lumina care se strecura pe fereastră. Adormise în cămaşa de seară cu care fusese la operă şi mirosea încă a fum de ţigară şi a parfum scump feminin.

— Oh, Doamne sfinte, Victorine.

Se ridică în capul oaselor şi îi veniră în minte evenimente care avuseseră loc cu doar câteva ore în urmă.

— Îţi mulţumesc că m-ai salvat astă-noapte, îi spuse ea. Dacă nu erai tu…

— Nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte influenţei pe care o are tata la Ministerul de Justiţie, spuse el zâmbind, dar a văzut că ea rămâne gravă. Ce s-a întâmplat, de fapt? Spune-mi ca să-mi pot da seama, adăugă el, trecându-şi mâinile prin părul ciufulit.

— Oamenii ăia, ofiţerii de la palat… Au zis că e un „interogatoriu”.

— Ce fel de interogatoriu?

— M-au întrebat de ce fac spionaj pentru Prusia. Şi de ce am vrut să-l asasinez pe Ludovic-Napoleon! Am fost… Nu putea să continue. A fost mai rău ca un coşmar. Mi-au promis că mă eliberează dacă accept să depun mărturie împotriva lui Philippe.

— Şi ce-ai spus?

— Le-am spus să se ducă dracului. Că nu sunt

informatoare.

— Grozavă fată, interveni André.

— Cine mai ştia că Ludovic-Napoleon urma să vină aseară la tine? întrebă Édouard.

— Nu ştiu. Philippe şi garda de corp şi… nu mai ştiu.

Au auzit bătăi grăbite în uşă. Julia s-a repezit înăuntru cu ziarele de dimineaţă.

— Ia uitaţi-vă! strigă ea deschizând cotidianul politic *Le Figaro* la un titlu cu litere de-o şchioapă, ATENTAT ÎMPOTRIVA ÎMPĂRATULUI, apoi, cu caractere ceva mai mici, VICTORINE LAURENT SUSPECTĂ.

Victorine se lăsă greu pe divan.

— Citeşte-ne, îi spuse Édouard.

Julia se aşeză pe un taburet şi începu să citească cu voce tare.

— „Mademoiselle Victorine Laurent, celebra curtezană şi model al lui Édouard Manet, este suspectă în atentatul violent la viaţa împăratului Ludovic-Napoleon”. Făcu o pauză şi se uită la fiecare pe rând, apoi continuă. „Împăratul a scăpat fără nicio zgârietură şi acum se odihneşte. Se pare că alsaciana acţiona în serviciul Prusiei şi se spune că are legături strânse cu un important ministru din guvernul kaizerului Wilhelm”.

— Ce? ţipă Victorine.

— „Este prietena intimă şi confidenta ministrului de Externe Otto von Bismarck şi a fost văzută recent cu el la Berlin”.

— Asta-i o minciună! N-am fost la Berlin în viaţa mea!

— „Surse apropiate palatului confirmă că va fi trimisă în judecată ca spion prusac şi acuzată de trădare pentru că a vândut secrete militare unui guvern străin/

— Cum poate publica un ziar asemenea porcării? întrebă Victorine.

— Presiune politică şi mită, spuse Édouard. Villemessant, editorul lui *Le Figaro*, este purtătorul de cuvânt loial al cuplului imperial.

— Mită? Bani în schimbul minciunilor? întrebă

Victorine.

— Nu neapărat bani; ar fi prea evident. L-au cumpărat cu favoruri politice sau cu exclusivitatea ştirilor în detrimentul concurenţei. Am văzut asta de multe ori.

— Mă duc la Philippe. O să lămurească el asta, spuse ea, ridicându-se.

— Dacă te aventurezi afară, te arestează poliţia, îi aminti Édouard.

— Nu se poate, clătină ea din cap. Probabil că Philippe e foarte îngrijorat din cauza mea. Trebuie să-i trimit un mesaj şi să-i spun că sunt în siguranţă.

— Mă duc eu, se oferi Édouard.

— Tu? Credeam că-l deteşti, se miră André.

— Faţă de acest om nu simt decât dispreţ. Însă înţeleg ceva din lumea sa politică.

— Eşti prea modest, îi spuse André, având în vedere numărul de iluştri diplomaţi şi magistraţi din familia ta. Vin şi eu cu tine.

Victorine şi Julia le aşteptau îngrijorate întoarcerea, când au auzit voci în foaier.

— Ei? Ce-a zis? întrebă Victorine, ridicându-se pe jumătate de pe scaun.

— Ne-a spus că, dacă recunoaşte că te-a pus să spionezi pentru Franţa, consecinţele pentru el vor fi grave, îi răspunse André. Un ministru din guvern care se foloseşte de o fată să-l seducă pe ministrul de Externe al unei naţiuni inamice? Asta ar putea precipita un incident internaţional. Poate duce chiar la război.

— E politician şi-şi salvează gâtul. Te surprinde? întrebă Édouard.

— Dar mi-a promis că mă protejează…

— Édouard l-a făcut jigodie, i-a spus că e laş pentru că s-a folosit de tine pentru propriile lui scopuri politice şi acum te dă la câini…

Édouard puse o mână pe braţul lui André şi clătină din cap.

— Stă deoparte şi-i lasă să mă distrugă, spuse ea

încet. Cum am putut avea încredere în el?

— Eşti epuizată, draga mea, şi eşti cu nervii la pământ. Édouard o trase lângă el şi-i mângâie părul lung. Brusc, trupul lui Victorine se cutremură de suspine. Ce-i asta? întrebă el. O apucă de umeri şi încercă s-o facă să-l privească în ochi, dar ea se uita în altă parte. Să fie asta Victorine a mea? Asta-i fata care le-a spus nobililor ălora aristocraţi să se ducă naibii?

Ea râse şi îşi şterse obrajii de lacrimi.

— Trebuie să te odihneşti, spuse Édouard.

O luă de mână şi o conduse în patul lui. O acoperi şi-i trase învelitoarea până sub bărbie, mângâind-o pe obraji şi pe buze cu degetul arătător.

— Încearcă să dormi, îi şopti.

Victorine se lăsă pe pernă şi se uită prin uşa deschisă la Édouard care privea, de la fereastra ce dădea spre balcon, acoperişurile Parisului. André plecase, iar Julia stătea în spatele lui, cuprinzându-i talia cu braţele. Apoi îşi culcă obrazul pe spatele lui.

— Édouard, Victorine are nevoie de tine, dar şi eu am.

S-a întors şi i-a privit faţa. Când el a închis uşa de la dormitor, Victorine a văzut-o pe Julia descheindu-şi bluza. A închis ochii şi a încercat să-şi alunge din minte imaginea lor.

Scandalul a cuprins întreg Parisul.

În fiecare zi, în jurnale apăreau poveşti incredibile.

„Surse apropiate palatului” o acuzau că are documente oficiale purtând ştampila „Strict secret”. Ziarele susţineau că sunt secrete de stat furate de Victorine pentru a le vinde prusacilor. Cei doi pretinşi asasini, etnici prusaci, erau în custodia poliţiei, dar refuzau să vorbească. Un inel cu sigiliu, cu blazonul familiei von Bismarck, a fost socotit încă o dovadă a trădării. Édouard a apelat la puternicele legături politice ale defunctului său tată şi a angajat un vechi prieten de familie ca s-o ajute pe Victorine.

— I-am trimis o telegramă şi l-am rugat să ne consilieze de urgenţă. Această persecuţie se agravează tot mai mult, o anunţă Édouard, aşezându-se lângă ea. Victorine era îmbrăcată în haine împrumutate de la Julia.

— Mă întreb ce va face oare? spuse Julia.

— Tatăl meu a păstrat relaţii bune cu actualul regim. Nu-ţi face griji, ne putem încrede în legăturile judecătorului Manet.

— Dar cine e *în spate*? întrebă Victorine.

— Vom descoperi. Ai răbdare.

A doua zi, când Édouard a ieşit să facă un comision, au dat buzna gărzile imperiale, întrebând de Victorine Laurent. Înainte ca André şi Julia să apuce să reacţioneze, au împins cu o lovitură de picior uşa dormitorului şi au încătuşat-o pe Victorine. Apoi au tras-o afară pentru că se zbătea, în timp ce Julia i-a urmat până jos pe scări, strigând că Victorine e nevinovată.

Duba poliţiei a apucat-o în grabă pe boulevard Haussmann. Zburau pe lângă ea bolţile magazinelor, vânzătorii de ciocolată, parfumeriile, vânzătorii de produse din piele, magazinele de bijuterii, toate locurile pe care le vizita ea de obicei. Apoi vehiculul a cotit şi a intrat pe avenue Marigny, a încetinit când a traversat Sena pe Pont-au-Change şi a făcut la stânga pe quai de l'Horloge. A auzit porţile închizându-se şi roţile din lemn ale dubei izbindu-se de pietrele de pavaj în timp ce opreau în faţa intrării principale a noii ei locuinţe, Conciergerie, închisoarea rezervată celor mai notorii deţinuţi ai statului.

Când s-a deschis uşa, a coborât şi şi-a mijit ochii din cauza soarelui strălucitor al dimineţii. Şi-a pus mâna streaşină la frunte şi s-a uitat la faţada formidabilă din piatră cenuşie a fortăreţe! medievale până a fost îmbrâncită brutal din spate.

— Mişcă-te, spuse un soldat.

Ochii i se obişnuiau cu întunericul din Coridorul Deţinuţilor. Gărzile o escortau între zidurile jilave şi mucegăite din piatră şi o trecu un fior pe şira spinării din

cauza umezelii reci. S-au oprit la un birou pentru înregistrare. Câţiva paznici s-au adunat să se holbeze, la lumina torţelor, la celebra Mademoiselle Victorine.

— Măi, măi! Mademoiselle Laurent. Ce plăcere să vă întâmpinăm, rânji funcţionarul. Am avut aici foarte mulţi criminali faimoşi, dar niciunul n-a fost aşa de frumos.

Paznicii din jurul ei au început să râdă.

— Nu sunt criminală, se apără ea.

— Trebuie să aşteptăm procesul ca să vedem asta, nu? Până atunci, duceţi-o în aripa femeilor, spuse el, făcându-i semn să plece.

Urcă nesigură scara îngustă din piatră, apoi intrară pe un culoar cu tavanul jos ca o criptă, până când paznicul se opri în faţa unei uşi din lemn. Cheile zăngăniră în lacătul ruginit, uşa se deschise cu un scârţâit şi păşi înăuntru. Îşi ridică mâna încătuşată la nas, ca să oprească duhoarea de urină ce venea dinspre oala de noapte din colţ. Pe un perete era un pat acoperit cu paie, iar în faţa lui un birou ros de cari şi un scaun cu spătarul drept. Dacă stăteai cu braţele întinse pe lăţimea celulei, atingeai pereţii. Paznicul mări flacăra din lampa cu gaz. Când se întoarse cu faţa spre Victorine, văzu că era un bărbat tânăr, de vreo douăzeci de ani, la fel ca şi ea.

— Aşa, acum să desfacem astea, spuse el.

Se întinse să-i scoată cătuşele şi îi trase mâinile spre el cu un gest atât de neaşteptat de tandru, încât ei îi dădură lacrimile.

— Nu vă faceţi griji, doamnă, n-o să vă fac rău.

— Mi-e foarte frică.

— Tuturor celor care vin aici le e frică.

Şi, după o scurtă ezitare, trânti uşa cu putere.

22

„Să fii generos cu cei mărunţi e cel mai sigur mod de a te face egalul celor mari”. Cardinalul de Retz (1613 – 1679)

Aerul închisorii era îmbibat de groaza adunată acolo de secole. Victorine nu-şi putea opri tremurul care-o

cuprinsese din cauza frigului şi a visurilor urâte ce-o chinuiau noapte de noapte. Apa se condensa pe tot tavanul celulei şi picăturile căzdeau pe podea, iar ea le simţea ca şi cum un deget i-ar fi izbit tâmpla fără încetare. Intervalele în care aţipea erau urmate de treziri violente; era în mijlocul unui vis improbabil de-al lui Baudelaire, în care el stătea pe marginea patului ei, când fu trezită de un zornăit metalic.

— Deţinută Laurent. Ai musafiri.

Se deschisă uşa. Édouard, André şi un domn mai în vârstă, pe care nu-l cunoştea, stăteau în prag.

— Victorine? Édouard intră.

Alergă spre el şi-şi îngropa faţa la pieptul lui. Suspina ca şi cum ar fi avut o convulsie. După ce-şi veni puţin în fire, Édouard i-o prezentă avocatului ei, contele Jules de Briac. Un coleg de-al răposatului tată al lui Édouard îl contactase pe distinsul conte, care acceptase să-i preia cazul. Nu era numai descendentul uneia dintre cele mai bogate familii din epoca napoleoniană, ci şi urmaşul unei generaţii întregi de consilieri şi avocaţi ai aristocraţiei. De Briac personal salvase multe titluri de la dezastru legal în cariera sa plină de succes. Şi, mai ales, ştia unde erau îngropate secretele şi cine-i înfundase.

Mai calmă acum, Victorine acceptă batista lui Édouard pentru a-şi şterge lacrimile. Apoi îşi concentră atenţia spre domnul care stătea lângă el.

— Vă mulţumesc foarte mult pentru că mi-aţi preluat cazul, spuse ea din toată inima.

— *Mademoiselle* Laurent, se înclină el fără ceremonie. Era clar că n-o aproba nici pe Victorine, nici reputaţia ei. Judecătorul August Manet mi-a fost prieten apropiat şi coleg respectat, spuse el cu răceală. Sugerez să ne consultăm într-un loc mai puţin apăsător. Cred că e o curte pentru femei unde putem să respirăm puţin aer curat şi să începem acolo discuţia.

Îl urmară pe paznic pe Culoarul Deţinuţilor, unde paşii stârneau ecouri ca într-un mormânt, şi ieşiră într-o

curte. Strălucirea soarelui îi răni lui Victorine ochii. Se aşeză pe o bancă din piatră şi se uită la edificiul înalt de cinci etaje, care-i înconjura. Trei caturi

Debra Finerman erau construite peste un grilaj cu ţepi care înconjura clădirea, închizând curtea. Deşi toate ferestrele aveau zăbrele, această curte strâmtă era destul de plăcută, cu grădina mică, pătrată, în mijlocul căreia creşteau tufe de trandafir şi cimişir. Mai erau acolo o fântână pentru spălatul rufelor şi o masă din piatră unde deţinutele puteau mânca la aer curat. De Briac se uita la Victorine.

— Un lucru interesant, Mademoiselle Laurent, spuse el; chiar împăratul nostru Ludovic-Napoleon a fost încarcerat aici o scurtă perioadă de către regele Ludovic-Filip, după prima încercare de lovitură de stat, în 1840.

O rugă pe Victorine să-i relateze toate detaliile evenimentelor care au dus la arestarea ei. I-a povestit fiecare pas al legăturii ei cu familia imperială, cu ducele de Lyon şi cu contele von Bismarck. El îşi lua conştiincios notiţe în timp ce ea vorbea, iar sprâncenele albe şi stufoase i se ridicau expresiv în punctele esenţiale ale povestirii. I-a pus întrebări tranşante şi, pe măsură ce-şi lămurea mai bine evenimentele, scrierea lui pedantă umplea pagină după pagină din carnetul cu coperte uzate, din piele verde. Când şi-a încheiat relatarea, a închis carnetul şi a mângâiat coperta din piele, privind-o gânditor câteva clipe pe Victorine, fără a spune nimic.

— Există un singur mod, evident, de a vă exonera, Mademoiselle Laurent, începu el, masându-şi fruntea.

Spuneţi adevărul despre ducele de Lyon; că el a fost cel care v-a ordonat să spionaţi Prusia.

Ea a rămas tăcută un timp.

— Nu. Nu vreau să-l ruinez, îi răspunse.

— N-aş zice că el îşi face griji pentru tine, izbucni André.

Édouard îl apucă de braţ şi îl împinse mai la o parte.

— Nu-i mai tot spune că de Lyon o sacrifică pentru a-

şi salva pielea, îl auzi ea pe Édouard şoptindu-i lui André. De câte ori aude asta, e distrusă.

— Dându-le autorităţilor dovezile pe care le vor împotriva ducelui de Lyon…

— Nu-l trădez, spuse ea, încrucişându-şi braţele.

— Poate că aveţi motive personale, dar e cel mai înţelept lucru de făcut, având în vedere repercusiunile diplomatice pentru ţara noastră, încheie de Briac. Se ridică şi se înclină corect, rigid, ca un militar.

— Nici nu ştiu cum să vă mulţumesc, *monsieur le comte*, spuse Édouard în timp ce-şi strângeau mâinile. Veţi începe prin a cere eliberarea pe cauţiune?

— Am făcut acest pas ieri. Cauţiunea a fost refuzată.

— Dar de ce? Adică, din al cui ordin?

— De la cel mai înalt nivel, răspunse el. În mod normal, judecătorul numit de *cour d'assises* decide problema cauţiunii. Însă în acest caz particular, procurorul suprem s-a dus direct la palat. împăratul are puterea de a ierta sau de a refuza. De această dată a ales să refuze dreptul de eliberare pe cauţiune.

— Deci va trebui să rămână aici? întrebă Édouard arătând cu mâna în jur. Nu puteţi să-l contactaţi pe ducele de Lyon? Desigur, cu influenţa lui…

— Am încercat deja. Philippe de Lyon a plecat din ţară într-o misiune diplomatică în Italia. Intenţionează să se distanţeze de acest scandal la propriu şi la figurat. A cerut această favoare de la editorii ziarelor şi a reuşit să-şi ferească numele din ştirile zilei. Dacă vina şi oprobriul public se concentrează asupra domnişoarei Laurent, atunci el va reuşi să-şi salveze cariera politică.

— *Maître* de Briac, da ea *e* nevinovată. Vă asigur că a fost folosită ca un simplu pion de cei puternici.

El dădu din cap şi-l bătu pe Édouard pe umăr.

— Tânăra dumitale doamnă este în mare pericol, spuse el.

Toinette şi André au venit a doua zi cu o trăsură încărcată cu lucrurile ei. Paznicul a spus că niciunul dintre

ele nu încape în celula strâmtă. Au parlamentat şi până la urmă au ajuns la un compromis. Victorine a fost mutată într-o celulă mai mare, de la etajul întâi, aproape de biroul directorului de pe Culoarul Deţinuţilor.

— Oh, aici e mult mai bine, spuse Victorine când paznicul deschise uşa spre noua încăpere. Sunt două ferestre, aşa că am aer şi mai multă lumină.

— O să sfârşeşti ca ultima deţinută celebră care a stat în această celulă, spuse André.

— Cine a fost?

— Maria-Antoaneta. Au luat-o direct de aici, au suit-o în cotiga condamnaţilor şi au dus-o în piaţa Revoluţiei, unde au… Şi îşi trase mâna peste gât. Toinette se înfiora.

André încercă să-i distragă atenţia lui Victorine arătându-i ultimele jurnale mondene pe care le adusese cu el. Au răsfoit împreună ilustraţiile cu persoanele atât de familiare lor, îmbrăcate în ţinute elegante. Criticile lui vulgare, insultătoare, o făcură pe Victorine să zâmbească. În timp ce ei vorbeau, Toinette îşi făcea de lucru, transformând celula într-un budoar, cât putu ea de bine. Adusese perdele din dantelă pentru ferestre şi perne din mătase pentru patul umplut cu paie. Negresa sugeră ca ea să doarmă pe un alt pat aşezat în colţul camerei, ca să aibă grijă de stăpâna ei, să-i spele rufele şi să-i aranjeze părul. Victorine se îndoia că i se va face o asemenea concesie şi o asigură pe Toinette că totul va fi bine.

Victorine petrecea orele lungi brodând sau citind din Balzac în curtea pentru femei, deşi citea de mai multe ori aceeaşi pagină fără să înţeleagă nimic, pentru că nu reuşea să se concentreze. Mânca la o masă cioplită grosolan din celula întunecată. După trei zile, Victorine a primit un mesaj de la de Briac în care-o anunţa că strânsese informaţii importante şi-i cerea o întâlnire imediată.

Ploaia torenţială i-a împiedicat să se vadă în curte, obligându-i să discute în Chapelle des Girondins, de lângă celula lui Victorine, un loc calm şi pustiu unde au avut

parte de o oarecare intimitate. După câteva observaţii banale, Maître de Briac a chemat-o pe Victorine deoparte, în intrândul mic şi intim numit Chapelle Expiatoare. Au trecut câteva ore; Édouard şi André s-au dus să mănânce la o braserie din apropiere, iar paşii lor nu s-au mai auzit pe dalele de piatră decât după lăsarea întunericului. În cele din urmă, Victorine şi avocatul au ieşit.

— M-au acuzat de *lèse-majesté*, înaltă trădare. Înalta trădare înseamnă pedeapsa cu moartea.

Édouard s-a lăsat greoi într-o strană din lemn.

— *Maître* de Briac a aflat că luna trecută Philippe l-a convins pe Ludovic-Napoleon să-i interzică lui Eugenie accesul la viitoarele şedinţe de cabinet. împărăteasa mi-a întins această cursă ca să-l prindă de fapt pe Philipçe; se aştepta ca el să iasă în faţă ca să mă disculpe. Însă s-a înşelat şi în privinţa lui.

— Eugenie şi-a schimbat acum planul, interveni de Briac. Victorine e acuzată de cel mai grav lucru, de *lèse-majesté*. Învinuită de înaltă trădare, ea depune mărturie sub jurământ la tribunal, îl implică pe de Lyon şi îl aduce pe el în centrul acestui scandal de sex şi spionaj. El cade în dizgraţie, iar împărăteasa câştigă.

— Asistenţii maestrului de Briac au găsit un cartuş orb lângă scara din faţa casei mele, spuse Victorine.

— Şi ce înseamnă asta? întrebă André.

— Înseamnă că „asasinarea” n-a fost decât o înscenare bine pusă la punct, îi răspunse Manet. Gloanţele erau oarbe, deci nu-l puteau răni pe Ludovic-Napoleon. Totul a fost orchestrat de…

— Eugenie, completă Victorine.

— Şi ce e de făcut acum? vru să ştie André, uitându-se spre statuia din marmură albă a Fecioarei Maria, care se zărea sus, în umbrele capelei. Mâna ei întinsă părea ca un semn al binecuvântării peste capul lui Victorine.

— Va trebui să-mi folosesc singurul mijloc de constrângere pe care-l am, spuse Victorine.

— Şi care e? întrebă Édouard.

— Scrisorile lui Ludovic-Napoleon. O să-i spun lui Eugenie că, dacă nu-şi retrage aceste acuzaţii nefondate, o să dau scrisorile lui de dragoste jurnalelor de scandal pentru a le publica.

— O strategie excelentă. Publicul nu ştie că mariajul imperial e doar o ficţiune, spuse Édouard.

André se plimba pe culoarul strâmt al absidei.

— Niciun ziar, nici măcar o fiţuică de scandal, nu va îndrăzni să publice asemenea scrisori incendiare. Cenzura l-ar închide înainte de a apuca să se pună în mişcare maşina de imprimat.

— Marchizul de Montpellier e jurnalist, îi explică Édouard lui de Briac.

— Dar jurnalele de la Londra vor fi încântate să publice o dovadă atât de deocheată a libertinajului împăratului nostru. Cuvântul circulă repede peste Marea Manecii şi am putea obţine acelaşi rezultat, continuă André.

— Da! Foarte ingenios, spuse Édouard, bătându-l pe André pe spate.

De Briac întrebă cum ar putea face să ajungă scrisorile în mâinile nerăbdătoare ale baronilor britanici ai presei. Toţi trei se întoarseră spre André, care ridică din umeri. Când înţelese, se cutremură.

— Nu, nu, nu! Nu eu. Nu, imposibil, se bâlbâi el.

Édouard îi spuse că era singurul. Nu era bine s-o facă de Briac. Iar el, Édouard, era acum urmărit de poliţia secretă a palatului de câte ori ieşea din atelier.

— Dar e foarte periculos. E prea riscant. André îşi tamponă fruntea cu batista. Numai gândindu-se la aşa ceva i se umpluseră sprâncenele de broboane de transpiraţie. Sugeră să angajeze pe cineva. Édouard însă îi aduse aminte că aveau nevoie de cineva de încredere, cineva care să nu se lase mituit şi care să poată trece în Anglia fără a trezi suspiciuni.

— Tu ai un unchi la Londra, nu? E cât se poate de firesc să-i faci o vizită venerabilului unchi Angus, ducele de

Marmalade.

— Unchiul Willie, duce de Alsopp. Dar nu se poate să fiu eu curierul. Nu pot suporta stresul unei misiuni atât de periculoase. Şi am şi o formă uşoară de gâlci, spuse el pentru a fi mai convingător. Se uită pe rând la fiecare şi văzu că nu-i convinsese. Victorine, ştii că aş face orice pentru tine… începu el.

Victorine îşi aruncă braţele în jurul gâtului lui şi-i dădu o mulţime de sărutări, pe toată faţa. Şi una pe buze.

— Trebuie să spun că pentru asta merită să risc…

— Unde sunt acum scrisorile? îi întrerupse de Briac.

— Într-un loc sigur, îi răspunse Victorine. Le-am ascuns.

De Briac i-a spus că poliţia palatului îi percheziţionase casa. André a adăugat şi el că au fost în fiecare zi şi au răvăşit încăperile în căutare de dovezi. De Briac îl corectă însă.

— Au toate dovezile necesare pentru a o acuza pe Mademoiselle Laurent. Poliţia secretă caută scrisorile împăratului. Îşi dă seama cât sunt de importante, la fel ca şi noi. Unde se află? o întrebă el pe Victorine.

Când i-a spus că un volum din biblioteca ei de patru sute de volume a fost decupat înăuntru şi că acolo a ascuns scrisorile, a crezut că avocatul o să sară în sus în adevăratul sens al cuvântului.

— Sunteţi o tânără genială! exclamă el.

În următoarele zile au pus la punct fiecare detaliu al misiunii clandestine. Se întâlneau zilnic şi discutau în şoaptă în capelă, unde de Briac i-a dat instrucţiuni lui André. În primul rând, André trebuia să-i telegrafieze unchiului Willie şi să-i spună că intenţionează să-l viziteze, cerându-i să-i răspundă prin poştă. Acest lucru le-a furnizat o scrisoare scrisă de mâna unchiului Willie prin care-l invita pe André să ia cina cu el la Union Club în prima seară a sosirii sale la Londra. Iată alibiul în formă tangibilă pentru călătoria lui André.

André trebuia să obţină scrisori de credit de la banca

lui din Paris pe care să le prezinte unei instituţii financiare din Londra, oferind o dovadă în plus că voiajul era cât se poate de firesc şi n-avea nimic suspect, ca al oricărui turist. De Briac a sugerat să facă şi o rezervare la selectul Hotel Brunswick din Mayfair şi i-a mai spus să reţină bilete la teatru pe numele lui. Toate aceste detalii erau absolut necesare pentru verosimilitate. De Briac a luat în calcul toate posibilităţile. Victorine îi compătimea pe cei care trebuiau să-i facă faţă în tribunal. Lui André i-a spus să cumpere toate cele patru locuri din compartimentul privat al trenului care urma să-l ducă până la Calais, pentru a avea intimitate completă. Apoi, odată ajuns la Calais, lua vaporul până în portul de destinaţie, la Admiralty Pier din Dover. Avocatul i-a spus că s-ar putea să fie urmărit pas cu pas de „umbre” angajate de palatul imperial şi că trebuie să viziteze locurile turistice obişnuite pentru a înlătura orice suspiciune.

— Şi, mai ales, protejează scrisorile. Sunt unica speranţă a lui Mademoiselle Laurent.

Urma să-l viziteze pe magnatul presei Sir Geoffrey Black la biroul lui, de la ziarul londonez *Times*. De Briac se folosise de serviciile nepoatei lui Sir Geoffrey ca intermediar: tânăra i-a trimis unchiului său o scrisoare prin care-l ruga să-l primească pe un prieten de-al ei, jurnalist francez, care voia să mai câştige şi el ceva bani, fiind corespondent la Londra. Toate aceste precauţii erau necesare pentru a amăgi poliţia secretă de la palat, care deschidea şi citea toată corespondenţa trimisă de Victorine, de Briac şi Édouard.

André plecase deja de trei zile, când Édouard a intrat în celula lui Victorine, a aşteptat până când s-a stins ecoul paşilor gardianului şi a apucat-o de amândouă mâinile.

— Gata. Ai câştigat, spuse el.

De Briac se întâlnise cu împărăteasa Eugenie în cel mai mare secret, i-a arătat cartuşul orb găsit pe aleea din faţa casei lui Victorine şi a avertizat-o că, în timp ce ei discutau, „agentul” lui oferea spre vânzare presei engleze

scrisorile de dragoste trimise de soţul ei lui Victorine. Eugenie îi ceruse răgaz să-şi formuleze răspunsul. Conform bârfei de la palat, furia împărătesei a fost de-a dreptul înfricoşătoare. Ţipetele ei şi cuvintele obscene au răsunat peste tot. Şi-a interogat imediat bărbatul şi i-a comunicat lui de Briac că s-a făcut o eroare regretabilă şi că adevăraţii asasini şi-au mărturisit vina. Victorine a fost exonerată.

Prietenii lui Victorine au organizat acasă la ea o petrecere pentru a o întâmpina la ieşirea de la Conciergerie. Masa de banchet era împodobită cu ghirlande de flori naturale, i-au fost preparate mâncărurile preferate, iar şampania Dom Pérignon curgea în cupele de cristal. Jules de Briac stătea la loc de cinste, aclamat ca un erou.

— Aş vrea să propun un toast pentru contele de Briac. Édouard se ridică şi înălţă paharul. Pentru dumneavoastră, domnule, şi pentru Victorine, care a avut curajul să ducă această luptă. Sărbătorim victoria cu şampania trimisă de împărătească, care ni se pare la fel de dulce ca şi scuzele oficiale de la palatul Tuileries.

Toastul a fost însoţit de strigăte de *Salut*!

Victorine a ridicat paharul.

— Aş vrea să propun un toast pentru toţi prietenii mei care m-au sprijinit în această cumplită încercare.

Înălţă paharul spre de Briac. I-a mulţumit lui André pentru curajul lui şi Juliei pentru bunătate. I-a trimis o bezea lui Baudelaire.

— Pentru scumpul nostru Baudelaire. Pentru mine însemni mai mult decât vei şti vreodată. Dar, mai ales – şi se întoarse spre Édouard – vreau să-i mulţumesc geniului artistic care m-a făcut celebră…

— Scandalos! strigă André.

— A fost scandalos atunci, râse ea, dar m-a pictat mai frumos decât a fost vreodată pictată o femeie. Şi tot el mi-a salvat viaţa. Îţi datorez totul. Mulţumesc, Édouard Manet.

Privirea Juliei se muta de la unul la altul, în timp ce ei

îşi ridicau paharele, uitând parcă de toţi cei din jur.

În sufragerie au răsunat aplauze şi s-a servit desertul.

Petrecerea s-a încheiat spre dimineaţă. Ultimii care au plecat au fost Édouard şi André.

— Te duc acasă, Édouard? îngăimă André.

Erau amândoi, el şi Édouard, beţi după ce goliseră împreună câteva sticle de Dom Pérignon. Victorine îl ajuta pe Édouard să se ţină pe picioare. Se rezema greu de ea, ţinând-o cu un braţ pe după umăr. Ea râdea

şi se clătina sub greutatea lui, îndreptându-se spre uşa de la intrare. Îi ţinu pelerina neagră de seară, dar el stătea şi se uita fix în ochii ei. Se apropie, ca şi cum ar fi vrut s-o sărute. Ea îşi întoarse însă capul.

— Édouard, te rog, eşti beat.

— Nu sunt beat. Te iubesc, bolborosi el, ridicându-i o buclă de pe faţă şi inspirându-i parfumul.

— Nu mă iubeşti, eşti beat.

— Sunt beat de dragoste. Sărută-mă.

— Gata, îi spuse ea, dându-se înapoi.

— Nu fi atât de *egoişta*.

Victorine râse.

— Egoist, se corectă el. M-ai sărutat o dată. La Baudelaire, îţi aduci aminte? De Lyon a plecat. A fugit. S-a dus, s-a dus, mai spuse el, clătinându-se spre ea şi prinzând-o de umeri.

— Lasă-mă, te rog.

— De ce?

— Édouard, gata.

— Nu mă crezi? Te iubesc.

Îl privi o clipă. Oare să-l creadă? El sughiţă şi izbucni în râs. Apoi, Victorine îşi aminti cine era el. Édouard Manet. Ce noţiune ridicolă.

— Te *iubesc*.

— Da, da. Acum te aşteaptă trăsura afară. Du-l pe André acasă şi dormi un pic. Apoi se ridică pe vârfuri şi îi

puse pelerina pe umeri.

O prinse în braţe şi o sărută pe gură. Sărutarea a fost atât de profundă şi de prelungă, încât a simţit că leşină.

— Aşa. Toată seara am vrut să fac asta. Se clătină şi André îl apucă de subsuoară. Édouard reuşi să-şi scoată gardenia de la rever.

— Uite, un dar pentru tine. Îi dădu floarea lui Victorine.

— Noapte bună, dragilor, le strigă ea din prag, uitându-se la André care se lupta să-l ajute pe Édouard să urce în trăsură. Apoi el se întoarse, îşi duse mâna la joben şi se urcă după Édouard. Noapte bună, şopti Victorine şi închise uşa.

Ridică gardenia şi îi inhală parfumul.

23

„În viaţa bărbatului, dragostea e un lucru de sine stătător, Pentru femeie însă e existenţa-ntreagă”.

Lord Byron, *Don Juan* (1819 – 1824)

Într-o după-amiază urâtă de noiembrie, Édouard îl împingea pe Baudelaire în scaunul cu rotile, iar Victorine îl ţinea de mână; André păşea alături. Când s-au apropiat de pont d’Alma au început să cadă primii fulgi timpurii ai iernii, care li se topeau pe obraji, moi ca nişte sărutări. Victorine tremura şi îl rugă pe Édouard să se grăbească spre destinaţie, călduroasa Café Guerbois.

— Dacă s-ar putea găsi o metodă ca publicul să vadă opera unui artist, ocolindu-se cumva acest sistem îngrozitor al Salonului, spuse Édouard.

Victorine vedea tinere femei aruncându-i, în trecere, priviri lui Édouard. Avea un fular roşu tricotat, înfăşurat de câteva ori în jurul gâtului şi un palton de stofă neagră, care-i dădea înfăţişarea unui husar romantic.

— Doamne Dumnezeule! exclamă el, oprindu-se în loc. De ce să nu expun direct pentru public şi să elimin Salonul cu totul?

Victorine îl trase de mânecă, îndemnându-l să meargă mai departe.

— Ce vrei să spui? întrebă Baudelaire.

Boala se agrava; era îmbrăcat într-o haină din caşmir, iar genunchii îi erau înveliţi într-o pătură, ca să nu-i fie frig.

— Ce se întâmplă dacă un artist îşi face un spaţiu propriu de expunere şi invită publicul?

— Dar „expoziţie” sună monden, civilizat, spuse André. „Expunere” pare vulgar, ca şi cum ar fi vorba de mărfurile etalate la magazinul universal Le Bon Marché.

— La naiba cu asemenea subtilităţi. Sunt dispus să pariez că oamenii vor veni să-mi vadă tablourile cu mintea deschisă.

— De Salon ştie toată lumea; cum or să afle de expoziţia ta?

Manet i-a spus c-o să cumpere spaţiu de reclamă în revistele de artă şi o să distribuie anunţuri prin tot oraşul. Le arătă un petic de pământ pe avenue Montaigne colţ cu rue d’Alma, pe lângă care tocmai treceau, şi le-a spus c-ar putea închiria un teren viran ca acela, de la marchizul de Pomereu.

— Pot să ridic un mic pavilion.

— Şi percepi taxă de intrare? întrebă André clănţănind.

— O taxă simbolică. Va fi gata până sosesc hoardele de turişti la Expoziţia Universală. Se deschide pe 1 aprilie. Mai sunt aproape cinci luni. Perfect!

Exact în acel moment i-a oprit o tânără frumoasă, cam de douăzeci şi ceva de ani. Avea părul şaten lung, ochii negri de spaniolă, scoşi în evidenţă de tenul ca de piersică.

— Scuzaţi-mă, nu sunteţi cumva Monsieur Édouard Manet? întrebă, frământându-şi mâinile. Îmi pare rău că vă acostez aşa, dar vă urmăresc de departe…

Victorine schimbă o privire cu André.

— Mi-au plăcut foarte mult tablourile dumneavoastră încă de când le-am văzut prima dată, la Salonul din 1863. Pentru mine, tablourile dumneavoastră cântă.

— Mulţumesc. Nici nu ştiţi cât de mult înseamnă acest lucru pentru mine, mademoiselle…

— Gonzales. Eva Gonzales. Şi eu sunt artistă. Bineînţeles, nu ca dumneavoastră. Însă încerc şi eu, în felul meu, să pictez viaţa modernă, spuse ea, înfiorându-se de la o pală rece de vânt care i se strecură prin haina subţire.

— Mademoiselle Gonzales, permiteţi-mi să vă ofer o ciocolată caldă. Un coleg artist e întotdeauna bine-venit în cercul nostru, spuse Édouard.

Era atât de mieros. Victorine se uita supărată cu cât uşurinţă îi face Édouard loc acestei frumuseţi în viaţa sa. Şi-au continuat drumul spre Guerbois. Victorine fierbea, amintindu-şi de cuvintele lui false despre cât de îndrăgostit era de ea.

În acea lună, noiembrie, ori de câte ori a primit vreo invitaţie pentru o serată întreba dacă era aşteptat şi ducele de Lyon. Dacă da, atunci refuza să participe. Au sosit numeroase scrisori de la Bismarck în care-i spunea că Berlinul s-ar considera onorat să devină noua ei casă în cazul în care ar vrea să părăsească Parisul după tratamentul de care avusese parte. Soseau permanent mesaje de sprijin din partea unor lideri din domeniile industrial, militar şi de la corpul diplomatic. De nenumărate ori au venit mesageri la uşa lui Victorine şi de nenumărate ori i-a trimis înapoi fără niciun răspuns la misivele urgente ale lui Philippe. Într-o dimineaţă, servitorul i-a anunţat o vizită şi i-a făcut loc unui valet în livrea lila cu alb, culorile Casei de Lyon. Acesta s-a înclinat şi i-a dat lui Victorine o cutie frumos ambalată şi o scrisoare cu o caligrafie masculină cunoscută. A luat scrisoarea, a făcut-o bucăţele fără s-o citească şi a aruncat-o în foc. Apoi a desfăcut cutia. Înăuntru, pe căptuşeala de satin crem, era un colier de perle negre strălucitoare, din sudul Pacificului, la fel de rare ca şi diamantele perfecte. Puse cutia jos şi o sună pe Toinette, aruncându-i o privire valetului lui Philippe.

— *Ma în selle*?

— Toinette, acesta – spuse ea, deschizând cutia – e pentru tine.

Negresa şi valetul lui Philippe deschiseră gurile în acelaşi timp.

— Nu pot… îngăimă ea, dându-se înapoi, cu ochii măriţi din cauza şocului.

— Insist. Un dar pentru loialitatea şi bunătatea ta faţă de mine. Vino să-l iei.

Toinette înghiţi în sec şi se apropie. Se holba la perle, temându-se că stăpâna ei înnebunise.

— Pentru mine? Vă simţiţi bine, *mă în selle*?

— Poţi să le păstrezi sau să le vinzi. Valorează cel puţin cincizeci de mii de franci. Dacă ţi-e frică să nu te acuze cineva de furt, merg cu tine. Din câte te cunosc, o să le vinzi şi o să investeşti banii cu înţelepciune.

Negresa strânse cutia la piept şi făcu o reverenţă.

— Şi acum, spuse ea, întorcându-se spre servitorul lui Philippe care rămăsese ca trăsnit, du-te acasă şi raportează-l stăpânului dumitale exact ce s-a întâmplat aici.

Victorine şi André coborau treptele de marmură ale clădirii operei într-o dispoziţie de zile mari, încântaţi de un spectacol extraordinar de Rossini. Aşteptându-l în mulţime pe vizitiul lui Victorine, a oprit în faţa lor o trăsură elegantă, iar în ochii ei s-a citit groaza.

— Victorine! Te rog, o clipă.

Victorine şi-a făcut loc înapoi printre cei care ieşeau pe uşa clădirii, dar Philippe a urmat-o. S-a repezit în foaierul întunecat al operei şi a luat-o în sus pe scară. El, după ea, sărind câte trei treptele acoperite cu covor roşu. La capătul scării, i-a apucat mâna înmănuşată în alb şi a întors-o spre el.

— De săptămâni întregi îţi trimit scrisori de scuze. Te rog să mă asculţi!

— Nu! strigă ea, trăgându-şi mâna.

— A trebuit să fac ceea ce am făcut.

— Pleacă. Simţea un nod în gât şi abia a reuşit să articuleze cuvântul în şoaptă.

— Victorine, te rog să mă ierţi. Sunt nefericit fără tine.

— Au vrut să mă distrugă şi i-ai lăsat. M-ai părăsit.

— Ce-aş fi putut face? Trebuia să-mi protejez numele, reputaţia.

I-a întors spatele. El şi-a pus mâinile pe umerii mantiei ei de seară, din satin. S-a crispat de parcă atingerea lui ar fi ars-o prinţ esătură.

— Ce sunt eu altceva decât un politician? Vocea o mângâia. Mi-am dedicat întreaga viaţă unei singure pasiuni, politica. Dar în aceste săptămâni din urmă mi-am dat seama că am nevoie de tine. Tu mi-ai dăruit ceva fără de preţ…

— Pleacă. Încerca să-şi oprească lacrimile; nu voia să pară slabă sau afectată, dar îi şiroiau pe obraji, trădând-o.

— Victorine, te iubesc.

Era uluită. Nu se aşteptase niciodată la aceste cuvinte din partea lui.

— De unde să ştiu că-i adevărat? Se întoarse spre el şi-l înfruntă.

— N-am mai spus-o niciodată. Nici ţie, nici altei femei. Te iubesc, Victorine.

O minţise, o trădase, o înşelase, îşi zise ea încăpăţânată. Şi-a amintit cu câtă abilitate a manipulat-o şi a controlat-o, dar ştia că ea e în egală măsură creaţia lui şi a lui Édouard. Privirea ei zăbovi pe fiecare trăsătură a feţei atât de bine cunoscute. Detesta linia de automulţumire a gurii, expresia plictisită din ochii cu gene grele. Şi, totuşi, tânjea să se simtă din nou a lui, să ştie că îi aparţine, un sentiment pe care-l ura şi-l căuta deopotrivă. Ştia că e ceva pervers, dar îşi îngădui să se lase copleşită, să simtă că se prăbuşește fizic şi sufleteşte în el.

Când le-a spus că l-a primit înapoi, prietenii au fost surprinşi. Lui Édouard nu i-a picat prea bine. A jurat că aceasta era lovitura finală şi sfârşitul absolut al relaţiei lor.

A anunţat că părăseşte Parisul pentru o şedere mai lungă în Spania cu Mademoiselle Gonzales. Acolo, intenţiona să viziteze muzeul Prado şi să le aducă omagiu zeilor lui, pictorii spanioli El Greco, Velázquez şi Goya.

24

1867

„Întâmplarea e un cuvânt lipsit de sens; nimic nu poate exista fără cauză”. Voltaire (1694 – 1778)

Despre Expoziţia Universală, care urma să se deschidă peste trei luni, se discuta practic în tot Parisul. Philippe i-a spus lui Victorine că va fi evenimentul cel mai elaborat, fără egal, al domniei lui Ludovic-Napoleon, menit să prezinte deosebitele realizări ale Franţei în industrie, armament şi artă. Era, de asemenea, o modalitate de a distrage atenţia populaţiei de la protestele care-şi făceau simţită prezenţa printre facţiunile de stânga. „Cluburi” răzvrătite socialiste apăreau peste tot în cartierele cele mai sărace din estul Parisului, *banlieus*, organizate de Emile Ollivier şi de Henri Rochefort, prietenii antiimperialişti ai lui

Édouard. Acum, în 1867, Franţa trăia deja de şaisprezece ani sub jugul strălucitor al împăratului Ludovic-Napoleon. Toată ştia lumea că fusese propulsat în vârful piramidei puterii de valul de nostalgie faţă de drama şi gloria unchiului său, Napoleon I. Populaţia nu mai avea astâmpăr, după cum îi spunea adesea Philippe lui Victorine, şi cea mai la îndemână soluţie, pe care o propusese de Lyon, era să le distragă oamenilor atenţia printr-un spectacol grandios, Expoziţia Universală de la Paris din 1867.

La câteva minute după miezul nopţii, pe 1 ianuarie 1867, Victorine şi Philippe erau împreună cu o mulţime de petrecăreţi în sala de bal de la palatul Tuileries. În timp ce dansau, Victorine se întreba dacă era momentul potrivit. Era zgomot, cuplurile se sărutau şi a hotărât că aceasta-i noaptea cea mare.

— E aşa de aglomerat aici, spuse ea. Hai să mergem

sus, pe acoperişul Luvrului. Vreau să fiu singură cu tine şi să auzim clopotele din Paris marcând sosirea Anului Nou.

Stăteau pe acoperişul pustiu al palatului Luvru, iar luminile Parisului licăreau dedesubt. Stelele pâlpâiau de parcă le-ar fi bătut un vânt rece. Băteau vechile clopote ale tuturor catedralelor din oraş; era ca o simfonie dumnezeiască. Victorine se înfioră din cauza vântului rece care şuiera pe lângă turnuleţe.

— La mulţi ani, îi ură ea lui Philippe, sărutându-l pe buze. Apoi îi şopti ceva la ureche.

— Nu-i al meu. Philippe se dădu un pas înapoi şi o privi cu suspiciune.

— Bineînţeles că-i al tău!

— Nu-i al meu, repetă el.

— Tu eşti tatăl, Philippe, spuse ea exasperată.

Se întoarse cu spatele la ea.

— Atunci plăteşte cât e de plătit ca să scapi de el.

— Nu vreau, spuse ea calmă.

Philippe se răsuci repede spre ea.

— Victorine, fii rezonabilă. Nu aşa se fac lucrurile între un bărbat ca mine şi o femeie ca tine.

— O femeie ca mine? Ce vrei să spui?

— Trebuie să-mi protejez numele. Am o reputaţie. Un copil nelegitim…

— Şi tu eşti copil nelegitim.

— Mama a fost aristocrată. Nu a fost o…

— Ai spus că mă iubeşti, spuse ea încet. Lumina stelelor arunca umbre tremurătoare peste faţa-i palidă.

— Nu pot să mă căsătoresc cu tine, spuse el simplu.

— Nu mă interesează căsătoria. Dar vreau să am acest copil.

— De ce? A trebuit să mă lupt toată viaţa cu faptul că sunt un bastard. Nu-l întreţin, Victorine. Nu-i dau niciun *sou*. Şi nu te aştepta să recunosc acest copil ca fiind al meu.

— E al meu. N-am avut niciodată în viaţă un suflet care să fie numai al meu, Philippe, dar acum voi avea. Cu

tine sau fără tine, m-am hotărât să am acest copil.

— N-o să-l recunosc niciodată ca fiind al meu. Te previn, repetă el.

— Adio, Philippe. Şi plecă.

Deschiderea pavilionului cu expoziţia privată a lui Édouard coincidea cu cea a Expoziţiei Universale din 1867. Cedase în cele din urmă şi o invitase pe Victorine la vernisaj. În fond, după cum îi spusese şi André, majoritatea capodoperelor sale o reprezentau pe Victorine. Cum putea Édouard să-i poarte pică modelului şi muzei sale? În acelaşi timp, André a fost copleşit de o avalanşă de lucruri bune. A primit o telegramă care-i aducea trista veste a morţii unchiului Willie. Însă, spre marea surpriză a lui André, îl indusese în testament şi primise o moştenire surprinzătoare. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să-şi dea demisia de la *Le Moniteur*, Apoi s-a dus imediat la Boucheron şi i-a cumpărat lui Victorine cea mai stridentă şi mai ostentativă bijuterie pe care a găsit-o acolo.

La începutul lui aprilie, la deschiderea Expoziţiei Universale din 1867, au venit la Paris toate capetele încoronate din Europa. În seara premierei operei lui Offenbach, *Marea ducesa de Gerolstein*, Philippe, unul din principalii sponsori şi producători ai spectacolului, stătea în primul rând, pe unul din cele mai bune locuri. Alături, era noua lui metresă, prinţesa Romanoff.

Victorine îşi aştepta în foaier însoţitorul care întârzia la coadă la garderobă. Şi-a ridicat binoclul şi s-a uitat la publicul din *Théâtre des Variétés*. Primele, le-a văzut pe Madame McMillan şi pe prinţesa Mathilde, însoţită de actriţa Sarah Bernhardt. Erau uluitor de mulţi demnitari şi de multe celebrităţi. I-a mai văzut pe Jules Verne, Hector Berlioz, Gustave Flaubert, Louis Pasteur, Émile Zola, Georges Bizet, Baudelaire, George Sand, Stéphane Mallarmé, un tânăr prieten de-al lui Édouard pe care îl cunoscuse, James Whistler, şi pe mulţi alţii. Însă când însoţitorul ei a venit în sfârşit şi şi-au făcut intrarea prin uşile duble, toţi au amuţit. În sala de teatru era linişte ca

într-un templu. Victorine purta o rochie superbă din satin crem, brodată cu mărgele din cristal şi jais. Pe umeri avea drapată o pelerină din chinchila argintie, lungă până în pământ. Colierul care-i strălucea la gât valora milioane, însă motivul uluirii nu erau toate aceste lucruri. Pentru că ea străbătea culoarul central al teatrului la braţul înaltului şi foarte distinsului cancelar Otto von Bismarck.

Era un act îndrăzneţ şi provocator. În timp ce Victorine şi Bismarck îşi căutau locurile, care erau în rândul din spatele ducelui de Lyon şi al familiei imperiale, publicul izbucni în şoapte furioase. Nici măcar regele Prusiei şi ţarul Alexandru n-au rezistat ispitei de a o privi cu coada ochiului pe preafrumoasa Mademoiselle Victorine, a cărei faimă ajunsese în toate capitalele europene. Însoţitoarea lui de Lyon i-a şoptit ceva, însă privirea lui a rămas aţintită cu stoicism înainte, refuzând să se uite înapoi la fosta-i metresă.

— Şocant, pur şi simplu şocant, îi şuieră Eugenie prinţesei rusoaice.

Victorine se prefăcea că răsfoieşte programul, dar nu reuşea să-şi ascundă zâmbetul delicios care-i stăruia pe buze.

— N-ar fi putut face ceva mai calculat ca să devină centrul atenţiei, comentă prinţesa Romanoff suficient de tare pentru ca Victorine s-o audă.

Nimic n-ar fi făcut-o mai fericită. A început uvertura, cortina s-a ridicat şi şoaptele au încetat.

— Ar fi trebuit să vezi expresia împărătesei! Victorine era cuibărită în colţul marelui divan din pluş roșu al lui Édouard, retrăind momentele serii.

Édouard o privea în tăcere.

— Ce? îl întrebă.

— Mai ai încă timp să… nu e nevoie să faci copilul, Victorine.

— Nu începe şi tu! Toată lumea îmi spune să nu-l fac. Dar eu îl vreau.

— Să zicem c-o să-l ai. Cum îl creşti? Ce le spui

oamenilor?

— Sugerezi să-l dau unei servitoare, să nu mai ştiu de el, să-l chinui? S-o las să-l crească crezând că nu merită dragostea şi atenţia după care tânjeşte fiecare copil?

— Bineînţeles că nu asta vreau să spun! Şşt. Nu mai plânge. O să faci copilul. Şi sunt sigur că vei fi cea mai minunată mamă care stă pe bancă în parcul Tuileries.

Râse printre lacrimi.

— O să-i dau numele meu de familie. O să meargă la o şcoală bună şi o să primească o bună educaţie.

— Eşti sigură că-i fată? Ei, oricum, băiat, fată, o să-l răsfeţi îngrozitor, dacă nu apucă s-o facă mai întâi unchiul Édouard.

— Unchiul Édouard! izbucni ea în râs. Ce ştii tu despre copii?

— Ştiu cum se fac, o tachină el.

— De ce eşti atât de bun cu mine? Ştii doar că nu merit.

— Ştiu. Cred că sunt pervers.

25

„Expoziţia particulară a artistului Édouard Manet, deschisă în propriul pavilion, creează senzaţie. Prestigioasă Galerie Mayfair de la Londra l-a invitat pe Manet să-şi expună acolo tablourile, la toamnă. Şi o realizare importantă pentru o artistă americană: domnişoara Julia Stanhope-Morgan din Boston, Massachusetts, protejată a domnului Manet, va expune şi ea patru dintre tablourile sale”. *New York Tribune*, 1867

— Încă nu se vede, nu? Victorine se întoarse într-o parte şi îşi cercetă imaginea în oglinda mare, rabatabilă, din budoar, trecându-şi mâna peste gogoloiul de sub rochia cu talie înaltă, stil Empire.

— Eşti umflată ca balonul lui Nadar.

André se feri de evantaiul lui Victorine care zbură spre el.

Julia îşi ridică privirea de la lucrul pe care-l tricota.

— Victorine *embonpoint* – împlinită. E greu de

imaginat, spuse ea ridicând un pătrat drăgălaş din lână roz. Vă place până acum?

— E foarte frumos, Julia. Dar e roz. Şi dacă-i băiat?

— O, e fată. Sunt sigură. Îţi spun asta după burtă. Am ştiut dinainte sexul tuturor nepoatelor şi nepoţilor mei şi n-am greşit niciodată.

— Victorine! se auzi de pe scară vocea lui Édouard.

— Suntem aici.

— O ştire îngrozitoare despre Mexic. Édouard flutură teancul de ziare pe care le avea în mână, împăratul Maximilian a fost omorât, împuşcat de un pluton de execuţie. Asta-i făcătura lui de Lyon. Are mâinile mânjite de sângele lui Maximilian, mai spuse el şi se lăsă greu într-un fotoliu, întinzându-şi picioarele lungi. Vreau să pictez execuţia, iar cei din pluton vor avea trăsăturile lui de Lyon şi ale lui Ludovic-Napoleon.

— Édouard, doar ştii că cenzura guvernamentală…

— Trebuie s-o fac, Victorine. Regimul e putred pe dinăuntru. E felul meu de a condamna această familie imperială împuţită şi strategia lor nemiloasă.

— Sunt întru totul de acord cu tine, spuse ea, şi tresări, apucându-se de burtă.

— Ce s-a întâmplat?

Victorine râse.

— Dacă-i fată, dă foarte tare din picioare.

În iulie, Victorine era în luna a şaptea. Îi era acum greu să-şi mai ascundă sarcina sub rochiile voluminoase şi sub şaluri. Venise vremea să plece din Paris la vila ei din Deauville şi să aştepte acolo venirea bebeluşului. Înainte de plecare, trebuia însă să se ocupe de un lucru foarte important. I-a trimis doctorului Charcot de la spitalul Salpêtrière o scrisoare, în care a pus o bancnotă de cinci sute de franci şi l-a informat că-i va remite în fiecare lună aceeaşi sumă pentru a-i acorda o grijă specială lui Marie Laurent. L-a rugat să-i cumpere rochii potrivite şi să-i facă viaţa cât mai confortabilă.

Victorine i-a luat cu ea la Deauville pe Toinette,

bucătarul şi câţiva servitori pentru a rămâne acolo în ultimul trimestru de sarcină. L-a invitat şi pe André s-o însoţească. În fond, o femeie însărcinată nu poate rămâne respectabilă dacă nu e însoţită de un bărbat.

— Să sperăm că-i băiat, nu, domnule? spuse conductorul făcând cu ochiul, în timp ce-i conducea pe Victorine şi pe André în compartimentul lor de clasa întâi.

— Băiat sau fată, oricum o să fiu fericit, spuse André.

— Nu’s poate, pe pariu că vreţi băiat.

— Ah, nu sunt eu tatăl. Sunt unchiul.

Conductorul se îndepărtă ridicând din umeri.

Ajunşi la Deauville, Victorine şi-a instalat gospodăria în marea vilă în stil neonormand, cu multe culoare, din spatele unui gard viu de cimişir, de pe avenue Strassburger. În fiecare dimineaţă, după micul dejun, Victorine făcea plimbări pe ţărm, inspirând aerul proaspăt marin, mirosind puternic a sare. Cutreiera împreună cu André parapetele medievale şi degustau cidrul local la cramele din apropiere. Când au vizitat capela Saint-Laurent, Victorine a spus că asta-i dovada că ea descinde dintr-un sfânt.

După câteva săptămâni însă, viaţa rurală a început să-şi piardă farmecul. Au devenit amândoi nerăbdători, negăsind mai nimic cu care să-şi ocupe zilele lungi. În afară de plimbările de dimineaţă, de pe boulevard de la Mer, de-a lungul ţărmului, nu avea altă viaţă socială decât cea de acasă; eticheta interzicea unei femei în starea lui Victorine să fie văzută pe străzi. Plimbările cu trăsura pe drumurile de ţară erau destul de plăcute; treceau pe lângă livezi întinse de meri şi pe lângă ferme în care se producea brânza Camembert. Dar unde era aglomeraţia? Unde erau *grands passages*, braseriile, caruselele şi *café concerts*? Timpul trecea şi unica formă de distracţie era să se uite la pescăruşii care prindeau peşti.

Édouard şi Julia traversau cu vaporul Marea Manecii, îndreptându-se spre Galeria Mayfair. Victorine abia aştepta să primească scrisori de la ei şi ziarele trimise prin poştă.

Ea şi André comentau ştirile din paginile mondene, amuzându-se mai ales de istoriile preluate din ziarele britanice despre escapadele lui Édouard la Londra.

— Uite, ascultă asta! spuse Victorine, aşezându-se lângă André în salon şi încrucişându-şi braţele peste burtă. Apoi citi cu voce tare: „Din ziarul londonez *Times*: «Pictorul francez Édouard Manet şi artista americană Julia Stanhope-Morgan au provocat aseară scandal în restaurantul White's de pe Ştrand. Domnul Manet a umplut pianul cu coadă cu şampanie pentru a dovedi că poate funcţiona şi ca acvariu. Se pare că pentru a câştiga un pariu cu prietenii…»".

În august, doctorul a început s-o viziteze săptămânal şi îşi mângâia barba, prezicând că de-acum copilul se poate naşte în orice clipă. Şi în fiecare săptămână se dovedea că se înşelase.

— La primul copil nu se ştie niciodată, dădea el din mână, gestul fiind versiunea normandă a ridicatului din umeri. Primul copil al surorii mele a întârziat atât de mult, încât s-a născut cu mustaţă şi cuţ ăcălie.

Încerca s-o înveselească pe Victorine cu istorii despre copilaşi care s-au născut cu întârziere de două sau chiar trei săptămâni. Ea însă nu găsea aceste poveşti amuzante.

— Copilul ăsta n-o să mai iasă din burtă, suspina ea.

În ultima zi din august a sosit o telegramă urgentă, care a smuls-o dureros din cumplita plictiseală.

ASTĂZI A MURIT BAUDELAIRE ÎN BRAŢELE MAMEI SALE.

NENOROCIRE. CU TRISTEŢE, ÉDOUARD.

Victorine şi André au jelit împreună.

— În sfârşit, şi-a găsit pacea interioară pe care a căutat-o, spuse André.

Victorine îşi şterse ochii înroşiţi cu batista din dantelă şi cită câteva versuri din *Florile răului*: „O, moarte, bătrân căpitan, a venit vremea să ridicăm ancora. Să găsim ceva nou în adâncul neştiut".

A doua zi, lui Victorine i s-a scurs un şuvoi de lichid

pe coapse. Timp de treizeci şi şase de ore s-a chircit şi şi-a încleştat mâinile în aşternuturile patului pentru a suporta contracţiile dureroase. Toinette stătea lângă ea, moţăind noaptea în scaunul de lângă pat şi întinzând mâna ca să i-o strângă în timpul contracţiilor. În cele din urmă, în dimineaţa de 3 septembrie, doctorul a prins ghemotocul alunecos care şi-a făcut intrarea în lume cu un ţipăt puternic. Victorine a plâns de bucurie când a auzit primul strigăt.

— Felicitări! Puteţi fi mândră că aţi născut un copilaş sănătos şi puternic!

A întins mâinile spre doctorul care i-a dat uşurel fiul. S-a uitat la mica fiinţă cu mare tandreţe; lacrimile cădeau ca sărutările pe faţa copilului. Îi privea uimită mâna micuţă, fiecare unghie delicată ca o periuţă. I-a mângâiat cu vârful degetului fruntea, apoi nasul şi a râs de respiraţia lui, care-o gâdila pe gât. O să-l înconjoare cu o fortăreaţă de dragoste. O să facă exact opusul a ceea ce i se făcuse ei în copilărie. O să crească şi o să fie un om de seamă, sigur şi încrezător în forţele lui. Era dreptul lui prin naştere. Nu avea nicio importanţă că nu avea tată sau nume patern. Prin venele lui curgea măreţia.

Victorine a auzit voci înfundate dincolo de uşă. Doica se certa cu André şi nu-l lăsa s-o deranjeze pe Victorine. A strigat să-i dea voie să intre.

André a dat buzna în cameră, nerăbdător să-şi vadă „nepotul”, în timpul travaliului, stătuse în aripa cea mai îndepărtată a casei, incapabil să suporte strigătele ei de durere. Acum însă s-a repezit la Victorine şi a căzut în genunchi la marginea patului. Ea i-a întins bebeluşul să-l sărute.

— E perfect! Văd c-a moştenit părul de la mine, spuse el mângâind pufuleţul blond de pe căpşorul rotund al bebeluşului. Cum o să-l cheme?

— O să-i spun Alexander, numele regilor. Victorine sărută capul copilului. Micuţule, în venele tale curge sânge de nobili şi de poeţi.

Îi mângâie obrazul cu degetul arătător. Copilaşul căsca şi, uitându-se la el cum adoarme, se simţi mulţumită şi, în sfârşit, împăcată.

— André, tu îmi eşti cel mai loial prieten. Ai fost întotdeauna lângă mine şi nu m-ai dezamăgit niciodată. O să-ţi spun un secret pe care trebuie să juri că nu-l vei dezvălui niciodată, niciodată nimănui. Nici chiar lui Édouard sau Juliei.

I-a promis.

— Baudelaire a fost tatăl meu.

André părea incapabil să înţeleagă enormitatea acestei dezvăluiri. După ce îşi mai veni în fire, începu să treacă în revistă asemănările dintre tată şi fiică. Hotărî că totul se potriveşte. Relaţia lui Baudelaire cu Marie Laurent şi consecinţele acesteia pentru copilul lor erau previzibile.

— Societatea asta nenorocită a noastră. Nu ţi s-a îngăduit niciodată să te bucuri de privilegiul dreptului pe care-l aveai prin naştere. Această societate condamnă tablourile lui Édouard şi tot această societate, această temă, e cea care l-a inspirat pe Baudelaire! Nu eşti furioasă, Victorine, pentru ceea ce ţi-a furat?

— Acum mă simt liniştită. Parc-ar fi talerele unei balanţe: simt că pierderea unui tată a fost compensată prin naşterea fiului.

— Baudelaire a ştiut că e tatăl tău?

— Nu i-am spus niciodată şi nici el nu mi-a spus nimic. A fost mai bine aşa.

A trecut o lună şi doctorul a declarat că bebeluşul e destul de puternic pentru a face călătoria cu trenul acasă. Totul devenise un vacarm, servitorii erau ocupaţi întreaga zi cu împachetarea cuferelor cu hainele copilului, cu celelalte lucruri ale băieţelului, cu ultimele cumpărături, cu cadouri pentru cei de acasă, de la Paris.

1869

„Parizienii nu judecă, ci simt; nu discută, ci se agită. Parisul e un conglomerat nervos, guvernat de impresii”. Maxime Du Camp (1822 – 1894)

Doi ani au trecut repede. Victorine şi-a reluat viaţa socială, primind în vila ei din rue Van Dyck admiratori iluştri, prezidând în calitate de gazdă amabilă saloane literare, recitaluri muzicale şi baluri mascate.

Édouard a început un tablou nou cu Victorine, inspirat de eroul său, pictorul spaniol Goya, şi de celebra sa operă *Majas pe balcon*. Victorine era în centru, aşezată; André şi Julia stăteau în picioare, lângă ea. Tabloul era magnific; privirea arzătoare a lui Victorine îi sugera sexualitatea, deşi era îmbrăcată într-o rochie virginală, albă, din muselină. Édouard glumea spunând că viziunea i-a fost inspirată de noul ei statut de mamă, dar, de fapt, contrastul dintre senzualitatea ei făţişă şi inocenţa veşmântului genera o încărcătură erotică care depăşea cadrul tabloului. Julia a fost foarte nemulţumită de felul în care Édouard a înfăţişat-o pe ea – o siluetă palidă, în planul doi. André stătea între ele două pe balcon, un dandy tipic din cel de-al Doilea Imperiu. Tabloul a fost respins de Salonul din 1870; fără îndoială că Palatul jucase un rol în acest refuz.

Tuileries i se părea acum lui Victorine un vis îndepărtat. Abia a dat atenţie relatării din presă despre vizita oficială a împărătesei Eugenie în Egipt, cu ocazia deschiderii Canalului de Suez. Editorialele sugerau că regimul lui Ludovic-Napoleon se confruntă cu o escaladare a provocărilor din partea stângii. Un prieten de-al lui Édouard, spiritualul aristocrat stângist Henri Rochefort, a scos un ziar care îndemna la răzvrătire, numit *La Lanterne*, în care satiriza regimul Bonaparte, criticând eşecul din Mexic. A reuşit să scape de arestare fugind în Belgia, unde a continuat să publice. Ziarul a fost introdus pe furiş în Franţa şi se vindea la colţ de stradă; cu ajutorul lui Édouard, bănuia Victorine. Când autorităţile au confiscat toate exemplarele de pe bulevarde, le-a fost distribuit abonaţilor prin poştă, în plicuri simple maro.

La alegerile din 1869, pentru corpul legislativ, Philippe a suferit un eşec. Electoratul provenit din

rândurile clasei muncitoare l-a votat pentru Cameră pe radicalul Rochefort, iar mişcarea liberală s-a răspândit în întreaga ţară. Toată lumea vorbea despre democraţie. Victorine a auzit, prin intermediul prietenilor cu legături sus-puse, că Philippe a propus o schimbare de tactică şi un pas spre democraţie. Înţelesese că era un rău necesar pentru a rămâne la putere. Eugenie n-a fost de acord şi a încercat să-şi influenţeze soţul. Însă atâta timp cât Philippe era mâna dreaptă a împăratului, vocea ei reacţionară nu s-a făcut auzită. Victorine a zâmbit în sinea ei când i-a auzit pe apropiaţii Palatului prezicând că viitorul politic al împăratului era incert, iar regimul era condamnat.

Într-o zi, Victorine şi André stăteau pe o bancă în Parc Monceau şi mâncau migdale dintr-o pungă, la umbra tremurătoare a plopilor. Alexander şi bona lansaseră o barcă de jucărie în heleşteu. Victorine deveni atentă când zări o siluetă cunoscută înaintând pe alee. Domnul mergea cu dificultate, sprijinindu-se greoi într-un baston, însă era o apariţie elegantă, cu joben, mănuşi galbene, haină de dimineaţă gri şi pantaloni în dungi. S-a oprit brusc şi s-a holbat la ea. Era Philippe.

— Alexander, vino aici, a strigat Victorine.

Scumpul ei băieţel, îmbrăcat în costum alb de marinar, s-a îndepărtat imediat de ţărm şi a venit cu paşi nesiguri la ea în braţe. Cu buclele blonde şi trupul mic şi vânjos, era leit tatăl său. Victorine l-a strâns mai aproape de ea, iar Philippe a făcut câţiva paşi spre ei, s-a răzgândit şi s-a întors pe călcâie. Îmbrăţişându-şi protectoare fiul, Victorine s-a uitat cum a dispărut după colţ.

După câteva săptămâni, a venit în vizită prinţesa Mathilde.

— Tocmai m-am întors de la New York. Oh, scumpa mea, ce loc extraordinar. Mi-am găsit un rege al oţelului care s-a îndrăgostit nebuneşte de mine. Nu vorbea o boabă franţuzeşte, dar am reuşit să comunicăm prin limbajul lui Eros.

— Mathilde, noi ne-am îndepărtat din motive

evidente. Pot să te întreb care e scopul vizitei?

S-a aşezat pe divanul acoperit cu damasc de mătase.

— Cred că ai ghicit din a cui poruncă sunt aici. Victorine, e vorba de…

— Nu vreau să discut despre asta.

— Te rog. Philippe îţi cere permisiunea să viziteze copilul. E un alt om; nici nu l-ai mai recunoaşte. Şi e bolnav.

— Nimic din ceea ce-mi spui nu-mi poate schimba sentimentele.

— Nu vrea decât să-şi vadă fiul.

— A luat o hotărâre în legătură cu acest copil şi mi-a spus clar că e definitivă.

— Victorine, oamenii se schimbă. Şi el s-a schimbat.

Tânăra se ridică pentru a-i da de înţeles că întâlnirea s-a sfârşit.

— Îţi mulţumesc pentru vizită.

Mathilde s-a ridicat suspinând.

— Te rog să te mai gândeşti la cererea lui, draga mea.

1870

„Parisul se schimbă, dar într-o tristeţe ca a mea nimic nu se clinteşte; clădiri noi, cartierele vechi devin alegorie, iar amintirile cântăresc mai mult decât pietrele”. Charles Baudelaire, „Lebăda”, 1859

Alexander şi bona lui englezoaică, Miss Rosedale, s-au întors din parc. Bona avea în mână o cutie cu intarsii. Victorine stătea în bibliotecă, la birou, şi-i scria o scrisoare lui Degas, la New Orleans, când a intrat în fugă Alexander şi i-a sărit în poală.

— Bună ziua, doamnă. Uitaţi-vă ce cadou frumos a primit Alexander. Miss Rosdale şi-a dezlegat boneta şi i-a arătat cutia sculptată.

— De unde aveţi asta? întrebă Victorine, trecându-şi degetele prin cârlionţi! blonzi ai copilului şi inspirându-i mirosul de lapte cu biscuiţi.

— I-a dat-o domnul. A spus că i-ar plăcea să fie a lui

Alexander.

Victorine l-a îmbrăţişat şi mai tare pe Alexander.

— Ce domn?

— Un domn amabil, cu înfăţişare aristocratică. Îl vedem întotdeauna pe banca din apropiere, când ne jucăm. Ştie că mergem în parc în fiecare zi la aceeaşi oră şi de obicei ne aşteaptă acolo. 11 place foarte mult pe Alex şi astăzi i-a adus asta. A spus că sunt jucăriile cu care se juca el şi că ar vrea să fie ale lui Alex.

A deschis cutia în care era un set de soldaţi napoleonieni, pictaţi foarte frumos de mână; jucării de cea mai bună calitate.

— Uită-te la soldaţii mei! îi arătă Alexander cu degetul durduliu, cu vocea piţigăiată de încântare.

— Nu ar fi trebuit să-i îngădui unui străin să se apropie de Alex, o certă Victorine.

— Oh, doamnă, nu vă faceţi griji. Domnul acesta e un gentleman respectabil. Are joben, mănuşi galbene din şevro, ştiţi genul. A fost destul de bolnav în ultima vreme şi se mai înveseleşte un pic când îl vede pe Alex jucându-se. Astăzi a venit într-un scaun cu rotile împins de un angajat.

— Totuşi, n-aş vrea să mai mergeţi în parcul ăla. De-acum înainte, Alexander se poate juca şi la noi în grădină.

— Dar, doamnă, îi place la leagăne. Vă rog, doamnă…

— Am spus nu! De azi înainte se joacă acasă. S-a înţeles?

— Da, doamnă, spuse Miss Rosedale, coborându-şi privirea.

De ani de zile, Bismarck căuta scuza perfectă pentru a declara război Franţei. Prilejul s-a ivit odată cu neverosimilul personaj Leopold, un nepot îndepărtat al kaizerului Wilhelm. Când a abdicat regina Isabella a Spaniei, următorul la succesiune a fost prinţul Leopold. După ani de dispute diplomatice, lui Bismarck nu i-a rămas altceva de făcut decât să stea deoparte şi să se uite cum explodează francezii într-o isterie tipic galică, văzând palatul Tuileries confruntat cu perspectiva unui

conducător prusac la graniţa sudică a Franţei.

În iulie, la Paris se vorbea oficial despre ascensiunea lui Leopold. Mulţi dintre oamenii de stat erau în vacanţă şi au fost chemaţi de urgenţă la posturi. Rothschild s-a întors de la Biarritz şi i-a făcut o vizită lui Victorine. După o cină somptuoasă, a mai zăbovit la un pahar de Armagnac şi i-a povestit că Ludovic-Napoleon i-a cerut ramurii londoneze a familiei sale să facă presiuni asupra prim-ministrului Gladstone pentru a i se alătura în protestul contra lui Leopold. I-a mai spus şi că Ludovic-Napoleon l-a trimis pe ambasadorul Benedetti la kaizerul cel bătrân pentru a-l îndemna să se răzgândească în privinţa nepotului său.

După multe manevre, numele prinţului prusac a fost retras şi criza părea să se fi încheiat.

Însă, după spusele lui Rothschild, Eugenie şi ministrul de Externe Gramont au refuzat să lase lucrurile în pace. Au trimis o telegramă bătrânului rege cerându-i să condamne vehement alegerea nepotului său şi să insiste ca acesta să nu mai fie propus niciodată. Wilhelm a refuzat politicos să accepte ordine de la palatul Tuileries. Ambasadorul Benedetti a insistat să mai fie primit o dată în audienţă. Regele a refuzat politicos să-l mai întâlnească.

Victorine a spus că e sigură că retragerea prinţului Leopold l-a dezamăgit profund pe Bismarck, însă îl cunoştea destul de bine pentru a şti că nu poate fi oprit atât de uşor. Şi Rothschild era de acord că problema nu s-a încheiat încă.

În orice caz, după câteva zile a apărut, nu se ştie cum, în ziarele din toate capitalele Europei, copia unei telegrame private trimise de kaizerul Wilhelm lui Bismarck. În telegramă, regele îi insulta pe francezi trimiţându-l la plimbare pe reprezentantul lor, Benedetti. Bismarck i se lăudase lui Victorine că va flutura „cârpa roşie în faţa taurului galic”.

Pe 14 iulie, Ziua Bastiliei, parizienii au citit în ziarele de dimineaţă că un ambasador francez a fost insultat de un „bătrân rege nemţălău”. Presa, slujitoarea loială a

împărătesei, a stârnit o adevărată nebunie în rândul populaţiei. În timp ce mulţimea înconjura agitată palatul Tuileries, miniştrii s-au strâns într-un consiliu şi au cerut război contra prusacilor. Era în joc onoarea Franţei.

Victorine a prezis că Philippe se va opune ferm belicoşilor. El ştia cât de bine pregătiţi sunt prusacii. Philippe va fi vocea raţiunii; el le va spune: „Am informaţii irefutabile, care provin chiar de la Bismarck, că generalul von Moltke are linii ferate foarte bune pentru transport, plus artilerie blindată, plus tunuri de câmp care bat mult mai departe decât ale noastre”.

Însă Victorine şi-o imagina foarte bine şi pe împărătească, acoperindu-i vocea cu ţipetele sale.

Philippe va insista că aveau să cadă în capcana lui Bismarck, dar Ludovic-Napoleon va asculta vocea stridentă a soţiei sale.

Titlurile din ziare au anunţat cu litere de-o şchioapă: RĂZBOI ÎMPOTRIVA PRUSIEI.

Într-o dimineaţă umedă şi fierbinte de august, Victorine îşi bea cafeaua şi răsfoia ziarele, citind ştirile zilei. Rapoartele de pe front erau descurajatoare. Bravele trupe franceze se retrăgeau de la Metz la Verdun. Un regiment de cuirasieri călare care atacaseră o ulicioară dintr-un sat de lângă Strasbourg au fost făcuţi bucăţele de artileria germană. Ambasadorul francez în Statele Unite se împuşcase în cap cu un revolver, la Washington D.C. Însă când a citit titlul din partea de jos a ziarului *Le Figaro*, chiar s-a înecat cu înghiţitura de cafea. Ducele de Lyon murise cu o seară în urmă din cauza unor complicaţii provocate de pneumonie. S-a uitat pierdută spre fereastră şi ziarul i-a alunecat din mână. A străbătut-o un fior şi a început să tremure. Nu i s-au umplut ochii de lacrimi, însă i s-a părut că s-a tras o draperie şi încăperea s-a întunecat dintr-odată.

Victorine a fost convocată urgent la biroul unui respectat avocat, un membru de încredere al cercului intim al familiei imperiale. În ziua respectivă le-a promis

tuturor că se vor întâlni mai târziu la Café Riche.

Seara, când a intrat în restaurant, Victorine a fost condusă de servilul *maître d'hôtel* la masă. Édouard, Julia şi André erau nerăbdători să audă veştile.

— Adu-mi imediat o *coupé de champagne*, spuse ea, lăsându-se pe scaun, îmbujorată şi buimacă.

— Ei? Ce-i cu convocarea aia misterioasă? o întrebă Édouard.

— S-a citit testamentul lui Philippe. Lui Victorine i s-a adus cupa de şampanie şi a băut-o pe toată dintr-o înghiţitură.

— Victorine, ce naiba? se revoltă Édouard.

Se uită pe rând la fiecare din prietenii ei.

— S-a căsătorit cu mine postmortem. Sunt ducesă de Lyon, unica proprietară a companiilor lui, a căilor ferate, a palatului de pe Champs-Élysées, Château de Beauvois, caii de cursă şi… Alexander are dreptul să-i poarte numele şi este moştenitorul averii lui.

Toţi au rămas uluiţi.

— Oh, scumpa mea! Julia se repezi s-o îmbrăţişeze.

— Aşadar, escrocul ăla a avut, totuşi, conştiinţă, remarcă Édouard.

— *Madame la duchesse*, spuse André făcând o plecăciune exagerată. Acum, că suntem amândoi membri ai aristocraţiei, o să ne debarasăm de gloata asta de rând, continuă el arătând spre prietenii de la masă.

Victorine nu râdea. Avea un plic închis în mână şi nu-şi lua ochii de la el.

— Ce-i aia? o întrebă Édouard.

— Mi-a scris o scrisoare pe care s-o citesc după moartea lui. Rupse sigiliul de ceară şi începu să citească tare.

Scumpa mea Victorine.

Îţi scriu regretând profund multe din lucrurile pe care le-am făcut în viaţă. Însă cel mai mare regret este că m-am înşelat în privinţa fiului meu. Şi îmi mai regret mândria, care m-a ţinut departe de tine. Până când nu am

înţeles că şi eu sunt muritor, nu am ştiut ce este cu adevărat etern. Acum e prea târziu ca să mai îndrept ceva în ceea ce mă priveşte, dar pot cel puţin să vă pun la adăpost pe tine şi pe băiat. Deşi nu sunt demn de iertarea ta, te rog să-i vorbeşti frumos fiului nostru despre mine şi să ştii că te iubesc.

Philippe

Când repetă ultimul rând, lacrimile îi curgeau pe hârtie.

— Să ştii că şi eu te iubesc.

28

„Vinul se toarnă, trebuie să-l bem”. împărăteasa Eugenie (1826 – 1920)

Trupele franceze se îndreptau spre câmpurile de bătălie pentru a se confrunta cu ucigaşa maşină de război prusacă, înzestrată cu tunul încărcat pe la culasă, cu care i se lăudase Bismarck lui Victorine. Ziarele cenzurate de palat publicau rapoarte optimiste despre efortul de război, însă Victorine a auzit o relatare adevărată de la Rothschild, care era implicat în evenimentele de pe front. I-a spus că proviziile n-au sosit când au avut nevoie de ele. Generalii nu aveau hărţi actualizate. Când ţăranii îi întrebau unde merg, soldaţii dădeau un singur răspuns: „Să fim măcelăriţi/

Prezenţa lui Ludovic-Napoleon a început să înfurie trupele; înaintau cu dificultate, în noroi până la genunchi, şi se mai trezeau şi împroşcaţi de trăsurile imperiale care treceau pe lângă ei cu suita împăratului.

Ploaia le stingea focurile, în timp ce corturile împăratului străluceau de lumină. Soldaţii primeau raţii neîndestulătoare, iar aroma meselor lui Ludovic-Napoleon, pregătite de bucătarii imperiali, plutea până la ei adusă de briză. Moralul le-a scăzut şi mai mult când Ludovic-Napoleon s-a îmbolnăvit prea tare pentru a mai călări. În loc să conducă armata în bătălie ca Napoleon I pe calul său alb, venea în urma ei, în trăsură. Înaltul Comandament s-a gândit c-ar fi mai bine să se întoarcă la Paris, dar

împărăteasa i-a telegrafiat: „În niciun caz. Va fi considerată o înfrângere. E mai bine să fii ucis în acţiune decât să mă umileşti astfel”. În calitatea ei de regentă, se amăgea şi mai tare în privinţa rolului pe care-l juca pe scena lumii. La sfârşitul lui august, când a fost informată că generalul MacMahon a ordonat trupelor să se retragă spre Paris, a trimis de îndată o telegramă urgentă, contramandându-i ordinele şi forţându-le să se întoarcă.

Când comandantul prusac, generalul von Moltke, a auzit acest lucru, a încercuit cu cei două sute de mii de oameni ai săi armata franceză şi a ordonat ofensiva într-un oraş numit Sedan. Un general francez de pe front îi scria soţiei, la Paris: „Suntem într-un ţucal şi aşteptăm să se cace pe noi”. Rothschild i-a spus lui Victorine că dezintegrarea armatei celui de-al Doilea Imperiu a fost provocată de superioritatea prusacă, dar şi de incompetenţa şi aroganţa conducerii franceze.

Pe 2 septembrie, inevitabilul s-a produs. Ludovic-Napoleon a fost înconjurat de prusaci. Bismarck l-a luat prizonier şi l-a ţinut la mica lui fermă de lângă câmpul de bătălie. Vestea umilitoarei înfrângeri a ajuns la Paris a doua zi. Mulţimea a atacat Hotel de Ville, primăria, strigând, „Jos împăratul! Jos spanioloaica!” Gloata cerea capul lui Eugenie. Victorine a pus jos ziarul. Femeia care încercase s-o distrugă era acum distrusă.

În cele din urmă, se făcea dreptate.

Prusacii mărşăluiau spre Paris. André intrase în panică şi suferea de o cumplită urticarie pe fond nervos.

— Trebuie să plecăm, Victorine. N-o să fim în siguranţă când hunii ăia ne dau jos zidurile. Gândeşte-te la Alexander. Cine ştie ce ne aşteaptă.

— Asta-i casa mea, André. Nu plec.

— Julia, spune-i tu, o rugă André.

— Victorine dragă, Alexander mi-e drag de parc-ar fi copilul meu. Sunt îngrijorată pentru el.

— O să-l trimit cu bona la Château de Beauvois. Acolo va fi în siguranţă.

Un servitor a anunţat sosirea locotenentului Manet. S-au uitat unii la alţii de parc-ar fi vrut să întrebe: *Cine*? Édouard a intrat în cameră îmbrăcat în tunică militară bleumarin, cu epoleţi bordaţi cu aur şi două rânduri de nasturi de aur, găitane roşii şi pantaloni albi, cu cizme negre lustruite. La îndoitura cotului avea un chipiu, iar de brâu îi atârna o sabie.

— Te-ai înscris în Garda Naţională? l-a întrebat Victorine, iar André şi-a ridicat mâinile, dându-şi ochii peste cap.

— M-am înrolat într-o unitate de artilerie să apăr Parisul de hunii de la porţile noastre, îi răspunse el salutând scurt.

— Şi dacă o să fii rănit? ţipă Julia.

— Nu-ţi face griji. Sunt ţintaş de elită. Îi aruncă lui André o privire şireată. Având în vedere familia ta şi numărul mare de iluştri eroi militari printre strămoşii tăi, de ce nu te înrolezi să aperi gloria Franţei?

— Eu? Cu nervii mei?

— În momentul de faţă iau pe oricine, chiar şi pe tine.

André a refuzat vehement, citându-i numeroasele probleme digestive şi o slăbiciune serioasă a organelor interne.

Victorine s-a apropiat de Édouard.

— De ce trebuie să te expui unui asemenea pericol? Premoniţia unui dezastru îi strângea măruntaiele.

— Acum, că Ludovic-Napoleon s-a dus, aş fi ipocrit să nu lupt pentru a ocroti lucrurile în care cred. O să apăr Parisul până la ultima suflare.

— Oo, ce discurs de senzaţie! spuse Victorine bătând din picior. Nu te duce, Édouard!

— Te rog, i se alătură Julia.

Micuţul Alexander intră în cameră şi rămase cu gura căscată, văzându-l pe Édouard îmbrăcat în uniformă.

— Eşti soldat, unchiule Édouard? întrebă el, uitându-se cu ochii strălucitori la însemnele militare.

Édouard se aplecă şi-şi desfăcu braţele. Copilul i se

căţără încântat pe genunchi şi începu să cerceteze cu degetele-i grăsulii nasturii de aur ai tunicii.

— Soldat! spuse el cu mare respect.

Édouard îl sărută de rămas-bun şi se ridică să plece.

— Stai, locotenente Manet, îl strigă Victorine. Traversă camera şi îl cuprinse de talie. Ai grijă, te rog! îi şopti cât se poate de serioasă.

A fost atât de surprins, încât s-a uitat la André şi la Julia, vrând parcă să întrebe *Ce-a fost asta*?

Degas s-a înrolat şi el din motive patriotice, dar la instrucţie a descoperit că ochiul său drept e complet inutil. A fost dezamăgit când a fost trimis pe un post de conţopist în Provence. Renoir a fost repartizat la cavalerie. Monet şi Pissaro au decis că ei nu vor să fie curajoşi – Monet a plecat în Olanda, iar Pissaro în Egipt. Cézanne s-a mutat foarte departe, în sud, într-un orăşel numit L'Estaque. Mulţi alţii au preferat să părăsească oraşul în loc să rămână ca să-l apere.

Pe măsură ce treceau săptămânile, era din ce în ce mai neplăcut să locuieşti la Paris. Prusacii au instituit un embargo foarte strâns în jurul oraşului: nu permiteau hranei şi proviziilor să intre şi nici corespondenţei să iasă. Puţinii prieteni care mai rămăseseră în oraş s-au adunat în înzorzonata sală de banchete a lui Victorine să întâmpine Anul Nou, 1871. Pentru a menţine moralul ridicat, ea le-a cerut tuturor să se îmbrace în cele mai elegante haine, în amintirea zilelor fericite. Ea purta o rochie din satin, verde-smarald, cu un colier asortat, din diamante şi smaralde. Julia împrumutase de la Victorine o rochie din catifea galben-canar, cu mâneci scurte, uşor căzute peste umeri şi cu mărgele din perle şi jais, care se potriveau modelului floral al rochiei. Domnii erau îmbrăcaţi în frac. Contrastul a fost izbitor pentru toată lumea şi l-au găsit chiar amuzant: la o masă strălucitoare din mahon, sub candelabre de cristal, cu farfurii de porţelan şi tacâmuri din argint masiv, mestecau nişte carne aţoasă şi dubioasă, cu o garnitură de napi şi cartofi amărâţi.

— Toinette s-a dus azi la măcelarul englez, cel de pe boulevard Haussmann, le spunea Victorine. Nu prea a avut ce să aleagă: cămilă, cangur şi zebră.

— Am auzit că la grădina zoologică nu mai sunt deloc căprioare şi antilope. Toată masa se clătina când Édouard se chinuia din greu să-şi taie carnea din farfurie.

André le-a spus că Bismarck se ascunde în Château de Ferrières al lui Rothschild, dând iama prin cele mai selecte vinuri din crame.

— Poate că noul an ne va aduce fericire, spuse Victorine ridicând paharul de cristal.

— Un toast pentru 1871 şi pentru vremuri mai bune.

— Pentru vremuri mai bune. Şi pentru carne de măgar mai bună, spuse Édouard.

29

1871

„În viaţă există o singură fericire, să iubeşti şi să fii, la rândul tău, iubit”.

George Sand, scrisoare unui prieten, 1862

În prima săptămână din ianuarie, Victorine a fost surprinsă să primească, cu poşta, o scrisoare de la Bismarck. Capitularea Parisului era, îi scria el, ţelul prusacilor, dar el şi generalii săi nu se puteau pune de acord în privinţa căii de urmat. Bismarck refuza cu încăpăţânare să bombardeze oraşul, crezând că o blocadă e suficientă pentru ca Parisul să capituleze. Îi mărturisea că în fiecare seară urcă singur pe vârful unui deal şi priveşte luminile capitalei, pâlpâind ca un vis, încercând să şi-o imagineze pe ea în mătăsuri şi satinuri elegante, în casă, în spatele zidurilor înalte ale curţii. Bismarck însă nu-i mai putea ţine în frâu pe generali. Aceştia au ordonat o campanie de bombardare a Parisului. Bubuitul tunurilor a luat locul valsurilor, devenind muzica de fiecare zi.

Când Édouard a aflat că unitatea sa a primit ordin de mutare, a hotărât să-şi transporte preţioasele capodopere din atelier la Victorine, ca să fie în siguranţă. Chiar dacă Parisul va arde până în temelii, Édouard era sigur că

Bismarck o va ocroti pe Victorine. Îl privea cum aduce pânzele şi le pune pe pardoseala de marmură din foaierul ei.

— Asta-i ultimul, spuse Édouard rupând hârtia maro în care era ambalat *Cântăreaţa străzii*.

Cu trecerea anilor, pictura parcă strălucea şi mai incandescent.

— Îţi aduci aminte când criticii au spus că e „bizar”?

— Baudelaire le-a răspuns cel mai bine, îşi aminti Victorine. Frumosul e întotdeauna bizar. Baudelaire n-ar fi fost de acord cu hotărârea asta a ta perversă de a te face soldat. Ţi-ar fi spus să-ţi păstrezi talentul pentru artă.

— Nu-ţi bate joc, Victorine. Tu nu eşti patriotă?

O înconjură cu braţele şi începu să danseze cu ea, în joacă, prin foaier. Dacă i-ar fi văzut cineva ar fi zis că el e un ofiţer tânăr şi frumos, în uniformă atrăgătoare, şi ea o femeie frumoasă, aristocrată, îmbrăcată într-o rochie de mătase în dungi; în vremuri mai bune ar fi putut face repetiţii pentru un vals la balul imperial de la palatul Tuileries.

— Édouard, dacă ţi se întâmplă ceva…

— Mi-ai spus odată că nu eu sunt cel de care ai nevoie, îţi mai aminteşti? râse el. Te-ai răzgândit?

— Nu ştiam de ce am nevoie. Atunci nu ştiam nimic, spuse ea dulce.

El tăcu, încercând să-şi dea seama dacă glumeşte. Apoi, luând-o din nou în braţe, o strânse cu atâta drag, de parcă ar fi îmbrăţişat toate culorile lumii.

Victorine răsfoi repede corespondenţa. A fost distrusă când a aflat că Bazille, care nu avea decât douăzeci şi nouă de ani, a fost ucis în luptă.

— O scrisoare de la Édouard! îi strigă Victorine Juliei care coborî în fugă din dormitorul ei de la etajul doi. Victorine o convinsese să îşi părăsească apartamentul din rue Visconti pentru a fi mai în siguranţă.

— A fost rănit şi are mâna dreaptă bandajată…

Victorine a petrecut o noapte îngrozitoare. A tot

aţipit şi s-a trezit apoi din nişte coşmaruri oribile, până când a ţipat şi s-a ridicat în capul oaselor, cu inima bătându-i nebuneşte şi cămaşa de noapte udă de transpiraţie. Stând în pat şi tremurând, imaginea din vis i-a rămas fixată în minte: cadavrul plin de sânge al unui soldat, chircit într-o tranşee de pe un câmp de luptă plin de noroi. Era trei dimineaţa; s-a dus în salon, a pus unul lângă altul douăsprezece din tablourile lui Édouard şi s-a ghemuit pe divan, cu genunchii la piept, contemplându-le. A auzit paşi în spatele ei; era André, căruia i-a făcut semn să stea lângă ea.

— Nici tu nu poţi să dormi? l-a întrebat.

El a clătinat din cap.

— Cu tunurile alea infernale care bubuie?

— Când mergeam cu trăsura la prima întâlnire cu Philippe, i-am spus lui Baudelaire că nu vreau decât siguranţă materială, spuse ea zâmbind cu tristeţe. Credeam că banii îţi oferă siguranţă.

— Şi ce înseamnă siguranţă?

— Nu ştiu, ridică ea din umeri. Însă mă simt în siguranţă înconjurată de tablourile lui Édouard. André, mă duc să-l caut.

— Cum?

— O să merg la comandamentul militar. Ei îmi pot spune unde e Édouard. Vii cu mine?

După câteva investigaţii, a aflat că Édouard participase la rezistenţa finală, plină de eroism, împotriva armatei prusace.

— Deci e la Versailles? a întrebat Victorine.

— Da, rănit şi în curs de vindecare la spitalul de campanie de acolo.

Trăsura huruia pe pietrele de pavaj şi se legăna la curbe în drum spre rue l’impératrice. Ieşeau din Paris prin Porte Dauphine. Poarta era păzită de un grup de soldaţi care i-au strigat vizitiului să oprească.

— Nu puteţi ieşi din oraş; întoarceţi-vă!

Victorine a deschis portiera şi a păşit pe treaptă. S-a

auzit un murmur general de recunoaştere.

— Mă duc la trupele noastre de la Versailles.

— Nu sunteţi în siguranţă, doamnă. Avem ordin să nu lăsăm pe nimeni să intre sau să iasă din oraş.

— E Victorine Laurent! E Mademoiselle Victorine.

— Acum e împuţita ducesă de Lyon!

— Nu sunt aristocrată, sunt o fată muncitoare, strigă ea.

S-au auzit strigăte de aprobare.

— Lăsaţi-o să meargă! Lăsaţi-o să treacă!

S-au dat la o parte, iar vizitiul înfricoşat a dat bice cailor. Au trecut fără să păţească nimic. Când zidurile ocrotitoare ale oraşului au rămas în urmă, trăsura a luat viteză pe drumul alburiu ce ducea la Versailles. N-au ajuns prea departe, când, pe lângă ferestrele trăsurii au şuierat gloanţe.

— Stai!

În drum a apărut un mic grup de soldaţi prusaci, cu baionetele întinse, îmbujoraţi şi agitaţi. Victorine a afişat cel mai fermecător zâmbet şi li s-a adresat de la fereastră într-o germană fluentă. Un ofiţer a înaintat şi a interogat-o. O uşoară tachinare, un mic flirt, o clipire din ochi şi tânărul ofiţer i-a făcut semn să treacă.

André s-a închinat.

— Ce le-ai zis?

— N-are importanţă.

Spre amurg, au ajuns la destinaţie. O tabără de corturi din muselină albă, aşezată la marginea unei ferme, servea drept spital de campanie. André s-a dus cu trăsura la un han din apropiere să reţină, la indicaţiile lui Victorine, două camere pentru noapte, iar ea a pornit în căutarea lui Édouard. Când a ridicat clapa cortului-spital şi a păşit înăuntru, a dat cu ochii de medici obosiţi şi de şiruri înghesuite de paturi de campanie cu soldaţi răniţi.

— Manet? îl cunoaşte cineva pe locotenentul Manet? a întrebat ea tare.

Câţiva pacienţi s-au uitat la ea cu ochii strălucind, iar

alţii au strigat: „Eu sunt Manet!”

În cele din urmă, a ajuns la ultimul rând de paturi şi s-a oprit. I s-a pus un nod în gât şi a reuşit doar să şoptească.

— Édouard.

A alergat lângă patul lui şi s-a lăsat în genunchi. El s-a întors încet şi s-a uitat fix la ea timp de câteva minute, ca şi cum ar fi avut halucinaţii.

— Victorine?

Părea să nu-şi creadă ochilor. A întins mâna s-o atingă; era reală sau era doar un vis?

Victorine i-a luat mâna şi şi-a lipit-o de obraz.

— Édouard, ce s-a întâmplat? l-a întrebat, văzându-i bandajul înfăşurat în jurul mâinii drepte.

— Un şrapnel.

Se chinuia să se ridice în capul oaselor. Şi piciorul drept îi era bandajat. A fost cuprins de un acces de tuse. Mirosul înţepător de cloroform amestecat cu cel de carne putredă înghiţea parcă tot oxigenul.

— Nu mai pot să stau nicio clipă în acest loc.

S-a ridicat tremurând, şi-a pus un braţ pe umărul ei şi a şontâcăit spre ieşire. Nicio soră sau medic n-a încercat să-l oprească. Le convenea să aibă un pacient mai puţin. Când au ieşit din cortul-spital, i-a lovit o pală de vânt rece de iarnă. Édouard inspira şi expira aerul care se transforma în abur.

Prin noroi se formase o cărăruie. Deasupra lunecau norii, descoperind şi acoperind o lună îngheţată ce plana peste câmpurile albite de ger. Se luptau să meargă; el se lăsa cu toată greutatea pe ea, iar paşii le scârţâiau pe noroiul îngheţat.

— De ce-ai bătut atâta drum până aici?

— Mi-a fost frică. Am visat un soldat care zăcea mort pe câmpul de luptă, spuse ea închizând ochii. Nu i-am văzut faţa. Dar părea atât de real. A trebuit să vin să te caut.

Erau lângă un grajd. Édouard i-a spus că trebuie să

intre ca să se odihnească un pic. Victorine a desfăcut încuietoarea ruginită şi a împins uşa cu umărul. I-a învăluit mirosul uscat şi galben al fânului. El s-a dus şchiopătând şi a luat un felinar, a aprins fitilul cu un chibrit şi s-a lăsat jos, în fân, întinzându-şi cu grijă piciorul rănit.

— N-am murit. După câte vezi, sunt cât se poate de viu, îi spuse el zâmbind.

— Când am crezut că te-am pierdut… Obrajii i s-au umplut de lacrimi.

El s-a ridicat în şezut şi i-a cercetat faţa în lumina galbenă a felinarului. Parcă nici nu mai putea să respire auzindu-i cuvintele, nevenindu-i să creadă că-i spune aşa ceva.

— Tu ai fost, întotdeauna, spuse ea simplu, ridicându-i mâna şi ducând-o la buze.

— Şi de Lyon…

— Philippe era ca şi mine. Îi era frică să iubească. Eu nu am vrut decât siguranţă şi am crezut că banii lui mi-o vor oferi. Voiam bani mai presus de orice, dar n-am ştiut niciodată ce sunt. Sunt gunoi. Întotdeauna mi-a fost teamă să nu devin pentru tine o oarecare.

— Am ştiut asta. Am ştiut că trebuie să aştept să te schimbi, să creşti.

— Am crezut că, dacă te iubesc, o să te pierd.

— Niciodată. Buzele lui îi atinseră obrajii. Dacă n-ai fi tu, Mademoiselle Victorine, tablourile mele, viaţa mea ar fi doar o pânză goală.

Încet, cu tandreţe a făcut dragoste cu ea. Nu era nimic violent, nici grăbit în mângâierile sale. Vârfurile degetelor lui făceau să-i vibreze fiecare nerv din corp, apoi s-a oprit, căutând doar plăcerea ei, neluând-o în seamă pe a lui. Şi, pentru prima oară, ea a atins culmile extazului.

30

„Marile probleme ale zilei nu vor fi soluţionate prin discursuri şi decizii, ci prin sânge şi fier”.

Otto von Bismarck, discurs ţinut în adunarea legislativă prusacă, 1862

Trenul din Provence intra încet în Gare de Lyon, pufăind şi scoţând aburi ca o matroană masivă aşezată într-un fotoliu. Valuri-valuri de pasageri nerăbdători să vadă Parisul după exilul autoimpus se repezeau să coboare treptele precum caii de la Longchamp nerăbdători în faţa barei de start. Victorine şi Julia încercau să-l zărească pe Degas în grămada de oameni care se loveau unii de alţi luptându-se să răzbată cu valizele şi cuferele prin mulţime. Victorine alergă de-a lungul vagoanelor vopsite în verde-strălucitor şi cafeniu şi-i ateriză direct în braţe. Degas lăsă să-i cadă geamantanul şi o strânse la pieptul acoperit de jacheta aspră de tweed, gâdilându-i obrazul cu barba. Le luă de mâini pe cele două femei şi ieşiră din gară împreună cu ceilalţi refugiaţi îmbrăcaţi elegant, care reveneau la Paris după ridicarea blocadei prusace.

Landoul deschis al lui Victorine se înscrise în fluxul greoi al omnibuzelor trase de cai şi al altor vehicule ce încercau să-şi facă loc pe Champs-Élysées. Se aplecă mai tare spre Degas ca să acopere cu glasul scârţâitul roţilor din lemn ale trăsurii şi păcănitul copitelor, dar şi înjurăturile birjarilor de la trăsurile de piaţă.

— Poate nu-ţi vine să crezi, dar armata prusacă a trecut chiar pe aici în drum spre Arc de Triomphe.

La un moment dat, au întâlnit o mulţime de socialişti furioşi, care coteau pe boulevard Sébastopol, strigând lozinci necuviincioase şi fluturând drapele roşii.

— Ce-i asta, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă Degas arătând spre gloata dezordonată.

— De când ministrul Thiers a câştigat alegerile, clasele muncitoare s-au ridicat împotriva claselor superioare, îl lămuri Victorine. Acum, că Ludovic-Napoleon e în exil la Londra, Roşiii acuză noul guvern că a pierdut războiul.

Victorine şi-a amintit că manifestul lui Karl Marx, pe care i-l arătase Édouard, prezicea că burghezia bonapartistă a celui de-al Doilea Imperiu va avea acelaşi destin ca şi aristocraţia franceză din 1789.

— Probabil că e mai bine să stai la mine, Degas. În spatele zidurilor mele înalte, am fost până acum cu toţii în siguranţă.

Pe 16 martie, preşedintele Adolphe Thiers a cerut ca două sute de tunuri, plătite şi turnate în timpul asediului prusac de irascibilul district Montmartre, să fie date guvernului. Locuitorii stângişti din satul Montmartre au refuzat, spunând că sunt proprietatea lor. Sâmbătă dimineaţă, pe 18 martie, Victorine a deschis *Le Figaro* şi a citit că cetăţenii din Montmartre s-au proclamat *Commune* şi erau hotărâţi să răstoarne guvernul preşedintelui Thiers.

— Uite proclamaţia. Victorine le citea cu voce tare lui André, Degas şi Juliei la micul dejun. „Soldaţi, fii ai poporului! Cei care ne-au adus înfrângerea au dezmembrat Franţa şi le-au dat aurul nostru prusacilor în schimbul armistiţiului nu vor să-şi asume nicio responsabilitate. Singura soluţie e… – vocea lui Victorine se frânse – războiul civil”.

Zăngănitul furculiţelor în farfurii se opri. Ceştile de cafea rămaseră în aer.

Se uitară unii la alţii, apoi citi mai departe.

— „Locuitorii Parisului doresc să-şi păstreze armele, să-şi aleagă singuri conducătorii şi să renunţe la ei când nu mai sunt de încredere. Nu mai vrem armată permanentă, ci ca întreaga naţiune să fie înarmată!”

Victorine se uită la un servitor tânăr care stătea tăcut lângă bufet, în colţul sufrageriei, cu o expresie în care se amestecau emoţia şi un început de speranţă că şi-ar putea rupe mănuşile albe ca să se alăture tovarăşilor săi de arme.

— Ce-o să se întâmple cu oraşul nostru? întrebă Julia.

— Parisul va fi o tabără înarmată, îi răspunse Victorine. Asta e luptă de clasă. Exact cum a prevăzut Marx.

Lăsă jos ziarul şi se uită dincolo de servitor, dincolo de draperiile din brocart, pe fereastră, lăsând privirea să-i alunece peste copacii verzi, văzând cu ochii minţii

cartierele neliniştite din Montmartre, de pe deal.

— Fostul batalion al lui Édouard nu e la post pe Montmartre? întrebă Degas.

Victorine se gândise exact la acelaşi lucru. Dacă el se afla în oraş, era într-un pericol la fel de mare ca şi pe câmpul de luptă.

Victorine pleca de acasă doar când era absolut necesar. Toate lucrurile de care avea nevoie îi erau livrate sau se descurca fără ele. Luptele cele mai serioase izbucneau în jurul colinei Montmartre. Cetăţeni înarmaţi, inclusiv femei, ameninţau cu arma soldaţii loiali guvernului. Ziarele însă scriau că baricade, vechiul simbol al insurecţiei, fuseseră ridicate şi în multe alte cartiere, din Faubourg du Temple până în rue de Rivoli, peste rue Royale. Când Comuna a ocupat primăria şi clădirile corpului legislativ, parizienii au aflat cu stupoare că guvernul fugise în secret la Versailles.

Şi totuşi, în ciuda revoltelor, Julia a refuzat cu încăpăţânare să îşi anuleze expoziţia din prestigioasă Galerie Jordan. Pe 16 mai, cobora scara de marmură din casa lui Victorine cu un teanc de anunţuri în mână.

— Vă rog să nu întârziaţi.

O sărută pe Victorine pe obraz şi îşi puse un şal pe umeri.

— Uite un exemplar pentru tine şi André. Eu mă duc la galerie, mai spuse ea, legându-şi panglicile bonetei sub bărbie. Începe la patru fix.

Victorine o urmă în foaier.

— Julia, poate că n-ar trebui să te aventurezi azi afară.

— Nu-ţi face griji. E după-amiază şi ne întoarcem înainte de a se însera.

— Dar ziarele i-au avertizat pe cetăţeni să nu iasă în stradă.

— Victorine, te rog să înţelegi. Nu voi anula expoziţia. Sunt o mulţime de oameni pe stradă; dacă nu eşti soldat guvernamental sau comunard, eşti în siguranţă.

Azi nu e nicio diferenţă faţă de alte zile.

Julia îşi învârti umbrela.

— La revedere, draga mea. Şi să fiţi acolo la patru, că altfel mă supăr, spuse ea, şi ieşi.

Victorine îşi puse pelerina din caşmir căptuşită cu blană, apoi se răzgândi.

— Cred că n-ar trebui să arătăm prea burghezi, spuse ea, şi alese alta mai modestă, din stofă, pe care şi-o puse pe umeri.

— O să cumpărăm câteva din tablourile Juliei şi-o să ne întoarcem acasă cât se poate de repede. André stătea în faţa unei oglinzi mari din foaier şi-şi studia gâtul şi fruntea ca să vadă dacă mai are urticarie. Îşi strânse mai bine lavaliera şi îşi puse dezinvolt melonul, imitându-l pe Édouard. Victorine rupse o gardenie din buchetul de pe pian şi i-o prinse la butonieră.

— Aşa e ca şi cum ar fi şi Édouard cu noi astăzi, să ne bucurăm împreună de succesul elevei lui.

Când s-au deschis porţile, Victorine a constatat cu surprindere că era plin de oameni peste tot. Vizitiul a oprit cam pe la jumătatea străzii şi i-a spus că nu crede că poate trece cu trăsura mai departe; era prea aglomerat. Victorine şi André s-au hotărât să pornească pe jos. Şi-au croit drum pe boulevard des Batignolles, însă au fost îndreptaţi în altă direcţie de poliţia municipală din cauza unei agitaţii care se produsese mai în faţă. Au luat-o pe boulevard Malesherbes şi au trecut de agitatorii care purtau pancarte şi cântau cântecul interzis *La Marseillaise*alţii scandau „Moarte burgheziei!”

Victorine asista la o scenă bizară: câţiva comunarzi mânau, sub ameninţarea puştii, un grup de călugări şi de călugăriţe. Mergând mai departe, de lângă magazine cu obloanele trase şi tarabe de legume închise, Victorine i-a făcut semn lui André şi i-a arătat unica prăvălie deschisă, taverna unui muncitor. Prin uşile deschise se revărsau acordurile unei cunoscute melodii de Offenbach, însoţită de râsetele stridente ale clienţilor beţi şi ale prostituatelor,

files de joie, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Deodată s-au auzit explozii de cealaltă parte a străzii. Victorine l-a apucat pe André de mână şi s-au strecurat în tavernă.

— Măiculiţa lui Dumnezeu, da' asta ce-a mai fost? Un client beat a trecut împleticindu-se pe lângă Victorine şi i-a vărsat bere pe fusta de mătase.

Toţi ceilalţi s-au ridicat şi s-au îngrămădit în jurul ferestrelor pline de funingine. Fetele, sprijinindu-şi coatele pe umerii bărbaţilor, încercau să vadă mai bine.

— Asta-i, flăcăi! Ticălosu' ăla bătrân de Thiers şi trupele lui îi bat pe Roşii de-i înmoaie, sus pe Montmartre, strigă stăpânul tavernei.

— Am auzit că ăia din Comună vor să ardă catedrala Notredame până-n temelii.

— Dacă nu-i termină soldaţii mai întâi.

— Oho, azi se lasă cu vărsare de sânge! Un client îşi frecă bucuros mâinile la gândul cumplitului spectacol.

Pe stradă trecea o coloană de infanterişti cu baionete.

— Victorine, hai să ne întoarcem, îi spuse André.

— Şi s-o lăsăm pe Julia acolo sus, pe Montmartre? André, hai să ne grăbim.

Victorine şi-a strecurat braţul pe sub al lui şi s-au aventurat mai departe. Au cotit pe rue Castiglione şi s-au oprit înmărmuriţi, văzând vreo sută de muncitori care încercau să tragă în jos cu frânghii statuia lui Napoleon I de pe coloana Vendôme. Un grup de gură-cască îi încurajau: „Trageţi, fraţilor! Trageţi!" Se auzi o voce. „Distrugeţi monumentele regimurilor care au exploatat muncitorii şi clasele de jos!"

Victorine i l-a arătat pe conducătorul lor.

— Nu-i Gustave Courbet?

Au auzit un bubuit şi au văzut capul lui Napoleon I rostogolindu-se sinistru pe lângă ei, spre rigolă.

— Bună treabă, flăcăi! strigă Courbet alergând spre tovarăşii săi.

Victorine se uita uimită la statuia decapitată din

vârful coloanei şi la norii de ploaie care înnegreau cerul.

— Cât e ceasul?

André deschise capacul ceasului de buzunar.

— Cinci şi jumătate.

Au urcat cu greu pe lângă place de Clichy, una din cele mai animate zone din Paris, şi n-au întâlnit decât vitrine întunecate şi cafenele pustii cu ferestrele bătute în scânduri. Atmosfera din arondismentul al optsprezecelea era încărcată de violenţă mocnită. Cei de jos erau simpli amatori mulţumiţi să cânte *La Marseillaise* şi să ridice baricade din pietrele de pavaj; aici sus însă, toată gloata era înarmată cu puşti, revolvere şi săbii. Victorine l-a luat pe André de mână şi au ocolit baricadele şi bandele înarmate care strigau obscenităţi, până au ajuns pe un loc terasat, liniştit, unde s-au oprit să-şi tragă răsuflarea. S-a uitat la cerul greu şi plumburiu care părea atât de jos, încât avea impresia că, dacă se ridică pe vârfuri, îl poate atinge cu degetele. Privind spre est, a văzut norii grei adunându-se peste Notredame şi mai departe înspre spitalul Salpêtrière. Cupola aurie a palatului Tuileries semăna cu o cocoaşă care se estompa în mijlocul unui petic întunecat de grădină, iar podurile din apropiere se arcuiau peste şarpele negru care era Sena. Totul părea nefiresc de liniştit. Privindu-şi oraşul din înalt, ca o pasăre în zbor, i se făcu dor de Alexander şi de Baudelaire şi simţi remuşcarea grea, ca un pietroi, faţă de Philippe. Şi unde era Édouard? Undeva pe deal, printre răzvrătiţi! plini de ură, făcând-o pe soldatul brav? A încercat să se scuture de tristeţe. Trebuia să meargă mai departe.

Când au ajuns la des Abbesses, le-a fost şi mai greu să-şi facă loc printre agitatori. Au cotit pe o stradă şi au dat peste o bandă dezordonată de comunarzi cu torţe, care înconjuraseră un general bătrân şi derutat, călare.

— Uite, e prietenul bunicului, generalul d’Amboise! îi arătă André.

Încolţit, faimosul general, veteran al războiului din Algeria şi al campaniei din Italia, îşi învârtea disperat

calul, în timp ce mâini jegoase se întindeau spre el încercând să-l tragă jos. Garda sa de ofiţeri de elită, depăşită numeric, se străduia să-i respingă pe atacatori, fără niciun rezultat.

— Şaptezeci de mii de soldaţi din trupele mele se îndreaptă spre noi în marş dinspre pont du Jour. Vocea generalului era firavă. Şi voi, trădătorilor, aţi face mai bine să vă predaţi acum!

Victorine a văzut cu oroare cum, înfuriaţi şi incitaţi de mulţime, comunarzii l-au tras de pe cal şi l-au târât pe bătrânul distins, de optzeci de ani, până la un zid. Un comunard şi-a scos o batistă murdară din buzunar şi i-a oferit-o generalului. Acesta a refuzat şi şi-a întors capul.

Victorine a simţit un gol în stomac. Puştile s-au ridicat la umăr, au zburat gloanţele şi s-au auzit chiote. Şi, ca o încununare, câteva comunarde s-au apropiat şi au lovit cu paturile puştilor trupul generalului, care mai tresărea, zdrobindu-i capul.

Victorine a fugit la rigolă, s-a aplecat şi a vomat. Gloata s-a pus în mişcare şi tânăra s-a trezit despărţită de André; el a fost împins într-o parte, iar ea înghiontită spre place du Tertre. În cele din urmă, pe rue Saint-Eleuthère, când a reuşit să iasă din mulţime, a zărit-o pe Julia. A strigat-o, dar erau prea multe împuşcături şi ţipete. Julia a luat-o la fugă. Victorine s-a repezit prin mulţime până când a reuşit, în cele din urmă, s-o apuce de fustă. Julia s-a răsucit şi a ridicat umbrela să lovească, dar a rămas cu gura căscată şi cu umbrela în aer. S-au îmbrăţişat şi, câteva momente, au stat aşa, ţinându-se una de cealaltă. Victorine striga ca să acopere rumoarea, întrebându-se unde să fugă, când a apărut de după colţ un escadron de femei înarmate, mărşăluind. O femeie a strigat la Julia şi i-a pus o torţă în mână.

— Dacă nu eşti cu noi, eşti împotriva noastră! Conducătoarea lor, Louise Michel, a îndreptat puşca spre capul Juliei. N-a avut încotro, a luat torţa şi a intrat în rând.

De după colţul opus, a apărut un escadron de soldaţi sub comanda generalului Martin.

— Te provocăm să tragi în propriii cetăţeni, i-a strigat Louise Michel, iar tovarăşele ei şi-au agitat puştile şi pistoalele în aer. Hai, împuşcă-ne dacă îndrăzneşti! ţipa ea.

Generalul le-a ordonat trupelor să tragă. Tinerii din Garda Naţională au ridicat puştile ţintind spre gospodine şi prostituate. Au ezitat, au schimbat direcţia şi au îndreptat focul asupra generalului şi a solda-Brigada de femei i-a ovaţionat pe cei din Garda Naţională, care s-au aliniat în urma lor.

— Spre arsenal! strigau, mărşăluind mai departe, trăgând-o pe Julia după ei, măturaţi de gloata înnebunită.

Victorine a încercat să-şi facă loc spre ea, dar a fost înghiontită şi îmbrâncită într-o parte. Brigada femeilor a fost întâmpinată deşi mai multe trupe guvernamentale şi s-a implicat într-o confruntare plină de ţipete înfierbântate, iar Victorine s-a întors, îndreptându-se spre arsenal. S-a ferit de un furgon care a trecut huruind. Era plin de cadavre, oameni ale căror divergenţe ideologice devenisră acum irelevante. În faţa ei l-a văzut pe André, şchiopătând; şi el se îndrepta spre arsenal. L-a strigat, a fugit spre el şi l-a apucat de ambele mâini. Au râs uşuraţi că s-au regăsit şi şi-au promis să nu se mai lase despărţiţi. Victorine l-a întrebat dacă a fost rănit, dar i-a mărturisit că şi-a luxat doar glezna când a fugit, încercând să scape de o bandă de femei-luptătoare nebune.

Noaptea s-a lăsat înainte de a ajunge ei la arsenal. Apropiindu-se, Victorine a văzut o siluetă care stătea de gardă, sprijinită de un zid de piatră parţial dărâmat.

Ar fi recunoscut-o oriunde. În timp ce-l privea, Édouard se legăna ţinându-se de baionetă; părea extenuat. Apoi s-a lăsat la pământ şi a scos un carnet din raniţa militărească. Victorine se întreba ce naiba poate desena în întuneric. A văzut un chibrit pâlpâind şi vârful arzând al ţigării.

Şi-a netezit rochia murdară şi s-a îndreptat calmă

spre el. L-a văzut înălţându-şi capul şi fixând-o cu privirea în timp ce se apropia. Pentru astfel de momente nu existau cuvinte, ci doar o rugăciune tăcută de mulţumire că l-a găsit şi că se afla în viaţă. L-a cuprins de talie şi l-a ţinut strâns. Ţipetele şi bubuitul tunurilor s-au îndepărtat, iar ea a închis ochii şi s-a simţit învăluită în el.

— Opreşte-te, gloată! a strigat o voce de soldat din spatele lui Édouard.

Mulţimea de femei, o masă de contururi întunecate pe fundalul luminilor torţei, se îndrepta cu zgomot spre ei, agitându-şi armele.

— Aruncaţi armele! striga soldatul către femei. Rămâneţi pe loc.

Nu l-au ascultat, ci şi-au agitat din nou puştile. În lumina pâlpâitoare, Victorine nu le distingea clar formele. Brusc, din rândurile aflate în spatele lui Édouard şi al tovarăşului său a răsunat o ploaie de împuşcături. Femeile s-au ghemuit la pământ.

— Aşa, comunarde împuţite, a mârâit un soldat tânăr.

Ofiţerul comandant le-a ordonat oamenilor săi să trieze morţii. Édouard a apucat o torţă şi i-a spus lui Victorine să aştepte lângă perete, apoi a traversat strada şi s-a îndreptat spre trupul unei femei care zăcea cu faţa în jos pe dalele de piatră. A îngenuncheat lângă ea şi a văzut că în mână avea o umbrelă, nu o puşcă.

— Idioţilor! Asta nu era înarmată. Nu avea puşcă, avea…

A întors corpul şi a privit faţa lipsită de viaţă.

Victorine s-a speriat văzând cum îi cad umerii şi cât de tare şi-a lăsat capul în jos. O premoniţie ca o mână îngheţată atingându-i umărul i-a străbătut inima.

A alergat spre Édouard. Tovarăşii săi stăteau în jur, aplecaţi deasupra trupului nemişcat. Julia zăcea acolo unde fusese secerată, cu trupul acoperit de şalul îmbibat de sânge şi cu capul într-o baltă de sânge. Alături era umbrela. Victorine a ţipat, a căzut în genunchi şi a luat capul Juliei în braţe, legănându-l. I-a strigat numele de

multe, multe ori ca şi cum ar fi vrut s-o trezească.

— Victorine, nu. Édouard o trăgea de fusta plină de sângele Juliei. A luat-o de acolo, au trecut pe lângă André care amuţise şi a dus-o pe un loc ridicat, liniştit, de unde se vedea oraşul. Şi-a îngropat faţa la pieptul lui.

— De ce? repeta ea la nesfârşit. I-am spus să nu iasă astăzi. I-am spus…

Édouard îi murmura cuvinte liniştitoare. În cele din urmă a tăcut, răpusă de oboseală. A strâns-o şi mai tare în braţe, neluându-şi privirea de la scena de jos. Deodată, l-a simţit tresărind.

— Doamne, ajută-ne, a şoptit el.

Înfricoşată, a deschis ochii; a rămas cu gura căscată. Focuri se răspândeau în toate arondismentele Parisului. De la palatul Tuileries la Palais de Justice, flăcările încolăceau oraşul ca un infern. Sena era un fluviu de foc. Vântul înteţea flăcările şi nori furioşi de fum negru se ridicau spre cerul luminat acum de strălucirea fantasmagorică a focurilor care se încrucişau prin toate cartierele. Peste tot în jur auzeau ţipete.

— Uită-te la palatul Tuileries. I-au dat foc, i-a şoptit Édouard lui Victorine. Au privit cu o fascinaţie morbidă, apoi au auzit o explozie îngrozitoare. S-a prăbuşit Pavilion de l’Horloge.

Victorine şi-a amintit cum a trecut ea triumfătoare pe sub cupola aurie în ziua în care Philippe aranjase să-i fie prezentată împărătesei Eugenie. Philippe era mort acum, Baudelaire era mort, oraşul era în flăcări şi doar Édouard stătea între ea şi haosul din jur. O ţinea strâns şi s-au întors să privească infernul de dedesubt. El era unica siguranţă pe care a avut-o vreodată şi de care avea nevoie.

— Măreţul nostru oraş, şopti el, înveşmântat în purpuriu şi stacojiu, bătut în aur şi pietre preţioase… şi în fumul propriei mistuiri.

Epilog

Pescăruşii se năpusteau spre valuri şi le atingeau în zbor într-o zi caldă de iunie, pe plaja de la Deauville.

Édouard îşi instalase şevaletul pe dune, pentru ultimele tuşe de culoare ale unui tablou, neluând în seamă firele de nisip aduse de vânt şi încastrate pentru posteritate în vopseaua udă. André şi Alexander se plimbau desculţi pe lângă apă.

Tabloul o reprezenta pe Victorine, cu o eşarfă albă şi vaporoasă umflată de vânt, cu rochia unduindu-se în jurul ei, pe vârful unui deal ce dădea spre plajă. O înconjura o lumină pură, filtrată, ce părea să pornească efectiv din tablou. Viaţa lui era acum împlinită de Victorine. Paleta sa, inundată de lumină, devenise şi mai strălucitoare.

Se strecură prin spatele lui încet, pe vârfuri, şi-l sărută, făcându-l să tresară.

O prinse de mână şi o trase pe genunchi.

— E aproape gata, spuse ea admirativ. Ce-au spus când ţi-au dat Legiunea de Onoare? Ah, da, expresia lui Baudelaire, „Pictorul vieţii moderne”.

— Legiunea de Onoare, făcu el dispreţuitor. Cu zece ani întârziere.

— Tabloul e superb, spuse ea.

— E superb datorită ţie, îi răspunse el blând.

— Oare de ce am irosit atât timp fugind unul de celălalt?

— Viaţa nu se poate măsura în timp. E doar o serie de impresii.

Nota autoarei

Personajul principal al romanului, Victorine Laurent, este combinaţia fictivă a doua femei care au scandalizat însă au şi fascinat opinia publică: contesa Virginia de Castiglione, o curtezană aristocrată, şi Victorine Meurent, muza şi modelul preferat al lui Édouard Manet. Prototipul ducelui Philippe de Lyon este ducele Charles-Auguste de Morny, adevăratul creier din spatele domniei prospere a lui Napoleon al III-lea. Personajul Julia Stanhope-Morgan este inspirat de pictoriţa americană Mary Cassatt.

Unul dintre principalele puncte ale intrigii este un atentat la viaţa împăratului, care a avut într-adevăr loc pe

6 aprilie 1857. Frumoasa metresă italiană a lui Napoleon al III-lea, Virginia de Castiglione, a fost acuzată că ar fi complotat să-l ucidă în folosul unei cauze naţionaliste italiene, destul de obscure. Totul a fost însă pus la cale de soţia suveranului, împărăteasa Eugenie, pentru a obţine expulzarea mai tinerei ei rivale din Franţa.

Identitatea modelelor unora dintre tablourile lui Édouard Manet este încă subiect de discuţie printre istoricii artei. Numele tablourilor şi o parte din lucrurile descrise în ele sunt fictive. Unele tablouri prezentate de critici în revistele vremii au dispărut. Poate că ele vor reapărea cândva.